פרשת **אמור** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתמ"ח שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת

שבע השבועות של ספירת העומר מבטאים המה את הקשר החזק שבין חג הפסח שלפניהם לחג השבועות החל לאחריהם.

בספרן של צדיקים האריכו שכל אלו הימים מהיום הראשון של פסח עד חג השבועות הרי המה יומא טב"א אריכתא, שהיום טוב של פסח נחשבת כיום טוב הראשון של חג זה, וחג השבועות נחשב כיום טוב האחרון של החג, וכל הימים שביניהם הרי הם ימי חולו של מועד.

וכך כתב הגה"ק בעל קדושת לוי זי"ע (לשבועות) בשם הארי החי זי"ע וקדם להם הרבינו בחיי זי"ע, הכותב בספרו "כד הקמח" (ערך עצרת): **"שמעת ימי הפסח שממנו אנו מונים שבעה שבועות ויום החמישים של מתן תורה אחריהם, והימים הספורים באמצע הם כחולו של מועד בין הראשון והשמיני, ועל כן קוראים חז"ל לחג השבועות "עצרת" כשמיני של חג, שקראו הכתוב כן".**

הרבה דיו נשפכה בספרי הקדושים שימי הספירה המה ימים של התעלות והתקדמות בעבודת ה', כאשר כל יום צריכין להיות מוסי"ף והול"ך סופ"ר ומונ"ה ויש מן המפרשים אשר פירשו כי "וספרתם היא מלשון ספיר ויהלום" לאמר שמצוה זו הרי בכוחה ובסגולתה להבהיק ולהזהיר אצל בני ישראל בתורה ובמצוות.

וזהו מה שאמרו חז"ל (מנחות סה:) שספירה זו צריך להיות לכל אחד ואחד וכל חד מינן צריך לראות את עצמו ענינו האישי הנוגע לציפור נפשו,

הכל הולך אחר החתום, עתה בעמדינו בעיצומו של ימי הספירה שהם הכנה דרבה לקראת חג מתן תורתינו הבעל"ט, הזמן גרמא להשלים את ימי הספירה כדבעי, ולהתכונן כראוי לקראת חג מתן תורתינו, וכנודע דברי הבני יששכר (מאמרי חודש אייר – מאמר ג') וז"ל: **ע"כ צונו חש"י לספור קודם מתן תורה מ"ט ימים מנין ל"ב טו"ב, אין טוב אלא תורה כמ"ש כי לקח טוב נתתי לכם... על כן יומא הדין [ל"ג בעומר] טו"ב ימים למתן תורה אשר מתחיל להתנוצץ האור כי טוב בתורה.... ובזה תבין מנהג ישראל תורה הוא להדליק נרות ומאורות ביום זה, לכבוד האור כי טוב שמתחיל להתנוצץ ביום זה היקר ל"ג בעומר טו"ב ימים קודם מתן תורה.**

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ב
קדו"ש ~ אמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ה
פיטת יקרת ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שבתי ..... י
לפתן עין לאחשה ..... יא
פשוטלן פלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

אגוית פרק ג'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

להתקרב לעם לקרבם לעבוה"ש, אך 'לא יטמא בעמיו'

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. הדקדוקים ידועים, שהיה לו לומר **'בני אהרן הכהנים'**, וגם כפל הלשון **"אמור ואמרת".** ודרשת רז"ל ידועה (יבמות קיד. הובאה ברש"י) "ונראה, דהנה יש שני מיני בני אדם, **האחד** עובד את ה' בכל לבבו ומובדל מבני אדם, ואדרבא מתקוטט עמהם שאינם הולכים בדרך הישר, ומלעיגים עליו, ואינו חפץ להתחבר עמהם ולהדריכם בדרך הישר, וזה לא טוב עשה בזה, כמו שכתוב בשולחן ערוך אורח חיים (רמ"א סי' א' ס"א) **ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו,** ועל כל פנים לא יתקוטט עמהם (ב"י שם, מג"א סק"ב) **ויש בני אדם** האוהבים להתחבר עם בני אדם ולהתגאות בעיניהם, וזה האדם צריך שמירה גדולה לעבודת השי"ת שלא יבוא ח"ו לידי פניות, או ח"ו להניח עבודת השי"ת שלא לעשותו בשביל המלעיגים עליו". וזהו הרמז: **"אמור אל הכהנים"** אלו עובדי ה' (ראה רש"י שמות נט, ל: "כל לשון כהן, פועל עובד") **"בני אהרן"** שיהיו מתלמידיו של אהרן (שהתלמידים קרויים בנים" ספרי דברים, לד) **אוהב שלום ורודף** שלום **אוהב את הבריות ומקרבן לתורה** (אבות א, יב) **רצה** לומר שלא יהיה נבדל מבני אדם ולא יתקוטט עמהם, אלא אדרבה, יתחבר עמהם ויקרבם לעבודת ה'. **ואחר שהזהיר שיהיו מתלמידיו של אהרן, צריך אזהרה אחרת, וזהו: "ואמרת אליהם לנפש לא יטמא"** שלא יטמא את נפשו רוחו ונשמתו ח"ו בפניות (או ליפול מעבדתו כנ"ל) בגלל התחברותו **"בעמיו"** וכאמור.

אורח לחיים

לזכך התשובה ממרה שחורה. שהעצבות, עבודה זרה

ויאמר ה' אל משה וגו' **לנפש לא יטמא בעמיו** וגו'. יאמר, היות **כי כן דרכן של קצת בני אדם,** כי יקרה להם מקרה חטא ועון ח"ו אזי ירבו עצבותם כל היומם, ובאמת זה דרכם בכל למו, ובוודאי שצריך הרטה במרירות גדול על חטא ועון, **אך זה בשעה וקצת מיום, ואחר זה יבטח בשם ה' וישען באלקינו כי ירבה לסלוח, וירחיק העצבות כי זהו טומאה רבה וגורם סילוק השכינה והארה כידוע,** והעבודה זרה תקרא בשם 'עצבים' (הושע ד, יז) שמעציבין עובדיהם.

וזהו: **'לנפש לא יטמא'** בטומאת העצבות, **'בעמיו'** בעת שהוא בבניית הקדושה ועמיא ואזלא (ראה פסחים כו:) כמו שכתבתי בדרך הקדום (עיי"ש ד"ה א"י לנפש), **אך** ככה יתנהג: **'כי אם לשארו'** השארת הקדושה שנשאר בו, **'הקרוב אליו'** יראה להתקרב לה'.

נועם מגדים

[וכן אי' בחינה זו בהרבה ספה"ק, וכדמתאמרא משמי' דהרה"ק מהר"מ מקאברין זללה"ה **'הם קורין לה מרה שחורה, ואני קורא לה פריקת עול'** כלומר דע"י העצבות גורם האדם בעצמו לייאש עצמו, וליפול עוד רח"ל]

מחצית הראשון צריך לעסוק ביגיעת התורה בלבד

בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה'. רצ"ל דהכתוב מלמד אותנו איך נעבוד חשי"ת בהדרגה, דהיינו בהיות האדם קודם חצי שנותיו, ולזה רמז **"ארבעה עשר לחדש"** קודם חצי חודש, **'בין הערבים'** שאז אין האדם יכול לקבל אור הקדושה ולתקן את מעשיו לגמרי, ועדיין הוא בין הערבים בין צללי ערב (עי' רש"י שמות יב, ו) שעדיין התגברות היצר על האדם, **"פסח לה'"**, פירוש, שצריך לתקן אז בפיו פה–סח (עי' פע"ח שער חג המצות פ"ז) **שהפה ישיח וידבר תמיד בתורתו הקדושה, לה' לשמו, ולעסוק בעניני הלימוד היטב, בגמרא ופוסקים ומפרשי הש"ס.**

נועם אלימלך

"לרצונכם תזבחו" לזבוח הרצון ותאוות המאוסות

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו. איתא בגמרא (סנהדרין מג:) **"כל חזובח את יצרו וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו לחקב"ה בשני עולמים"** וכו'. והנה, מבואר שבאלו המצות, אשר היצר כרוך אחריו בתאוות, **צריך האדם לבטל כח התאוה עד שלא יהיה לו רצון לזה,** וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (בשמונה פרקים פ"ז) דמצות **'שמעיות'** שאינם לפי השכל צריך האדם לומר: **'אפשי בכשר חזיר ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי'** (תו"כ קדושים כ, כו) אבל במצות **'שכליות'**, כמו להזהר מגזילה וניאוף **צריך האדם לשבור תאוותיו שלא יהיה לו רצון כלל לדבר תאוה,** כי באמת השכל מחייב מצוה זו להרחיק מגזל וניאוף, רק היצר בתאוותיו מכנים בו רוח שטות, כמאמר חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות', **"וצריך לשבור התאוות עד כדי שיהא בשכלו מואס בהתאוות".**

וזהו שאמר הכתוב: **וכי תזבחו זבח תודה לה',** היינו שתמנעו מן העבירות ותזבחו את היצר לה' בשביל מצות ה'. ולא רק זו, היינו מצד מצות ה' בלבד, אלא: **'לרצונכם תזבחו', שתהא העבירה מאוס אצלכם מרצונכם, מלבד המצות לא תעשה, שמרצונכם תמאסו בהתאוות.**

דברי חיים

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

מחצית הראשון של חייו צריך להקדיש ליגיעת התורה

בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה'. רצ"ל **דהכתוב מלמד אותנו איך נעבוד השי"ת בהדרגה,** דהיינו בהיות האדם קודם חצי שנותיו, ולזה רמז **"ארבעה עשר לחדש"** קודם חצי חודש, **'בין הערבים'** שאז אין האדם יכול לקבל אור הקדושה ולתקן את מעשיו לגמרי, ועדיין הוא בין הערבים בין צללי ערב (עי' רש"י שמות יב, ו) שעדיין התגברות היצר על האדם, **"פסח לה'",** פירוש, שצריך לתקן אז בפיו פה-סח (עי' פע"ח שער חג המצות פ"ז) **שהפה ישיח וידבר תמיד בתורתו הקדושה, לה' לשמו, ולעסוק בעניני הלימוד היטב, בגמרא ופוסקים ומפרשי הש"ס.**

נועם אלימלך

בזכות התורה זוכין לשפע פרנסה דקדושה אף בזמן הזה

ביום השבת יערכנו. והוא עדות כי השפע יורד בשבת על כל ימי המעשה וכי השפע יורד מבחמ"ק לכל המקומות וכי בנ"י שנבחרו נפשותיהם ממשיכים השפע לכל הברואים. לכן צוה הקב"ה שבנ"י יערכו י"ב לחם בשלחן הקודש. והענין הוא דכתי' לחם פנים לפני. דבאמת הקב"ה זן ומפרנס לכל הברואים. אבל יש כמה דברים וסיבות קרובות ורחוקות ויש מקבלין את פרנסותיהם בבחי' אחור כלאחר יד. ובנ"י רצה הקב"ה שיקבלו השפע פנים בפנים כו'. **ובנ"י זכו לזה בכח התורה דכתי' פנים בפנים דיבר ה' עמכם.** פי' ההנהגה לבנ"י היא בבחי' פנים בפנים. וי"ב לחם הם נגד י"ב שבטים. כי יש לכל שבט סדר ודרך מיוחד בתורה כו'. והקב"ה בתורה מסר לבנ"י כל ההנהגה. **ואפי' עתה שחרב בהמ"ק מ"מ ע"י התורה יכולין למשוך השפע בקדושה.** ואיתא במשנה ג' שאכלו על שלחן א' ואמרו עליו ד"ת כאילו אכלו משלחנו של מקום דכתי' זה השלחן אשר לפני ה'. א"כ ע"י התורה זוכין לבחי' לחם הפנים. שהוא פנימיות השפע. להיפוך מזבחי מתים בלי מקום שאין בו חיות פנימיות. וע"י שאמרו עליו ד"ת מקבלין שפע פנימיות. ופי' 'אמרו עליו' (ד"ת) הוא **להיות התורה עיקר ועולה על השלחן כענין שאמרו תורתן קבע ומלאכתן עראי זו וזו נתקיימה בידן. שע"י שהתורה עיקר ממשיכין פנימיות גם בשפע הפרנסה כנ"ל.**

שפת אמת

תפלה

ישים חשקו ואהבתו לתפילה ועבודת ה', ואל יחלל כח החושק ומתאוה לעניני הבלי עולם חולף עובר

לא יטמא בעל בעמיו להחלו כו'. כי מעת קומו של אדם בבוקר נפשו מתגעגעת ומתאוות ומצפה לעת התפילה לקיים כמה מצוות התלוין בה ציצית ותפילין וקריאת שמע ותפילה וקידוש שמו וכו'. כמו אדם התאב מאוד לאכול אף שיודע בודאי שלאחר זמן מה יהיה לו מה לאכול, מכל מקום מתאוה ומצפה מתי יגיע הזמן, כי יכאב לבו עד מלאת רצונו באכילתו. ופשיטא שכן צריך להיות במצוות ותפילה שיכאב לבו ויתאוה וישתוקק לזמנה לדבק אז בקונו ולגרום לו נחת רוח בעבודה. ופשיטא בעת התפילה שמגיע מרוב האהבה לביטול המציאות שמתבטלים כל אבריו וחושיו וכל כוחיו. וכמו שכתוב בשולחן ערוך אורח חיים סימן צ"ח סעיף א' וזה לשונו, **המתפלל צריך שיכוון כו' ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפילתו וכו' וכך היו עושים חבירים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה** כו' עכ"ל.

ותדעו אחיי ורעיי כי הנה אלה הרשעים ושלוי עולם הבוערים בלבבם לכל מיני התאוות ועבירות רעות בחמדה עזה וחזקה **אילו היו רוצים לחכנם לקדושה היו יכולין להכנם ממש כמו כן שיחשק ויתלהב ויתאוה ויחפוץ בלהבי יקודי אש לאהבת ה' ותורתו ומצוותיו. כי את זה לעומת זה** וגו'. וכפי אשר נראה כוחו בקליפה מהתאוה המופלגה והחמדה עזה. כן היה כוחו בקדושה לאהבת ה' מה שאדם אחר שלא נברא בכח הזה להיות אהבה עזה תקוע בלבבו לדבר מן הדברים לא היה יכול להגיע כלל למדריגה עליונה כזו. ועל זה אמר ריש לקיש (בבא מציעא פ"ד.) התם רבי קרו לי הבא רבי קרו לי כו'. (עי"ש).

ולזה ירמוז הכתוב **'לא יטמא בעל בעמיו להחלו'.** שלא יטמא בחינת ה'בעל' בעם ישראל להחלו להתחזק ח"ו בתאוות ואהבות ההפכיות הבלי עולם הזה או עוד בעבירות ואז יתחלל בחינת הבעל להקרא **בעל מדות רעות.** לא כן. כי **אדרבה להתחזק באהבת ומדות ה' יתברך ואז יקרא לו 'בעל תורה ובעל מצוות' כי בידו כח וגבורה לשלוט על כוחות הרעים והיצר הרע, וכל תאוות אחרים נחלשים לפניו. ואז לא יתחלל ח"ו בחינת הבעל אדרבה יתעלה למעלה.**

באר מים חיים (ועיי"ע שם באריכות דה"ק)

זכרון תרועה. ובמסורה אין זכרון לראשונים אין זכרון לחכם עם הכסיל, יתבאר עפימש"כ השליה שתקיעה רומז לקול פשוט אין בו עקימות כי האדם נולד צדיק חלק אלקי ממעל, אא"כ כשחוטא עושה שברי שברים בנפשו ורוחו ונשמתו ובקדושה דלעילא, ואחי"כ כששב גנוח יילולי יילול על חטאותיו ועוונתיו ופשעיו אשר עברו ושב ומתחרט ומתוודה באמת ובלב שלם, והיינו תרועה רוע התרועעה פור התפוררה הארץ זה הגוף, אז חוזר לכשרותו שהוא תקיעה קול פשוט ע"כ, והיינו זכרון תרועה שנקרא יום תרועה, ולמה אין זכרון לראשונים תקיעה שברים, לפי שאין זכרון לחכם, היינו שנולד חכם ואחי"כ התחבר עם הכסיל למלך זקן וכסיל, אין זכרון לו כי טוב ממנו הנפל, אך אחי"כ כששב יש לו יתרון.

(ישמח משה)

☆

ולקחתם לכם ביום הראשון ביום הראשון פרי עץ הדר וכו'. ובמדרש איתא בזכות ולקחתכם לכם ביום הראשון הרי אני נגלה לכם ראשון ופורע לכם מן הראשון זה עשו שנא' ויצא הראשון אדמוני, הכוונה ע"ד מאמרם ז"ל גלוי וידוע לפנך שרצוננינו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה היצה"ר ושעבוד מלכיות וכו', וזה טעם של שעיר המשתלח ונשא השעיר עליו את כל עוונותם כי הוא הגורם, וכהא דאיתא במדרש אותו חימה שנתמלא על ישראל החזר על מצרים שהם הגורמים להחטיא אותנו, כדכתיב וירעו אותנו המצרים שעשו אותנו רעים וחטאים, והנה כתיב אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, ואמנם בעת נתברר כי נשא השעיר עליו את כל עוונותם שוב אין כאן מסך המבדיל, ע"כ בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון הרי אני נגלה לכם ראשון בלי מסך המבדיל, כי אני פורע לכם מן הראשון הוא היצה"ר שרו של עשיו שנאי ויצא הראשון אדמוני מלא עון אשר יאדימו כתולע.

(ייטב לב)

☆

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. וברשי"י להזהיר גדולים על הקטנים, הענין שהוא אזהרה לאיש אשר הולך בגדולות ונפלאות לעסוק תמיד במלאכת שמים במעשה מרכבה, וכל דרכיו ומעשיו המה בדרך הנסתר בלתי נגלה לכל, ולפעמים ימצא שיעשה דבר שינגד לחוקי השוי"ע בחשבו בדעתו לאשר שהוא עוסק במלאכת שמים קה"ק ובכל עת הוא בגדולת המוחין אינו מזדקק לדיני השוי"ע כמו בעניני קי"ש ותפילה ושאר ענינים אשר יסיר מדרכי השוי"ע, והרי אלו באזהרה לשמור מזה שבל יזוזו מדיני השוי"ע אף זיז כל שהוא, וזה ירמוז כאן להזהיר גדולים על הקטנים, עפימ"ש בגמי דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא, וזה אמרו להזהיר גדולים הינו המקובלים שעוסקים במשעה מרכבה, על הקטנים שאל יסורו מהויות דאביי רבא ודיני השוי"ע לשמור ולעשות ולקיים ככל האמור בו.

(קדושת יו"ט)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עטי התמרים

הזוכר האמת כי אין ידו משגת מעצמו כלום, רק 'מידו ית' הכל, ומידו נתנו לו', רק הוא מקבל שכר המצוות

שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה'. ובמדרש (ויקר"ר כז- ב) ורוח הקודש אומרת מי הקדימני ואשלם, מי קילס לפני עד שלא נתתי לו נשמה, מי מל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר וכו', **מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה, שור או כשב או עז.** ולכאורה יפלא והלא אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ומה יש לו לעשות האם יעשה מזוזה בלא בית או מעקה בלי גג וכו', **שמעתי בשם מרן הייטב לב זיע"א** כי יש לומר כי אינו נכנס בסוג מי הקדימני ואשלם, אלא זה אשר בדעתו יחשוב שמגיע לו שכרו משלם על מעשיו הטובים שעשה ופעל, כי בלבבו לא יבין אשר הוא בעצמו לעולם לא הי' מסוגל לקיים מצוות ה', וכעונש על מחשבתו זאת, הקב"ה נוטל ממנו שכר מצוותיו שעשה, בעבור שכן הוא האמת שבלתי עזרתו יתברך לא הי' ביכלתו לעשות בעצמו כלום, **משא"כ מי שהוא שפל בעיני עצמו, ויודע ומכיר האמת שכל מצוותיו שעשה הכל הוא מכוחו ית', ואשר בלתי עזרתו יתברך שמו לא היה מסוגל לעשות כלום, זה אינו נכנס בסוג מי הקדימני ואשלם, והקב"ה משלם לו שכרו משלם על מעשיו הטובים שעשה, מכיון שיודע ומכיר האמת מי הכל הוא מכוחו ית' ושאין מגיע לו שכר על קיום מצוותיו,** עכדה"ק.

עטרת יהושע (פרשת לך לך דף ע"א)

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה להי. יש לבאר הכוונה עפי"ד הישמח משה לפרש המדרש חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבנו של נשיאים, כי באמת אין לך אדם מישראל שאין לו שעה שחושק לעשות רצון קונו ונותן לב לשוב, אלא שאין חסידות כחסידות בתחלתו, ואחר שעה נתקרר וחוזר לקדמותו, אבל הבני עליה אצלם כל שעה ושעה כראשונה, שבכל עת נדמה לו כאילו מעתה מתחיל לעבוד להשי"ת, ואין אצלו אמצע וסוף רק תמיד התחלה, והנה קרבן הנשיאים שהיתה לחנוכת הבית בודאי היה בהתלהבות גדול בראותם כבוד הי מלא את המשכן והיה חנוכה ראשונה, ובודאי היה חביב מאד לפני הקב"ה, וע"ז אמר במדרש כי גם קרבן אהרן שהיה בכל יום פעמיים, חביב לפני השי"ת כקרבן נשיאים, שכן דרך בני עליה כל שעה ושעה אצלם כשעה ראשונה ע"כ, והנה כתב הרא"ה טעם למצת ספירת העומר להראות גודל החביבות וההשתוקקות של ישראל אל החג הקי זמן מתן תורתינו, עד שמרוב השתוקקות אנו מונים הימים והשבועות כאדם שמשתוקק לדבר חשוב, וקצרה רוחו מלצפות עד שיזכה לאותו דבר, והוא מונה הימים שכבר עברו, ועפי"ז יתפרש הכתוב תספרו חמשים יום, כמ"ש הרא"ה שבכל ימי הספירה יהיה עיקר המכוון על יום החמשים, אמנם יש לחוש כ"א יהיה במחשבתם במשך כל ימי הספירה יום החמשים, הרי יצטננו מהתלהבותם ובהגיע יום החמשים כבר לא תוסיף לבעור בלבם רשפי אש שלהבת קה כבראשונה, לזאת הזהיר הכתוב והקרבתם מנחה חדשה להי, שיהיה מצוה זו כחדשה בעיניכם מדי יום, ואז תהיה לכם ההתלהבות וההשתוקקות כבתחלה.

(דברי יואל)

☆

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. וברש"י אמור ואמרת להזהיר הגדולים על הקטנים, אולם מבואר בתורת כהנים דאזהרת הקטנים אינו רק כנגבאי צדקה בגזירת היוצר ע"כ, ומעתה י"ל כי מאחר שהכתוב אמור אל הכהנים בני אהרן בא להזהיר את הכהנים הגדולים על בני אהרן הקטנים ללמדם ולחנכם הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון, ע"כ נאמרו בו שני אמירות בכפליים, לרמז כי ע"י שילמדו הגדולים עם הקטנים וידריכו אותם בדרכי הי, ישפיע הקב"ה עליהם אמירה והשפעה בכפליים בשכליות התורה בזכות התלמידים אשר הם לומדים עמהם.

(ברך משה)

☆

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום. ובמדרש אימתי הן תמימות בזמן שעושין רצונו של מקום, ויתבאר עפי"י דברי המדרש עה"פ ויהי כי יראו המילדות את האלקים וגו' וייטב אלקים למיילדות וגו' מהו שכר היראה תורה, והנה התורה הקי נקראת תמימה ככתוב תורת הי תמימה, וכאשר האדם זוכה לעסוק בתורה ולהתדבק עצמו בתורה הרי הוא נקרא תמים, וכן מצינו בנח שנאמר בו נח איש צדיק תמים, ואיך זכה למדריגה זו כי את האלקים התהלך נח ס"ת חכם כמבואר בבהע"ט, וכיון שעסק נח בחכמת התורה הרי דבק את עצמו בתורת הי תמימה, וע"י זכה למדריגת תמים, וזה שדרש במדרש אימתי הן תמימו"ת היינו איך יזכה האדם להיות תמים, בזמן שעושין רצונו של מקום שיש לו יראת הי כל היום, כי כאשר האדם זוכה ליראת שמים, הרי שכר היראה הוא תורה והוא זוכה להיות תמים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

איתרבי מאומרו בני אהרן וא"כ צ"ב הכפל אמור ואמרת, ואפי"ל בהקדם מ"ש באגרא דכלה בשם רבינו הקי מלובלין כי האיש הנלבב אשר יתאספו אליו בני ישראל לשמוע דברי תורה מפיו, מזמין לו השי"ת שכליות בתורה, ואין זה בזכותו כי אם בזכות האנשים הנאספים, כמו שהבורא מזמין לעשיר הון רב לפרנס עניים, והוא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מליקט מספרים, על רבות"ה ק' עצי התמרים

תפילתינו אשר מהרה יבנה המקדש, ושם נעשה לפניו קרבנות חובותינו, ועי"ז יהיו כל ימינו שבת ומועדים

דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: כל מלאכת עבדה לא תעשו והקרבתם אשה להי'. **שמעתי בשם הגאון הקדוש בעל 'ישמח משה' ז"ל** עפ"י הירושלמי ברייש פרק מקום שנהגו, שלכאורה אסור בעשיית מלאכה בכל יום מפני המקריבין התמידין, ותי' שהתורה התירה בפירוש כדכתיב 'ואספת דגנך'. ולפי"ז נמצא שלעתיד לבוא שיהיה 'עמדו זרים ורעו צאנכם' יהיה אסור בעשיית מלאכה, וזהו יום שכולו שבת עכד"ק, וזה פי' הנ"ל בחודש השביעי באחד לחודש יהי' לכם שבתון וכו' מקרא קודש, היינו **שבכל מועד ושבת צריכים להתפלל שנזכה מהרה שיהיו כל ימינו שבת ומועדים.** וע"י **'מקרא קודש'** דהיינו ביאת המשיח, יהיה **'כל מלאכת עבודה לא תעשו'**, מפני **'והקרבתם אשה להי'** שע"י הקרבנות יהיה יו"ט ואסור בעשיית מלאכה.

יד כהן (ע' ל"ג אות ק"ו)

פנינים מתורתן של מרן רגיה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם וגו' (כא א). פירש"י אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים. יתכן שבא לרמז לנו שהוא הדרך הטוב ישכון בו את האדם, איך הוא הדרך הנכונה להדריך בניו על דרך ישראל שבא, על זה אמר הכתוב אמור ואמרת, וכמו שפירש"י להזהיר גדולים על הקטנים, ולזה לומר שיזהרו הגדולים בשביל הקטנים, וכלומר דעל ידי שימנהגו הגדולים כראוי וכיאות, אזי כשירצו הקטנים דרכי החיים של הגדולים, יהיו הם לדוגמת טבע להתנהג כמותם.

ליל שב"ק פר' אמור - באילנא דחיי ח"ג עמוד תקיח
מפי הרה"ח ר' משה אלי' פאלאטשעק הי"ו

ומסופר כי בשבוע ההוא כשנכנס רבינו לשולחנו הטהור כבר היה מאוחר ביותר, ולכן כשהגיע שעה שלש בלילה עדיין עמד רבינו לפני אמירת התורה, וכשרצה רבינו להתחיל אמירתו לגבוה, רצה תחלה לסבב עצמו לאחור לראות השעה על הזיגע"ר, והמשב"ק אמר לרבינו אז בבדיחותא, שרבינו אין צריך לסבב עצמו בכדי לראות השעה, כי הוא יכול לראות אל החלון ולראות שהוא קרוב לאור היום. ורבינו העלה שחוק קל על שפתיו ואמר, נו, עס איז שוין שפעט, וועל איך נאר זאגן א קורצע תורה. ואמר רבינו תורה הנ"ל.

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם וגו' (כא א). פירש"י אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים.

ונראה לרמז כלפי מה דחזינן בימינו אלה, כי מותן הרבנים העומדים בפרץ ללחום מלחמת ה', רצת שבעה נפשם בוז וקלון מכל קטני הדעת אשר לא ידעו ולא יבינו את דרכם, לכן הרבנים אשר בימינו מתקוש לפיהם, אליהם יתאוו רבים ויאמרו שדרכיהם דרכי נועם וכל נתיבותיהם שלום (עי' משלי ג יז), אמנם ידוע גודל הסכנה הכרוכה בהתאחדות לאנשים לא טובים, ולכן כשמתאחדים עם קטני הדעת, עלולים הרבנים בעצמן לבוא לידי מכשול חלילה.

ולזה אמר הכתוב אמור ואמרת, ופירש"י להזהיר גדולים על הקטנים, ולזה לומר שהצדיקים העובדים את עבודת ה' באמת, והמה מוהבים שלום ורודפים שלום, ואשר על כן מתאחדים עמהם קטני הדעת, הזהירם הכתוב שירצו להדריכם אל דרך הטובה והישרה, כי אולי אם לא יעשו כן, אזי עלול התאחדותם להזיק גם לעצמם. ולזה מזהיר הכתוב לנפש לא יטמא בעמיו, פירוש שיזהרו שלא יגרום להם התאחדות זו לעצמם שום טומאה ומכשול חלילה.

תורת התמרים פר' אמור עמוד שי"ד
דרשה לפני קריה"ת שב"ק פ' אמור באחד מן השנים שלפני המלחמה
באחת מערי המדינה באיירופא

איתא במדרש רבה (פכ"ו ס"ז) **אמר רבי יהושע דסכנין בשם ר' לוי מלמד שהראהו הקב"ה למשה דור דור ושופטיו וכו', דור דור ומנהיגיו וכו', דור דור וחומסיו וכו'.** ותמוה למאן דייכות ים לדור דור ושופטיו ודור דור ומנהיגיו עם דור דור וחומסיו. אולם נדוניו שלא מוצן הדברים היטב, שהרי מנו רואים אין שנתפסו כל הדור לרעיון הליונות על ידי המנהיגים והרמאים, ועליהם מוטל האשמה של כל הדור בעוה"ר, על כן ממרו כי בעת שהרמה הקב"ה למשה דור דור ושופטיו דור דור ומנהיגיו, אז רמה ממילא גם דור דור וחומסיו, כי להאמונים היינו כך, כי השופטים והמנהיגים מומסים הדור מדניקות ה' האמיתי, בהשפעתם שמשפיעים עליהם להתפס לרעיון הליונות.

זכר צדיק לברכה ח"א אות רסו
מפי הגה"צ ר' משה הלל קאהן ז"ל אבד"ק סענדשארץ

ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי אני ה' (כא ג). לפשר לרמז בזה נגד את הנאמנים הרשעים, אשר זה דרכם כפל למו שכל דבר רשע אשר הם עושים בזדון נחלל שם שמים רמ"ל, הם מנדיקים וחומרים לחדרבה מעשיהם הם קידוש ה', על זה הזהיר הכתוב ולא יחללו את שם קדשי, בטענה כוזבת הלזו אשר הם מקדישים לי, כי יחמרו למעשיהם הם קידוש ה'.

ומפיים הכתוב אני הוי"ה, על דרך שפירש רש"י ל (שמות ו ג) נאמן להפרע מן הרשעים, וכמו שמניו (תהלים פ"ד מ"ד) כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי, ולזה לומר דמי שמלבש המילול

הסם שגרם במעשיו בלבוש של קידוש ה', נפרעין ממנו בגלוי, שיתגלה קלונו ברבים.

ספר חוי אריאל בסופו בהוספות שפתי צדיק
תורות ושיחות פ' בהקהתי עמוד שע - גינת ורדים

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג טו). פירש בגמרא (מנחות סה:) ממחרת הסבת ממחרת יום טוב, והכייתוסין תומרים ממחרת הסבת (שם ע"ש). ולכאורה קשה להם הקב"ה מגיד מרשתים תחרים, וידע מרשם שבהמשך הזמן יעמדו כת נדוקים שיטענו בזה, שם כן היה לו לכתוב את חג הפסח בשם מקרא קודש כשאר ימים טובים, ומדוע הניח מקום לטעות בו.

ואפשר לומר בפשטות על פי דברי הרמב"ן ז"ל (בהקדמתו עה"ת) בביאור מלמרם (תנחומא בראשית ס"ע) התורה במה היתה כתובה, בשם שתורה על גבי עם בעצם. כי התורה היתה כתובה לפניו בלירוף האותיות ובלי חיתוך התיבות, ובשעת מתן תורה ניתנה בחיתוך התיבות כמו שהוא לפנינו, אבל עדיין חפשר לחתך האותיות בתופנים תחרים, לפי שהתורה כולה שמותיו של הקב"ה. ומפני כן ספר תורה שטעה בה בחות אחת במלא או בחסר פסול (ע' עירובין יג.), הגם דבכפי קריאתינו ליו מעלה ומוריד, מכל מקום כיון שעל ידי זה ייחסר לירוף מן התיבות, עי"ש בתריכות דבריו. על כן הולרך הכתוב לכתוב ממחרת השבת דוקא, לפי שרשה הקב"ה שיהיה בתורה לירופים מתיבת השבת, ושם היה כתוב בה ממחרת יום טוב, היו תסרים לירופים הללו.

יום ב' דשבועות תשכ"ה

ויניחוהו במשמר לפרוש להם על פי ה' (כד יב). פירש"י ויניחוהו לבדו, ולא הניחו מקושש עמו, שניהם היו בפרק אחד, ויודעים היו שהמקושש במיתה, שנאמר (שמות לא יד) מחלליה מות יומת, אבל לא פורש להם בניזו מיתה, לכך נאמר (במדבר טו לד) כי לא פורש מה יעשה לו, אבל במקלל הוא אומר לפרוש להם, שלא היו יודעים שם מייב מיתה שם לאו. מולם בשמת בשניל זה לאוד אבתי לא יוצא לן מדוע לא הניחו שניהם במשמר אחד.

ונראה לפרש על פי מה שפירשו בדעת זקנים לבעלי התוספות הטעם שנסתפקו בדינו של המקלל, דלכאורה היה להם לדונו בקל ואומר ממקושש מבזי ואמו שחייב סקילה (סנהדרין סו.), ואם כן כל שכן נוקב שם השם לחייב מיתה. אלא מיינו (סנהדרין סד:) גבי מעביר בנו ובתו בשם לפוטרין אותו ממיתת בית דין בשביל שלא יתכפר בכך, כן נסתפקו במקלל אולי אינו נידון במיתת בית דין, בכדי שלא יהיה לו כפרה, לפי שעונו גדול, עכ"ד. מבואר מזה כי מטת המקלל הוא חמור יותר מחטת המקושש, כי על המקושש ידעו בודאי שמיתתו כפרתו, [ובזמת לפי מה שכתבו התוס' (בבא בתרא קיט: ד"ה תפילו) למקושש לשם שמים נתכוון, הרי לא המקושש רשע כל עיקר]. ועל המקלל נסתפקו שמא לא יהרגוהו בכדי שלא יהיה לו כפרה. וילוע כי התקדות לרשעים מזיק עד למאוד, וכמאמר התנא (אבות פ"ל מ"ו) הרחק מעכן רע. על כן הניחו שניהם כל אחד במשמר לבדו, בשביל שלא יהא המקושש ביחד עם המקלל שהרשיע יותר.

פ' אמור תש"ו בירושלים עיה"ק

וידבר משה אל בני ישראל ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה וירגמו אותו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה (כד כג). ויש להבין סיום הכתוב ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' וגו', הא בודאי קיימו מה שנאמר ה' אליהם. ונראה על פי מה שכתב בכלי יקר (בעיל פסוק י) שזה המגדף היה מגדף כל הימים בתוך לבו, אלא שלא היה יודע הדבר בתוך, וכיון שנאמרו ז"ל (אבות פ"ד מ"ד) כל המחלל את שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי, על כן סיבב הקב"ה שילא מאהלו בתוך בני ישראל, כדי שתתגלה רעתו ברבים, עכ"ד. וילוע גודל הסכנה שיש בהתחברות לחברותא רעה, וכהא דתנן (אבות פ"ל מ"ו) הרחק מעכן רע ואל תתחבר לרשע, כי הרשע מכנים קרירות בלב התתחברים עמו, וזה גורם להתתחברים שיתנעו תלילה תעשיית הרבה תורה ומצות, ואף תותן המצות שתקיימין, תקיימין בתחבות לא טובות.

ולבן הרי אומו מגדף הלא היה רשע גם קודם שנתגלה קלונו ברבים, ומלא שבשעך הזמן שהיה בתוך מחנה ישראל הזיק להלו שעמדו בסביבתו היזק ניכר, לזה אמר הכתוב ויוציאו את המקלל וגו' וירגמו אותו אבן, וכיון שנהרג ולא היה עוד בבני ישראל, אז ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה, כלומר שאז היו יכולים לקיים כל מצות ה' בתיקון בתשבות טובות וטהורות.

ס"ג אמור תש"ח

סיפורי צדיקים, גבי אור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

כי כל איש אשר בו מום לא יקרב

הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן נודע בקרב החסידים לאיש צדיק וקדוש ובעל מופת, אולם לעומת זאת סבל מאוד מעדת המתנגדים לדרך החסידות באמרם "עד מתי מעקם עלינו ר' מאיר זה את הפסוקים ומוציאם מפשוטו של מקרא", פעם אחת בשב"ק פר' אמור קם איש אחד ממתנגדיו ונסע לעיר פרעמישלאן לשבות את השבת במחיצת ר' מאיר'ל וחסידיו וחשב דכאשר יתחיל לומר דברי תורה יעשה ממנו חוכא ואיטלולא, בדרך כלל נהג ר' מאיר מפרעמישלאן לומר דברי תורה בכל השלש סעודות, אך הפעם לא השמיע הצדיק דברי תורה לא בסעודת ליל שב"ק ולא בסעודת היום והי' הדבר לפלא בעיני החסידים, בסעודה שלישית פנה הרה"ק ר' מאיר'ל לעבר החסידים ושאל מי מכם יכול לפרש את הפסוק בפרשתן "כי כל איש אשר בו מום לא יקרב", ענה אותו המתנגד שבא כדי לקטרג על הצדיק, מה שאלה יש כאן הלא פסוק זה תינוקת של בית רבן יודעים לפרשו, ותוך כדי דיבור מיהר האיש לפרש את דברי הכתוב כפשוטו וכלשונו, ענה לו ר' מאיר, לא כן הוא הפירוש האמיתי הטה נא אזנך ושמע איך מפרש מאיר פסוק זה: "כי כל איש" כל מי שחושב את עצמו לאיש, מושלם בכל, "אשר בו מום" זה סימן שיש בו מומים רבים, "לא יקרב" ואין לו התקרבות לא עם הקב"ה ולא עם אנשים.

ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קדוש הוא לאלוקיו

זה כמה שנים שעברו היה בארץ איטליה אשה גבירה עשירה אחת שהיתה נישאת לאחד שהבית דין כופין אותו להוציא (לגרש) לטובת האשה מחמת ממון ופטרה ואחר כך נשאה עיניה בכהן אחד וכל חכמי איטליה אסרוהו לישא גרושה זאת, והכהן הבליעל ההוא הלך לחפש היתר בחוקי העכו"ם והלך בטל שרגא מגוי לגוי ומשרי המלוכה לשרי המלוכה ומלומדיהם עד שבא הדבר לשרים גדולים היושבים ראשונה במלכות קונסיסטריום בעיר וויען ונשאו ונתנו כל המלומדים, וצדקו בעיניהם טענת הכהן באומרו כי הדעת נותנת לצידו כי כתיב אשה גרושה מאישה לא יקחו, והטעם הוא כי זה בזיון לכהן המקודש לה', שיאמרו הבריות פלוני הוציאה מביתו והוא ישאנה, אבל אשה שהיא גירשה את בעלה, אין זה בזיון לכהן, ומה שנמצא בש"ס ופוסקים נגד זה – טען הכהן – הוא המצאת וחומרת חכמים שאין ראוי לשמוע להם בזה. והוחלט פסק שמותר לו לישאנה, אך יען שצריך הקיר"ה (הקיסר ירום הודו) לחתום בחתימת ידו הגדולה, וכשבא הדבר לפניו אמר אין ראוי לחתוך הדין בלי שאלת חכם אחד מחכמי הדת ההוא שאינו מהרבנים אולי ימצא תירוץ על קושיא זו. וימן ה' אז בוויען אחד מחכמי הזמן החדשים המתפלספים וכבר מת, (תהיה מיתתו כפרה על כל עוונותיו), ברם זכור אותו לטוב בדבר הזה, וזאת היתה תשובתו כשנעיין בפשטות הקרא לא נמצא בדתינו שום אופן שיפרדו הזיווג זה מזה אלא באם הבעל אינו חפץ בה ולא תמצא היא חן בעיניו אבל בהיפוך שהיא אינה חפיצה בו ואפילו הוא מוכה שחין לא מצינו בשום מקרא שיהיה יכולת להתירה לעלמא, רק היא המצאה מחכמי ישראל, ועתה ממה נפשך אם האשה והכהן הזה סומכים על חכמי ישראל הם אמרו גם זו אסורה לכהן, ואם נניח הפסוק כפשוטו ואינם רוצים לסמוך על דברי חכמים, אם כן אינה מגורשת ועודנה אדוקה בבעלה הראשון. וישרו דבריו בעיני הקיסר יר"ה והשרים, ולא נישאת לכהן ולא נתחללו.

(שו"ת חתם סופר אה"ע ח"ב סי' קע"ד)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות וטלי צהנאמרים

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים וגו'. **י"ל בדרך הלצה, מוסר השכל לאלו הראשים המיוחסים מגזע הפרתמים,** לבל ידמו בנפשם כי ביחום לבד סגי, וזהו אינו אמת, רק דייקא צריכין לעבוד הש"י וללמוד תורה בנגלה ונסתר. והנה אמרו חז"ל (סוכה כח ע"א) דבר גדול מעשה מרכבה, ודבר קטן הויות דאביי ורבא. וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן, שאף שהמה בני אהרן זרע מיוחס, עם כל זה יזהרו מאוד בנפשם על גדולים וקטנים שהמה מעשה מרכבה והויות דאביי ורבא, שהוא נגלה ונסתר.

עטרת ישועה

'ביום ההוא' יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר אני ה'. יש לפרש על דרך צחות, על פי דברי רבותינו ז"ל (סוטה מח ע"ב) האומר מה נאכל למחר הרי זה מקטני אמונה, ולכן נסמך 'אני ה', ללאו ד'לא תותירו', כי לזה צריך להיות מאמין בהש"י הזן ומפרנס לכל, ולא להיות דואג דאגת מחר, והבן.

ישמח משה

והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה. וי"ל עפי"מ שאמרו חז"ל (יומא י"ט.) "והכהן הגדול מאחיו" צריך להיות גדול מאחיו בה' דברים בכח בנוי בעושר בחכמה ובשנים, וכתב בעה"ט שדרשינן "הגדול" ה' גדול בה' דברים יהיה גדול מאחיו, לכאורה יקשה מנ"ל שאלו הם הה' דברים של גדולת הכה"ג אולי נוציא אחד מהם ונכניס במקומו גובה קומה כמו שמצינו שנשתבח שאול המלך בזה שהיה משכמו ומעלה גבוה מכל העם, אמנם איתא בילקוט שמעוני (תהלים מ"ה תש"ב) שמן ששון מחבריך, כשבאין למשחו והיו מכניסין כהנים ומעמידין לצד ונותנין שמן המשחה באמצע והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כהן גדול, שנאמר על כן משחך אלהים שמן ששון, שמכיון ששמן המשחה היה יורד עליו אם היה קצור היה מאריך, והשתא יובן שפיר למה הדגיש הכתוב "אשר יוצק על ראשו שמן" כדי שלא נאמר שאחד מהדברים שכה"ג גדול מאחיו הוא גובה קומה, דמאחר שהכתוב מדבר מכה"ג שנמשך בשמן המשחה ואם היה קצר היה מאריך ע"י השמן מוכח שגובה קומה אינו מן הה' דברים שכה"ג גדול מאחיו.

(שני המאורות)

☆

לאביו ולאמו לא יטמא. והקשו המפר' למה אצל כהן הדיוט כתיב אמו תחילה, דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וכו', ואילו גבי כהן גדול כתב אביו תחילה, דכתיב "לאביו ולאמו לא יטמא", אכן י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' (כתובות פ"ג:) מיתה שכיחא בנשים משום שרוב פעמים מסתכנת בלידה, וכדאיתא (שבת ל"א:) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר, והנה ברש"י (יומא מ"ז.) איתא וז"ל: ראיתי בתלמוד ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב, והשתא מובן דבכהן הדיוט כתב אמו מקודם כיון דמיתה שכיחא בנשים משום דרוב פעמים מסתכנות בלידה, אמנם אשה שבנה כהן גדול סימן שהיא צנועה ואז אין מתסכנת בשעת לידה ממילא אין מיתה שכיח אצלה לכן לא נאמר בו "אמו" תחילה.

(לב אריה)

☆

ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. וקשה מה בא הכתוב לאשמיענו יחוסו, וי"ל דהנה כאן נאמר "ויניחהו במשמר לפרוש להם על פי ה'" ופירש"י שבמקלל לא ידעו אם חייב מיתה או לאו וקשה למה לא ידעו אם חייב מיתה או לא ע"י שהענן פלט אותו כמו דכתיב בחטא בנות מדין "והוקע אותם לה' נגד השמש" ואיתא בילק"ש (במדבר כ"ה) שהענן פלטה אותם והיו יודעים שהוא במיתה, ועל כן בא הכתוב כמשיב ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן משום ששבט דן ממילא נפלט מן הענן לפי שפסל מיכה היה עמהם ולכן לא ידעו אם המגדף הוא במיתה או לא ולא היו יכולים לדעת ע"י הענן.

(אור יקרות)

דורש טוב

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', במדרש ולקחתם לכם ביום הראשון, **לכפר על מעשה ראשון. דהיינו חטא של אדם הראשון.** ותמוה מה ענין אדם הראשון שיתכפר ע"י לקיחת לולב ומינו בסוכות.

ונראה ליישב דהנה איתא במסכת בסוכה (דף ל') דקרא דלכם אתי לאשמעינן **'שלכם יהא ולא של גזל', והקשו התוס'** שם למה לי קרא, תיפוק ליה דהוי **'מצוה הבאה בעבירה'. ומתרצים העולם** דצריך קרא היכי דגזל מנכרי ולמ"ד 'גזל גוי מותר' **ואפ"ה בלולב אסור, דכתיב לכם**, (עי' במ"א סי' תרל"ז סק"ג בשם היראים).

והנה איתא פלוגתא במס' בבא מציעא (דף פ"ו) **'כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך ואל כליך לא תתן'**, חד אמר **'רעך ולא של גוי'**, דהיינו דמשל גוי מותר ליתן לכליו, וחד אמר **'רעך ולא של הקדש'** דבשל הקדש אסור אפי' לאכול. ואי' שם דפליגי בפלוגתא אי גזל גוי אסור או לא, **דלמ"ד גזל גוי מותר** אין צריך פסוק דמותר לתת לכליו דהא אפי' לגזלו מותר, ועל כרחך דקרא אתי לאשמעינן 'ולא של הקדש', **אבל למ"ד גזל גוי אסור**, צריך קרא לגופי' 'רעך ולא משל גוי'. **ואיתא במדרש** דאדם הראשון יש לו תי' על שאכל מעץ הדעת לפי שנאמר **'ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה'** שהי' כמו פועל בכרם דמותר לאכול. אבל אם נאמר **'רעך ולא של הקדש'** א"כ חטא אדה"ר דשל הקדש הי'.

והשתא אתי שפיר כונת המדרש, 'ולקחתם לכם' ולא מן הגזול. **וקשה** למה לי 'לכם', פשיטא שאי אפשר לקחת משל גזל דהוי מצוה הבאה בעבירה, **אלא בהכרח צ"ל** כמ"ד 'גזל נכרי מותר' וקרא אתי לאשמעינן 'לכם', דבלולב אסור אפי' בכהאי גוונא. **וכיון דמשמע דגזל נכרי אסור**, הלא **על כרחך דדרשינן 'רעך ולא של הקדש'**, דאי למעוטי גוי פשיטא דהא אסור בכל גוונא כנ"ל, **וא"כ חטא אדם הראשון בעץ הדעת דהא קרא אתי לאשמעינן 'לכם ולא של הקדש' דאסור לאכול כלל, ושפיר צריך לכפר על מעשה ראשון, והבן.**

דברי יהונתן

בעזהשי"ת

נתעמיד יסוד איתן למפעלינו הקבוע

מגבית היסוד

להחזקת מפעל החסד

אנשי שלומינו תלמידים וחסידים
קרית יואל

פאר אנשי שלומינו אחים לדעה
בני ברק

העלפן ארויס בעין יפה ובריח נדיבי'

מנהגי פסח שני

זמנו, טעמו ונימוקו

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

יום י"ד באייר הנקרא בפי כל "פסח שני" הוא אחד בין אותם ימי פגרא שאין להם זכר בגמרא, ואין רישומו ניכר בין גדולי הפוסקים ואפילו בין עמודי השולחן ערוך, ואף בכתבי האריז"ל לא מצינו זכר לדבר על יום זה, וכלשון הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל בספרו 'שער יששכר' (מאמר פסחא זעירא אות א):

"ובכהאריז"ל לא זכינו שנמצא כתיב שום טעם כל דהו למצוה זו וענין היום הזה בהקרבת קרבן פסח בחדש הזה", עי"ש, עם כל זאת בדורות האחרונים נתקבל יום זה כיום מועד לנהוג בו קצת שמחה וריבוי סעודה, ובעיקר נהגו שמחה ויו"ט באיסור תענית ושלא לומר תחנונים, זכר למקדש, כי בזמן שבית המקדש הי' קיים הקריבו בו את קרבן פסח לאלו שהיו בדרך רחוקה או טמאים לנפש ולא הי' בידו לעשות את הפסח במועדו.

בחצרות חסידים גדולי תלמידי בעש"ט הק' ז"ל הלכו בזה בעקבותיהם של המקובלים הספרדים יוצאי בית מדרשו של מרן האריז"ל שנהגו ביום פסח שני כעין יום מועד, ואף הוסיפו לערוך סעודה מיוחדת לכבוד היום, כמו שהדגיש הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל בספרו 'שער יששכר' (מאמר פסחא זעירא אות יב) **מנהג כל הצדיקים מתלמידי רבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע שעושין הסעודה ביום י"ד**. ולמען הידועה ראוי לציין שמנהג זו הי' בין המנהגים שעורר תערומות נגד דרכי החסידים מצד המתנגדים, ובקונטרס הראשונה שי"ל נגד תלמידי בעש"ט הק' הנקוב בשמו 'זמר עריצים וחרבות צירים' מונה בין הטענות נגד דרכי החסידים: "וביום פסח שני דהיו אוכלים בו לחם עוני, אומרים לפס"ח חטאת רובץ, אסור לענות בו נפשו דמו בראשו, גם אם אירא בו תענית של בה"ב.

ובספר 'עבודת הקודש' להגאון החיד"א ז"ל (מורה באצבע אות רכ"ב) כבר מבואר: "יום פסח שני ירבה שמחה קצת כי קדוש היום", וכן הוא בספר 'מועד לכל חי' להגאון רבי חיים פלאגי ז"ל (סי' ז אות ו) שכתוב "מי שחננו ה' בעושר יהיו על שלחנו תלמידי חכמים וצנועים ומקיים כל דכפין כפסח ראשון", עי"ש.

וציינו בספה"ק לדברי ה'ילקוט שמעוני' בפרשת פנחס (רמז תשפ"ב): "אמר רבי לוי בכל חדש וחדש [שבקיץ] בקש הקב"ה ליתן לישראל מועד, בניסן נתן להם פסח, **באייר נתן להם פסח קטן**, בסיון נתן עצרת, בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל תמוז ואב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום הכפורים והחג" וכו', עי"ש. ואגב ב'דרכי חיים' (ס"ק קכא) הביא מימרא שאמר מרן הדברי חיים

ז"ל: אשר מר"ח שבט עד שבועות חל בו יומא דפגרא בכל ט"ו יום, דהיינו ט"ו בשבט, ר"ח אדר, פורים, ר"ח ניסן, פסח, ר"ח אייר, **פסח שני**, ר"ח סיון, וחג השבועות", עי"ש.

ובאמת לענין אמירת תחנון אע"ג דיום זה אינו מוזכר בשו"ע (סימן קל"א) בין הימים שאין אומרים בו תחנון, מ"מ ב'פרי חדש' סי' קל"א (סעי' ז) מונה את יום פסח שני בין הימים שאין אומרים בהם תחנון, וה'פרי מגדים' מביאו ומפקפק בזה (סי' קלא, מ"ז ס"ק טו) ותמה דהלא רק יחידים הביאו קרבן פסח ביום פסח שני, ולא נעשה יו"ט משום יחידים, עי"ש, ובאמת ה'רמ"ע מפאנו' במאמר 'מעין גנים' ג"כ בתו"ד (בד"ה בשבוע הה') ביאר דלכאורה הוא יו"ט של יחידים, והם יעשו יו"ט לעצמם אבל לא כל הקהל **ואין אנו נזקקין לעשות זכר למנהג יחידים**, אולם גם הוא מסיק שם דאם אינו אומר תחנון זכר למקדש משום חיבה יתירא לא הפסיד, עי"ש.

וב'שיירי כנסת הגדולה' הגהות ב"י (סקי"ב), וכן ב'בית דוד סי' נ"ג, וב'שערי תשובה' סקי"ט ג"כ העתיקו המנהג, ועי"ש וב'כף החיים' ס"ק צ"ט, וכן השל"ה הק' (מסכת יומא פרק דרך החיים סק"נ) מביא דבירושלים אין אומרין תחנון, ומוסיף דמי שעושה כן **ראוי לקרוא בינו לבין עצמו פרשת פסח שני [בהעלותך] ואשרי המשכיל**. וע"ע ב'לקוטי מהרי"ח' שמביא בתו"ד דהמהר"ם אש וחותנו הגה"ק רבי דוד דייטש ז"ל למדו הלימודים של פסח שני בליל ט"ו ואכלו אז מצה וביצה מבושלת, עי"ש, וכן ראיתי בס' 'מקדש ישראל' (סימן ק"א) שהגה"צ בעל מגדלות מרחקים מ'צעהלים ז"ל הי' קורא מתוך ס"ת בפסח שני את הקריאה של קרבן פסח שני.

והנה היעב"ץ בסידורו מוצא מקור קדמון ביותר על יסוד מנהג זה לעשות את יום פסח שני כיום מועד שלא לומר בהם תחנון, לפי שנחשב יום זה בין הימים שנקבעו ע"י חכמינו ז"ל "במגילת תענית" ליו"ט שלא למיספד ולא להתענות בהון, כדאיתא במס' חולין (קכט:) "כתוב במגילת תענית פסחא זעירא [פירש"י: פסח שני שבאייר] דלא למספד", ולאור זה קבע היעב"ץ שלא לומר תחנון בי"ד באייר. אולם על מקור זה תמהו האחרונים, דאדרבה משם יוצא להיפך דאין צריך לנהוג את יום פסח שני כמועד, כיון דקיימא לן (שו"ע סי' תקע"ג ס"א) דבטלה מגילת תענית, א"כ מדינא יהא מותר להתענות ולמספד בפסח שני, דמאחר שבטלה מגילת תענית שוב יחזיר יום זה להתירו הראשון לענין תענית והספד.

ואכן ישוב לתמוה זו כבר מצינו במאמרו של הרמ"ע מפאנו 'מעין גנים' הנ"ל הכותב על המנהג שלא לומר תחנון ביום פסח שני: "ואף עפ"י שבא זכרונו במגילת תענית, וכבר בטלה המגילה חוץ מחנוכה ופורים, יש לדון שלא נזכר שם להשוותו לשאר ימים טובים מדבריהם שבטלו, **כי זה יש לו עיקר מן התורה דוק ותשכח**", עי"ש.

וגם ב'אשל אברהם' מהגה"ק מבוטשאטש ז"ל בסי' קל"א מחזק המנהג: "הנוהגין שלא לומר תחנון בפסח שני הגם שכולנו טמאי מתים ועלתה שיח שפתותינו בראשון במקום פסח בזמנו ודאי, מ"מ נכון לנו לעורר זכות פסת שני שהיה נעשה בזמן שביהמ"ק היה קיים ודבר אלקינו יקום לעולם חיים וקיימים לעד", עי"ש, וכן מסיק בלקוטי מהרי"ח.

ובסידור 'חמדת ישראל' מהרה"ק רבי שמואל וויטאל ז"ל מביא בשם אביו מהרח"ו ז"ל מה שקיבל ממרן האריז"ל אומרים תחנון ביום זה וחשב שם בדיוק יום י"ד בשחרית ומנחה שלפניו. וכן נזכר המנהג הזה ב'שער אפרים' שער י' (אות כ"ז) "שיום י"ד באייר פסח שני זעירא הוא אחד מיומי דפגרא שאין אומרים בהם תחנון". ועי' בשו"ת רבי עקיבא יוסף שלעזינגער ח"א (סימן קנ"ה) שמבאר, **דבארץ ישראל בודאי לא יאמרו תחנון דהא מוכנין אנו ועומדים לעשות הפסח שני**, עי"ש.

והנה המנהג המקובל הוא שלא לומר תחנון ביום י"ד, שהוא זמן שחיטת קרבן פסח שני, אבל לענין אמירת תחנון ביום ט"ו יש בזה דעות חלוקות דהא

בליל ט"ו הוא זמן אכילת הקרבן, וא"כ העיקר נעשה בליל ט"ו, והגם דהחיוב אכילת הפסח הוא רק בלילה ולא בבקר, הא קי"ל דהיום הולך אחר הלילה, וכמו שהעיר ב'לבושי מכלול' מהגאון רבי יחיאל מיכל היבנר ז"ל (סי' ד' אות נ"א) שכתוב: "דאין נופלים אפים בט"ו באייר וכו' די"ל משום דבלילה עד חצות אוכלין הק"פ ובשאר דברים היום הולך אחר הלילה, ואמרו בפ"ק דפסחים 'היכן מצאנו שמקצת יום אסור במלאכה ומקצה יום מותר במלאכה', ואולי מטעם זה נהוגין באיזהו מקומן של שבחים שא"א תחנה ביום א' וביום ו'ער"ש, היינו משום שיש בהו מקצת תוספות שבת והרי מוצש"ק עד חצות הזהיר האר"י ז"ל שלא לומר תחינה מדינא, וכן קי"ל במנחה בער"ש וכולא יומא אריכתא הוא, **והרה"צ המשמח אלקים ואנשים רבי ר"ש מיערסלאב הי' אוכל המלוה מלכה עם אנשים ביום א' בצהרים, ודי בעלילה כל דהיא לבטל התחנה**, וד' צילך כתיב כנודע מהבעש"ט כמו כשאדם נוהג כן נוהגין עמו מלמעלה ועדה"כ כי אקח מועד משרים וחסד אל כל היום", עי"ש.

אולם ב'רמ"ע מפאנו' (שם) כ': "דהעיקר במצות פסח שני עד שיזרק הדם, ואף על פי שהוא נאכל לערב כמו הפסח הראשון, הנה בזה אין האכילה מעכבת בהם אלא היא מצוה בשניהם ואינה טעונה הלל בפסח שני", ולכן אומרין תחנון ביום ט"ו, עי"ש. וכן מביא הגה"ק המנחת אלעזר ז"ל בספרו 'שער ישששכר' (שם, אות א) בשם מחברת הקודש מהרה"ק רבי נתן שפירא ז"ל דבמקום אחד כתב דרק ביום י"ד

כתב בתפארת שלמה (פ' מסעי) **בענין פסח שני, כי האנשים הטמאים שהיתה תשוקתם גדולה מאד לעשות הפסח ומקירות לבבם צווחו** (במדבר ט ז) **למה נגרע מלהקריב קרבן ה', ועל כן נעתר להם ה' ונתן להם מצות פסח שני, כי על ידי תשוקתם הנכונה לפני ה' המשיכו הלכות חדשות, ואם לא הי' תשוקתם כל כך לא השיגו הציווי בזאת, עכדה"ק.**

ומבואר מזה גודל יקרת ערכה של מחשבת השתוקקות שיש לו לאדם על מעשה המצוה, שנתחדש הלכה בתורה דוקא בשביל תשוקתם, ובשמים יודעים האמת, ואלמלא לא היה תשוקתם לשם שמים, כי אם הצטערו מחמת כבוד המדומה מה שאינם שווים עם הציבור שכולם אוכלים הפסח והם אינם יכולים לאכול וכדומה, ודאי לא היה נתחדשה בתורה הלכות פסח שני, ועל כרחך שהיה להם צער באמת ותשוקה עזה רק לשם שמים, ומזה יש מוסר השכל שכל מה שהאדם עושה לעצמו חשבון הנפש ועושה הכנה למצוה בתשוקה לזה, חשובה מאד בשמי מעל. ובכן צריך כל אחד שיהיה לו מטרה ורצון ותשוקה להיות תלמיד חכם וירא שמים, לידע מסכת פלוני ומקצוע זו, כי סוף מעשה במחשבה תחלה, ולכן צריך בתחלה שיהיה לו הרצון לזה, ואז יוכל להשלים חפצו במעשה בלימדו ובחזרה כדי לקנות את התורה.

והשי"ת יהא בעזרתינו על דבר כבוד שמו, הן לא זכינו לקיים בפועל לא פסח ראשון ולא פסח שני, כי אם באכילת מצה בפסח שני זכר לפסח כמנהג ישראל, יעזרינו ה' שהמצות שיש בידינו לקיימם נזכה לעשותם באהבה ותשוקה הראוי בלב ובנפש, הרי היכולת בידינו לקיים מצות תפילין ותלמוד תורה ומזוזה כהנה וכהנה, יה"ר שנזכה לקיימם בחיות ובהתרוממות הנפש ובשמחה של מצוה, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

(מתוך דברות קודש של כ"ק רבינו שליט"א פסח שני שנת תש"ע)

אין אומרין תחנון, ובמקום אחר כתב מפורש דאין אומרין תחנון גם בט"ו, יען שבלילה שלאחריו אכלו הק"פ, ומביא שם [באות י"ב] דאביו הדרכי תשובה לא אמר תחנון גם ביום ט"ו [אע"ג דאמר תחנון כל שבוע של הוד] עי"ש.

טעם נוסף הובא בס' 'בית דוד' (סי' נ"ג) שלא לומר תחנון ביום ט"ו, והוא "משום ספיקא דיומא", ודבריו אלו מביא גם הגאון רבי ישראל יעקב אלגזי ז"ל בספרו 'שלמי ציבור' ועי' ב'שערי תשובה' שם, וב'כף החיים' שמביאים דבריו, ולמעשה מסיק ה'בית דוד' דהיות שבשנת תפ"ד גזרו חכמי הדור תענית ביום ט"ו מפני הדבר, ואמרו נפילת אפים ווידויים, וכיון דנעשה מעשה בפומבי גדול ולא הי' אדם פוצה פה ומצפצף ע"כ מכאן ואילך ראוי למחות במי שאינו אומר תחנון בט"ו באייר, ויהיו כולן נוהגין בהשואה אחת עי"ש, וע"י בלקוטי מהרי"ח דהעתיק דבריהם.

ובספה"ק 'אמרי פנחס' (אות רמ"ח) מביא שהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע לא אמר תחנון ביום ט"ו, מכיון שאז התחיל המן לירד, ובהערות שם ציין לדברי הבעל הטורים בפרשת בהעלותך שכתב, וז"ל: "**ולפי שבחמשה עשר בו ירד המן לכך עושין בו פסח יום אחד**", עי"ש, הרי מבואר דפסח שני הוא משום ירידת המן.

אולם הרמ"ע מפאנו (שם) במאמר מעין גנים (מכת"י ח"ג) ביאר אמאי הוקבע לעשות פסח שני ביום ט"ו, וזל"ק: "ודע כי יש לנו לדרוש בטעמא דקרא שהוקבעה אכילת פסח קטן בליל ט"ו באייר על מצות, לפי שעוגות מצות שיצאו עמנו ממצרים היה בהם כדי שביעה עד ט"ו באייר, הוא יום חגותינו במדבר סין, ככתוב בפר' בשלח יעויין שם פירוש רש"י, [ומקורו במכילתא], ולא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם וכיון שהוקבע בו הנס שוב לא החמיץ כדי שתהיינה אותן העוגות כעין חלות תודה, ועוד שטעמו טעם מן", עי"ש, הרי מבואר איפכא דטעם אכילת מצה ביום ט"ו אינו משום ירידת המן, כי אם שהי' אוכלין מצה עד היום הזה, וטעמו טעם מן.

וכ"כ מדעת עצמו הגאון היעב"ץ בסידורו (חודש אייר): וטעם פסח שני שהוקבע באייר גילו לי מן השמים לפי שבו כלתה חררה שהוציאו ממצרים, לכן הלינו ביום ט"ו, כמו שכ' בפרשת בשלח דבחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים וילונו כל ערת בני ישראל על משה וגו', שעדיין סעדו בו סעודה אחת ממנו בערב ובבוקר פסק, לפיכך עד כאן נמשך נס יציאת מצרים ואכילת מצה, ולכן בפסח שני מצה וחמץ עמו בבית כמו שהיה בפעם הראשון, הרי דבר ברור לפניך במה שלא אמר בו אדם מעולם עי"ש.

וב'פרי צדיק' במאמרי פסח שני אות ג' בסו"ד הסביר בעומק אמאי הפסיק המצה ביום זה והתחיל המן, וזל"ק: דהנה כל הל' יום שמפסח ראשון עד פסח שני המה שייכים לקדושת הפסח כדאיתא בזוה"ק, וכל אותו הזמן היו אבותינו נזונים מהחררה שהוציאו מצרים משיורי מצה ואכלו מן הבצק ס"א סעודות עד פסח שני, והיינו שטעמו עוד טעם קדושת המצה מהיציאה הראשונה שהופיע עליהם השי"ת מהארת שכינתו ית' מלעילא עד שלא היה ביכולת להבצק לבוא לידי חימוץ, והוא בחי' ביטול היצה"ר מכל וכל לפי שעה שהוא השאור שבעיסה, אמנם מכאן ולהבא פסקה החררה וניתן להם בט"ו באייר המן לחם מן השמים שהוא **ענין הכנה לקבלת התורה מצד האדם שיתעצם במעשיו לקדש ולטהר א"ע וכו'** עי"ש.

עוד מנהג נהגו שלא להתענות בפסח שני ומוזכר ברמ"ע מפאנו שם, והגאון השואל ומשיב בספרו 'יד שאול' (יו"ד סימן ת"א) ציין לדברי הגמ' חולין דף קכא: שכתוב במגילת תענית פסחא זעירא דלא למספד וכו', אולם יש צד לומר דלכאורה כיון דבטלה מגלת תענית האידנא וא"כ שוב מותר להספיד, אמנם אח"כ נדפסה מגלת תענית וכתיב בי"ד בו נכסת פסחא זעירא דלא למספד וא"כ בשביל שחיטת פסח אמרו דלא למספד וזה לא שייך למגילת תענית, ואף שבטלה מגילת תענית מ"מ מה שאסור זה מצד שהיה בו שחיטת הפסח וזה לא בטל, ואפשר דאסור גם להתענות ומכ"ש דאין לומר תחנון, ועי' ב'דעת תורה' למהרש"ם (סי' קל"א סעי'

ז) דציין לדברי היד שאול ועי"ש מש"כ בזה ועי"ש בהגהות של נכדו הגאון רבי שלום שבדרון ז"ל, ולמעשה סובר המהרש"ם דמותר להתענות אבל אין להספיד, וע"ע ב'מנחת יצחק' ח"ג נ"ב אות ג' מש"כ בזה ומסיק דעכ"פ בודאי אין לקבוע הספד בפסח שני עי"ש.

ויש דו"ד בפוסקים כשחל תענית בה"ב ביום פסח שני האם מתענין, עי' שם ב'אשל אברהם', ובשו"ת 'זכרון יהודה' ח"א קס"ז, וב'לקוטי מהרי"ח' שם, ועי' ב'מור ואהלות' להגאון רבי אליהו פוסק ז"ל (אהל ברכות והודאות חקירה ל"ט): דמסיק שלא להתענות, ומה שלא מבואר כן בפוסקים משום דלא מצוי בה"ב שחל בפסח שני אלא כשערב פסח חל בשבת עי"ש, וע"ע בשו"ת רבי עקיבא יוסף או"ח ח"א סימן קנ"ח, וח"ב סימן שכ"ד ושכ"ו.

ובשו"ת 'זכרון יהודה' כ' שם טעם נפלא אמאי לא מתענין: דהנה במס' סופרים מבואר דאין מתענין כל חודש ניסן אף אחר פסח, וכן כ' הרמ"א [דלא כדברי הב"י שרק עד הפסח אין מתענין], וטעמא בעי אמאי אין מתענין? והחת"ס (או"ח סי' ק"ג) מעתיק את דברי המעשה רוקח: "מבואר בזוה"ק שמחיית עמלק יהי' בערב פסח, וכיון דמבואר בסנהדרין דתחילה צריך להיות מחיית עמלק ואח"כ בנין בית המקדש, נמצא דבנין ביהמ"ק יהי' ביום ט"ו, אמנם חינוך המקדש יהי' אחר הפסח דהא אין מערבין שמחה בשמחה, וא"כ שבוע שאחר הפסח יהי' שמחת חינוך דלעתיד, ולכן אין אומרין תחנון בימים אלו לזכר ביהמ"ק דלעתיד, ומסיק החת"ס בלשו"ק: **ויש לנו לעשות סימן שאנו מאמינים ומצפים מתי אנחם ושמחים אנו לקראת ביאת הזמן ההוא, והמקיל בו חוששין עליו באינו מצפה או אינו שמח ע"כ מנהגנו ע"ד האמת בזה בלי ספק ואם אינם נביאים בני נביאים הם**", עי"ש. ולפי"ז בענין י"ד

עוד יש ללמוד מוסר השכל מפסח שני, חשיבות רצון איש הישראלי, היו אנשים מישראל שהיו טמאים ולא היו יכולין להקריב את הפסח, ובאו אל משה רבינו בטענה למה נגרע, ולכבודם צוה הקב"ה מצות פסח שני, ורואין אנו מזה גודל חשיבות רצון אמיתי מאיש הישראלי, שהגם שהיו טמאים ולא היו יכולים להקריב קרבן פסח, אבל היה להם ההשתוקקות לקיים המצוה ורצון אמיתי, הלא באמת הם היו אנוסים בדבר, והיו יכולים לומר כיון שאנחנו טמאים ואינם יכולים להקריב הפסח, הרי נפטר דאגה מעל ראשינו, יכולים לישב בבית ואינם צריכים לטרוח בביקור ד' ימים וכדו', ואנחנו פטורים מכל אלה, והם לא כך עשה, ממש לא היה להם מרגוע לנפשם, מה זאת שאנחנו פטורים, הלא לא נוכל להקריב הפסח, ורואין מזה הרצון של יהודי, וכל כך גדלה תשוקתם לדבר מצוה, שהיו רוצים באמת לעשות הפסח, ולא אמרו נואש, עד שבאו בטענה לפני משה רבינו ויאמרו במר נפשם למה נגרע, והקב"ה ראה וחס עליהם, וקיבל טענתם שיוכלו להקריב לעשות פסח שני.

ודבר זה אנו צריכים ללמוד מוסר השכל מפרשה זו, כמה חשוב הוא לפני ה' השתוקקות זו, ולכן צוה על מצות פסח שני. והענין, כי ההשתוקקות לעשיית המצוה, זה עושה רושם בלב האדם, שכאשר יקיים את המצוה שיוכל לקיים, אז יקיימהו בשמחה של מצוה, שיהיה שמח בזה, אינני אונס רק אני יכול לקיים מצות ה', וכמאמרינו אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, יש לי הזכיה לקיים מצוה, והוא מרגיש התרוממות הנפש בשעת עשיית המצוה.

(מתוך דברות קודש של כ"ק רבינו שליט"א פסח שני שנת תשע"ד)

באייר כיון שמקובל כנ"ל דהבית המקדש מהרה יבנה ביו"ט ראשון של פסח, ממילא שייך לפי"ז החיוב שנקריב אז קרבן פסח שני עכ"פ בי"ד באייר, דהא פסק הרמב"ם ז"ל בהל' ק"פ ס"ה "מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד ולא הקריב בשני חייב כרת", לפי"ז ע"כ נהי' צריכים לכשיבנה ביהמ"ק ב"ב ביו"ט של פסח להקריב אח"כ בי"ד באייר פסח שני ויהי' יו"ט שלנו, ע"כ י"ל דהוי דומה ממש להא דלעיל בימי ניסן שאחר הפסח שנעשה חיזוק להאמונה זו ע"י שאנו נוהגים שלא לומר תחנון ואין מתענין בו, עי"ש.

אולם כבר הזכרנו לעיל דברי האשל האברהם דבאמת כבר יצאנו מצות ק"פ באמירת שפתינו, ומשמע דלא בעינן להביא ק"פ אם משיח יבוא בינתים, ובכלל גם בלי אמירת שפתינו לכאורה יש לדון אם משיח יבוא היום האם מביאים פסח שני, דלכאורה אין הציבור מביאים ק"פ, רק המיעוט שלא הביאו ק"פ, וב'מנחת חינוך' מצוה ש"פ האריך בזה, די"ל דרק אם הציבור הי' בביהמ"ק אז אין הציבור מביאין ק"פ, אבל אם הציבור לא הי' בכלל שם כמו עכשיו בימי הגלות, אז אף בציבור מביא הק"פ אם נזכה לביאת המשיח, ובסו"ד מסיק דבאמת כבר נחלקו בירושלמי פסחים (פרק מי שהי' הלכה א'): דאם יבנה בית המקדש בין פסח ראשון לפסח שני דחד אמר שיקריבו ישראל פסח שני, ולחד לא יקריבו, ובתו"ד כותב בגעגועין: **"ואני כותב זה בין שני הפסחים יהי רצון שיבנה במהרה קודם פסח שני ונזכה ונעשה הפסח השני אמן ואמן"**, עי"ש.

ויש להאריך בזה עוד ואכ"מ, אולם יש לציין דבר נפלא בזה, דהנה החתם סופר כ' בתשובה (יו"ד סי' רל"ג ד"ה אמנם ידעתי) בזה"ל: **"יום כ"ה למב"י י' אייר, יום ביקור פסח שני"**, וכל העולם התורה נעשה כמרקחת על דבריו הק', ובראש וראשון בקובץ 'תל תלפיות' (שנה א' תרנ"ב מכתב ו' אות כ"ט) שכתב שם הג"ר גרשון שטערן אב"ד מ. לודאש בעל ילקוט הגרשוני, דדבריו הק' מרפסין איגרא דהא זה נגד דברי הגמרא (פסחים צו.) דמ"הזה" ממעטין פסח שני, ומבואר שם בדברי הרש"י והתוס' **דפסח שני א"צ ביקור**.

ובס' 'אור פני יהושע' [מהגאון הצדיק אבד"ק גאלאנטא ז"ל] (ליקוטי מאמרות סי' ט' עמ' קי"ח) כתב לתרץ עפ"י דברי הגאוה"ק רבי שלום מבעלז ז"ל שאמר לדקדק על דברי בעל ההגדה זכר למקדש כהלל וכו' לקיים מ"ש על מצות ומרורים יאכלהו, דלכאורה הרי פסוק זה נאמר בפסח שני (במדבר ט, יא) דבפסח ראשון כתיב ומצות על מרורים יאכלהו, ולמה שביק קרא ונקיט קרא דכתיב בפסח שני, ואמר בנו מוה"ר יהושע ז"ל ליישב, דהאי 'לקיים מ"ש על מצות ומרורים יאכלוהו' הוא לשון תפילה ובקשה, והכוונה הוא דיען שעתה אין לנו קרבן פסח בפועל, עכ"פ הננו מחכים לישועת השי"ת כי קרובה לבוא ויבנה בית המקדש במהרה בימינו ואז נקריב הקרבן פסח ביום פסח שני, ולזה אנו אומרים 'לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלהו' הפסוק שנאמר בפסח שני, וכשאמרו הדברים הנ"ל לפני הגאון מוה"ר יוסף שאול נאטאנזאהן ז"ל אבד"ק לבוב תמה ע"ז דהרי קיי"ל (פסחים סו:) "דאיש נדחה לפסח שני ואין ציבור נדחה דציבור לא עבדי בשני", והשיב הגאוה"ק מבעלזא ז"ל דמפורש בירושלמי פסחים (פ"ט פרק מי שהיה ה"א) "ניתן לישראל לבנות בית הבחירה ר' יהודה אומר ציבור עושין פסח שני", עיי"ש. ומזה משמע דכשיבנה ביהמ"ק בימים שבין פסח ראשון לפסח שני אזי יביאו כל הציבור פסח שני ע"כ". ומעתה י"ל דהא דאמרינן למיעוטי פסח שני מביקור היינו דוקא בזמן שביהמ"ק הי' קיים ואין ציבור נדחין לפסח שני ולא היו לפסח רק מעט קרבנות אז אין צריך ביקור ד' ימים דקרבנות מועטים יש שהות לבקרן ביום י"ד, אבל כשיבנה ביהמ"ק לפני פסח שני וכל ישראל מביאין קרבן פסח בשני בודאי צריכין ביקור ד' ימים קודם דע"ז אין שהות ביום א' ודו"ק, ומעתה י"ל דרבינו החת"ס התכוין לביקור פסח שני בזה האופן שיבנה בהמ"ק בב"א. ובזה ביאר הגה"צ מגלאנטא ז"ל את הפסוק "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה" -דאם עבדת עבודה הזאת, אז אמרינן "בחודש הזה" ולא בפסח שני, אבל אם לא עבדת את העבודה הזאת דהיינו דאין ביהמ"ק קיים, לא ממעטינן "הזה" עי"ש ודפח"ח. הרי מבואר דעת מרן החת"ס דבעזהשי"ת נקריב הק"פ בפסח שני הבא.

וכן ב'שער ישכר' (מאמר פסחא זעירא אות י"ג) כתב כנ"ל לבאר הנוסח בזכר למקדש כהלל, ומביא דרבים רצו לשבש הנוסח ולהגיה שם הכתוב של פסח ראשון ומצות על מרורים, אבל קשה לשבש כל הספרים, ולכן ביאר שם כהביאור הנ"ל דיושבים ומצפים דנעשה הק"פ בפסח שני, עי"ש.

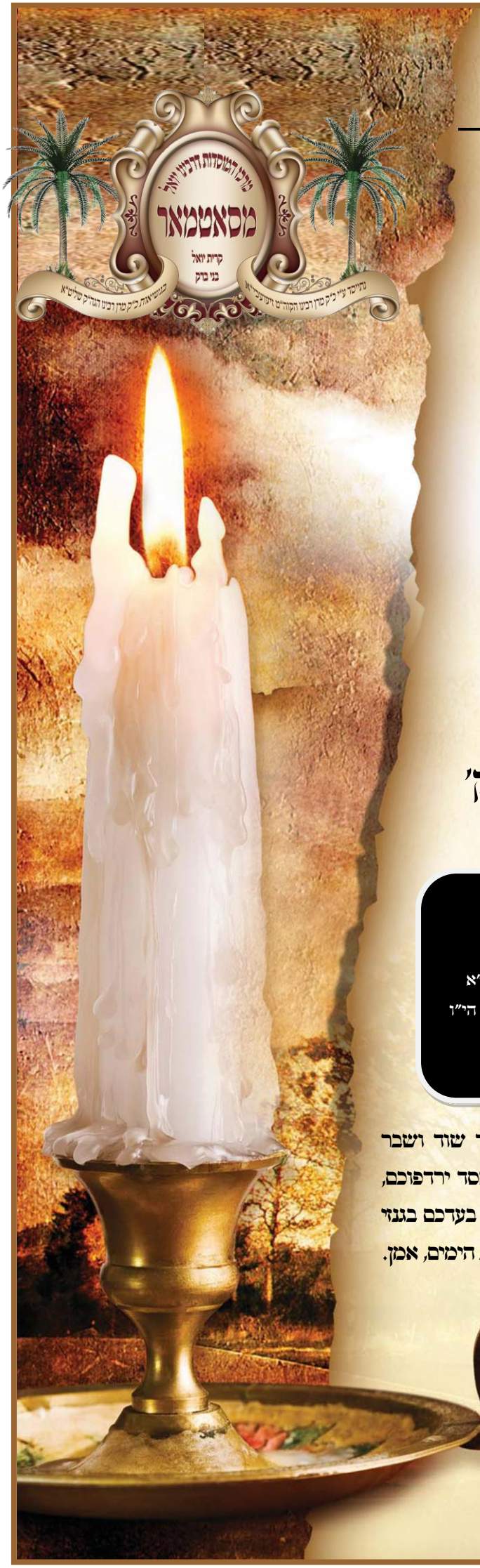
והנה המנהג הוא מקובל לאכול מצה בי"ד, וכבר כ' ע"ז בלקוטי מהרי"ח וז"ל: "והנה מנהג אנשי מעשה לאכול מצה ביום י"ד אייר, וצ"ע הלא אכילת פסח שני היה גם כן בלילה ליל ט"ו אייר, אח"כ מצאתי בספר 'זכרון יהודא' שהגה"ק בעל אמרי א"ש וכן חותנו הגה"ק מו"ה דוד דייטש זצללה"ה נהגו לאכול מצה בליל ט"ו אייר וגם ביצה מבושלת, עי"ש, והוא לכאורה תמי' חזקה?

והלקוטי מהרי"ח שאל שאלה זו להגאון רבי יחיאל מיכל היבנר ז"ל ומובא בספרו 'לבושי מכלול' סי' י"ט, והשיב הגאון הנ"ל: דהוא לעצמו נהג לאכול בבקר ובערב, דפשטות מאי דאיתא במגילת תענית שלא להספיד בפסח שני קאי גם על ליל ט"ו זמן אכילתו, ושחיטת הפסח הוא סור מרע ואכילת הפסח הוא עשה טוב וכו', ובסו"ד ציין לרש"י בתהילים (מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי וגו' דרק מצוה אחת ציותנו ביום ע"פ, לשחוט הקרבן פסח, ובלילה גאלתנו ואמרנו לפניך שירה וכו', אע"ג דהי' מקיימין גם מצות אכילת הפסח בליל ט"ו, ומשמע דעיקר המצוה הוא יום עשיית הק"פ, ובתו"ד הסביר דעיקר הוא "ההכנה למצוה", כמבואר במדרש דבין יו"כ לסוכות מוחלין העוונת כיון דכלל ישראל עוסקים בהכנה למצוות, עי"ש.

וכעין זה ביאר הגה"ק ממונקאטש ז"ל (שם, אות י"ב) וז"ל: "ואמרתי בטעם הענין בפנימיות קצת כי רואין אנחנו כל חודש ניסן בעתותי קודש עד חג השבועות העיקר הוא ההתחלה, הכנה יותר מהמעשה בעצמותה, כמו שנקרא חג הפסח ובאמת אין לנו פסח בימינו בעוה"ר, וגם אז הי' הקרבת הפסח רק בעיו"ט והי' לנו לקרותו רק חג המצות בלבד [ועיי' בקדושת לוי טעמו בקודש], אולם הקרבת הפסח הי' בי"ד טרם היו"ט רק בע"פ, ועכ"ז קורין אנו את החג הקדוש בעצמו על הפס"ח שהי' הכנה בעיו"ט, וכן כל ספיה"ע [אשר בתוכם הוא גם פסח שני] רק הכנה לחג השבועות, וחג השבועות בעצמו קבלת התורה נמצא בעצמותו ז' בסיון נ"א לספירה בד' הרמ"ע ומג"א כנודע, רק הכנה וחקיקה הי' אז לקבלת התורה ביום ו' סיון ע"כ הוא יו"ט דאו' זמן מתן תורתינו וכנודע ב'בני ישכר', והעיקר בע"כ הוא ההכנה ביום ו' בסיון כנודע בספרים, **ע"כ גם סעודת פסח שני עושי' בזמן הקרבת ק"פ אם כי עיקר אכילתו הי' רק בט"ו כנזכר, והיינו בעת הכנה לזמן אכילתו וההתחלה הוא העיקר כנ"ל והמבין יבין**", עי"ש. [ולענ"ד אפשר להוסיף עוד עפ"י מה שכ' לעיל בשם רבי צדוק ז"ל דמפסח שני מתחיל ההתחלה לשבועות, א"כ מובן היטב דעיקר יום זה הוא ההכנה והתחלה ע"כ עושין עיקר מהתחלה והכנה ודו"ק].

והוא בעצמו ערך השלחן מצה עם מרור ביום י"ד כמנהג תלמידי בעש"ט, אולם הוא בעצמו נהג לאכול מצה גם בליל ט"ו (עי' בדרכי חיים ושלום), וכן נהג רביה"ק הדברי יואל ז"ל דעריכת השלחן הי' ברבים בי"ד אחר צהרים, וגם אכל מצה בט"ו (כ"ה במחזור דברי יואל לפסח).

ובאמת כבר האיר ה'כלי חמדה' פ' ואתחנן בשם רבו הגה"ק ה'אבני נזר' ז"ל למה אוכלין המצה ביום י"ד, וה'כלי חמדה' תירץ הקושיא באופן נפלא, דהנה בכל השנה אם יאכל מצות ליכא משום בל תוסיף, דשלא בזמן המצוה אינו עובר על בל תוסיף רק אם מכוון למצוה, וע"כ בכל השנה יאכל מצה כאוות נפשו, אבל אם עושה מצוה בזמנו אז עובר על בל תוסיף [אם באמת אינו מחיוב במצוה] אף בלי כוונה, ולכן אם יבא משיח נקריב הפסח שני (וכמבואר בירושלמי, עי' בדברינו לעיל), ואז נאכל מצות בליל ט"ו, א"כ הוי ליל ט"ו בגדר זמנו, וא"כ אם נאכל מצות אף בלי כונה עוברין על בל תוסיף, לכן אוכלין אותו ביום י"ד, עי"ש.

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רבינו הקדוש"ם זיעוכ"א • בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

מדרש תנחומא

בצער רב וביגון קודר ומתוך קירבה נאמנה ומסורה, מבכים אנו מרה, את פטירתו של ידידינו הרבני החשוב זקן ונשוא פנים, מופלג בדעת זקנים ונבונים, לבו הי' ער וחם לכל דבר שבקדושה, הלך תמים ופעל צדק ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, האי גברא יקירא, מראשוני מייסדי קהילתינו המעטירה, בעיר לאנדאן הבירה, מריתוק מקום הי' מצודתו פרוסה עלינו, לתמוך בעין יפה ולהרים קרן מוסדותינו

הרבני החסיד הנכבד והמרומם

הרה"ח ר' יוסף יצחק אייזיק לעוו ע"ה

בן הרה"ח ר' ישראל ישכר ע"ה

מראשי וממייסדי קהילתינו ומוסדותינו הק' בעיה"ב לאנדאן יע"א

ובזה משגרים אנו כוס תנחומים

לכבוד משפחתו החשובה והנכבדה

בנו הרבני הנכבד הרה"ח ר' **אשר זעליג** הי"ו, בנו הרה"ג ר' **אברהם יושע** שליט"א

ובנותיו משפ' הרה"ח ר' **שמעי' ווייזער** הי"ו, משפ' הרה"ח ר' **חיים צבי שפיטץ** הי"ו

משפ' הרה"ח ר' **שלום מיכל מענדלאוויטש** הי"ו

משפ' הרה"ח ר' **ליפא וויים** הי"ו, משפ' הרה"ח ר' **גרשון שווארץ** הי"ו

תנחומינו הנאמנים ישעשעו נפשכם, המקום ינחם אותכם, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, ששון ושמחה ישיגוכם, ונסו יגון ואנחה מכל גבולכם, ואך טוב וחסד ירדפוכם, לאורך כל ימי חייכם, ובפעולותיו המפורסמים, תמצאו ניחומים, ויושר יליץ בעדכם בגנזי מרומים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר בביאת משיח הולך תמים, במהרה בקרב הימים, אמן.

החותמים בנטפי תנחומין

הנהלת מוסדות סאטמאר

בני ברק יצ"ו

לשכת הסת"ם

איסור מזזיקת שם השם (יא)

לקלוף שם השם

מבוא: כאמור במאמרים הקודמים שאסור למחוק שם השם. ואפילו מקצת השם אסור למחוק. והנה כשנעשה פסול בשם השם, באופן שאסור למחקו [משום שנראה כמוחק שם השם]. או באופן שכתב בטעות שם השם. או באופן שצריך למחקו משום תיבה אחרת. נחלקו הפוסקים האם מותר לקלוף השם. פירוש: שקולף את השם במילואו עם מקצת עובי הקלף. [ואינו נעשה נקב בהקלף. רק נשאר הקלף שמתחתיו] דבאופן כזה אינו נמחק השם, רק מעביר השם מכאן למקום אחר. וכן יש לעיין אחרי שקלף השם, האם מותר לכתוב על אותו מקום שם אחר, או תיבה של חול. ומה ההוראה בזה למעשה. במאמר שלפנינו.

מחלוקת הפוסקים

יש מתירין לקלוף שם השם[1]. ויש אוסרים, משום כבוד השם שלא להסירו מן היריעה[2]. ויש אוסרים משום חשש שמא לא תהיה הקליפה שלימה, ויבוא ח"ו לידי מחיקת השם[3].

הלכה למעשה

מנהג שלנו כהפוסקים הסוברים שאסור לקלוף שם השם. וכפי שהורה הקסת הסופר[4]. אמנם מנהג הספרדים להתיר לאומן הבקיא לקלוף. וכפי העדות שהעיד הקול יעקב (סימן רעו ס"ק כח) שהמנהג בבגדאד לקלוף. והם מקילים לקלוף אף כשאין הפסול בהשם רק בא להתיר שאר תיבות, וצריך לקלוף השם[5].

---

1. מג"א (או"ח סימן לב ס"ק כו), בשם שו"ת ר"י הלוי (סימן פב). ועיי"ש שסובר דאף להרא"ש שאוסר ל'קדור' האזכרות מ"מ מותר לקלפו. דרק אם עושה נקב בקלף הוא דאסור, דהרבה מגונה להיות הספר עם נקבים נקבים, אבל בקליפה שאינה נעשה נקב מותר. [קודר: היינו שחותך לגמרי הקלף ונעשה נקב בקלף. לקלוף: קולף קליפה הדקה של הקלף. ואינו נעשה נקב בהקלף]. וע"ע בפתחי תשובה (סימן ערה ס"ק ד) שהביא כמה פוסקים המתירין לקלוף.

2. ש"ך (סימן רע"ה סק"ג) דלהרא"ש שאוסר קדירה מפני כבוד השם. כ"ש שאסור לקלוף הקליפה הדקה המקלף. כי אז נראה יותר בזיון וקרוב למחיקה. וכ"כ בשו"ת מהרלב"ח.

3. שו"ת תשב"ץ (ח"א סימן קסט). וכן נקטו להלכה הבני יונה, מלאכת שמים (כלל ט אות יח בחכמה), קסת הסופר (סימן יא סעיף יא).

וז"ל התשב"ץ (שם) "אע"פ שהסופר סומך על זריזותו ואומר בחכמתי כי נבונותי אני ידע להזהר בזה. נאמר לו אל תסמוך על זריזותך, כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' בחשש מחיקת שמו הנכבד והנורא שנכתב בקדושה. ועוד שהדיו הוא נבלע בגויל ולפעמים עד שהוא נראה מבחוץ וכישקלף העליון נרשם רשם האות על התחתון. ודבר זה נראה ודאי שהוא אסור שהרי נפסק השם חציו בעליון וחציו בתחתון. ואיך יוכל להנבא הסופר עד היכן הוא מגיע רושם בליעת הדיו. ועוד אם זה הסופר זריז מה יעשו הסופרים אחרים שאינם זריזים כמוהו וכי נתיר לאחד ונאסור לאחרים. וכיוצא בזה אמרו (פסחים לו.) יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי ביתוס מותרין. ואף אנו נאמר כל הסופרים אסורים וסופר זה יהא מותר. ומה שאי אפשר להתירו לכל אין מתירין אותו לזריזים. שמא יבואו שאין זריזים לעשות כן ויעברו איסור". ועיי"ש בסוף שכתב שלא מיחה בסופרים הקולפים לפי שבסמ"ק הזכיר הקליפה ולא אסרה.

ובאופנים מיוחדים[6] מקילים ללכת אצל אומן ספרדי לקלוף[7]. ודווקא כשהפסול הוא בשם, אבל אין לקלוף שם השם בשביל תיבה אחרת[8]. [ושמעתי שבחו"ל אין מקילין בזה. ואיני יודע טעם הדבר האם משום שאין מצוי שם אומן ספרדי, או משום שאין מקילין בזה. וכן רבני עיה"ק ירושלים מקילין בזה יותר מרבני עירנו בני ברק[9]].

כתיבת תיבת חול במקום הקליפה

על מקום הקליפה מותר לכתוב שם השם. והוא הדין שמותר לכתוב שם קודש אחר. אמנם לכתוב שם תיבת חול אסור, משום דהשם קנה מקומו בכל עובי היריעה[10]. וע"כ באופן שאינו יכול להשאיר אותו מקום חלק דיש בזה שיעור ט' יודי"ן, והוה פרשה חדשה. יש לעשות שם נקבים בקלף שלא יהיה שם שיעור פרשה[11]. ויש נוהגין להדביק שם קלף דק ועל זה לכתוב התיבת חול. דבזה לא שייך הדין שהשם קנה מקומו[12]. אמנם י"א דלא מהני להדביק טלאי על מקום זה, ולכתוב עליו שאר תיבות, משום דגם בכה"ג חשיב כמשתמש במקום השם[13].

---

4. ז"ל (שם) "לקלוף את השם אסור בכל מקום, משום דחיישינן פן יגע בו ח"ו ויבוא לידי מחיקה. ואע"פ שהוא אומן זריז אסור לו לסמוך על זריזותו. כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' בחשש מחיקת שמו הנכבד והנורא. גם לפעמים הדיו מובלעת בעובי כל הקלף ונמצא פוגם בשם עצמו (תשב"ץ).

5. כגון שחסר שורה , וצריך לקלוף ד' או ה' שורות כדי להכניס שורה שחסר. ויש שם גם שמות שאינם נמחקין.

6. מצאנו בזה ב' מהלכים באיזה אופן הקילו לקלוף. מבית מדרשו של מרן בעל שבט הלוי זצ"ל ההיתר לקלוף הוא כדי להנצל מלגנוז שאר השמות שביריעה / מזוזה. ולכן גם במזוזה מקילים לקלוף כדי להציל שאר שמות שכבר כתב. ויש שהקילו בזה מכח הפסד מרובה. ולכן במזוזה באופן שאינו הפסד מרובה אין להקל בזה. יעויין בזה בארוכה בספר משנת מרדכי (דיני איסור מחיקת השם). ויש בזה הרבה נפ"מ לדינא. ויש לשאול לחכם.

7. כתב בספר מנחת הסופר (להסופר הנודע הרב מנחם דוידוביץ ז"ל, סימן מג) "ושאלתי את הגה"ק רבינו יואל מסאטמאר זי"ע, אי שרי לבן אשכנז ליתן לבן ספרד יריעה שיש בה טעות בשם שיקלפנו כדי שלא יצטרך לגונזו. והשיב לי בזה"ל שהקליפה אינה מחיקה. וכן הורה לי הרה"ג רבי פנחס עפשטיין זצ"ל ראב"ד דעיה"ק ירושלים תובב"א, כשבמקום לכתוב בפרשת לך לך (טו ח) ויאמר אד-ני הוי' הנקרא אד' אלקים, כתבתי כקריאתו אד' אלקים, והתיר לקלפו ע"י בן ספרד הנוהג היתר קליפה". וכתב שם בסוף המאמר שהראה המאמר להגאון רבי משה הלברשטאם זצ"ל, ונתן הסכמתו עליו.

8. ביאור הסופר (שם ד"ה אסור בכל מקום) דהרי עצם התר הקליפה שנוי במחלוקת גדולה. והרבה פוסקים החמירו בזה לגמרי. לכן אף אם נסמוך על המקילים, די לנו להקל בו כדין הקדירה אבל לא יותר מזה, ועיי"ש שהאריך בזה ומסיק דאף דנכון להחמיר לא לקלוף בשביל שאר תיבות, מ"מ המקילים בשעת הדחק והפסד רב, [לקלוף אפילו בשביל שאר תיבות] יש להם ע"מ לסמוך.

9. הראש הכולל הגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל. דומ"ץ בבית הוראה שבט הלוי בני ברק, תמיד כשהיקיל לסופר לתת לקלוף לסופר ספרדי, הראה להסופר שאין להקל בזה בשופי. דהיינו אפילו שלמעשה מקילים, מ"מ לא מקילים בשופי.

10. קסת הסופר (שם), "וז"ל ואם עבר וקלף את השם בענין שתחתית הקלף נשאר, אסור לכתוב תיבה אחרת על מקומו משום דהשם קנה מקומו, ותפס קדושתו מעבר לעבר (תוס' ערכין דף ו)". אבל בקול יעקב (שם ס"ק כט) כתב שהמנהג להקל לכתוב שם גם תיבות של חול. וז"ל "עוד נוהגים פה בגדאד יע"א לאחר שקלפו השם, כותבים במקומו תיבה אחרת, ואע"ג דיש אוסרים במקום השם [לכתוב] תיבה אחרת, מ"מ אין לפקפק על המנהג. [והטעם משום דיש לחלק בין נקלף לנגרר. דדוקא במקום שגררו השם דהיינו רק הדיו של הכתב אסור לכתוב תיבה אחרת. אבל בנקלף היינו שהסיר קליפה מן הקלף, ונשאר השם על הקליפה שלם שפיר מותר לכתוב במקומו. והיינו מה שאמרו בגמרא 'יגוד' וישתמש במותר וכו']".

11. דמכיון שיש שם נקבים, ואינו ראוי לכתיבה, אינה נחשב לפרשה חדשה.

12. ביאור הסופר (שם ד"ה אסור). וכתב שם עוד, ומי שרוצה לקדור ולחתוך את הקלף לגמרי לאחר שקלפו ממנו שם השם ולהדביק שם מטלית ולכתוב ע"ג, נמי רשאי לעשות, דהואיל שכבר ניטל השם אין כאן בזיון בקדירת הקלף.

13. שאילת משה (סת"ם).

בעזהשי"ת

אנשי שלומינו תושבי קרית יואל

הבינו!

טייערע ברודער נרייט אייר צום

מגבית חיסוד

צו ארויס העלפן אונזערע געטרייע ברודער אין ארה"ק
אחים לרעה תלמידי וחסידי כ"ק מרן רבינו שליט"א
און זיי שטיצן בעת שמחתם ברוח נדיבה

אנשי שלומינו תלמידים וחסידים
קרית יואל

פאר אנשי שלומינו אחים לרעה
בני ברק

העלפן ארויס בעיין יפה ובריח נדיבה

נמסר לע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א
ותשוה"ח להם

אספקלריא דנהר"א

מ'הערהן של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בענינא דיומא

פלפול ודרוש בסוגיא דחדש

יום א' פרשת פקודי האי שתא שנת תשפ"ב לפ"ק
בביהמ"ד "החדש" בעיר מאנטשעסטער יצ"ו

א

במס' קידושין (דף לז:) דרשו הא דכתיב (יהושע ה יא) ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ממחרת הפסח אכול, מעיקרא לא אכול, משום איסור חדש. וכתבו התוס' (דף לח. ד"ה אקרוב) בירושלמי (חלה פ"ב ה"א) מקשה, למה לא אכלו מצה מחדש, יבא עשה דבערב תאכלו מצות (שמות יב יח), וידחה לא תעשה דחדש, ומתרץ דאין עשה דקודם הדבור דוחה לא תעשה דאחר הדבור, עי"ש. והקשה הפני יהושע מהא דבמס' יבמות (דף ה:) מקשה הש"ס להיפך, דלא מצינו למילף דעשה דוחה לא תעשה מפסח ומילה ותמיד שדוחין שבת, דמה להנך שכן ישנן לפני הדיבור. אם כן משמע דעשה דלפני הדיבור תמיר טפי לדחות לא תעשה, וכן הקשה בחידושי מהרי"ט. ויש להסביר סברת הפלוגתא בין הבבלי והירושלמי במאי פליגי.

ואפ"ל בהקדם קושית הגאון הרבי ר' יונתן ז"ל (הובא באור חדש קידושין לח.) מאי פריך הירושלמי נימא דעשה דאכילת מצה ידחה איסור חדש, הלא כיון שהשיעורין נשתכחו בימי אבלו של משה (תמורה טז:), אם כן לא היו יכולים לאכול מצה מן החדש, שמא יאכלו יותר מכשיעור, שאין בזה שום מצוה, ויש כאן איסור חדש, דחצי שיעור אסור מן התורה (יומא עג:), ומאי פריך הירושלמי.

ויש ליישב על פי קושית הטורי אבן (ראש השנה יג. ד"ה ממחרת הפסח) אמאי מעיקרא לא אכלו את חדש, הא אמרינן במס' חולין (דף יז.) דבשעת כניסתן לארץ אישתרי להו אפילו קדלי דחזירי. ותירץ על פי המבואר שם בגמ' דדוקא שלל של גויים אשתרי, דידהו לא אישתרי. וכיון דארץ ישראל מוחזקת היא, הוה כדידהו, ומשום הכי מעיקרא לא אכלו. ואע"ג שכתבו התוס' במס' ראש השנה (דף יג. ד"ה ולא קציר נכרי) שיש לו לגוי נמי חלק במה שזרע, עי"ש. הא אמרינן (גיטין מז:) ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות, טבל וחולין מעורבין זה בזה, דברי רבי, משום דס"ל אין ברירה, עי"ש. והכי נמי כל התבואה שהיה בארץ ישראל בשעת כניסתן לארץ, הוה להו ישראל וגוי שותפים בו, ומעורבין חלקו של נכרי עם חלקו של ישראל, עכ"ד. - וביאור דבריו על פי שיטת התוס' (במס' גיטין שם ד"ה טבל וחולין מעורבין) דאין תקנה לטבל זה, דכיון דאין ברירה, שמא הגיע לו כל חלקו של נכרי או חציו ולא ידעינן כמה, ואי מעשר מיניה וביה, שמא מעשר מחלקו והשאר חלקו של נכרי או איפכא, עי"ש. [ונחלקו בזה על פירש"י שאין לך כל חטה וחטה שאין חציה טבל וחציה חולין, וצריך לעשר מיניה וביה מעשר שלם, נמצא מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו, עי"ש]. ושפיר לא אכלו מעיקרא את החדש, דאף דחלקו של גוי [שיש לו חלק במה שזרע] הותר להם דהוה שלל הגויים, הרי יש בו גם חלקו של ישראל [דהא ארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו] דאסור משום חדש.

ולפי זה מיושב שיטת הירושלמי דמקשה מאי לא אכלו מצה מן החדש מכח עשה דוחה לא תעשה, ואין להקשות הלא יש כאן ספק איסור שמא לא יאכלו כשיעור והוה איסור חדש שלא במקום מצוה, דלפי האמור נמצא שאין זה ספק איסור רק ספק ספיקא, ספק אחת שמא יש בה כשיעור חיוב מצה והותר מכח עשה דוחה לא תעשה, ואפילו אי לא הוה כשיעור, יש כאן עוד ספק שמא מה שהוא אוכל זהו חלקו של נכרי והותר מכח דהוה שלל הגויים, והרי ספק ספיקא הותר במקום מצוה, ושפיר פריך הירושלמי. (ועיין בדברינו בלב אהרן פ' אמור עמוד רלה).

אמנם בטורי אבן שם תירץ עוד אמאי לא אכלו את החדש הא הותר להו שלל של גויים, די"ל דלא הותר להם אלא איסור שאי אפשר לבוא לעולם לידי היתר, כמו בשר נחירה ודבר טמא, אבל איסור שאפשר לבוא לידי היתר כמו חדש לא, דלמה להו למיכליה בעודו עומד באיסור, עכ"ד. ומעתה אין כאן ספק ספיקא, רק ספק אחת שמא יש בכזית זה שיעור מצה והותר איסור חדש מכח עשה דוחה לא תעשה, או אין כאן השיעור דהא נשתכחו השיעורין והוה איסור חדש שלא במקום מצוה, ואז לא היו יכולים לאכול מצה מן החדש, וכשיטת רוב הראשונים דספק מה"ת לחומרא.

ובכן יש לומר שנחלקו הבבלי והירושלמי בב' תירוצי הטורי אבן למה לא אכלו חדש בעת כניסתן לארץ כמו שהעיד הכתוב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מכלל דמעיקרא לא אכלו, הא לכאורה אישתרו להו אפילו קדלי דחזירי, כי הירושלמי נקט כסברת תירוץ הא' דדוקא שלל הגויים אישתרי דידהו לא אישתרי, ועל כרחך דאין ברירה ושמא כולו של נכרי, והיינו דפריך הירושלמי אמאי לא אכלו מצה מן החדש, דהוה ספק ספיקא, ספק אם הוא כשיעור ומותר מכח עשה דוחה לא תעשה, וגם אפילו אם הוא יותר מהשיעור, ספק שמא זה חלקו של נכרי ומותר מכח דהוה שלל הגויים, ומחמת חומר הקושיא נחית הירושלמי לחלק בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור. אבל הבבלי נקט כסברת תירוץ הב' דבשלל הגויים לא הותר איסור חדש כיון שיש היתר לאיסורו לאחר זמן, ואם כן י"ל דמהאי טעמא לא אכלו מצה מן החדש משום דהוה ספק איסור שמא אין כאן שיעור מצה והוה חדש שלא במקום מצוה, שוב אין הכרח לחלק בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור, ושפיר קאמר הבבלי בפס' יבמות דעשה דלפני הדבור אלים לדחות לא תעשה.

ב

עוד יש לומר ביישוב סברת פלוגתת הבבלי עם הירושלמי, על פי מה שהקשה בשו"ת אור המאיר (סי' כ"א) להגר"מ שפירא ז"ל, לפי שיטת הר"ן (סוכה כז.) דסעודת שבת ויו"ט בפת הוה מצוה דאורייתא, וכן כתב הרשב"א (ח"א סי' תרי"ד) בדעת הרמב"ם, קשה למה לא אכלו חדש כלל, יבא עשה דסעודת שבת ויו"ט וידחה לא תעשה דחדש, דהרי עשה דוקראת לשבת עונג (ישעיה נח יג) הוי עשה דאחר הדבור, עכ"ק.

ותירץ בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' י"ד אות כו) על פי דברי האחרונים (מנחת חינוך מצוה ש"ג בקומץ מנחה) לתרץ קושית הירושלמי, על פי מה שכתבו בעלי התוס' עה"ת (פי' ריב"א פ' ראה) דבחדש איכא עשה ולא תעשה, דהיינו גם לאו הבא מכלל עשה, כדדרשינן (מנחות סו.) ששת ימים תאכלו מצות (דברים טז ח) מן החדש, ולא שבעה. ובזה מתורץ אמאי לא דחי עשה דמצה ללא תעשה דחדש, כיון דמצה אינו אלא עשה ואיסור חדש הוה עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה, עכ"ד. [ובשו"ת שאגת אריה (החדשות סי' ו) כתב דהוי עשה ולא תעשה דאיכא עשה דעד הביאכתם כמבואר בפס' מנחות (דף סח.) דבחדש איכא גם עשה דעד הביאכם, עי"ש]. ואמנם לפי האמור י"ל דכוונת הירושלמי שהקשו יבא עשה דבערב תאכלו מצות וידחה איסור חדש, היינו בצירוף שיש באכילה זו גם העשה דסעודת יום טוב, והוה תרי עשה, ושיטת הריטב"א (בבא מציעא דף לא. ד"ה שם לדבר מצוה) דתרי עשה דוחה לא תעשה ועשה, ושפיר פריך הירושלמי אמאי לא אתי תרי עשה ודוחה לא תעשה דחדש, וכשתירצו דאין עשה דקודם הדבור דוחה לא תעשה דלאחר הדבור, שוב ממילא לא קשה מסעודת יום טוב, דכיון דלא הוה רק חד עשה, אין עשה דוחה לא תעשה ועשה, עכ"ד.

אך שיטת התוס' בפס' יבמות (דף כ: ד"ה אמר קרא) דאין תרי עשה דוחה לא תעשה ועשה, עי"ש.

ומעתה יש לומר שבסברא זו נחלקו בבלי וירושלמי אי תרי עשה דוחה לא תעשה ועשה, דהירושלמי ס"ל כשיטת הריטב"א דתרי עשין דוחה לא תעשה ועשה, ואם כן מתעורר הקושיא למה לא אכלו מצה מן החדש נימא עשה דוחה לא תעשה, ואי דחדש הוי לא תעשה ועשה הא יש כאן עוד עשה דשמחת יו"ט ותרי עשין שפיר דחי לא תעשה ועשה, והיינו דקמתרץ דאין עשה לפני הדיבור דחי לאו דלאחר הדבור, וכיון דלא דחי עשה דמצה שוב גם עשה דשמחת יו"ט אינו דוחה איסור חדש משום דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה. אבל בבלי ס"ל כשיטת התוס' דאפילו תרי עשין לא דחי לא תעשה ועשה, אם כן אפשר למימר כי מה שלא אכלו חדש היינו משום דחדש הוה לא תעשה ועשה ואין תרי עשין דוחין לא תעשה ועשה, ולא נחית הבבלי לחלק בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור, ושפיר קאמר הבבלי בפס' יבמות דעשה דלפני הדבור אלים לדחות לא תעשה.

ג

או יאמר, על פי מה שכתב בשו"ת אבני ציון (ח"א סי' ס"ו או"ב ואו"ג) דאי אפשר לומר דתרי עשין דמצה ושמחת יום טוב ידחו לא תעשה ועשה דחדש, כי מבואר בשו"ע (או"ח סי' רצ"א ס"א) שיעור אכילת סעודת שבת ויו"ט הוא בכביצה, ושיעור אכילת מצה הוא בכזית, וכן איסור חדש הוא בכזית, ואם כן ממה נפשך, אם יאכל רק כזית, מקיים רק מצות אכילת מצה ועבר על לא תעשה דחדש, ועדיין לא קיים אכילת סעודת יום טוב דהוה בכביצה, אם כן י"ל אין עשה דלפני הדבור דוחה לאו דחדש דהוה לאו דלאחר הדבור, או אין עשה דוחה לא תעשה ועשה דחדש דהא עדיין לא קיים עשה השני דסעודת יום טוב, ואם יאכל כביצה דהוי ב' כזיתים, אם כן בכזית השני אין בה מצות אכילת מצה, שכבר קיים בכזית הראשון, ועשה דאכילת פת ביו"ט לחודיה אינו דוחה ללא תעשה ועשה דחדש, וב' עשין ליכא דבכזית הראשון לא קיים רק מצות מצה ובכזית השני רק מצות אכילת פת ביום טוב, וחד עשה אינו דוחה לא תעשה ועשה, עכ"ד.

אולם בחידושי הריטב"א (סוכה כז.) כתב דשיעור אכילת סעודת שבת ויו"ט הוי בכזית, עי"ש, ולפי זה הוו תרי עשין דמצות מצה וסעודת יו"ט באים כאחד, שוב י"ל דתרי עשין דחי ללא תעשה ועשה דחדש.

ולפי זה י"ל דקושית הירושלמי נימא עשה דמצה ידחה לאיסור חדש, והיינו מכח דהוה תרי עשין מצות מצה ומצות

סעודת יום טוב וכמ"ש המנחת יצחק, אתיא שפיר רק לשיטת הריטב"א דשיעור סעודת יום טוב הוא בכזית, ואם כן הני תרי עשין דאכילת מצה וסעודת יום טוב באים כאחד, שוב י"ל דתרי עשין שפיר דחין ללתו"ע דחדש, ולכן הוצרך לתרץ דעשה דמצה לא דחי משום דהוה עשה דלפני הדיבור, שוב גם עשה דסעודת יו"ט אינו דוחה איסור חדש משום דאין עשה דוחה לתו"ע.

אבל בבלי ס"ל כשיטת השו"ע והראשונים דשיעור סעודת יו"ט הוה בכביצה ושיעור אכילת מצה בכזית וכן איסור חדש הוה בכזית, שוב אין לומר בזה עשה דוחה לא תעשה, דהא בכזית הראשון מקיים רק עשה דמצה ואמרינן ביה אין עשה דוחה לתו"ע דחדש, ובכזית השני מקיים רק עשה דסעודת יו"ט, וגם ביה אמרינן אין עשה דוחה לתו"ע דחדש, שוב אין הכרח לחלק בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור, ושפיר קאמר הבבלי במס' יבמות דעשה דלפני הדבור אלים לדחות לא תעשה.

ד

ובאופן אחר יש לומר בסברת פלוגתת הבבלי והירושלמי, בהקדם מה דאיתא במס' בבא מציעא (דף ל.) בכהן שמצא אבידה בבית הקברות, דעשה דהשבת אבידה אינו דוחה לא תעשה דטומאת כהנים, דבטומאת כהנים יש עשה קדושים יהיו ולא תעשה לנפש לא יטמא, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה, וכתב בנימוקי יוסף, איכא דמקשו למה לי האי טעמא, תיפוק ליה דאפילו ליכא גבי טומאה אלא לאו גרידתא לא דחי ליה עשה דאבידה, דהא כי מטמא עבר ליה ללאו, ולא מקיים לעשה עד דמהדר ליה למרא, ולא הוי בעידנא, ותירץ הרנב"ר ז"ל דהכא נמי בשעה דעבר אלאו מקיים העשה, דהא מתעסק הוא במצות השבה בשעת עקירת הלאו, ואף על פי שלא גמרה מה בכך, עכ"ד. וכן דעת הר"ן (פסחים נט.) והביא ראיה ממילה בצרעת דעשה דוחה לא תעשה (שבת קלב:), אף על גב דבשעת החיתוך שיסיר הצרעת עדיין לא קיים העשה דמילה, דמל ולא פרע כאלו לא מל (שבת קלג:), אלא מטעם דהוי עסוק במצוה, עכ"ד.

אמנם שיטת הרשב"א בחידושיו למס' יבמות (דף ו:) דצריך בעידניה ממש, כמו כלאים בציצית, שאי אפשר לאחד מהן להיות קודם בזמן לחבירו, עי"ש. ועיין בברוך טעם (דין עדל"ת פ"א) שהאריך בזה.

והנה הקשה הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל בשו"ת בן פורת (סימן ו) מאי פריך הירושלמי דעשה דמצה ידחה איסור חדש, הא לא הוה בעידניה, דאיסור דחדש הוא עובר כשאוכל חצי שיעור, ועשה דמצה אינו מקיים רק כשאוכל שיעור שלם שהוא בכזית, עכ"ק.

אך לשיטת הרנב"ר דכל שעוסק במצוה מיקרי בעידנא, הכא נמי כשאוכל מצה בליל פסח הרי גם בתחילת אכילתו כשאוכל חצי שיעור הרי זה עוסק במצות אכילת מצה, דאי אפשר לאכול שיעור שלם רק אם יקדים תחילה לאכול חצי שיעור, ושפיר פריך הירושלמי נימא עשה דמצה ידחה לאיסור חדש דכל כמה שעוסק במצוה חשוב בעידניה.

ומעתה יש לומר דהבבלי ס"ל כשיטת הרשב"א דצריך בעידניה ממש, ואם כן בתחילת אכילתו עדיין אינו מקיים עשה דמצה וקעבר אאיסור דחדש, ומשום הכי הבבלי לשיטתיה לא קשיא ליה קושיית הירושלמי נימא דעשה דמצה ידחה איסור חדש, דהא לא הוה בעידניה, ותו אין הכרח לחלק בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור, ושפיר קאמר הבבלי במס' יבמות דעשה דלפני הדבור אלים לדחות לא תעשה, מה שאין כן הירושלמי ס"ל כשיטת הרנב"ר דחשיב בעידניה כל כמה דעוסק במצוה, ואם כן גם בתחילת אכילתו כשאוכל חצי שיעור הרי זה עוסק במצות אכילת מצה, ושייך ביה עשה דוחה לא תעשה, ומחמת חומר הקושיא נחית לחלק בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור. (ועיין בדברינו בלב אהרן דרושים הפטרת אמור עמוד רסה).

ה

או יאמר לתרץ שיטת הבבלי על דרך דרוש, על פי מה שהזכרנו קושית הגאון הרבי ר' יהונתן ז"ל מאי פריך הירושלמי נימא דעשה דאכילת מצה ידחה איסור חדש, הלא כיון שהשיעורין נשתכחו בימי אבלו של משה (תמורה טז:), אם כן לא היו יכולים לאכול מצה מן החדש, שמא יאכלו יותר מכשיעור, שאין בזה שום מצוה, ויש כאן איסור חדש, דחצי שיעור אסור מן התורה (יומא עג:), ומאי פריך הירושלמי.

ותירץ הרר"י על פי המבואר בגמרא (יומא עד.) דחצי שיעור אסור מן התורה משום דחזי לאצטרופי, והרי כאן ליכא האי טעמא, דלא שייך צירוף של איסור, כיון שאם יצטרף יהיה שיעור שלם ויקום עשה דמצה ואז ידחה לא תעשה דחדש, והדרא קושית הירושלמי שהיו יכולים לאכול זית אחת ממצה של חדש, ואף דעדיין לא יצאו ידי חובת מצה באם השיעור ב' זיתים, מכל מקום כל מה דמצי למיעבד הוי להו למיעבד, אולי השיעור זית אחד ויקיימו מצות מצה, ומאי תאמר שמא השיעור שני זיתים ויש איסור חצי שיעור דחדש שלא במקום מצוה, הלא בכהאי גוונא ליכא איסור בחצי שיעור כיון דלא שייך צירוף של איסור, דכשיצטרף יהיה שיעור שלם ויקום עשה דאכילת מצה דמצה ויחדה איסור דחדש, עכ"ד.

ועל פי זה יש לתרץ גם קושית המנחת חינוך (סוף מצוה ו) והחידושי הרי"ם (יו"ד סי' יט) מה פריך הירושלמי אמאי לא אכלו מצה מחדש, הא לרבנן דס"ל (בכורות יז:) אי אפשר לצמצם אף בידי אדם, אם כן כשאוכל מזית מצה מן החדש, יש כאן שני צדדים לאיסור, צד אחד שמא הוא פחות מכזית ולא קיים

המצוה דמצה, ועבר אאיסור דחדש דחצי שיעור אסור מן התורה (יומא עג:), ועוד צד אחד לאיסור שיש לחוש שמא יש בו יותר מכזית, ובאכילת כזית מצומצם כבר נפיק חובת המצוה וביותר מן הכזית אין בו עוד מצוה ואסור מחמת חדש, ולאידך גיסא יש רק צד אחד להיתר שמא הוא כזית מצומצם ממש ונפיק ביה ידי חובתו, וכיון שיש שני צדדין לאיסור וצד אחד להיתר, הוי כמו רוב לאיסור שזה אסור וכמבואר בתוס' (חולין כח: ד"ה לפי), והיאך הוי אמינא למימר שיהא מותר לאכול מצה מן החדש משום דעשה דוחה לא תעשה, הא הוי רובא לאיסורא, עכ"ק.

אמנם לפי האמור יובן, דבאמת ליכא כאן רק צד אחד לאיסור, דהא אם יאכל מעט יותר מכשיעור אין כאן איסור, דחצי שיעור איסור אינו אסור במקום מצוה, כיון שאם יאכל עוד חצי שיעור, הרי יש כאן קיום מצוה בשלימות. (ועיין בשו"ת ספר יהושע סי' ז' בעין סברא זו).

אכן י"ל שזה תלוי בפלוגתא (בבא מציעא קטו.) אי דרשינן טעמא דקרא, כי כתב הריטב"א (יומא עד.) דבגמרא יליף דחצי שיעור אסור מקרא דכל חלב (ויקרא ז כג), מכל מקום צריך לטעם דחזי לאיצטרופי, דדרשינן טעמא דקרא, דמהאי טעמא אסרה התורה חצי שיעור משום דחזי לאצטרופי, עי"ש. ומעתה אי דרשינן טעמא דקרא, אז י"ל דחצי שיעור אסור רק משום דחזי לאיצטרופי, והיכי דלא שייך צירוף חצי שיעור מותר, ואם כן י"ל דבמקום מצוה דלא שייך צירוף הוה חצי שיעור מותר, מה שאין כן אי לא דרשינן טעמא דקרא, אז חצי שיעור אסור מגזירת הכתוב, ואם כן גם במקום מצוה אף דלא שייך צירוף נמי אמרינן דחצי שיעור אסור מה"ת והדרא קושיות הרר"י והרי"ם לדוכתייהו.

ונקדים עוד קושית הראשונים היאך נשא יעקב אבינו שתי אחיות רחל ולאה, הלא האבות הקדושים שמרו כל התורה כולה טרם שניתנה.

וננקוט שני תירוצים בזה, הא' כתב היפה תואר (ב"ר פפ"ו ס"ו) שיעקב אבינו גיירן בטרם שנשאן, וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, דמדין תורה לית ביה איסור קורבה ונושא אפילו אחותו (יבמות סב.), ומילא לא היה שום איסור. וכתב על זה בפרשת דרכים (דרוש א) דהתינח אי יצאו מכלל בני נח לגמרי, אז חשיבי רחל ולאה כגר שנתגייר דלית בהו קורבה, אך אם לא יצאו מכלל בני נח להקל לא הותרו לו רחל ולאה, כיון דלבני נח חשיבי ערויות, עי"ש בדבריו.

הב' כתב בכסף נבחר (פ' וישלח עמוד עו) לפי מה שכתב הרמב"ן (פרשה זו) טעם לאיסור שתי אחיות, שאינו ראוי שתקח אשה אל אחותה לצרור אותן זו לזו, כי הן ראויות שתהיינה אוהבות זו לזו, ולא שתהיינה צרות, עי"ש. ואם כן לגבי אלו שתי אחיות האמהות הקדושות רחל ולאה לא שייך האי טעמא דצרות זו לזו, באשר רחל אדרבה מסרה סימנים ללאה (מגילה יג:), ולכן אין עליו איסור שתי אחיות. אך כתב בכסף נבחר שם שזה רק אי דרשינן טעמא דקרא, דאז י"ל כיון דהכא לא שייך הטעם שתהיינה צרות, מותרות שתי אחיות, עכ"ד.

ובכן אי דרשינן טעמא דקרא, י"ל שיעקב נשא שתי אחיות משום דגבי רחל ולאה לא שייך טעמא דקרא לאסור, אבל אי לא דרשינן טעמא דקרא, על כרחך צריך לומר כתירוץ הא' כי מה שלקח יעקב שתי אחיות היינו משום שהיה להם דין ישראל לקולא.

ובתירוץ הירושלמי דאין עשה דקודם הדבור דוחה לא תעשה דלאחר הדבור, נתקשו האחרונים מאיזה סברא יש לחלק בין ציווי דקודם הדבור לציווי דלאחר הדבור, וביאר במאיר עיני חכמים (מהדו"ק סימן כ"ח) אי נימא שהיה להם קודם מתן תורה דין בן נח, אז עשה דקודם הדיבור קיל, ומשום הכי אינו דוחה הלאו דלאחר הדיבור, אבל אם היה להם דין ישראל, לכאורה אין חילוק בין קודם הדיבור לאחר הדיבור, עכ"ד. נמצא דהירושלמי ס"ל שהיה להם דין בני נח והבבלי ס"ל שהיה להם דין ישראל.

המורם לן מכל זה, דלשיטת הבבלי שהיה להם דין ישראל, שפיר י"ל בטעם שיעקב אבינו נשא שתי אחיות משום שגיירן בטרם שנשאן ובגר שנתגייר ליכא איסור קורבה, מה שאין כן להירושלמי שהיה להם דין בני נח צריך לומר בטעם שנשא יעקב שתי אחיות משום דבשתי אחיות הצדקניות רחל ולאה לא שייך שתהיינה צרות זו לזו, הרי מוכח דדרשינן טעמא דקרא, ואם כן להירושלמי יש הכרח לומר דדרשינן טעמא דקרא, מה שאין כן להבבלי י"ל דלא דרשינן טעמא דקרא. (ועיין בדברינו בלב אהרן דרושים פ' וישלח עמוד שכט).

ומעתה יש לומר דקושית הירושלמי נימא עשה דמצה ידחה איסור חדש, אתיא שפיר דוקא לפום שיטתיה דדרשינן טעמא דקרא, ואם כן אכילת איסור חצי שיעור במקום מצוה מותר מה"ת משום דלא שייך צירוף, ושפיר פריך הירושלמי יבא עשה דמצה וידחה איסור חדש, ולא קשה קושיות הרר"י והרי"ם שיש חשש שמא יכשלו באיסור חצי שיעור, דהא כיון דדרשינן טעמא דקרא הרי חצי שיעור בכה"ג מותר מה"ת, ומחמת חומר הקושיא מחלק הירושלמי בין עשה דקודם הדבור לאחר הדבור. אבל הבבלי לשיטתיה דלא דרשינן טעמא דקרא, ואם כן מסתמא מה שלא אכלו ישראל בכניסתן לארץ מצה מן החדש הוא מחשש שמא יכשלו בחצי שיעור שלא במקום מצוה וכדברי הרר"י והרי"ם, דכיון דלא דרשינן טעמא דקרא, הרי חצי שיעור אסור אף היכי דלא שייך צירוף, שוב אין הכרח לומר דעשה דקודם הדיבור קיל, ומשום הכי ס"ל להבבלי דעשה דקודם הדיבור חמיר.

חברת משניות

שעל ידי

מרכז המוסדות
דרבינו יואל מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

כי נחם ה' ציון

מתוך ידידות כנה והשתתפות בצער, מבכים אנו מרה את הסתלקותו לשמי מרום של ידידינו הנכבד הבלתי נשכח נערץ חשוב ואהוב על כל אנשי שלומינו, הוזיל זהב מכיסו בלו"נ חפיצה לטובת מוסדותינו, מתוך התמסרות רבה ועצומה תמך בעין יפה ורוח נדיבה למען כל קדשינו, ה"ה האי גברא רבא ויקירא מזקני ונכבדי קהילתינו

הרבני החסיד המפו'

מו"ה יוסף אייזיק לעוו ז"ל

מראשי וממייסדי קהילתינו הק' בעיה"ב לאנדאן יע"א

חכם לב יקח מצוות, ורחש לבו דבר טוב, אין טוב אלא תורה, כשבחיים חיותו זכה להיות מן הנחשונים לדבר מצוה לרכוש זכות "קרן יטב לב" בחברה משניות שע"י מוסדותינו הק'

ובכן שגורה תנחומינו הנאמנים קדם בניו וחתניו החשובים כאו"א בשמו הטוב יבורך

המקום ינחם אתכם, ולא תוסיפו לדאבה עוד כל ימי חייכם, ויה"ר שמעשיו הטובים ופעליו הכבירים בצדקה וחסד יליצו יושר בעדכם, שמעתה ועד עולם רק ששון ושמחה ישמע באוהליכם, אך טוב וחסד ירדפוכם, ומחה ה' דמעה מעל כל פנים בנחמת ציון וירושלים בב"א.

החותמים בנטפי תנחומין

חברה משניות

שע"י מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר בני ברק

המשך דיני מחיקה בשבת וביו"ט

א] דלתות של אולמות או של ארון הקודש שכתובים עליהם אותיות או ציורים ובפתיחתן נפרדים שני חלקי האות או הציור ובנעילתן חוזרים ומתקרבים ונעשים אחד מעיקר הדין יש להקל לפתוח ולסגור אך צריך להשתדל לתקן הדבר שלא ישאר כן [א].

ב] כל זה דווקא אם נפסק באמצע האות אבל אם ע"י פתיחתן מתרחק אות אחת מחבירתה בזה מותר דאין כאן שום מחיקה וכתיבה רק קירוב וריחוק אותיות שאין בזה איסור.

ג] וכן משחקי קוביות אשר עשויים חלקים המחוברים זה לזה ומסתובבים אנה ואנה ודינו כנ"ל שאם בכל קוביה יש אות שלימה או מספר שלם או ציור שלם אין איסור לשחק בהם ולסדר אותם זה ליד זה כפי רצונו בסדר הנכון אך אם בכל קוביה ישנם רק חלקי אות וחלקי ציור ובעת שמסדרם על נכון מצטרפים האותיות לאותיות שלימות או לציור שלם בזה באנו למחלוקת הפוסקים והמיקל לילדים לשחק בהם יש לו על מי לסמוך.

ד] קוביה [הוגגריית] שיש בכל צד צבע מסויים זה אינו בכלל ציור בעל משמעות ואין בזה שום חשש לסדרו ולשחק בו בשבת.

ה] יש לדון אם מותר לקרוע העטיפות הסובבות את המאכלים ומשקאות בין האותיות באופן שכל אות נשארת בשלימותה ולמעשה יש האוסרים בזה [ב] ויש מתירים [ג] ולכתחילה ישתדל לפתוח מערב שבת.

ו] דף של ספר או סידור שכתוב עליו תיבות ויש בו קרע במקום האותיות באופן שהאותיות נפרדו זה מזה ורוצה להניח את החלק שנקרע סמוך לדף הקרוע ובזה יתחברו חלקי האותיות ויוכל לקרוא את הכתוב יש בזה כמה צדדים להקל ולהחמיר, די"א דאם אין לו סידור או ספר אחר מותר לקרבן ולחברו [ד] וי"א דכאן חמור יותר ואסור לכו"ע [ה] וי"א דכאן יותר קל ומותר לכו"ע [ו] ולמעשה לכתחילה נכון להחמיר ולימנע מלקרב שני חלקי דף קרוע ובשעת הדחק או במקום ביטול תורה המיקל בזה יש לו על מי לסמוך [ז].

ז] אמנם אם אינו מקרב חלקי הדף לגמרי אלא משאיר ביניהם ריווח הניכר הרי זה מותר [ח].

ח] גם בנקרע בתוך האותיות אם עדיין ניכרת צורת האות ושמה עליה גם ע"ג חלק אחד מותר לקרב ולצרף לו את החלק השני [ט].

ט] וכן הדין במשחק ילדים העשוי מחלקים רבים [הנקרא פאז'ל] והרבה חלקי אות או חלקי ציור מצטרפים ומתחברים יחד לאותיות שלימות וציור שלם, דינו כנ"ל אות ו' שאם יש בכל חלק אות או ציור שלם אין איסור לחברם זה לזה לתיבה שלימה, ואם יש בכל חלק רק חצי אות ומקצת מן הציור בזה באנו למחלוקת הפוסקים אם מותר לקרב דף הקרוע והמיקל לילדים קודם גיל הבר מצוה יש לו על מי לסמוך.

י] כ"ז אם החלקים מחוברים באופן רפוי אבל אם מכניסן לתוך מסגרת או כאשר משתלבים החלקים זה בזה בחוזק אסור להרכיבם בשבת [י].

יא] ולכן אסור לסדר אותיות או חלקי אותיות זה אצל זה בשבת אם נתפסים ונצמדים זה לזה ע"י "מגנט" דהוא חיבור חזק, ומצוי היום משחק ילדים שיש בו לוח מתכת ומצמידים על גביו חלקי ציור שיש מתחתיהם מגנט ועי"ז נוצר ציור שלם ואסור לעשותו בשבת.

יב] לסדר כמה חתיכות שוקלד או חתיכות ביסקויטים ומזונות שיהיה אחד ליד השני ויתהוה מזה צורה של אות או צורה של "מספר" אבל אינו מחברם בחיבור אחד יש מחמירים גם באופן זה [יא].

ביאורים והוספות

(א) דדין זה תלוי בפלוגתת הפוסקים אם מותר לפתוח ולסגור ספר שיש עליו אותיות בחודי הדפים דדעת הלבוש ומג"א להחמיר ובתשובת הרמ"א וט"ז נקטו להקל וכן נקט בשועה"ר ומשנ"ב אלא דפסק כהה"א להקל רק אם אין לו ספר אחר ללמוד בו, ולכן וודאי דלכתחילה לא יכנס לחשש זה.

(ב) בשו"ת אגרות משה ח"א סי' קל"ה דאינו דומה למקרב ומרחק שני חלקי נייר זה לזה שאין בזה איסור אם יש בכל חלק אות שלם דהתם אינו קורע חיבור אחד ממש אבל כאן שקורע ומפריד חיבור אחד ממש יש לאסור גם בין האותיות.

(ג) בשש"כ פ"ט הע' נ"א בשם הגרשז"א דאף בכה"ג נחשב רק כקירוב וריחוק אותיות שלימות דמותר.

(ד) שש"כ פכ"ח ס"ג לפי המבואר בתשו' רמ"א דטעם ההיתר בספר שכתובות בו אותיות על חודי הדפים הוא משום שקירוב חלקי אות זה בזה אינה חשובה כתיבה ואינה בגדר מלאכה כלל הוא הדין דשייך טעם זה גם בקירוב חלקי דף הקרוע.

(ה) עיין בשו"ת לבושי מרדכי (סי' פ"ו אות ב) ובשו"ת ויען יוסף (סי' קפ"ד) ובשו"ת לב חיים (סי' ע"ג) דכאן לא שייך הסברא שהביאו הפוסקים לגבי הספר שעל חודיו יש אותיות שהוא כדלת הנסגרת ונפתחת דהרי הוא עשוי רק להיות מחובר תמיד וגם י"ל דחמור יותר דאין כאן ההיתר של פסיק רישא בתרי דרבנן דהכא מתכוון ונהנה ורוצה לקרב את חלקי הדף.

(ו) בספר אורחות שבת פט"ו הע' י"ט מביא סברא דיתכן דדווקא בספר אשר בהיותו סגור יש קיום לאות שכתוב עליו בצורה קבועה ולכך נחשב הפתיחה וסגירה לכותב ומוחק אבל בדף קרוע שאין לו שום קיום מותר והיינו דאין שום איסור לקרב חלקי אות אחד ליד השני אם אין להם שום חיבור וקביעות ומובא סברא זו באגרו"מ ח"א סי' קל"ה ובששכ"כ פט"ז סכ"ג.

(ז) שו"ת באר משה (ח"ו סי' קכ"ה) שו"ת משנה הלכות (ח"ו סי' פ"ט) דאפשר לסמוך על תשו' הרמ"א וטו"ז ושועה"ר דקירוב חלקי אותיות אינו בגדר מלאכה בפרט בדיעבד שלא נעשה לקיום.

(ח) עיין שו"ת אגרות משה או"ח סי' מ' אות כ"ב ואף שעי"ז יכול לקרות האותיות מ"מ מותר דמן התורה בכה"ג לא מיקרי כתב מאחר שיש הפסק אויר ביניהם.

(ט) אגרו"מ ח"ב סי' ע"ה.

(י) שש"כ פט"ז סכ"ג חוט השני פ"כ סק"א.

(יא) שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' ע"ח מביא דעת האגרו"מ דכיון שאין להם שום חיבור אין בזה גדר של מלאכה בהעמדה בעלמא זה ליד זה אך דעת השבט הלוי שם דדווקא אם לוקח אות שלם או מספר ומעמידו ליד מספר שני כדי לציין מספר כפול בזה מותר אבל אם ע"י חיבור חלקים מייצר וגומר איזה צורה בזה י"ל דאפילו אם רק מעמיד זה אצל זה יש בזה עכ"פ איסור דרבנן.

בעזהשי"ת

והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש בגיבור לרוץ אורח

העלפט אונזערע

חיימישע חתנים

פון ארה"ק

גייט צום חופה בשעה טובה ומוצלחת

יעדער חיימישער חתן ווערט
אויסשטאפירט בררך כבוד

העלפט אונז ארויס
מיר זאלן זיי קענען העלפן

קרן
מלבושי כבוד
אנשי שלומינו
ר' שאמאר
בני ברק
מלבושי חתן וכלה
מלבושי י"ט

אנשי שלומינו תלמידים וחסידים
קרית יואל

פאר אנשי שלומינו אחים לדעה
בני ברק

העלפן ארויס בעיין יפה ובריח נדינה

מס' זבחים - דף ז'

אמאי היה רש"י צריך לפרש שהיה תודה של יורדי הים, והלא תודה בא אף בנדבה

הקריב תודה שלא לשמה פסול. ופירש"י שהתודה הי' מיורדי הים וכו'. וקשה הלא תודה כשר אף בנדבה, ולמה מדייק רש"י שהי' מיורדי הים. **ואמר הגה"ק בעל אבני נזר זללה"ה לפרש** כי באמת כל רגע ורגע יש נסים, רק שאין בעל הנס מכיר בנסו, וכאשר אמר הרה"ק מקאצק זללה"ה שלעתיד יהי' ספר זכרון מכל הנסים שעברו עלינו ויתברר לנו שבכל רגע ורגע עברו עלינו נסים. **ע"כ אם מקריב תודה בתורת נדבה אף שאינו יודע על איזה נס הוא מביא, אבל הלא יש לו נסים. אולם אם הוא מיורדי הים ויודע שמחויב להביא תודה ע"ז, אם הוא מביא שלא לשמו ע"כ פסול הוא.**

ראיה מדין סוכה דלמלא החסר קל יותר מלעקור המציאות

עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו. ביאר הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל הטעם בפשטות (גליוני הש"ס, עמ"ס יומא, דף קכ"ז) דבעשה חסר רק מציאות מעשה העשה לכן בא במקומו מציאות התשובה והחרטה דהוא מצוה ומשלים החסרון, **משא"כ בלא תעשה** ה"ה בקום ועשה דצריך לעקור מעשה הקדומה אין כח בתשובה לבד לעקור, **ומעין דוגמא** הא דאי' בגמ' (סוכה י' ב') 'התם דלמיפסל סוכה בעשרה, הכא דלשו' אהלא בציר מעשרה נמי הוי אהלא'. **הרי דכשצריך לבטל אהל אחד צריך חשיבות יותר מלהחשב אהל וה"נ דכוותה, ודו"ק.**

דף י'

זריקת דמי הקרבנות למעלה או למטה, לפי איכות מעשה המקריב

חטאת בהמה זריקת דמה למעלה מחוט הסיקרא וחטאת העוף למטה. ובעולה להיפך עולת בהמה למטה ועולת העוף למעלה. מתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי מלובלין זי"ע בביאור הענין, **לפי שבהמה הוא קרבנו של עשיר**, וכשעשיר מביא בהמה על חטאו בשוגג, ראוי הוא אותו עשיר לשבח ולכבוד, שאינו חס על כבודו ומבזה את עצמו ומודיע חטאו ברבים, לפיכך זריקתו בחשיבות למעלה מחוט הסיקרא, משא"כ כשמביא עולת נדבה אין זו חשיבות יתירה ונתינת דמו למטה. **ולהיפך בקרבן העני שהוא עוף**, כשמביא על חטאו חטאת העוף אין זה רבותא כ"כ, ולכן זריקת דמו למטה, משא"כ כשמביא עולת נדבה, ראוי לכבדו ולשבחו ולהראות חיבתו לפני המקום, **לפיכך זריקת דמו למעלה.**

מס' כתובות:

דף ק"ג

ביאור בכמה אופנים בענין רבי הוה אתי לביתיה בערב שבת, ואיך הוציא את ב"ב ידי חובת קידוש היום

כל בי שמשי [ערב שבת] הוה אתי [רבי] לביתיה, ההוא בי שמשא אתאי שבבתא קא קריה אבבא, אמרה אמתיה שתיקו דרבי יתיב, כיון דשמע שוב לא אתא, שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים, ופירש"י שלא להוציא לעז כו' לומר לא צדיקים היו שלא היה להן רשות לבא לביתם כמו רבי עכ"ל. **נייתי מה שביאר בענין פלאי זה מרן רביה"ק זללה"ה** הו"ד ב'אגדות מהרי"ט' (ח"ד, עמ' קפ"ה) ראשית בענין הא דצ"ב באמת איך שייך לומר שלא זכו לזה שאר צדיקים אף שהיו מופלגים בצדקתם, תי' ע"ז דאפשר זכה רבינו הקדוש לזה כפי בחינת שורש נשמתו, או מסגולת איזה מצוה שהיה זהיר בה יותר, ע"ד שאמרז"ל אביך במאי זהיר טפי, אמנם אף על פי כן כשנתודע הדבר לא בא עוד לביתו, כדי שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים.

ומוסיף על זה איתא דבר פלא בספר הסידים (רמז תתשכ"ט) דרבינו הקדוש היה נראה בבגדי חמודות שהיה לובש בהן בשבת ולא בתכריכין, להודיע שעדיין היה בתוקפו ופוטר את הרבים ידי חובתן בקידוש היום, ולא נשאר מתים שהם חפשי מן

המצות, כי אם כחי, בבגדים כמו שהיה לובש בחייו, והצדיקים נקראים חיים אפילו במיתתם ופוטר בקידוש היום עכ"ל. **ומרן החיד"א ז"ל** (בפירושו ברית עולם על הספר חסידים) כתב, **אני בעניי בקונטרסי שם הגדולים** (ח"א דף ה') נחה דעתי הקצרה בכמה ענינים על פי דברי רבינו ז"ל, עכ"ל ברמז. ושם בס' שה"ג כתב בשם רבינו אליעזר בר נתן, שכמה שנים היה תמה על מ"ש בספר עמק המלך דאברהם אבינו ע"ה השלים מנין, וכן על מעשה שעשה רבינו האריז"ל בבית הכנסת וכיוצא בדברים אלה, עד שמצא דברי הספר חסידים הנ"ל, ועל פי דבריו נחה דעתו העליונה בכל החקירות הנ"ל, ופי' שם דמ"ש ז"ל כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות רוצה לומר סתם אדם, וע"ד שפי' המהרש"א ז"ל (ב"ב קס"ד ע"ב) אהא דא"ר ג' עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום, עכת"ד החיד"א ז"ל.

ובאמת יש להקשות על דבריו, דבמסכת שבת (קנ"א ע"ב) נקטו הך דבמתים חפשי לגבי דוד מלך ישראל, וכבר דיבר בקדשו הרב תרומת הדשן בפסקים (סי' ק"ב) מענין זה, והביא השואל ראיה מדברי הגמרא בבא מציעא (ק"ד ע"א) דאשכחיה רבה בר אבות לאלי' דקאי בבית הקברות של עכו"ם, ושאל ממנו ולאו כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית הקברות, והשיב לו דאין קברי עכו"ם מטמאין, עכ"פ מוכח משם דה"ה כחי ומחוייב במצות, עיי"ש שהאריך. אמנם יש סתירה לזה מדברי הגמרא שבת הנ"ל, **וראיתי מי שהקשה עוד** על דברי ספר חסידים הנ"ל שהיה מוציא הרבים ידי חובתן בקידוש היום, דנהי דצדיקים לא נעשו חפשי מן המצות, וכדאמרינן צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל, מ"מ אינם בגדר חיוב מצות אלא כמי שאינו מצו' ועושה, ואיך יכולים להוציא אחרים ידי חובתן, והלא כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן.

והיותר נראה בביאור הענין, על פי מ"ש רבינו הגדול מאורן של ישראל החתם סופר זלל"ה (בשו"ת חלק ו' תשו' צ"ה), בענין אלי' זל"ט, שהביא שם כמה מאמרים סותרים עיי"ש, ויצא לחלק דכשמתגלה אלי' בלבוש גופו ה"ה מגדולי חכמי ישראל ותשבי יתרץ קושיות ואיבעיות, ואליו תשמעון כי מי כמוהו מורה, ולא שייך לומר תורה לא בשמים היא, וכן כששאלו רבה בר אבוה בבית הקברות של גוים וא"ל לאו כהן מר, אז נתגלה בלבוש גופו, דאנשמה בלא גוף לא שייך לשאול ולאו כהן מר וכו, **אך כשמתגלה בנשמתו כמו ביום המילה, אז איננו מחוייב במצות, ובמתים חפשי כתיב, וא"ש מ"ש בברית מילה זה הכסא של אלי' וכו' עמוד על ימיני לסמכני ואפילו בשבת, ואע"פ שיש משום ספק תחומין למעלה מעשרה** עכת"ד ז"ל עיי"ש שהאריך.

ואפשר שזה הבחינה היה ברבינו הקדוש, לפי מה שכתב בספר חסידים שהיה נתגלה בכל ערב שבת בלבוש גופו, וע"כ היה דינו כחי וכמצו' ועושה, וא"ש שפוטר הרבים ידי חובתן בקידוש.

או אפ"ל ע"ד שכתבנו לעיל דרבינו הקדוש זכה לזה כפי בחינת שורש נשמתו, וע"ד שכתב במגלה עמוקות (אופן פ"ד) **וכן כתב בגלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו זלל"ה**, שרבינו הקדוש היה ניצוץ יעקב, ויעקב אבינו לא מת כמאמז"ל (תענית ה' ע"ב), ואמרו שם מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. **ועד"ז אפ"ל כמו כן** בכל אותן הצדיקים שהזכירו חז"ל אצלם דלא מתו, היה להם תוספת בחינת חיים על שאר הצדיקים שכולם קרויים חיים אפילו לאחר מיתתם כאמרז"ל, ויתרים עליהם אלו שדינם כחי גמור לענין קיום המצות וכמצו' ועושה דמי', וכמו שהיה ברבינו הקדוש, וזכו לזה מצד בחינת שורש נשמתם, או על ידי סגולת איזה מצוה שהיו נזהרים בה יותר מדרך הרגיל כנ"ל. וכמו כן מ"ש חז"ל בגמרא סוטה (י"ג ע"ב) דלא מת משה ויליף ליה מגזירה שוה, כתיב הכא וימת שם משה עבד ה', וכתיב התם ויהי שם עם ה' וגו' מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש, [וכבר העירו המפרשים, דהרי כמו כן כל הצדיקים אף במיתתם נקראים חיים, ומדוע במשה רבינו ע"ה הוצרכו ז"ל ללמוד דבר זה מגזירה שוה דשם שם], כוונתם ז"ל שהיה בבחינת חי גמור לענין קיום המצות במצווה ועושה, **וכתב העיון יעקב** מבעל שבות יעקב שם דדייקו כן מדכתיב וימת שם משה עבד ה', משמע שעדיין הוא עבד ה', והא דכתיב וימת ויקבור שלא להוציא לעז על צדיקים ראשונים וכו' עיי"ש.

בעזהשי"ת

וגם להלבישׁ את הכלה "מלבושי כבוד" במנהג בעלי בתים חשובים פה

העלפט אונזערע

חיימישע כלות

פון ארה"ק

גיין צום חופה בשעה טובה ומוצלחת

יערע חיימישע כלה ווערט
אויסשטאפירט ברוך כבוד

העלפט אונז ארויס
מיר זאלן זיי קענען העלפן

קרן
מלבושי כבוד
אנשי שלומינו ר' שאטמאר בני ברק
מלבושי חתן וכלה
מלבושי י"ט

אנשי שלומינו תלמידים וחסידים
קרית יואל

פאר אנשי שלומינו אחים לדעה
בני ברק

העלפן ארויס בעין יפה ובריח נדינה

ט"ו אייר

הגה"ק רבי חיים מאיר יחיאל
ממאגלניצא זי"ע

ואלה תולדות

נולד לערך שנת תקמ"ט לאביו הרה"ק ר' אבי עזרא זעליג אבד"ק גרעניץ, ולאמו הצדקנית המפורסמת מרת פערל בת הרה"ק המגיד הק' מקאזניץ זי"ע, ע"י ברכתו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, לאחר סבל רב שלא נתקיימה אצלה ילדיה שנעדרו בילדותם, ואבי הרה"ק המגיד זי"ע הי' תמיד מבקש מאת צדיקי הדור עבור בתו שיתקיימה ולדותיה, פ"א נזדמן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לקאזניץ וביקש המגיד ממנו שיברך את בתו, אמר הרה"ק מבארדיטשוב אל המגיד שיתן לו את מנורת חנוכה שלו, והוסיף לומר: יאמין לי כבודו שאיני עובר על 'לא תחמוד'..., ונתן לו המגיד את המנורה, נטל הרה"ק מבארדיטשוב את המנורה ואמר "הריני נותן מנורה זו 'דרשה געשאנק' לחתונת נכדו אשר יולד לבתו, ועד יום חתונתו הנני מפקיד זה אצל כבודו, ורשאי להשתמש בה", והחזיר את המנורה להמגיד, וברכת צדיק עשתה רושם ובתו של המגיד נפקדה בבן זכר ונקרא שמו בישראל 'מאיר' ע"פ ציוו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע באמרו "שהוא עתיד להיות מאיר לכל העולם בתורתו", וכסגולה לאריכת ימים הוסיפו לו את השם 'חיים' מלפניו, והשם 'יחיאל' מלאחריו, ונקרא חיים מאיר יחיאל.

במעלליו יתנכר נער

מילדותו נתגדל ונתחנך על ברכי זקינו שהתמסר לחנכו ה"ה הרה"ק המגיד זי"ע שחיבבו אותו מאד וממש לא זזה ידו מתוך ידו כמו שהוא מעיד בעצמו בהסכמתו לספר "עבודת ישראל" של זקינו, שכותב וזל"ק: "כי חיבר יתירה נודעת לי מכבוד אא"ז נ"ע זצללה"ה, ונטה עלי עוז ידידות אהבתו, כאומן את היונק נשאני באברתו, גדלני על ברכיו, והייתי יום יום שעשועיו, והשקה אותי מים חיים, הי' ברוחו אלי פי שנים, ינקתי דבש חכמתו, וגילה עיני במאור תורתו, בנגלה ונסתר האציל עלי רוח מבינתו",

וכבר בשחר טל ילדותו ניצנצו בו סימני טהרה שלגדולות נוצר, והרבה מגדולותיו וגילויו המופלאים יסופר, בהיותו כבן חמש שנים פרץ פ"א בבכי לפני זקינו ואמר: מדוע לזקיני יש רבי, וכן לאבי, אף אני רוצה ברבי..., שאלוהו מנין לו שלזקינו יש רבי, ענה, שהוא רואה בכל לילה, כיצד זקינו יושב לפני זקן אחד כתלמיד לפני רבו, ומכך הוא מבין שהלה הוא הרבי שלו, על כך הגיד המגיד, "בני זקן זה הוא הבעש"ט הק', וכשתגדל הרי גם אתה תלמד אצלו", השיב הילד: איני רוצה ב'רבי' שכבר נפטר מהעולם..., תפלתו היתה בהתלהבות ובכוונה גדולה כאדם זקן ורגיל, פ"א בהיותו רק כבן ז' שנה בעמדו בתפלה ליד הקיר בהתלהבות ובדביקות, פגע יתד שהי' תקוע במצחו ודם ניגר על פניו, אולם מרוב דביקותו בתפלתו לא הרגיש כלל בדבר, בבית זקינו התיידד עם הרה"ק ר' יצחק מאיר מגור זי"ע בעל חידושי הרי"ם שנתגדל ונתחנך בבית זקינו, ולמדו ביחד כששניהם הצטיינו בהתמדתם ובחריפות מוחם, ואהבה גדולה שררה ביניהם מאז, החידושי הרי"ם סיפר עליו, כי מנעוריו הצטיין במידותיו הנעלות, וסיפר שפ"א אמר להם המגיד הק' דבר תורה, וה"שרף" קלט אותם לפני החידושי הרי"ם, וה"שרף" חשש שמא על ידי כך פגע בכבוד חבירו, על כן פרץ בבכי וביקש ממנו שיסלח לו על העלבון שגרם לו, בהיותו עוד ילד קטן חלה במחלה קשה וחרדו מאד לחייו, שלח זקינו הק' שליח מיוחד להרבי מלובלין זי"ע, כאשר קרא 'החוזה' זי"ע את שמו בקויטל נענה ואמר "אני רואה שהוא ימלא מקומו של זקנו המגיד", ואכן לאחר שהבריא לקחו המגיד ללובלין לאות תודה, והחוזה הק' השתעשע עמו והראה לו אותות של חיבה.

באהלי צדיקים

עם כי הי' דבוק מאד בזקינו הק' הרבה גם לנסוע להסתופף אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ורגיל הי' לומר: "בכל פעם שאני

ימי ההילולא

י"ג אייר

- רבי פנחס קצינעלנבויגן מאוסטילא ב"ר יוסף

י"ד אייר

- רבי שמואל מקארוב (תלמיד הגע"א) ב"ר אברהם ישעי' - תק"פ
- רבי יהודה לייב מויאלקילקוב ב"ר משה - תקפ"ו
- רבי ראובן הורוויץ מדעמביץ ב"ר אליעזר מדזיקוב - תרל"ט
- רבי יהודא צבי מסטרעטין ב"ר אורי מרוהטין - תרס"ו
- רבי אליהו חיים מייזל אבד"ק לאדז ב"ר משה - תרע"ב

ט"ו אייר

- רבי ארי' לייב אב"ד קראקא ב"ר זכריה מענדל - תל"א
- רבי נתנאל ווייל ב"ר ידידיה טיאה (קרבן נתנאל) - תקכ"ט
- רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא ב"ר אבי עזרא זעליג - תר"ט

חוזר מלובלין נדמה לי שקבלתי הפעם כ"כ הרבה בחסידות שתספיק לי לעשר שנים, אבל משבא אני אל ביתי ורק מציג את כף רגלי על סף ביתי, מתעורר בי החשק לשוב מיד ללובלין", בקשרי אמיצים הי' קשור אל הרה"ק היהודי הק' מפשיסחא זי"ע שהכיר את גדלותו וחיבבו אותו מאד כשהי' עוד נער בבית זקינו הק', לאחר הסתלקותם של שלשה רועיו, זקנו הק', החוזה הק', והיהודי הק' – תקע"ד תקע"ה – התחיל לנסוע אל הרה"ק מאפטא זי"ע בעל "אוהב ישראל",והעריך מאד את רבו זה ודבק בו בכל נימי נפשו, וכל נסיעה אליו הי' נחשב בעיניו כמוצא שלל רב, רגיל הי' לומר בכל פעם בלכתו אל רבו זה: אילו הי' מזדמן לפני איזה ענין להרוויח בו אלפי דינרי זהב לא הי' עולה על לבי לבטל נסיעתי אליו, גם הרה"ק מאפטא העריך אותו מאד, הרה"ק רבי שמעון דייטש מושעליחוב זי"ע כתב פ"א אל הרה"ק אבד"ק גרענין זי"ע – אביו של ה"שרף" – בכהאי לישנא: הייתי באפטא וראיתי שהרבי מעריך מאד את בנו, והוא רוצה לגדל ולנשא אותו על כל העולם, (עיין לקמן מה שאמר עליו בענין מנהיגות) כשביקר דודו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע באפטא, שאלו אם הוא מכיר את בן אחותו ה"שרף", והרה"ק מקאזניץ הרבה לספר עליו הודו, נענה הרה"ק מאפטא ואמר "דע לך שלאחר כל השבחים ששיבחת אותו, עדיין אינך מכיר אותו כלל וכלל", גם הרבה לנסוע לשאר צדיקי הדור, הרה"ק הרבי ר' הערש מרימונוב, הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא – בנו של היהודי הק', הרה"ק ר' מאיר מפרימשלאן, הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר, זי"ע, אך הי' קשור מאד אל הרה"ק מרוזין והרה"ק השר שלו' מבעלז זי"ע, וכשנפטרה אמו הצדקנית אמר בהספדה: תזכרי את הצדיקים שאני דבוק בהם, ישראל בן חוה (מרוזין) שלום בן רבקה העניא (מבעלז).

במקום 'גדולתו' שם אתה מוצא 'ענוותנותו'

כשהגיע לפרקו נשא לאשה האשה הצדקנית – שזקינו המגיד הק' העיד עליי שיש לה רוח הקודש – בתו של הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק בן הרה"ק הרבי אלימלך זי"ע, אחרי נישואיו ישב ועסק בתורה וחסידות סמוך על שלחן חותנו, ועלה ונתעלה בתורה וחסידות עד שנעשה גדול בתורה ויראה, ושמו הטוב הלך לפניו, וכעבור כמה שנים נתקבל לרב בגריצה, ולאחר מכן במאגלניצא, וכבר אז, בהיותו עדיין צעיר לימים, נמנה על גדולי הדור, ודבריו נתקבלו בחדרת קודש בכל רחבי פולין, שמו נודע לתהלה כגאון אדיר, ופנו אליו בשאלות ותשובות.

עם כל גדולתו שנמנה בין גדולי הדור כמו שכתב הוא בעצמו באחת מתשובותיו "גם לי תהלה לאל יש יד ושם בין הגדולים", הי' שפל ברך בענווה יתירה, כדברי בנו הרה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק זי"ע בספרו "דברי אלימלך" (לפורים) וז"ל: שמעתי מאאמו"ד זצ"ל שאמר ברוב ענוותנותו, כאשר אני מסתכל בהתורה, מוצא אנכי עצמי קצת, אבל כאשר אני מסתכל בהצדיקים הקדושים אשר בארץ המה, איני מוצא עצמי לשום ערך נגדם, וזהו: 'אשא עיני אל ההרים' אל האבות והצדיקים הגדולים, תמה אני 'מאין יבוא עזרי', כי מה אני כאשר אני מסתכל בצדיקים, ההרים הגדולים, אמנם 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ', הלא מיד בבריאת עולמו עלה ברצונו הפשוט שיהיו צדיקים אשר ראשם מגיע השמימה, ו'את הארץ' מדריגות קטנים ונמוכים, אשר מכולם יקבל השי"ת תענוג ושעשוע, אם כן גם אנוכי לא נופל מהם, והבן, עכ"ל, פ"א בא לפניו איש אחד והתנצל א"ע לפניו על הגיאות והתנשאות שיש בו ושאל ממנו עצה איך לשבר מדה זו, והשיב לו בזה"ל: כששואלין עצה על דבר אחד צריכים לפנות ולשאול את מי שיש לו ידיעה ובקי באותו דבר אבל אני אינני בקי ואיני יודע מה היא גיאות ואיך אפשר להתנשאות ואיך תשאל ממנו עצה בדבר זה.

פ"א כשהי' באפטא אצל הרה"ק בעל "אוהב ישראל" זי"ע, פגש בדודו – שמילא את מקום זקינו הק' – הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע יוצא מחדרו של הרה"ק מאפטא, אמר לו דודו "מאיר'ל, דע לך כי הרבי יש לו הקפדה עליך", נכנס ה"שרף" לברר את סיבת הקפדתו, אמר לו הרה"ק מאפטא: בוודאי יש לי הקפדה עליך, על שהנך מצניע את עצמך, מוטל עליך להיות מנהיג ישראל, התחיל לבכות ואמר: 'פשוט' כמוני יהי' מנהיג ישראל, ענה לו הרה"ק מאפטא: כן כן, גם אני 'פשוט' כמוך, ובכל זאת הנני מנהיג ורבי, אולם בי"ב אלול תקפ"ח כשנסתלק דודו, התחילו לבוא אליו חסידי קאזניץ ובעל כורחו

ימי ההילולא

ט"ז אייר

- **רבי מאיר אב"ד לובלין ב"ר גדליה** (מהר"ם לובלין) – **שע"ו**

י"ז אייר

- **רבי יחזקאל הלוי לאנדא ב"ר יהודא** (נודע ביהודא) – **תקנ"ג**
- **רבי משה חיים אפרים ב"ר יחיאל מיכל** (דגל מחנה אפרים) - **תק"ס**
- **רבי איתמר ב"ר ישראל** (משמרת איתמר) – **תקצ"א**

י"ח אייר

- **רבי שמעון בר יוחאי - ג"א תתפ"א**
- **רבי משה איסרליש ב"ר ישראל** (רמ"א) - **של"ב**
- **רבי שלמה מקשאנוב** (תלמיד הנוע"א) **ב"ר משה – תתקפ"ח**

י"ט אייר

- **רבי מאיר ב"ר ברוך מרוטנבורג** (מהר"ם מרוטנבורג) – **ה"א נ"ג**
- **רבי מנחם מענדל מרימינוב ב"ר יוסף – תקע"ה**
- **רבי יצחק אייזיק הלוי אב"ד האמעל** (חנה אריאל) **ב"ר מרדכי תרי"ז**
- **רבי שלמה זלמן מקאפוסט ב"ר יהודה לייב** (מגן אבות) **תר"ס**
- **רבי ישראל יעקב יוקל הורוויץ מבולחוב** (אחי רנ"צ מראפשיץ) **ב"ר מנחם מענדל תקצ"ב**

נעשה לרבם ומנהיגם, וברוב ענוותנתו התנצל לפני חסידיו על אשר קיבל עליו את המנהיגות באמרו: "מה אעשה כי אדוני אבי זקני המגיד זצ"ל גזר עלי להיות מנהיג ורבי", ואכן נהרו אליו רבים מחסידי פולין, וביניהם אדמורי"ם מפורסמים כהרה"ק ר' ישכר דוב מוועלברוז' זי"ע בעל "עבודת יששכר", ובן דודו שמילא אחר כך מקומו הרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זי"ע, אם כי נותר לשבת במאגלניצא היתה מצודתו פרושה על קאזניץ, ואף נהג לחתום: "אבד"ק קאזניץ ומאגלניצא", וגם אז המשיך לנסוע לצדיקי דורו ולהסתופף בצילם.

עין רואה

פ"א אמר לאחד מגדולי הרבנים שהסתופף בצילו: "ידעתי שהנך נוסע אלי, וכן כל אחד ואחד מחסידי, מיד בצאתו לדרך לנסוע אלי, יודע אני ואני שומרו ומצילו מפגעי הדרך (תולדות הנפלאות), פ"א אמר לאחד מחסידיו "דך לך כמו שאתה מיטיב לראות דרך חלון דך וצלול, כן אני מביט ורואה בתוך נשמות ישראל", בראש חודש אלול תקפ"ח הי' בקאזניץ אצל דודו הרה"ק ר' משה"לע זי"ע, ואחר שבת נסע לביתו, וביום ד' לאחר צאתו מהמקוה אמר לחתנו אמור לחמותך שתראה להכין עגלה ואסע לקאזניץ, כי דודי הק' ר' משה"לע נחלה מאד, והלך ואמר לה, וצווחה הרבנית, מה זאת, זה שני ימים שבאת, ועדיין לא שלמתי שכר עגלה, ואמר לה הרה"ק שיסע עתה דרך ראדום ושם היו לו גבירים שישלמו עבורו, ושכרו עגלה ובאו ערב שב"ק בבוקר לקאזניץ, וטרם שנכנס אל העיר שמע קול העיר חמיה בבכיות ויללות, אמר לחתנו הנ"ל ניסע תכף על ציון המגיד, וכאשר בא לאהל המגיד פגע באמו הצדיקת ע"ה שיצאה מאהל המגיד, ואמרה לו, בני אין לך מה לילך ולהתפלל, כי אני הייתי שם ולא ענה לי אבי דבר, אמר אף שיש לסמוך על דבריה, אע"פ כן כיון שבאתי הלום אכנס, ונכנס ושהה שם זמן מה, ויצא ואמר נואש, וכך הוה, שבערב שבת קודש י"ב אלוך נח נפשי' והוא הי' בשעת פטירתו, (גן הדסים).

אחרית ימיו

כל ימיו הי' משתוקק לשהות לפחות שבת אחת בארה"ק, ולזכות להתפלל ליד כותל המערבי, והי' אומר: "בטוח אני שהייתי פועל הרבה בתפלה ליד הכותל", אך כחצי שנה לפני פטירתו הירבה לדבר מא"י, פ"א סיפר למקורביו: והנה אני עולה להיכל המשיח, דפקתי על הדלת, פתח לי ונכנסתי לפנים, ונפגשתי עם היהודי הק' זי"ע, כאשר ראה אותי תמה ושאל: מאיר, מה מעשיך כאן, כ"כ מוקדם – שחשב שאני כבר לאחר פטירתי – שמעוני מאיר"ל – אמר לי – את כולנו סובבו בערמה, אף כי הננו עקשן אבל איננו קפדן, אבל אתה מאיר"ל האם גם אותך פיתו, הרי אתה כן קפדן, ולכן הנני מודיעך מראש שאל תסמוך על הבטחות, אמרתי לו שעדיין לא נפטרתי מהעוה"ז, אז פנה אלי ואמר לי: אתה, עדיין יש לך עצה, סע לארץ ישראל ושם תצליח במה שאני לא הצלחתי, והוסיף ואמר, מאיר"ל אל תעמוד כאן בחיבוק ידים, מהר ורד למטה ועשה משהו, ואמר ה"שרף", הוא רוצה שאני אסע לא"י ואכוון שם את היחודים שהוא כיוון, כי מי שמכוונם בחו"ל מוכרח להסתלק מן העולם כמו שקרה להיהודי הק' כידוע, והוא יעץ לי לכוונם בא"י כדי שאשאר בחיים, אבל מי יכול לנסוע דרך רחוקה כזאת, ואפשר שלא יתנו לי לנסוע מן השמים, ומלבד זאת צריכים מקודם לקיים מה שכתוב 'בעברת הרע מקרבך', ואח"כ הוסיף ואמר: הנני מוכן לנסוע אבל איני רוצה לנסוע לבדי, רק בשעה שהק"ה יעלה את כולם יחד, אני בכל זאת רוצה לישכב "לעבן דעם הייליגן זיידישי זכרונו לברכה".

כל אותו חורף דשנת תר"ט הכין עצמו לעלות למרום, קודם חג הפסח ביקר אצלו הרה"ק ר' יעקב דוד מאמשינוב זי"ע סיפר לו ה"שרף": ראיתי את מורי ורבי ועוד צדיקים, אמר לי מורי: הנך מתכבד לשאת דרשה בפרשת 'אמור' כאן בגן עדן, ומאז נחלה מאד, כשהגיע סיפור זה לאזני החסידים ציפו בחרדה לימי הפסח שיעברו בשלום כי בפסח קוראים את חלק מפרשת אמור, לאחר שעבר הפסח בשלום היו מצפים שיעבור בשלום השבוע שבו קוראים את הפרשה הזאת, בשבת פרשת קדושים באו למאגלניצא לבקרו הרה"ק ר' משה מלעלוב, והרה"ק ר' משה מפשעדבורזש, זי"ע, וכאשר ראו שגברה עליו המחלה אחר הרופא המומחה הרה"ק ר' חיים דוד מפיעטרקוב זי"ע הנודע בשמו "הדאקטאר הצדיק ברנארד", ונכנס אליו לבקרו, ויצא לעם ואמר שירבו בתפלה ובתחנונים כי יש לו רגעים ספורים ונעשה רעש ובכיה רבה, וביום ט"ו אייר תר"ט עלה בסערה השמימה, בשעת הלויה הכניסו את הארון לביהמ"ד, ראשון למספידים הי' הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע, שהרים קולו בבכי וצווח, "גדולה הבושה שלא יכולנו בתפילתנו לקיים צדיק כזה בתוכנו", ובבית החיים הספיד אותו הרה"ק ר' נתן דוד משידלאווצי זי"ע, הוא הזכיר את הדרשה שיכבדו אותו לדרוש בשמים, ואמר: "יתן ד' שיהי' דורש טוב לעמו".

י"ז אייר

הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא זי"ע
["נודע ביהודה"]

אלה תולדות

נולד באפטא ביום י"ח חשון שנת דע"ת לאביו הרב הקצין רבי יהודה הלוי פרנס ומנהיג וועד ארבע ארצות, ועוד בשחר ימי עילומיו כבר הי' מפורסם זכרון המופלא שלו ושנינותו ופקחותו העצומה, כשמלאו לו י"א שנים כבר הי' מפורסם לעילוי גדול, וכבקי נפלא בש"ס ופוסקים, הג"ד משה יעקב מקראקא זצ"ל רבה של אפטא הרבה לחבבו והרבה לפלפל עמו בסוגיות חמורות שבסדר קדשים, את חידושיו משנות ילדותו מזכיר בספרו "ציון לנפש חיה" (צל"ח). גם שאר גאוני דורו הרבו להשתעשע עמו בד"ת. כשהי' בן י"ד נדד מבית אביו להעיר בראד, והצטרף לחכמי הקלויז שבבראד שמפורסמים היו לאריות שבחבורה בתורת ד', בשנת תצ"ב כשמלאו לו ח"י שנים נשא את בתו של הגביר רבי יעקב מלודמיר ז"ל ועבר לגור בבית חותנו, שם הוסיף תורה על תורתו וקדושה על קדושתו, ובהשפעתו עבר חותנו ביחד אתו וכל משפחתו לבראד שהיתה עיר מלאה חכמים וסופרים ועד מהרה נתקבל שם בזרועות פתוחות כאחד מ"חכמי הקלויז" שעליהם נמנו גאוני ארץ כהגאון רבי יצחק הורוביץ והגאון ר' חיים

צנזר זצ"ל זה שהעיד עליו "צפה יחזקאל במעשי מרכבה" ומקלויז זה יצתה תורה לישראל, ומני אז דרך כוכבו בקרב ישראל בגאון ובעוז, ונהרו אליו תלמידים רבים לשתות בצמאון רב את מימי תורתו, בשנת תצ"ד כשמלאו לו עשרים שנה, נתנו עיני חכמי בראד עליו, ומינוהו לראש לארבעה בתי דינים שהתקיימו אז בבראד.

על כס הרבנות

בשנת תק"ה נתקבל לכהן כרב עיר יאמפאלא והגלילות, ביאמפאלא נגה אז אורו של המגיד הק' רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע ובניו, והוא עם כל התנגדותו לדרך החסידות ידע להעריך את גדולתם, בספרו צל"ח למסכת ביצה מצטט קושיא "שזה יותר מארבעים שנה הקשה הרב הגדול מוה"ר יוסף בק"ק יאמפאלא" הוא בנו של המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל, בתקופת כהונתו שם, הראה את כוחו בדרוש לייסר את העם בדברי נועם ואגדה המושכת את הלב, ואת דרשותיו הנפלאות המלאות חריפות ובקיאות נדפס לאחר פטירתו ע"י בנו הג"ר שמואל זצ"ל ונקרא בשם "דורש ציון". בשנת תקט"ו נתמנה לאב"ד ור"מ בעיר ואם בישראל פראג ויסד שם ישיבה גדולה שאיליה זרמו תלמידים מכל קצוי תבל עד מרוב הדחק זו הלחץ נאלץ לילמוד עמהם בחצר בית הכנסת הרחבה, עד יומו האחרון לא פסקה ישיבה זו מביתו, ומהם יצאו גדולי הוראה גדולי ישראל מפורסמים כהגאון רבי אברהם דנציג זצ"ל בעל "חיי אדם" הגאון ר' דוד דייטש זצ"ל בעל אוהל דוד הגאון רבי אליעזר פלעקלס זצ"ל בעל תשובה מאהבה, הגר"ב רנשבורג זצ"ל מחבר ההגהות על הש"ס, ועוד. עם כי עסוק היה במלאכת הקודש עם התלמידים עכ"ו השגיח על קהילתו בעין פקוחה ודאג לכל צרכיהם, לאחר מלחמת שבע שנים בה נלחמו המלכה תירזה מלכת אוסטריה עם המלך פרידריך השני מלך פורסיה, כאש ה' פראג במצור לא שעה לעצת נכבדי העם שיעצו לו שהוא יצא מן העיר עד יעבור הזעם אלא נשאר שם ביחד עם בני קהילתו והתאמץ להקל מסבלם, דרש מהעשירים בתוקף לפרנס את העניים וכדו' וסוחרים הזהיר בל יפקיעו השערים, עמד על משמר הדת ותיקן תקנות גדולות בעירו להגדיל תורה ולהאדירה, אחת התקנות המעניינות היא היות וכמה מורי צדק אשר בעיירות שאין להם חיך לטעום ולהבחין בעצם הדבר, סוברים שכל ספר שנתפשט בעולם ראוי לסמוך על דבריו וע"כ באים לידי תקלה להתיר את האסור, על כן תיקן שקודם שמלאו לצורבא מרבנן ארבעים שנה לא ירום ידו להדפיס חידושיו בש"ס ופוסקים וכאשר ימלאו לו ארבעים שנה אז הרשות נתונה, אם בר הכי הוא לפרסם חידושיו, גם תיקן תקנות אחרות, נגד חיי המותרות ולוקסוס המעוררים את קנאת הגוים וגורמים הכבדת עול המס, צוה למעט בהזמנת אורחים לסעודת מצוה, למעט כלי זמר ובדחנים, והנשים לא ילבשו בגדי פאר מחוץ לגעטא וכדו' ואף הם הביטו אחריו בחדרת קודש ובעיניהם הי' נראה כמלאך אלוקים.

איש אלוקים קדוש

הי' מתנהג בקדושה ובטהרה, תלמידו רבי אליעזר פלקלס מעיד עליו כי מעולם לא עבר חצות לילה בשינה, ועד שהגיע לזקנה לא שכב במיטה ולא פשט בגדיו בלילה, הי' מרבה בתעניות ובסיגופים, מר"ח אלול עד יוה"כ הי' מתענה משבת לשבת, מר"ח אב עד ת"ב לא אכל רק לחם יבש כל לימודיו עם תלמידיו הי' בעמידה, צדקת פזרונו נודע הי' ב.יהודה וישראל ותרן בממונו הי' וכדו'.

לוחם מלחמת ה'

עשוי ללא חת ועז כחלמיש הי', לוחם מלחמת ה' בגבורים גודר גדר ועומד בפרץ, הי' זה בשנת תק"ה כאשר אחד מנשואי פנים שבבראד שריננו לעז על בני משפחתו, ניסה להטיל חיתת על העם לבל יעיז לפצות פה עליו בקלונו, שלשה גבורי רוח לבשו רוח קנאה והם הגה"ק בעל מאיר נתיבים הגה"ק ר' גרשון מקיטוב גיסו של הבעש"ט והנוב"י בראשם הוקיעו בריש גלוי את אותו נשוא פנים, ועוררו עליהם חרון אפו עד כי נאלצו לברוח מן העיר בראד. גם לחם מלחמת חרמה קודש נגד כת ש"צ וההולכים בשיטתם, אף יצא נגדם בכרוז חריף שצוה להדפיסו בגליון מיוחד ולהכריזו בביהכ"נ לפני כל נדרי בליל יום הכיפורים בכל שנה ושנה, בין השאר נאמר שם "כל לכל החוטאים והפושעים יש תשובה חוץ מאלה מעריצי הש"צ ימ"ש ומחזיקים בשיטתם", כמו"כ קנא קנאת ה' צבקות על המשכילים שבברלין שהרימו ראשם בדורו.

פוסק הדור

כבר בשנת ת"ק מופיע כבר במלוא שיעור קומתו כפוסק הדור ומשיב מובהק שהכל חרדים לדבריו וכל גדולי הדור כבר מאז הציעו לפניו שאלותיהם הקשות ולבקש את הכרעתו, בין השאר התשובות שבאותו שנה אנו מוצאים תשובה ארוכה בענין היתר עגונה אותה ערך לבקשת אחד מגאוני הדור ה"ה רבה של אוסטרובצה זצ"ל הוא אשר לבש שריון ענוה משחר נעוריו חשב כי הוא נשאל רק כדי "לפתוח בקטן תחלה" ובתשובה המוזכרת מדגיש הוא "להפצרת השואל באתי לגלות דעתי דרך פילפול לא להלכה ולא למעשה שלא יסמוך על דברי לא לאיסור ולא להיתר ואני רק כתלמיד הדן לפני הגדולים והגאונים אשר בדור" תשובות לאלפים הריץ לכל קצוי תבל ועיני כל ישראל הי' נשואות לו, הוא הי' עונה לכל דורש עיין נוב"י מהדו"ת יו"ד סימן ע"ז "זה דרכי להשיב לכל שואל אפילו לפחות שבפחותים" ספר שו"ת נודע ביהודה מקובל בהערצה בבית ישראל מתי מספר יכולים להשיב בדיוק שמו ושם עירו, לעומת זה כולם יודעים להעריך ולהעריץ כשמזכירים "נודע ביהודה" עד היום נמסרים בעולמה של תורה דברים ורעיונות מחשבות עמוקות סברות ישרות מה"נודע ביהודה".

דעתו לדרך החסידות

אם כי בתחלה הי' נודע במלחמותיו נגד דרך החסידות, אולם מסופר כי לאחר חילופי דעות והשקפות שערך עם אבות החסידות שינה את טעמו וחדל מללחום נגדם, ומתאמרא מימרות מהרבה גדולי ומאורי החסידות שבחים עליו, מרן הבעשטה"ק העיד עליו בלש"ק: אויף די דאערער שווארצע יחזקאל שטיט אַ דריטל וועלט,

הרה"ק ר' ברוך ממעזיבו"ז זי"ע אמר במתיבתא דרקיעא הכריזו כי הלכה כרבי יחזקאל וכל מקום כיון להלכה האמיתית, הרה"ק בעל התניא זי"ע אמר שהי' יחיד בדורו בהוראותיו וה' הי' אתו שקלע אל חוט השערה ולא החטיא את המטרה האמיתית בכל דבר אשר יורה, הרה"ק מצאנז זי"ע אמר אילו הי' הנודע ביהודה חיי אתנו כיום הייתי מתגולל אצלו תחת שלחנו כי כל כוונותיו הי' רק לשם שמים ונפלא הי' בקדושתו וצדקתו. ידוע שהי' מתנגד לאמירת "לשם יחוד" מכח הלכה וכפי שמסופר שהי' מכריז קודם תקיעת שופר בראש השנה בקול גדול: למה תוקעים רחמנא אמר תקעו, והרה"ק מצאנז לא אמר בשביל זה לשם יחוד, אבל מאידך ראה מה שכתב רביה"ק זי"ע בספרו הק' ויואל משה מאמר ב' סימן מ"ז וזל"ק: ואף שהנוב"י פליג על אמירת לשם יחוד מ"מ אנו רואים שנתן הסכמה חמה על אותם הדרושים שבס' אור לישרים וכתב עליו שהוא בעצמו שמע מפיו דברים מתוקים ונכנסים בלב השומע להלהיב הלבבות לי"ש ושם באותו הספר בדרוש הראשון כתב הטעם הנ"ל על אמירת לשם יחוד, ונראה דאחר שאמר טעם זה קבלה ממנו, עכדה"ק.

אשכבתי' דרבי

עדי הגיעו לגבורות נשאר כתר תורה ונזר מלכות על ראשו, בי"ז באייר תקנ"ג נסתלק לשמי מרום והוא בן שמונים שנה, בלב שבור ורצוץ ליווהו המוני תלמידיו וגדולי תורה שבפראג, למקום מנוחתו האחרונה שנכרה בבית העלמין העתיק, כשהם משננים וחוזרים בלי הרף מדברי תורתו, רבבות רבבות השתתפו בהלוויתו, וגדל המספד מאוד, עפ"י צוואתו לא נחרתו על מצבת קברו כל תוארים זולת "הרב המפורסם מו"ה יחזקאל הלוי", על כסאו עלה בנו הגאון ר' שמואל זצ"ל.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ירושה רוחנית הרבה לכלל ישראל, ה"ה ספריו א) שו"ת נודע ביהודה מהד"ק מהד"ת, ב) "ציון לנפש חיה" חידושים על הש"ס, ג) "אהבת ציון" דרושים והספדים, ד) "דגול מרבבה" חידושים והגהות על שלחן ערוך, ה) "דורש לציון" דרושים ופילפולים לכמה מסוגיות הש"ס, ו) "דרוש הספד" על מות מריה תריזיה מלכת אסטריה, ז) "דרוש השבח וההודאה" על נצחון אוסטריה במלחמתה נגד טורקי', ח) "דרושי צל"ח" דרשות, ט) "חוקי האישות עפ"י דת משה והתלמוד" הוא כתבו ע"פ בקשת קיסר אוסטריה פרנץ יוזף השני לגלות את דעתו אודות חוקי הנישואין שהוציא ביחוסם אל חוקי ישראל, י) "מראה יחזקאל" הגהות על התלמוד.

י"ז אייר

הגה"ק רבי משה חיים אפרים מסדיסלקאב
בעל "דגל מחנה אפרים" זי"ע

צור קודש מחצבתו

בן ובת קדושים וטהורים הניח אחריו רבן ומאורן של ישראל אור שבעת הימים מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע, ה"ה בנו הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע שהי' צדיק נסתר כל ימי חייו, ובתו הרבנית הצדקת המפורסמת מרת אדל זת"ע, אשר אביה אמר ששמה היא ראשי תיבות א"ש ד'ת ל'מו שאש קודש בוערת בקרבה. נודעת הי' כבעלת רוח הקודש, צדיקי הדור העידו עליה שלא פעם אירע שבעת שאחזה באמצע כיבוד הבית השליכה באמצע את המכבדה ("בעזעם") מידה ואמרה סדר "קדושה" יחד עם מלאכי השרת, שאמרו אז שירתם. אביה הק' החשיבה אותה כאחד מבני החברייא קדישא, ומסר לה הרבה סודות הק', והיא היתה הממונה על כספי הבית והוצאותיו המרובים של אביה. כשהגיע עיתה את דודים נשא את הצדיק נסתר הרה"ק ר' יחיאל (מיכל) זי"ע, מסופר שלפני הקישור שלח הבעשטה"ק תלמידו הגדול המגיד ממעזריטש זי"ע לבחון את החתן ר' יחיאל ובשובו סיפר המגיד שכשבחן אותו ענה על כל דבריו לא ידעתי איני יודע ולא אדע, אז אמר הבעשטה"ק אם כן אפשר לגמור השידוך, ואכן נשא הצדקת אדל את הרה"ק ר' יחיאל, אולם ר' יחיאל המשיך כל ימיו להיות נסתר במעשיו.

זרע קדש

כמה שנים לא זכו ר' יחיאל ואשתו מרת אדל לזש"ק, בשנת תק"ח כאשר התאספו החברייא קדישא תלמידי הבעשטה"ק בשמחת תורה, והי' מרקדים בהתלהבות עצומה, ויהי באמצע הריקודין של מצוה נקרעה מנעלו של אחד מבני החברייא קד' ה"ה הרה"ק ר' דוד לייקס זי"ע, ולא הי' יכול לרקוד, והצטער מאד על שאינו יכול להשתתף בשמחת התורה, הרבנית שעמדה מן הצד הריקודין, ראתה את זה, ותאמר אל ר' דוד שאם יבטיח לה בן זכר תביא לו מנעלים חדשים כדי שיוכל לרקוד הלאה, הרה"ק הבטיח לה, והביאה לו מנעלים חדשים והמשיך בריקודין של מצוה, ועוד באותו שנה שנת תק"ח נולד לה בנה הבכור, ויקרא שמו בישראל משה חיים אפרים, כעבור חמש שנים נולד להם בנם השני ה"ה הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזשבוז זי"ע, וצדיקי הדור אמרו על שני האחים הקדושים שתי נשמות קדושות הורידו בני הבעשטה"ק לעולם, האחת מסטרא דחסד הוא ר' משה חיים אפרים, והשני היא מסטרא דגבורה הוא הרר"ב, נוסף להם נולד להם בתם הצדקת המפורסמת מרת פיגא ע"ה שהיתה נודעת כמו אמה לבעלת השגה ורוה"ק, ובנה הי' הרה"ק ר' נחמן מברסלב זי"ע.

במעלליו יתנכר נער

הני תרי צנתרי דדהבא האחים הקדושים הוכרו מיד כי זרע ברך ה' המה, יסופר שפ"א במוצאי שב"ק הגיע לביתו של הבעשטה"ק תלמידו ר' מאיר הגדול מפרעמישלאן זי"ע, וביקש מהרבנית אדל שתכין לו סעודת מלוה מלכה, והיא היתה באותו זמן חולה ולא יכלה לרדת ממטתה, והבטיח לה ר' מאיר שאם תכין לו יהי' לה רפואה שלימה, כששמעה ההבטחה ירדה מיד ממטתה להכין לה הסעודה, ופתאום התחילו שני בני' הקטנים לבכות, והלכה אצלם ותוציאם ממטתם לחוץ, ויהי כאשר אך יצתה מהחדר נפלה כותל החדר על מטתם, ואמר הבעשטה"ק לר' מאיר באת להציל את חיי בתי ושני בניה ראיתם את זאת

ברוה"ק, והנכם שליחא דרחמנא ומגלגלין זכות על ידי זכאי, משמיא קא זכו ליה להציל נפשות קדושות כאלו "אשר העולם יאיר מגודל קדושתם". האחים הקדושים יצקו מים חיים על זקנם הקדוש ושאבו ממנו מלא חפניים תורה ויראה, וקלטו במוחם כל אמרותיו והנהגות קודש של ראשית תורת החסידות. סיפר המלמד של הרה"ק ה"דגל", שהי' לה"דגל" שמירה מיוחדת של זקינו, ומעשה שהי' כך הי', פ"א כאשר ישב ליד זקינו הבעשטה"ק אמר לו הבעשטה"ק בא וארא דבר, וצוה להביא לו פיסת קלף והניח את זה תחת מפת השלחן, לכמה דקות, כשהוא תפוש בשרעפיו, לאחר מכן הוציאה מתחת המפה וימצא כתוב בה: "אני מט"ט שר הפנים"!... ונתן הבעשטה"ק את הקלף לנכדו, ואמר לו לשמרה היטב, ואכן שמרה זמן מה, וסיפר המלמד שכאשר נעשה מלמדו נאבדה לו הקלף ומאז הרגיש כאב שניים. כשנעשה בן שתים עשרה שנה נחשך עולמו בעדו בהסתלקותו של זקינו הגדול אשר ממנו הי' רוב תורתו, אבל הוא חיזק את עצמו והמשיך לשאוב מתורת זקינו ע"י שדבק עצמו לממשיך דרכו ה"ה הרה"ק הרה"מ ממעזריטש זי"ע, וביותר אצל הרה"ק בעל "התולדות" זי"ע.

תורה מתוך הדחק – רבנותו

אחרי חתונתו התיישב בעיר סדילקוב, וקידש עצמו בסילודין ועסק בתורה ועבודה בקדושה ובטהרה יומם ולילה מתוך דוחק גדול, ולפרנסתו הי' משמש כמגיד מישרים בעיירה, באותו זמן הי' העיר רובם ככולם מתנגדים, וכמובן שהוא נהג כזקינו הבעשטה"ק, וזה לא הי' לרוחם של תושבי העיר ולא כבדוהו כראוי ואף פרנסתו נתנו לו בדוחק גדול, עד שרבו בעל ה"תולדות" השתדל הרבה בעבורו ונעתרו לבקשתו והוסיפו לו קצת. אחיו הרר"ב הי' לו קפידה על העיר סדילקוב על שאין מכבדים את אחיו כראוי, פ"א ביום ב' דשבועות הי' רעם גדול, ובתו של הרר"ב היתה יושבת באותו זמן ליד שלחן אביה, ותחלחל מאד על הברק, אמר לו הרר"ב מה תתייראי, הדינער ילך לסדילקוב, והי' שם איש אחד שלא הי' ממעזריטש ושמע את הדברים, ויהי כאשר נסע משם, באמצע הדרך ראה עגלה מלאה חסידים, שאלם מהיכן אתם, ענו לו שבאים מהרה"ק מלובלין, שאלום מה הי' בשלחן, אמרו ששמע מרבם דבר אחד ולא הבינו פשר הדבר, שאמר: שתמה על הרר"ב בשתיים א' על שיושב עם בנותיו אצל השלחן, והב' איך פסק כב"ש שקידש את סדילקוב בדינר,(עיין קידושין ב.) וישחק האיש ואמר שהוא יודע פשר הדבר, ודברי רבם הי' המתקה שלא יזיק הרעם בסדילקוב וסיפר להם המעשה. מכל מקום הי' הדינער בשם והרס ב' או ג' בתים בלא אדם. – אבל הוא לא הצטער על דחקותו אדרבה הי' שמח בחלקו והוסיף עבודה על עבודתו ביתר שאת, פ"א ביקר אצלו אחיו הרר"ב וראה את ביתו העני', ויאנח ואמר לאחיו: אוי לי אחי שראיתי בכך, כבר הגיעה השעה שיהי' לך מנורת כסף, השיב לו, ואתה אחי מנין לך הכסף לקנות מנורת כסף, ענה לו מסובב אני בערי ישראל ומדריכם לעבוד את ה' בדרך זקינינו הק', והם מהנים לי עבור זה כפי יכלתם, השיב לו, אם כן הדבר, אז אשריך שראית אותי כך, שמוטב שמנורת הכסף יהי' בנכר ואני אשב בביתי מאשר מנורת הכסף יהי' בביתי ואני יהי' בנכר. אבל לימים יצא שמו בעולם והתחילו לנהור אליו חסידים רבים, ואף אנשי העיר סדילקוב התחיחו להרגיש כח קדושתו, וקבלהו גם המה לרב ולמורה דרכם, ובמשך הזמן קנו לו מנורת כסף ונתקיים רצון צדיק אחיו הרר"ב, כאשר ראה פ"א איך שהרבנית אורו פני' כשהדליקה נרות בהמנורה, אמר לה "דיר איז יעצט ליכטיג, און מיר איז פריער גיווען לעכטיג", אבל אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא – פשוטו כמשמעו,

פקודא בגו צדיקיא

שמעו הק' יצא על פני תבל כגאון מפורסם, לאיש אלקים בקי בנגלה ובנסתר, עובד ה' במסי"נ ממש, וגם לפועל ישועות, וכמו שהבטיחו זקינו באחד החזיונות המובאות בספרו הק' "טבעך וטבעי יצאו לעולם", ואלפים מישראל הגיעו להסתופף בצלו והוא קרבם לדרך החסידות כמו שקיבל מזקנו הק', ולא רק פשוטי עם באו אצלו, אלא גם צדיקי הדור עלו אליו לקבל פניו, מסופר שהרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע בא פ"א אליו, כשנכנס הי' באמצע גזיזת הציפורנים לכבוד שב"ק, וישב כשגבו מופנה אל הנכנס, לאחר נטלו ידיו, הושיט ידיו לאחריו לתת שלום, ושאלו האם אתה תלמידו של ר' אלימלך האם אתה יוכל לספר לי איזה מופת מרבך, ענה לו מופת אני לא יכול אך זה אני יכול לומר שידוע שיש באוזן גיד שרק בשעת הגסיסה מחמת פחד המיתה רואים שהיא דופק, ואני ראיתי את הגיד הזה דופק אצל רבי כל פעם שהוא מתפלל, אז פנה אליו ונתנו עוד פעם שלום בסבר פנים יפות, והי' אצלו כל אותו שב"ק וביחד עסקו בתורה וחסידות. ראה מה שכתוב באגרת הקדש של הרה"ק רבי ר' זושא זי"ע, וז"ל: בעזה"י, שלום וברכה מאלקי המערכה, לכבוד אהו' או"נ ידיד ה', וידיד נפשי ה"ה מו"ר הרב המאור הגדול, רב גובריה ורב חילו לאורייתא, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, יפה נוף משוש כל הארץ, לא יעבור עליו כליון וחרץ, שיאו יתנשא למעלה באורך ימים ושנות חיים ושלום בטוב ובנעימים איש אלקים קדוש יאמר לו, כש"ת כמוהר"ר משה חיים אפרים נ"י ויופיע הולך ואור עד נכון היום, וכו' וסיים שם הלא כה דברי אוהב נפשו ודורש שלומו וטובתו בלב נפש חפצה ומעתיר בעד אריכות ימים ושנותיו ה' יקשה ואומר שלום לכל ב"ב. עם כל גדולתו שגדולי עולם חרדו לקראתו הי' בעיניו ענין ושפל ברך והי' מקדים שלום לכל אדם אפ' לנכרי שבשוק,

צדיק מה פעל

אצל הבעשטה"ק הסתובב יהודי פשוט מאד, אשר שכר בית מזיגה אצל אדון הכפר, וביקש מהבשטה"ק שיפעול עבור בשמים שימצא חן בעיני האדון ולא יצטרך לשלם מסים על הבית המזיגה, וכדי לקרבו להקב"ה עשה הבעשטה"ק את רצונו, ופעל שהאדון יפטור אותו ממס, כשנסתלק הבעשטה"ק חיבו מיד האדון את המיסים, נסע האיש אל הרה"ק בעל ה"תולדות" זי"ע ויספר לו ענינו ואת בקשתו, ענה לו הרה"ק ה"תולדות" שמעת שנפטר הבעשטה"ק כשיהודי נקלע לעת צרה צריך ליקח ספר תהלים ולהתפלל לבד להקב"ה והשי"ת יעזור לו, האיש יצא ברוגז משם ואמר שעלינו להתאונן על פטירת הבעשטה"ק כי בזמנו האם היינו צריכים ליקח ספר תהלים, כאשר שמע הרה"ק ה"תולדות" את

דיבורו הבין מיד שבעבור שיש לו אמונה פשוטה בהבשטה"ק אומר זאת, קראו מיד בחזרה והבטיח לו בקשתו, וכן הוה, ויהי כאשר נסתלק ה"תולדות" בא האיש אל הרה"ק ה"דגל", ושטח לפניו בקשתו, הרה"ק כאשר ראה לפניו איש בעל ולא ידע, געה אותו על אשר ביקש בקשה כזו לזקנו ולה"תולדות", הלה יצא בפחי נפש ורץ על הציון הקדוש של הבעשטה"ק ויבך שם מאד ואמר לו רבי על מי נטשתם אותנו, ומרוב בכיה נרדם שם על הציון, והנה בחלום רואה את מרן הבעשטה"ק ויאמר לו "לך לנכדי ותפעול עתה אצלו שלא תשלם מיסים כמקדם", והנה דרכו של הרה"ק ה"דגל" הי' שבשעה שהניח עצמו לישון קמעה היו מניחים סביביו שומרים שלא יהי' רעש כי מכל קול קל הי' מתעורר, ואותו האיש כאשר התעורר מהחלום רץ תיכף לביתו של הרה"ק ומרוב זריזותו לא ראוהו אותו כלל השומרים וניגש מיד אל החדר של הצדיק אשר מיד הקיץ משנתו, ומיד אמר להאיש "לך לביתך כי העלת שלא תשלם מיסים כל ימי חייך",

אשכבתי' דרבי

כפי הנראה הרגיש ברוח קדשו כי הגיעה זמנו להפטר מעולם הזה, ועזב את סדילקוב ועבר לגור בעיר זקינו מעזיבוש, זמן קצר לאחר מכן ביום י"ז אייר ערב ל"ג בעומר תק"ס והוא כבן נ"ב שנה נסתלק לחיי העולם הבא, ונטמן בחלקת זקינו מרן הבשטה"ק, ולימים גם נטמן שם אחיו הרה"ק הרר"ב, ולאחר מכן נטמן גם הרה"ק האוהב ישראל מאפטא שגר סוף ימיו במעזיבוש.

מורשתו הרוחנית

כמו שאחיו עסק בהפצת תורת זקינו בנסיעותיו הרבות בין אחינו בני ישראל, עסק גם הוא בהפצת תורת זקינו על ידי קולמתו, הוא ליקט את אמרותיו של זקינו הק' כשעל פיהם הוא בונה דרושים נפלאים אמרות טהורות דברים חוצבים להבות אש, המחממות ומלהיבות את ליבן של ישראל לאביהם שבשמים בדרך החסידות עפ"י סדר הפרשיות, וחוץ מחידושיו כתב עוד ליקוטים על ענינים שונים, ואף חזיונותיו שראה את זקינו ואת שאר בני היכלא קדישא לאחר הסתלקותם הכל העלה על הכתב, ולאחר פטירתו הוציא אותם בנו הרה"ק ר' יעקב יחיאל מקאריץ זצ"ל לאור העולם, כשהיא מעוטר בהסכמות נלהבות של ראשי צדיקי הדור ההיא, ומרוב חביבות הספר נדפס הספר הרבה פעמים במשך כל השנים.

י"ח אייר

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

בר יוחאי אשרי יולדתך

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי נולד לאביו יוחאי שהי' משבט יהודה והיה מגדולי הדור, ורבי רחומאי כינהו בתואר הנכבד "חברינו" וכך התבטא: ליוחאי חברינו יש מרגלית טובה המאירה את כל העולם ואורה של המרגלית הנו כאור השמש היוצאת מנרתיקה, כמו כן הי' יוחאי עשיר ונכבד וקרוב למלכות, וחיבה יתירה נודעת לו בבית הקיסר אנדרינוס, ואשתו של יוחאי היה שמה שרה, מזרע הנשיאים, מזרעו של הלל הזקן, ותהי שרה עקרה ולא נפקדה בבנים, וכשראה שעברו הרבה שנים ועדיין אין לה ולד, עלה בדעתו של יוחאי הצדיק לגרשה ולישא אשה אחרת, ויצו לשדכן אחד שיחפש עבורו אשה הגונה ובת טובים, לאחד זמן נודע הדבר לשרה אשתו, שיוחאי בעלה רוצה לגרשה, ולא אמרה לו דבר, רק שהיתה מרבה לצום ולתת צדקה ומתפללת יום יום בהיותה לבדה, ותבך בכי גדול לפני ה' בלב נשבר, להצילה מגירושין ע"י שתלד בן.

והיה בליל ראש השנה, וירא יוחאי בחלומו והנה הוא עומד ביער גדול מלא אילנות לאלפים ולרבבות מהם רעננים הנותנים פירות, ומהם יבשים, והוא יוחאי נשען על אילן יבש, וישא עיניו וירא והנה איש מדה, מראהו נורא מאוד, ועל שכמו נאד אחד מלא מים, ויעבור בכל היער וישקה כמה מהאילנות היבשים, וכמה מהאילנות עבר עליהם והניחם כמו שהם יבשים ולא השקה אותם, ויגיע עד האילן אשר נשען עליו יוחאי, ויוציא מחיקו צלוחית אחת קטנה מלאה מים חיים טהורים, וישקה את האילן אשר נשען עליו יוחאי, ויברכהו, ואז ראה יוחאי כי שרתה הברכה באותם מעט מים חיים טהורים, וגאו מאוד ויכסו כל סביבות האילן שעליו נשען, ואז תיכף נשא האילן פרי, תפוחים גדולים ויקרים, וסביבם מלא עלים רעננים, ויגדל האילן עד מאוד בסעיפים ופאורות ועלים ופירות נותנים ריח חזק למרחוק, וישמח יוחאי מאוד על המראה שראה בחלומו, ויקץ משנתו מתוך שמחה, ובכן דובב הפסוק "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, הללויה".

ויספר את חלומו לאשתו ויאמר לה: חלום חלמתי, ופתרונו לדעתי פשוט הוא, היער הוא העולם, והאילנות הן הנשים, מהן נותנות פירות, ומהן עקרות כאילנות היבשים, ובראש השנה נפקדות יש מהן להוליד, ויש מהן נשארות עקרות, ואת בתי היא האילן שהייתי נשען עליו והשקו אותי ממעין הברכה להוליד בנים צדיקים וחכמים, ואמנם דבר אחד נשאר לי להבין בפתרון חלומי: מדוע כל האילנות השקה אותם מהנאד, והאילן שהייתי נשען עליו השקהו מהצלוחית ושפך עליו את כל הצלוחית, ולא השקה מאותה צלוחית לא קודם לכן ולא אחר כך שום אילן אחר, רק את כולה שפך על אותה אילן שהייתי נשען עליו, ותאמר לו אשתו: תמיהתך תמיהה, ובכן נלך אל רבי עקיבא להגיד לו את החלום, והוא יגיד לנו את פתרונו.

ויהי במוצאי ראש השנה הלכו שניהם יחדו אצל התנא רבי עקיבא, ויספר לו יוחאי את חלומו, ויפתור לו כאשר פתר יוחאי, ואמנם הודיעו סיבת השקאת אותו אילן רק מהצלוחית, ויאמר לו: דע יוחאי, כי חלומך הוא משל על הנשים היולדות והעקרות, ואשתך שרה היא מהעקרות שאי אפשר לה להוליד בשום אופן, ורק ע"י תפילותיה ורוב דמעותיה אשר שפכה לפני ה', הן הם שזיכו אותה ונהפכה מעקרה ליולדת, והצלוחית שראית היא צלוחית של דמעותיה שנאספו, ומהן השקוה להוליד לך בנים, ולכן לא השקו מאותה הצלוחית שום אילן אחר, רק אותו אילן שאתה נשענת עליו הרומז לאשתך, ויאמר רבי עקיבא אל שרה:

הנך בזאת השנה הרה ויולדת בן שיאיר לישראל בתורתו הבהיר, וישמחו יוחאי ושרה אשתו מאוד מדברי רבי עקיבא וילכו לביתם לשלום.

ואכן כאשר פתר להם כן ה' ותלד בן ביום חג השבועות שבו נתנה תורה לישראל והבית נתמלא אורה מההוד וההדר שהיה חופף עליו, וידעו כל רואיו כי ברכה בו ויאיר לישראל אור גדול, וישמחו הוריו בו מאוד ויהללו את ה' ויחלקו צדקות ויעשו סעודה ומשתה גדול ביום מילתו, ויקרא את שמו שמעון, כי שמע ה' לקול תפילת אמו ולקול בכיותיה. (אכן, לגבי יום לידתו כותב "הבני ישששכר" שנולד בל"ג בעומר ולא בחג השבועות כנ"ל, וז"ל: "הנה יום הזה ל"ג בעומר, יומא דהילולא דרבי שמעון בר יוחאי, בו ביום עלה לשמי מרומים, ומסתמא ביום זה נולד גם כן, כי הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום", עכ"ל, וכמו"כ לגבי שנת לידתו יש אומרים שנולד עוד בזמן הבית שני, וי"א שנולד כחמישים שנה לאחר חורבן הבית).

איש אלוקים קדוש הוא

נשמת רשב"י היתה קדושה מאוד וידוע בשם האריז"ל שרשב"י הי' ניצוץ מנשמת משה רבינו ע"ה, וכמה דברים שאירע למשה אירע לו, (מרע"ה ברח מחרב פרעה ורשב"י ברח מפני הגזירה, כמו"כ רשב"י סידר וערך את "ספרא דצניעותא" בחמשה פרקים כנגד ה"חמשה חומשי תורה" שעשה מרע"ה, ועוד), ומשמיה דהחיד"א מתאמרא: עלית למרום שבית שב"י הם אותיות ש'מעון ב'ן י'וחאי שכשעלה משה למרום לקבל את התורה לקח עמו נשמת רשב"י, (לפלא לציין שבספר שער יששכר להגה"ק בעל מנחת אלעזר זצ"ל מובא של"ג בעומר בגימטריא "משה רבינו", וכמו"כ ידוע שלעולם יחול ל"ג בעומר ביום שחל בו ז' אדר יומא דהילולא של מרע"ה).

דורשי רשימות היו אומרים: ע'יר ו'קדיש מ'ן ש'מיא נ'חית, ר"ת שמעון, הרה"ק ר' אהרן מקארלין אמר: מבשרי אחזה אלוקי, מבשר"י אותיות רשב"י שממנו נוכל לראות ולהשיג אלוקותו ית', הרה"ק העטרת צבי מזידטשוב זי"ע אמר: ידיד נפש אב הרחמן, בגימטריא רבי שמעון בן יוחאי.

בצל רבותיו

מהיום ההוא נתנו הוריו עיניהם עליו לשמרו ולגדלו בקדושה ובטהרה, ומעת החל לדבר הרגילוהו רק בדברים שבקדושה פסוקים ומאמרים, ובהיותו בן חמש שנים מסרוהו לבתי אולפנא שהעמיד רבן גמליאל בירושלים, ויהי כמעין המתגבר, ובהיותו ילד קטן כבר הי' שואל שאלות בדיני התורה התנאים הגדולים רבן גמליאל נשיא הסנהדרין, ורבי יהושע בן חנניה ראש אב בית דין, כמו כן קיבל רבי שמעון תורה גם מרבי אלעזר בן יהודה איש כפר ברתותא, כך הוסמך רשב"י על ידי התנא רבי יהודה בן בבא אשר סמך את ידו עליו בהחבא בין שני הרים שבין אושא לשפרעם, ועל כך נתפס אז רבי יהודה על ידי שלטון הרומיים שהרגוהו על קדוש ה'.

ברם, רבו המובהק של רשב"י היה רבי עקיבא וממנו ינק את עיקרי חכמתו, רבי שמעון היה אחד מחמשת התלמידים להם העביר רבי עקיבא את מסורת התורה, לאחר שעשרים וארבעה אלף תלמידיו מתו במגיפה בימים שבין פסחא לעצרתא.

האיש מקדש ומתקדש

בהגיע עתו עת דודים נשא את בתו של התנא רבי פנחס בן יאיר, (כן משמע בזוה"ק (ח"ג רמ:), אמנם בגמ' (שבת לג:) אי' שרבי פנחס בן יאיר הי' חתניה, ובהגה' מלא העומר עמ"ס שבת מציין לפי"ז דיש לגרוס בגמרא רבי פנחס בן יאיר "חותניה").

עוד בימי משתה חופתו אמר רבי חנינא בן חכינאי לרבי שמעון, שיוצא הוא ללמוד תורה בבית רבו, רשב"י הפציר בו שימתין לו עד שיכלו שבעת ימי המשתה וילכו שניהם יחדיו, אך רבי חנינא סירב ויצא לדרך בגפו, בגמר ימי המשתה נטל רבי שמעון רשות מאשתו ויצא לבני ברק, שם שהה ברציפות שלש עשרה שנה ולמד תורה מפי רבי עקיבא, יחד עם רבי חנינא בן חכינאי, כל אותן שנים לא נסע רשב"י לביתו כלל רק לפעמים הי' שולח שליחים להודיעו משלום בני משפחתו.

לאחר מכן פתח רשב"י עצמו ישיבה בצידון, וגם אז היה נוסע מדי פעם אל רבו לבני ברק לדלות ממנו תורה, ואפילו בעת שרבי עקיבא היה חבוש בבית האסורים, מסר את נפשו עד שהצליח להיכנס אליו כדי ללמוד ממנו תורה, (אך רבי עקיבא סירב בדבר מכיון שחס על חיי תלמידו הצעיר שלא יתפס ויחרצו משפטו כמוהו, אמר לו רשב"י: אם אין אתה מלמדינו תורה, הרינו אומרך ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, אמר לו ר"ע: בני, יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק, אלא שהדבר כרוך בסכנת נפשות, השיבו רשב"י: הלא כבר נתפסת, וחשש הסכנה היא רק עלי בלבד, ואני מגלה דעתי שהנני מוכן למסור נפשי כדי ללמוד עוד תורה ממך, כשראה רבו עז רצונו וחפצו ללמוד עמו, נתרצה לו ולימדו באותו מעמד חמשה דברים).

החיבה והאהבה ששררו בין הרב לתלמידו רשב"י היו מיוחדות, ומגודל חביבותו קרא לו רבי עקיבא "בני", ופע"א הושיב רבי עקיבא את רבי מאיר בעל הנס לפני רבי שמעון בר יוחאי, והדבר ציער מאוד את רשב"י בחשבו שאינו חשוב כל כך בעיני רבו, וכשהרגיש רבי עקיבא בכך אמר לו "דייך שאני ובוראך מכירין כוחך", רואים אנו עד כמה הערין רבי עקיבא את גדלותו של רשב"י תלמידו, ורבי עקיבא אף הכתירו וסמכו להיות מורה הוראה בישראל.

כמו כן היה רשב"י מכבד ומוקיר את רבו, ושנים רבות לאחר פטירת רבו היה מזהיר ומבקש את תלמידיו ואומר להם: "בני, שנו מידותי שמידותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא", והי' רשב"י מעיד על עצמו שאת כל כוחו קיבל מרבו.

ארי שבחבורה

חבריו שלמדו עמו היו: רבי יוסי, רבי יהודה, רבי מאיר בעל הנס, רבי אלעזר בן צדוק, רבי יוחנן בן ברוקה, רבי מתיה בן חרש, רבי חנינא בן חכינאי, רבי אליעזר בן יעקב, רבי שמעון בן גמליאל, איסי בן יהודה, ועוד, ביניהם שררה אחוה וחיבה יתירה, וכיבדוהו מאוד.

ונציין כאן כמה מהשבחים שאמרו עליו: רבי יהודה קרא לרשב"י "שבת" מה שבת להי' קודש, אף רשב"י שבת להי' קודש, רבי יוסי אמר עליו: "שפתים ישק משיב דברים נכוחים", רבי יוחנן אמר עליו: "כדאי רבי שמעון לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו", רב אדא בר אהבה אמר: "ינוחו לו על רבי שמעון ברכות על ראשו".

גם רשב"י היה מכבדם, ואף במקום שהיה חולק עליהם, היה תמיד מביא ומסביר את דברי חבריו ואת שיטותיהם, מדוע הם סוברים כך, ורק אחר כך היה הוא אומר את השגותיו והסבריו מדוע הוא חולק עליהם, וכן לאחרים היה אומר לפסוק כרבים דווקא ולא כיחיד, ומעשה היי כשיצא מהמערה בה הסתתר, בדרכו לשוב לביתו עבר בבקעת נטופה וראה אדם עומד בשדהו ומלקט ספיחי שביעית (שלדעת חכמים הם אסורים באכילה, ולדעת רשב"י הם מותרים באכילה), שאלו רשב"י הלא ספיחי שביעית הם ומדוע אתה לוקטם, השיבהו האיש: הרי אתה הוא שהתרתם וכך שנינו במשנה שאתה מתיר את הספיחים, אמר לו רבי שמעון: והלא חברי חולקים עלי, ועוד אמר לו פרצת גדרן של חכמים, "יפורץ גדר ישכנו נחש" הדבר יצא מפי רבי שמעון, ובא נחש והכישו.

תלמידיו – החברייא קדישא

לאחר פטירת רבו רבי עקיבא פתח רשב"י ישיבה בעיר תקוע אשר בגליל, ואותה ישיבה העמידה הרבה תלמידים, הם היו הדור הרביעי שאחר חורבן בית שני, וגם ראשוני האמוראים למדו בישיבתו של רשב"י, וביניהם האמורא הגדול "רב" שאף נחשב הוא בגמרא כאחד התנאים.

לאחר מכן קבע משכן ללימוד התורה בכפר מירון, ורבים באו ליצוק מים על ידיו, ורבים מהם היו בני עליה, ומתוכם בחר רבי שמעון תשעה תלמידים ללמוד עמם את פנימיות התורה, והיה מכנה אותם "חבריא", ואלו הם: בנו רבי אלעזר, רבי אבא, רבי יהודה, רבי יוסי בר יעקב, רבי יצחק, רבי חזקיה בר רב, רבי חייא, רבי יוסי, ורבי ייסא, ואתם עשה וחיבר את "האדרא רבא קדישא".

לא כל הרוצה ליטול את השם בא ונטל, את רזי וסתרי התורה גילה כאמור רק להחברים בעלי מדריגה, ובכדי לקבל מושג כלשהו על אופן קבלת החברים נוכל לראות מהתנא רבי חיא אשר למד סודות התורה אצל רבי אלעזר י"ב שנה, ובא אל רשב"י להתקבל כאחד מן החברייא.

כשהגיע רבי חייא לבית רשב"י ראה מחיצה של אש שהיה מפסיק וחוצץ בין רשב"י והחבריא לשאר בני הבית, אמר רבי חייא אעמוד מאחורי הפרגוד ואשמע תורה מפי רשב"י, שמע שדרש על הפסוק "ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים", אמר רבי חייא: ווי לי, שקדושי עליון עוסקים בתורה מבפנים ואני יושב מבחוץ, והתחיל בוכה, כששמע רשב"י את קול הבכי, וראה השראת השכינה על רבי חייא, אמר וודאי השכינה היא בחוץ, מי יצא דרך הפרגוד ויכניסנו, אמר רבי אלעזר בנו: אני יצא, כי לא ארגיש אם אכווה מאש הפרגוד, אך לפתע שמע קול משמים שאמר: עוד לא נתקנו השערים בפרגוד האש שיוכל לעבור דרכם, ישב רבי חייא ובכה ונאנח והתפלל, עד שניתן הרמז מן השמים שהגיע העת, ורק אז הוכנס להיות נמנה על החברייא קדישא.

זה המרגיז ממלכות

עד לאותם הימים בהם חי ופעל רשב"י היתה תקופה קשה ביותר לעם ישראל, הרומאים ובראשם הקיסר אנדרינוס, רדפו את היהודים בכל מקום שהיו, רדיפות אלו נמשכו מאז חורבן הבית ועד לתקופה זו של רשב"י, במיוחד רצו הרומאים לגזור על היהודים שימירו את דתם, והכל ע"י גזירות קשות, ודור זה הי' נקרא בפי חז"ל "דורו של שמד", כי זה היה עיקר מטרתם – השמדה רוחנית של כלל ישראל, וכידוע שהם הוציאו להורג את עשרת הרוגי מלכות, אשר ביניהם נמנו גם רבותיו של רשב"י, אך לאחר מכן כשעלה על כס המלוכה אנטונינוס פיאוס, הוקל מעט עולם של הרומאים, אולם לא כן היה גורלו של רשב"י הוא עצמו נרדף ע"י המלכות ואף הוציאו עליו גזר דין מות, מסיבת היותו מנהיג ישראל, וגופא דעובדא הכי הוה: באותה עת ישבו יחד חכמי ישראל והם: רבי יהודה בר אילעי, רבי יוסי, ורבי שמעון בר יוחאי, וישב אתם גם יהודה בן גרים, פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהם של אומה זו תיקנו שווקים, תיקנו גשרים, תיקנו מרחצאות, רבי יוסי שתק ולא ענה מאומה, נענה רשב"י ואמר: כל מה שתיקנו לא תיקנו אלא לצורך עצמם, תיקנו שווקים להנאתם ולטובתם, תיקנו מרחצאות לעדן בהם עצמם, תקנו גשרים ליטול בהם מכס, הלך יהודה בן גרים וסיפר את הדברים לקרוביו וידידיו, ובתוך כך נודע הדבר גם למלכות, יצא דבר המלכות וגזירתם כדלהלן: רבי יהודה ששיבח את הרומאים יתעלה ויהיה ראש המדברים בכל מקום, רבי יוסי ששתק יגלה לציפורי, רשב"י שגינה יהרג.

יום נסת יום אשר ברחת

כאשר נודע הדבר לרבי שמעון, ברח הוא ובנו ר"א מביתם והתחבאו בביהמ"ד, וכל יום היתה אשתו מביאה להם לביהמ"ד פת לחם וכד של מים לסעוד את לבם, כאשר גברו החיפושים אחריו חשש רשב"י שמא יתגלה מחבואם, ואמר לבנו: נשים דעתן קלה, שמא יצערו אותה אנשי המלכות והיא עלולה לגלות את מקום מחבואם.

במערת צורים שעמדת

יצאו רבי שמעון ובנו מבית המדרש וברחו אל מחוץ לעיר והתחבאו במערה במדבר לוד, בכפר פקיעין אשר בגליל העליון, בזמן ששהו במערה היו פושטים את בגדיהם כדי שלא יתבלו, והיו יושבים עד צוארם מכוסים בחול, כשהם לומדים ועוסקים בתורה, רק בשעת התפילה לבשו את בגדיהם והיו מתפללים בהם, ולאחר מכן שוב היו פושטים את בגדיהם, מתכסים בחול וממשיכים ללמוד.

שם קנית הודך והדריך

בי"ג השנים בהם שהה רשב"י יחד עם בנו רבי אלעזר נתעלו ונזדככו עד כי זכו להתקדש בקדושה של מעלה ולהשיג מדריגות נעלות ונשגבות בהשגות התורה, ופעמיים בכל יום היה אליהו

הנביא בא לבקרם ולמד עמהם סתרי תורה ורזין דרזין, ואחר שיצאו מהמערה גילה אותם רשב"י לבני החבריא קדישא.

ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו

כשישבו במערה נעשה להם נס ונברא להם עץ של חרובים ומעין של מים, ומהם אכלו ושתו כל ימי היותם במערה, היה זה נס בתוך נס מאחר שעץ החרוב אינו טוען פירות אלא לאחר שבעים שנה, ואילו כאן הוציא פירות בו במקום, ועוד מנפלאות העץ, שאע"פ שהיה עץ של חרובים היה נהפך בכל ערב שבת לאילן של תמרים.

לאחר שעברו שתים עשרה שנה, מת המלך והגזירה נתבטלה, אלא שלא היה מי שיודיע לרשב"י, מאחר שלא ידעו היכן הוא נמצא, בא אליהו ועמד על פתח המערה ואמר: מי יודיע לבן יוחאי שהמלך מת וגזירותיו נתבטלו, שמע זאת רשב"י ובנו ויצאו מן המערה.

בצאתם מן המערה ראו בני אדם כשהם חורשים וזורעים, התפלא רשב"י על העולם שנוהג כמנהגו, ואמר: כיצד מניחין הללו חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, כל מקום שנתנו בו עיניהם מיד נשרף, יצאה בת קול ואמרה להם: האם יצאתם מן המערה כדי להחריב את עולמי, חזרו למערתכם, הלכו וחזרו למערתם וישבו שם י"ב חודש, לאחר מכן אמר רשב"י: משפט רשעים בגיהנום הוא י"ב חודש וא"כ כבר נוכל לצאת, יצתה בת קול ואמרה: "צאו ממערתכם".

אחר שיצאו מהמערה היו רשב"י ובנו תשושי כח וכל גופם העלה חבורות ופצעים, כששמע חותנו רבי פנחס בן יאיר, שכבר יצאו מן המערה, הלך לקראתם לקבל את פניהם, והביאם לטבריה כדי לרחוץ שם בחמי טבריה, הכניסם לבית המרחץ והיה סך ורוחץ את גופם במים ובשמן, ראה רבי פנחס שכל גופם מלא סדקים ובקעים מחמת החול שישבו בו במשך שלש עשרה שנים, התחיל רבי פנחס לבכות מרוב צער, ונשרו הדמעות על הפצעים של רשב"י והכאיבו לו מאוד, אמר לו רבי פנחס: אוי לי שראיתי אותך בכך, אמר לו רשב"י: אשריך שראיתני בכך, שאלמלא ראית אותי כן לא היית מוצא בי כל כך הרבה תורה, שלפני כן כאשר הי' מקשה איזה קושיא היה רבי פנחס מתרץ לו ועונה שנים עשר תירוצים, ועכשיו לאחר שיצא מן המערה כשהיה רבי פנחס מקשה קושיא היה רשב"י מתרץ לו עשרים וארבעה תירוצים על קושייתו.

טיהר את עיר טבריה

אמר רשב"י: הואיל ונעשה לי נס שניצלתי מגזירת הקיסר אלך ואתקן דבר מה לצורך ולהנאת אחרים, ומכיון שהעיר טבריה עשתה לו טובה גדולה שמצא רפואה במעיינותיה לכן אמר לבנו: הבה נתקן דבר מה בעיר טבריה, פנה רשב"י לפרנסי עיר טבריה ושאל אותם אם יש דבר בעיר שצריך לתקנו, אמרו לו: יש בעיר שוק המשמש מעבר לרבים שיש בו ספק טומאה, שמא מתים קבורים בו, ולכן נמנעים הכהנים מלהכנס לאותה שוק מחמת טומאת מת, ונאלצים הם להקיף דרך אחרת ארוכה יותר הגורמת להם צער וטירחה מרובה.

שאל אותם רשב"י האם יש אדם היודע שבעבר התיחסו למקום זה כמקום טהור שלא קבורים בו מתים, (כוונתו הי' אם שימש המקום כבית הקברות גמור שאז אסור לפנות את המתים, או שמא הוחזק בעבר בטהרה, אלא שמאוחר יותר נקברו בו מתים באקראי שאז מותר לפנותם), אמר לו זקן אחד: כאן שתל רבי יוחנן בן זכאי תורמסין של תרומה, וכיון שעמד כאן רבי יוחנן בן זכאי שהי' כהן, וגם שתל כאן משל תרומה אשר חיבים לשמרה בטהרה, מוכח שהמקום הוחזק בעבר למקום טהור. עמד רשב"י וקצץ תורמסין והשליכם באותו מקום, כדי לעורר בזה זכותו של רבי יוחנן בן זכאי, ונעשה נס שהמתים שהיו קבורים במקום צפו מתחת לפני האדמה, ועפר מקום קבורתם התפורר והתרכך, ועל פי זה קבע רשב"י שכל מקום שעפרו נותר קשה טהור הוא, וכל חלקת האדמה שעפרה נמצא רפוי ציינו אותם כמקום קבר כדי שידעו הכהנים להזהר ולעמוד סביבו.

עליונים למטה ותחתונים למעלה

לאחר שהתפרסם הנס שנעשה על ידי רשב"י קם כותי אחד שונא ישראל שלא היה יכול לסבול את הכבוד הרב שנגרם לרשב"י בטהרו את טבריה, ואמר לעצמו: אלך ללעוג באותו זקן של יהודים, לילה אחד הלך לבית הקברות הוציא ארון עם גופת מת מתוך אחד הקברים והטמין את המת באותו מקום אשר טיהר רשב"י, למחרת אסף אנשים רבים ואמר להם: הלא אמרתם כי בר יוחאי טיהר את טבריה, בואו וראו גופת מת הקבור במקום זה שטיהר רשב"י, לאחר מכן הלך לרשב"י עצמו ואמר לו.

צפה רשב"י ברוח קדשו שהכותי עולל מעשה נפשע זה, הכריז ואמר: גוזרני על העליון שירד ועל התחתון שיעלה, וכך הוה, הכותי הרשע נמשך בכח אל מקום החפירה ומת כעונש על מעשהו, והמת ננער ממקומו וקם לתחיה, תחת העלבון והצער שנגרם לו.

יכול לפטור העולם

יום אחד יצא רשב"י מביתו וראה את העולם שחשך, אפילה גדולה כסתה את פני תבל, ואור היום כאילו כיסוי עב מכסהו וסותמו מלהאיר, אמר רשב"י לבנו ר"א: אין זה מקרה אלא שהקב"ה חפץ לעשות בעולמו דבר הבה נראה ונתבונן מה מבקש הקב"ה לעשות בעולמו, הלכו רשב"י ובנו ר"א ויצאו חוץ לעיר, והנה לפניהם מלאך אחד דומה להר גדול ונישא, ומפיו בקעו שלושים להבות של אש.

שאל רשב"י את המלאך: מה בכוונתך לעשות, השיב המלאך: עומד אני להפוך את העולם ולהחריבו, כי אין בדור הזה שלושים צדיקים, וכך גזר הקב"ה בדברו עם אברהם אבינו, כי בכל דור צריכים להיות לפחות שלושים צדיקים שיגינו בצדקתם על העולם, אמר לו רשב"י: אבקשך ללכת לפני בורא עולמים ולאמר לו: "בר יוחאי נמצא בעולם, וכוחו שקול כנגד שלושים צדיקים".

הלך המלאך בשליחותו, התייצב לפני כסא הכבוד ואמר לו מה שציוה לו רשב"י, אמר לו הקב"ה: לך והחרב את העולם ואל

תשגיח על בר יוחאי, חזר המלאך לעולם הזה וביקש להחריבו, משראהו רשב"י אמר לו: אם לא תלך בשליחותי להקב"ה פעם שניה אגזור עליך שלא תוכל לעלות לשמים, ותהיה מוכרח להדחות למקום בו נמצאים עזא ועזאל, הם המלאכים אשר נדחו מלפני הקב"ה והפילם מן השמים לארץ.

רשב"י המשיך ואמר לו: כאשר תבוא לפני הקב"ה תאמר: אם אין שלושים צדיקים בעולם יספיקו עשרים שכך נאמר "לא אעשה בעבור העשרים", ואם אין עשרים די אם יהיו עשרה שכך נאמר 'לא אשחית בעבור העשרה', ואם אין עשרה דים כוחם של שנים שכך נאמר 'על פי שנים עדים יקום דבר' ואין דבר אלא עולם שנאמר 'בדבר ה' שמים נעשו', ואם אין שנים הרי יש אחד, ואני הוא, ודי כוחו של אחד שכך נאמר "וצדיק יסוד עולם", באותה שעה יצאה בת קול מן השמים ואמרה: אשרי חלקך רבי שמעון, הקב"ה גוזר למעלה ואתה מבטל למטה, עליך נאמר "רצון יראיו יעשה".

כל ימיו אשר חיה אות הקשת לא נהיה

רשב"י הגין על דורו ובימיו לא נראתה הקשת, מפני שלא היו צריכים לאות ברית להגין עליהם, וכמו שאמר בעצמו "יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי ועד עתה", ומעשה ברבי יהושע בן לוי שהיה אליהו הנביא עוסק עמו בדברי תורה בפתח מערת רשב"י, ונתקשה רבי יהושע בהבנת הלכה, אמר לו אליהו הנביא: התרצה לשאול את שאלתך לפני רבי שמעון בר יוחאי, בא עמי ואני מעמיד אותו לך, קרא אליהו הנביא לרשב"י ואמר לו: הנה בן לוי בא לשאלך בהלכה, שאלו רשב"י הנראתה קשת בימיך, אמר הן, אמר לו רשב"י: אם כן אין אתה בן לוי, ואינך ראוי לכרוז שאני שומע אודותיך, כי הקשת הוא אות ברית שלא יחרב העולם, וכשיש צדיק גמור בעולם אין צורך באות.

דבריו עושים פירות

פעם הגיע רשב"י לעיר לוד ונודע לו שמגיפה שוררת בעיר ואנשים רבים קיפחו את חייהם בעטיו, הסתובב רשב"י בעיר וראה אנשים נופחים את נשמתם, אמר: כל זה בעיר ואני כאן, גוזרני שתתבטל הגזירה, מיד יצאה בת קול והכריזה: מזיקים, צאו מן העיר, כי רבי שמעון בר יוחאי נמצא בעיר, ואע"פ שהקב"ה הוא גוזר הרי רבי שמעון מבטל, מיד בטלה הגזירה והמגיפה נעצרה.

ביטל כמה גזירות

פעם גזרה מלכות רומי הרשעה גזירות על ישראל, שלא ישמרו את השבת, שלא ימולו את בניהם וכו', והיה שם תלמיד חכם גדול ועשיר המקורב למלכות, ורבי ראובן בן איסטרובלי שמו, ועפ"י עצת החכמים החליף מלבושיו לבגדי הגויים, וישב עם גדולי מלכות רומי ומצא חן בעיניהם ואמר להם שלטובת המלוכה הוא שישמרו ישראל שבת שע"ז יהיו עניים, וע"י שימילו את בשר ערלתם יהיו חלשים, וכך ביטל כל הגזירות.

לימים נודע להרומאים שהיועץ שנדמה בעיניהם כמייעץ לטובתם הוא יהודי, עמדו וחידשו את הגזירות ביתר שאת וביתר עוז, דנו חכמי ישראל ביניהם את מי ישלחו לרומי להשתדל לבטל הגזירות, אמרו: ילך רבי שמעון בר יוחאי שהוא מלומד בניסים, ועד היום נתרחשו לו נסים רבים ונפלאים, שנבראו לו מעיין ועץ חרובים בשהותו במערה, לכן ראוי הוא לילך, ואליו יתלוה רבי אלעזר בנו של רבי יוסי.

ברדתם מהספינה ללכת לבית הקיסר, נזדמן להם שד ושמו בן תמליון, ואמר: רצונכם שאבוא עמכם, בכה רשב"י ואמר: הגר שפחת שרה נזדמנו לה שלשה מלאכים בזה אחר זה, ואני אף לא מלאך אחד, אבל יבוא הנס מכל מקום, אמר להם בן תמליון: אני אקדים ואכנס בגופה של בת הקיסר ותשתגע עד שילאו הרופאים להעלות לה ארוכה, ואז תבואו אתם ותאמרו לי "יצא", ואתן לכם סימן שבצאתי אשבר את כל כלי הזכוכית שבבית הקיסר.

הסכים רשב"י לזה, ועד מהרה פשטה השמועה ברומי שבת הקיסר נשתבשה עליה דעתה, והיא מבקשת שיביאו לפניה את חכם היהודים רבי שמעון בר יוחאי, הסתובבו עבדי הקיסר בחוצות רומי בחפשם אחרי רשב"י, כאשר מצאוהו הכניסוהו בכבוד גדול לארמון הקיסר, גחן רשב"י ולחש באוזני הבת ואמר: בן תמליון צא, בן תמליון צא, רשב"י הקפיד לומר את דבריו בלחישה כדי שלא ירגישו בו אחרים, ויסברו שע"י תפילה פעל להצלת בת הקיסר, מיד נסתלק השד מגופה של בת הקיסר והבריאה כאחד האדם, הקיסר שהי' שמח ושוב לב על רפואת בתו פנה לרשב"י ולר"א ואמר לעבדיו שיכניסו אותם לאוצר גנזי המלך ויקחו משם כל מה שלבם חפץ, רשב"י ור"א לא פנו לאוצרות היקרים שנעצו באור יקרות, אלא חיפשו אחרי גזירות השמד, במצאם את האגרת החתומה על שלש הגזירות נטלוה וקרעוה לגזרים.

שלום רב על משכבו

כשחלה רשב"י נכנסו אליו שלשה תלמידיו רבי פנחס ורבי חיא ורבי אבא, אמרו לו: מי שהוא עמוד העולם נוטה למות, אמר להם: אין בית דין של מעלה מעיינים בדיני, שהרי אני רואה שאיני נמסר למלאך ולדין של מעלה, אלא הקב"ה בעצמו דן את דיני, ואני אכנס לעולם הבא דרך שלשה עשר פתחים, שלא עברו בהם אלא האבות, ולא יהיה מי שיעכב בידי, הוסיף רשב"י ואמר דבר מה, וראו תלמידיו הנמצאים בבית שבאו לבקר, שאיננו נמצא שם, תמהו מאוד, ואף אחד מהם לא היה יכול להוציא הגה מפיו מרוב פחד שנפל עליהם.

דין ריח"א ובר ריח"א

בעודם יושבים שם, עלו באפם ריחות של בשמים רבים, וכל אחד ואחד מהם חזר והתאושש, עד שראו את רבי שמעון שנראה כמדבר עם אדם, אולם לא ראו אדם אחר מבלעדיו, לאחר זמן מה שאל אותם רשב"י: האם ראיתם דבר מה, אמר לו רבי פנחס: לא, אלא שכולנו תמהים על שלא ראינו אותך על מיטתך זמן רב, וכשראיניך עלו באפינו ריחות בשמים של גן עדן, ושמענו את קולך מדבר ולא ידענו מי מדבר עמך, אמר להם רשב"י: ולא שמעתם דיבור אחר חוץ משלי, השיבו לו: לא, אמר להם: כנראה שאין אתם ראויים עדיין לראות פניו.

מקום בחר בשמיא עם הנביא אחיה

אחר כך אמר להם רשב"י: כעת שלחו אחרי מן השמים והראו לי את מקומם של הצדיקים בעולם הבא, ולא נשא חן בעיני מקומי המיועד, רק חפצתי במחיצתו של אחיה השילוני, ובחרתי מקומי שם וחזרתי, ובאו עמי שלש מאות נשמות צדיקים, ובראשם היה אדם הראשון, והוא אשר ישב לידי ודיבר עמי, לאחר מכן נתקרב אליו רבי אלעזר בנו ואמר לו: אבי, היכן מקומי שם, אמר לו רבי שמעון: אשרי חלקך, בני, זמן רב יעבור שלא תהיה קבור עמי, אבל בעולם הבא בחרתי מקום בשבילי ובשבילך.

אש דת השערה

באותו יום שרשב"י עמד להסתלק מן העולם התכנסו החברים לבית רבי שמעון והבית הי' מלא על כל גדותיו, זקף רשב"י את עיניו וראה שהבית נתמלא, בכה רבי שמעון ואמר: בפעם הקודמת כאשר הייתי חולה, היה רבי פנחס בן יאיר לפני, ועד שבירדתי את מקומי בגן עדן המתינו לי, וכשחזרתי סבבה האש לפני, ומעולם לא פסק פרגוד של אש לפני, ולא נכנס אדם אלי אלא אם כן קיבל רשות, ותה רואה אני שפסק האש וכל הבית מלא.

בעוד שהיו יושבים, פתח רבי שמעון את עיניו, וראה מה שראה, ואש ירדה מן השמים והקיפה את הבית, הכל יצאו החוצה ונותרו רק רבי אלעזר בנו ורבי אבא ושאר החברים ישבו בחוץ.

אמר רשב"י לר"א בנו: היכן הם החברים, קם ר"א והכניס אותם וישבו לפניו, נשא רשב"י את ידיו והתפלל תפילה, והיה שמח ואמר: "אותם החברים שהיו בבית ה"אדרא" יבואו לכאן", יצאו כולם ונשארו רק רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי חיא.

גילה מדרש הנעלם

אמר להם רשב"י: הרי עתה שעת רצון היא, ואני רוצה להכנס לעולם הבא בלי בושה, והרי דברים קדושים שלא גליתים עד עתה ברצוני לגלותם כעת, שלא יאמרו כי בחסרון הסתלקתי מן העולם, וכך אסדר אתכם: רבי אבא יכתוב, ורבי אלעזר בני ישנן ויחזור הדברים, ושאר החברים יהגו בלבם.

עמד רבי אבא מאחורי כתפיו, ורבי אלעזר בנו לפניו, אמר לו רשב"י: "קום בני, שהרי אחר יושב באותו מקום", קם רבי אלעזר, ורשב"י ממשיך ואומר: כמה שונה שעה זו מה"אדרא רבא" שבאדרא הזדמן הקב"ה ומרכבותיו, ועתה בא הקב"ה בלויית הצדיקים שבגן עדן, הרי רב המנונא סבא כאן, וסביב לו שבעים צדיקים מעוטרים בעטרות מבהיקות, שבאים לשמוע בחדוה דברים אלו שאני אומר.

בעוד רבי שמעון יושב אמר: "הרי נשמת רבי פנחס בן יאיר כאן, הכינו לו את מקומו", נזדעזעו החברים ועמדו ממקומם וישבו בירכתי הבית, ורבי אלעזר בנו ורבי אבא נשארו על מקומם לפני רשב"י.

פתח רשב"י ואמר "אני לדודי ועלי תשוקתו" כל הימים שהייתי קשור לעוה"ז לא נתקשרתי אלא בהקב"ה, ולפיכך עכשיו "ועלי תשוקתו", שהוא וכל פמליא דילי' באו לשמוע בשמחה דברים סתומים.

פתח את פיו בחכמה הוציא אור תעלומה

כאן התחיל רשב"י לגלות סודות התורה ורזין דרזין, בתוך דבריו אמר רשב"י: "עד עכשיו היו דברים אלו שגיליתי כאן מכוסים ונסתרים, ורציתי להסתירם לעולם הבא משום ששם שואלים אותנו שאלות בחכמה כמו שכתוב 'והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמה ודעת' אבל עתה אני רואה שרצון הקב"ה שאגלה את הסודות, כדי שאכנס בלא בושה לפני ארמנותיו".

אח"כ אמר: עד עכשיו הייתי ירא לגלותם, וכעת הם נתגלו, גלוי וידוע לפני קוב"ה שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי זאת, אלא כדי שלא אכנס בבושה לפניו, זאת ועוד מפני שראיתי שהקב"ה וכל אלו צדיקי אמת הנמצאים כאן כולם הסכימו על ידי לגלותם וראיתי שהכל שמחים בשמחה זו".

כאשר סיים רשב"י לומר דבר זה, הרים את ידיו, בכה ואח"כ שמח, ושוב רצה לגלות איזה דבר, אלא שמיד אמר: כל ימי נצטערתי בדבר זה לגלותו ועכשיו אין נותנים לי רשות", התחזק רשב"י וישב ושפתותיו דובבות, אח"כ השתחוה שלש פעמים, ואיש לא יכול היה להסתכל במקומו ובפרט להביט בפניו, אח"כ אמר: "פה, פה, שזכית לכל אלה ולא יבשו מעיינותיך, עליך אנו קוראים 'ונהר יוצא מעדן' וכמאמר הכתוב "וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו" כעת אני מעיד על עצמי שכל הימים שעמדתי בעולם משתוקק הייתי לראות את היום הזה שאוכל לגלות בו סודות התורה, ועכשיו מותר לי לגלות הדברים כדי שלא אכנס בבושה לעולם הבא", והמשיך רשב"י לגלות סודות התורה לפני החברים, עד שסיים דבריו בפסוק "כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם".

אמר רבי אבא: לא סיים רשב"י לומר "חיים" עד שנשתתקו דבריו, ואני חשבתי בכתבי להמשיך ולכתוב ולא שמעתי יותר כלום, ולא הרימותי ראשי מפני שהאור היה כל כך גדול עד שלא יכולתי להסתכל, בתוך כך נזדעזעתי ושמעתי קול קורא ואומר: "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך", שוב שמעתי קול אחר: "חיים שאל ממך נתת לו".

כל אותו היום לא פסקה האש מן הבית ולא הי' מי שיתקרב אליו, שלא יכלו לגשת אליו, שהאור והאש היו סביבו, כל אותו היום שכבתי על הארץ וגעיתי בבכיה, לאחר שנסתלקה האש ראיתי את רשב"י קודש הקדשים שנסתלק מן העולם כשהוא שוכב על ימינו מעוטף ופניו שוחקות, עמד רבי אלעזר בנו לקח את ידיו ונשקן, ואני לחכתי את העפר שתחת רגליו, ביקשו החברים להספידו ולא יכלו לדבר, התחילו החברים בוכים, ורבי אלעזר בנו נפל שלש פעמים ולא היה יכול לפתוח את פיו, אחר כך פתח ואמר: "אבי, אבי, שלשה היו חזרו להיות אחד", דהינו שלשה צדיקים היו בארץ: רבי פנחס בן יאיר, רשב"י, ורבי אלעזר, ועכשיו נשאר רק ר"א, מפני שאביו וזקינו נסתלקו לעולם שכולו טוב.

עמד רבי חייא על רגליו ואמר: "עד עכשיו היה רשב"י משגיח עלינו, עכשיו הגיעה השעה להשתדל בכבודו", קמו רבי אלעזר

ורבי אבא ולקחו את רשב"י על מיטה העשויה כסולם, כדי להעלותו על מיטתו, ולא התעסק בו אלא רבי אלעזר ורבי אבא, וכל החברים עמדו במבוכתם כשלעיניהם נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון קודש הקדשים.

לגבי יום פטירתו כותב ה"בני יששכר" שביום ל"ג בעומר עלה לשמי מרומים, אך יש עוררין על כך ולדבריהם עיקר השמחה בל"ג בעומר הוא לכבוד הרשב"י שביום זה נסמך עם חבריו ע"י רבו רבי עקיבא אחרי מיתת כ"ד אלף תלמידי ר"ע, או מפני שביום זה יצא מן המערה, אמנם לפי המקובל מדורי דורות יום פטירתו היתה בל"ג בעומר, שנת פטירתו לבעל "סדר הדורות" בשנת ג' אלפים תתפ"א (ויש"א שנפטר ג"א תתק"כ).

עלי יניח צדיק את ראשו

כשהתפשטה השמועה על הסתלקותו של רשב"י הזדרזו ובאו אנשי חיל מכפר ציפורי, והפצירו בהם כי רצו שיקבר רשב"י במקומם, בני מירון צעקו בחבורה, כי חשבו שלא יטמן בגבולם, ויהי לאחר שיצאה המיטה עלתה המיטה כפורחת באוויר, ואש היתה מלהטת לפניה, ושמעו קול: "עולו ואתי ואתכנשו להילולא דרבי שמעון", היכנסו ובואו והתקבצו להילולא של רשב"י, "יבוא שלום ינוחו על משכבותם".

כשהוכנס למערה שמע קול מהמערה: "זה האיש מרעיש הארץ, מרגיז ממלכות, כמה קטרוגים ברקיע משתתקים ביום זה בגללך, רבי שמעון בר יוחאי, שריבונו משתבח בו בכל יום, אשרי חלקו למעלה ולמטה, כמה אוצרות עליונים שמורים לו, עליו נאמר "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין".

ציון המצויינת

מערת רשב"י נמצאת במרומי הררי מירון, מאז ומתמיד היתה סתומה וחתומה, וכף רגלו של בן אנוש לא דרכה בה, הקדמונים הציבו ציונים על גבי המערה כנגד מקום מנוחת רשב"י ור"א בנו, אולם במשך מאות שנים נותרו הציונים תחת כיפת השמים ללא בנין המסוכך עליהם.

הראשון שבנה החצר במירון היה הגאון רבי אברהם גלאנטי מגדולי תלמידיו של המקובל רבי משה קורדובירו, אשר תורה וגדולה התאחדו על שולחנו, וממנו בנה את החצר ובסמוך לציון בנה בית מדרש קטן, כמו כן יסד חדר מסביב לציון רבי אלעזר, ומדריגות אבן הובילו מציון רשב"י אל ציון רבי אלעזר.

בעת חפירת היסודות סביב ציון רשב"י גילה אחד הפועלים את פתחה של המערה, ובו במקום כרע הלה ומת, בעקבת האסון ציוה רבי אברהם גלאנטי לסתום לגמרי פתח המערה.

במשך הדורות נוספו נדבכים נוספים בצמוד לבנין אותו בנה רבי אברהם גלאנטי, החדרים שנבנו שמשו כאכסניא לעולים מירונה, הבני הורחב ושופץ וכיפה מיוחדת נבנתה מעליו.

בשנת תקכ"ב פקד רעידת אדמה נורא את העיר צפת וסביבותיה, שהביא להריסות רוב בתיהם ובתי הכנסיות שבה, ובמירון באו הישמעאלים שבאותו מקום אל מערת רשב"י, ולדאבונם היה השער סגור ונעול, בצר להם החלו לזעוק בקול בוכים: "רבי שמעון, רבי שמעון, מאחר שאדם גדול אתה וחשוב בעולם, וגם שמענו מפי אבותינו מחשיבותך, אם כן אנא ממך פתח לנו פתחך", בו במקום נפתחה הדלת מאליה, ונכנסו כולם פנימה וניצלו הם ונשיהם ובניהם ורכושם.

כעבור כמה חדשים התחוללה רעידת אדמה נוספת, וברחו שוב למערת הרשב"י כמו בפעם הראשונה, בחשבם להציל את נפשם בזכות הצדיק, אבל בהתקרבם אל הציון ראו שהבנין כולו גבה ונשא עצמו למעלה וקפץ באויר כמו אדם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, והכיפה שבמרומי הבנין נחלקה לחצאין, בראות הנאספים נפלה חרדה עליהם, וצעקו: "רבי שמעון, רבי שמעון, אם לבנין שלך ארע כך, מה נאמר אנן", מחזה מרעיד זה נמשך כחצי שעה, ולאחר מכן שקטה הארץ והבנין כולו עמד על מקומו כבראשונה כשכיפתו מאוחדת ושלימה בלי נזק כלל.

בשנת תקפ"ה ירדו גשמי זעף בגליל העליון ומטרות עוז הצליחו למוטט בתים שלמים על יושביהם, ורבים נותרו ללא קורת גג, הגשמים הכבדים לא פסחו על מירון, וגם בה נפגע בתים רבים לרבות מערת רשב"י, תושביה הדוים קצרה ידם מלשאת בהוצאות המרובות של שיפוץ הציון, אי לכך נשלחו שליחים לתפוצות הגולה להרים את תרומתם, ובאותה שנה מלבד מה שתיקנו את הבנין, בנו והוסיפו אכסדרות חדשות במזרח החצר. בשנת תקצ"ז פקדה שוב רעידת אדמה קשה את צפת וסביבותיה, אלפי יהודים מצאו את מותם תחת עיי החרבות, ולעומתה מירון לא ניזוקה, כל המבנים נשארו בשלימותם, ונתערערה החומה החיצונה בלבד.

עשרות שנים לאחר מכן נעשו תיקונים אחדים במבנים אשר סביבות מערת רשב"י על ידי הרב שמואל אבו וצ"ל רבה הספרדי של העיר צפת, ובעזרתם של אנשי הקהילה הספרדית והאשכנזית בצפת, הם הגביהו את ציוני רשב"י ובנו ר"א וגדרו כל ציון במחיצות ברזל, כמו כן הרחיבו את האולם בו שכנו שני הציונים הקדושים.

צדיקים במיתתן קרויין חיים

רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך, בהגיעם לשדה נחו קמעא ועסקו בתורה, בסוד תיבת "בראשית", בלימוד זה גילה רבי יוסי סוד אותו שמע מרבי שמעון, לשמע הדברים השתטח רבי חיא על הארץ, נשק את העפר ובכה ואמר: "עפרא עפרא, אור קדוש שהאיר פני תבל, בזכותו מתקיים העולם, אור המאיר זיו העולם מתבלי בך", הוסיף רבי חייא ואמר: "רבי שמעון מורי ורבי, אע"פ שנסתלקת לבית עולמך אתה נקרא חי כי ע"י תלמידיך הלומדים את מאמריך שפתותיך דובבות בקבר".

אשרי עין ראתהו

רבי חייא הי' ממרר בבכי תמרורים על הסתלקותו של רבי שמעון, ועינה את נפשו בארבעים תעניות, כדי לזכות לראות את רשב"י בהקיץ או בחלום, בתום ארבעים יום אמרו לו מן השמים: עדיין אינך ראוי לראותו, הוסיף רבי חיא והתענה ארבעים יום אחרים, או אז ריחמו עליו מן השמים והראוהו במראה חזיון את

רשב"י ובנו רבי אלעזר ניצבים ליד קברם, פתח רבי שמעון ואמר: יכנס רבי חיא בגן עדן, ויראה בכמה אורות עתיד הקב"ה לחדש פניהם של הצדיקים לעתיד לבוא, ראה רבי חיא שמכניסים אותו לישיבת רבי שמעון, בהכנסו קמו לכבודו רבי אלעזר ושאר הצדיקים שבמתיבתא, בושה עזה אחזה ברבי חיא, עד שהשמיט עצמו ונכנס להתיישב למרגלות רבי שמעון, יצא קול ואמר: "השפל עיניך, אל תזקוף ראשך, ואל תביט באורות הנפלאים המצויים בגן עדן, כי סוף סוף נשמתך מקושרת לגוף, ואע"פ שרבי חיא השפיל עיניו, מכל מקום הבחין באור גדול ועצום שזרח באור יקרות והאיר למרחקים, אחר כך ראה שרבי שמעון מתפלל עליו, שיאריכו לו את ימיו ושנותיו בעולם הזה, בצאת רבי חיא בכה ואמר: "אשרי חלקו של בר יוחאי, שזכה למעלות נוספות ונשגבות בעולם הבא".

אשרי מי שראה פניו בחלום

אחד מתלמידי רשב"י שכח את תלמודו והלך להשתטח על ציון רבו הק' ובכה שם בכי רב, כשנרדם נתגלה אליו רבו רשב"י ואמר לו: "כשתזרוק בי שלשה צרורות אבוא", כשהתעורר הלך התלמיד לפותר חלומות וביקשו שיפתור לו את חלומו, אמר לו ההוא "אם על כל מה שאתה לומד תחזור שלש פעמים ישאר לימודך בידך ולא תשכחהו עוד", נהג התלמיד כך ולימודו נשאר בידו, כפי שרמז לו רבו בחלומו.

אשרי העם הם לומדיך

מאמרי רשב"י נזכרו שלש מאות עשרים ושלש פעמים בש"ס, וסתם רבי שמעון המוזכר במשנה ובתלמוד הוא רבי שמעון בר יוחאי, וידוע בשם רביה"ק זי"ע דבזמנינו אין הלכה כרשב"י מפני שתורתו הי' למעלה מהשגתינו, אכן לעת"ל יהיה הלכה כמותו (ומתאמרא משמי' דהרה"ק מקאמינקא שבכל מקום שנזכר רק בשם "רבי שמעון" הוי קודם כניסתו למערה, ובכל מקום שנזכר "רבי שמעון בר יוחאי", הוי אחר צאתו מן המערה, ובכל מה שאמר אחר צאתו מן המערה נקטינן הלכה כוותיה).

וכאן המקום לציין מאמר רשב"י (שבת קלח:): תניא רבי שמעון בר יוחאי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו, וידוע כי הסו"ת של כ' ל"א תשכ"ח מפ' זרע"ו, הם יוחאי, שמזרע יצא רשב"י שעשה שלא תשתכח תורה מישראל.

ואשרי העומדים על סודך

אך ביחוד נודע לנו ספרו "הזוהר הקדוש" שמקובלים אנו מדור דור שרבי שמעון בר יוחאי חיברו יחד עם החבריא קדישא – תלמידיו, לאחר שהותו שלש שרה שנה במערה, ובשעה שחיברוהו הסכימו עמם מן השמים על כך, כמו כן הוסיף רשב"י חיבור "רעיא מהימנא" ומפוזרים הם בספר הזוהר, ו"ספרא דצניעותא" חמשה פרקים כנגד חמשה חומשי תורה, גם הוסיף רשב"י לעשות "תיקוני הזוהר" ובו גילה סוד ה' ליראיו שבעים אנפין בתיבת "בראשית", גם "האדרא רבא" עשו רשב"י ותלמידיו.

דברי ספר הזוהר נתקבלו מפי רבי שמעון בר יוחאי בעל פה ומכוסים, וכן נמסרו לבנו ותלמידיו, וכל זמן שרשב"י היה חי וישיבתו היתה קיימת לא נכתבו הדברים על ספר כלל, ורק כדי שלא תשתכח תורת הסוד מישראל החליט רשב"י להעלות על כתב את רזי התורה, ועל כך מינה את רבי אבא שהיה סופר מהיר מגדולי תלמידיו לכתבו, במקורו היה ספר הזוהר על כל עשרים וארבעה ספרי התנ"ך, והי' משקלו כמשא גמל, ולדאבונינו לא נותר לנו רק על חמשה חומשי תורה.

עת גילה סוד נסתרים

הספר הזוהר הקדוש הוא ספר המקודש ביותר אצל כל יהודי, גם מי שאינו ראוי להגות בסודיו, חוזר על קטעי הספר בחרדת קודש, אם זה אמירת "כגוונא" בליל שבת קודש או אמירת "בריך שמיה" או אמירת "תיקוני שבת" קודם הסעודות, וכן הוא גם נמצא בבתי ישראל בתור שמירה עליונה על דרי הבית, או חוזרים על דבריו הקדושים המובאים בספרי 'ראשית חכמה' או ב"יסוד ושורש העבודה' ובכלל בכל ספרי היראה.

אך ידוע לכל שעל פי דעת רוב הספרים הקדושים לא היה בנמצא ספר הזוהר הקדוש עד סוף תקופת הראשונים, דהיינו למעלה מאלף שנה אחר הסתלקותו של התנא האלוקי רשב"י, וכן ידוע שבספרים רבים עוסקים בהפולמוס הידוע האם הראשונים כהרמב"ם ראו את ספר הזוה"ק או לא, וכמו כן מרן רביה"ק זי"ע בספרו דברי יואל (פר' ויקהל עמ' שס"א) ובספה"ק ויואל משה (מאמר ישוב א"י סימן מ"ח) עוסק בשאלה זו.

ומכאן נובעת השאלה המהדהדת בעולם, אנה נעלם זכרו של הזוהר הקדוש בימות האמוראים, בימי הגאונים ורבנן סבוראי, ועד לסוף תקופת הראשונים, הכיצד נפקדו כליל עקבותיו של הספר הקדוש משך שנות דור ארוכות ומתמשכות.

לכן עלינו להביא מקור כתיבת הספר הזוהר הקדוש, התנא רבי אבא מבני החבריא קדישא עליו הטיל רבו הגדול התנא האלוקי רבן שמעון בר יוחאי את המשימה הקדושה לכתוב את ספר הזוהר, והרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בעל היכל הברכה' שנודע בגדולתו הרבה ברזי חכמת הח"ן כתב במספר מקומות בספריו הרבים שעברו כתבי הזוהר בידי אחד מיחידי הסגולה דור אחר דור כאשר רק אחד או שנים מראשי הדור נתגלו לו תורת הסוד, והוא העבירו אחריו לאחד בדומה לו תוך שמירה יתירה בשבע עינים את הגווילים היקרים והטמירים, וזלש"ק: ...כשהיו רואים מי שראוי למעשה מרכבה, היו מוסרין לו זה הספר ומלמד עמו מעשה מרכבה, ובכל ימי הגאונים לא יצא ספר הקדוש הזה לאור, כי היה חמדה גנוזה אצלם בכתב יד, ואחר שנתדלדלו ישיבות הגאונים בבבל, נתגלה מעט ספר זה ליחידי סגולה.

ובדבריו הוא מביא את שיטת הקדמונים שסברו שרבי אבא תלמידו הגדול של רשב"י שכתב את כל ספר הזוהר, הוא הוא האמורא הגדול "רב" בר הפלוגתא של שמואל שח בדור הראשון של האמוראים ושמו היה 'אבא אריכא' כדאיתא בסנהדרין, ולפי שיטה זו נמצא שהאמורא 'רב' חי בעצם מעל 300 שנה, ואף שבגמרא הוא נחשב כתלמידו המובהק של רבי יהודה הנשיא שחתם את דורות התנאים וחיבר את המשניות, הרי שבנסתר היה

כבר מאות בשנים לפני כן, בהיותו מן החבריא קדישא דרשב"י.

שיטה זו מובא בסדר הדורות בשם ספר כנפי יונה, ובשו"ת חוות יאיר אף מוסיף על פי זאת דבר נפלא מאוד, שמה שמצינו בכמה מקומות בש"ס שרב נשאל על הלכות שונות שיצאו מבית מדרשו ו'שתיק רב', הוא מפני שהתשובה לדבר היתה על פי תודת הסוד, אותה קנה אצל רשב"י ונמנע מלגלות את הסוד ברבים.

אך בעל הסדר הדורות עצמו מערער על שיטה הזאת, וכותב ש...תמוה הענין אם האריך ימים כל כך למה לא נזכר זכרו בזמן תנאים הקדמונים... כמו כן בספר 'בשם אומרו' על סדר הדורות מביא קושיות רבות על שיטה זו אך מיישב את כל הוכחותיהם אחת לאחת. לעומת זאת רבים מצדדים בשיטה זו, ומסבירים בכך את הכלל בגמרא 'רב תנא הוא ופליג', שכן היה אכן שייך לדורות התנאים, למרות שעיקר פרסומו בתורת הנגלה היתה בתחילת ימי האמוראים, כאמור אף הגה"ק מקאמרנא מצדד באותה שיטה שר' אבא האריך ימים רבים.

ובזה הוא מסביר שכתבי הזוהר הקדוש אותם העלה הוא עצמו על הכתב היו שמורים ברשותו כל ימיו, וכאשר ירד לבבל, ויסד את ישיבת סורא והיה לראש גולת בבל עד שקראוהו 'רב', נטל עמו את האוצר הספון עמו, ומסר אותו באחרית ימיו לגדולי בבל, ומאז עבר תכריך הכתבים היקר דור אחר דור למי שהיה חד בדרא וראוי לאותה אצטלא.

אמנם החיד"א בספרו שם הגדולים מביא גירסא שהיו כתבי הזוהר טמונים מאין רואה מאות בשנים, עד שהגיע עיתם משמים בתגלית פתאומית. ואלו דבריו: "מצאתי בזוהר כתב יד ישן נושן אצל מורי מהר"ם זכות נר"ו, רשב"י עשה ספר הזוהר וחיבר בו כמה חיבורים כמו התיקונים, וכשמת רשב"י ור' אלעזר וכל הדור ההוא אבדה חכמת הקבלה, עד שהקרה ה' לפני מלך אחד ממלכי מזרח שציווה לחפור במקום אחד על עסקי ממון, ונמצא שם ארון אחד ובו ספר הזוהר, ושלח לחכמי אומות העולם וחכמי אדום, ולא ידעו ולא יבינו, שלח אחר היהודים ובאו אצלו וראו הספר, ואמרו לו אדונינו המלך, זה הספר עשאו חכם אחד, והוא עמוק ואין אנו מבינים אותו, אמר להם, וכי אין יהודי בעולם מבין, אמרו לו, יש במדינת טוליטולא, והמלך שלח הספרים עם גיבוריו לטוליטולא, וכשראוהו חכמי טוליטולא שמחו בו שמחה גדולה, ושלחו למלך מתנות רבות, ומשם נתפרסמה הקבלה בישראל".

וכה כתב הרה"ק המקובל רבי משה קורדבירו זצ"ל (או"י תקו"ז ח"ב קד צ) ...וכן היה במציאות גילויו נס ופלא, שאין מי שידע אופן גילויו, ויש בזה דרכים רבים, יש מי שאומר שמצאו ישמעאלי עובד אדמה במערה במירון, ומכרו לבשמים ורוכלים לכריך התבלינים, ומצאו חכם אחד מתושבי דרעא בארץ ישראל בעיר צפת תוב"ב מפורד ומפורד וקרוע, וקבצו וטרח כמה טרחות, עד שהלך אפילו באשפות לקבץ החתיכות הקטנות שמכרו הרוכלים והבשמים ותבלינים כדרך הנשים שמשליכין ניירין שכורכין התבלינים, והלך על כל החנויות הרוכלים מוכרי בשמים ותבלינים, וקנה מהם כל מה שנשאר בידם שמכר להם עובד אדמה ישמעאלי שמצאו במערה, והעתיקו ונמצא בו חסרונות הרבה מזה שנאבד וכלה ונקרע ונפזר, ואין בזה הכרח ולא ראיה, רק שמצינו שבארץ דרעא במדינות המערב היה עיקר מציאות הספר, ומשם נתפשט אלינו, וכבר חקרו על הענין בימים קדמונים בימי הר' משה דילאון ובימי ר' שמואל דמן עכו בעל ספר מאירת עינים ככתוב בספר מעשה החסידים אשר לי...

על מאורע אחרת שהיתה שנים רבות לאחר מכן עם תכריך כתבי היד מביא החיד"א משמו של רבי יוסף שלמה רופא דיל–מדיגו מארץ קנדיא, ששמע מפי מגידי אמת שכשבזזו הספרדים את עיר הידילבירג"א לקחו מהאקידימיי"א [אקדמי"ה] כמה אלפים ספרים וביניהם ספרי קודש על קלף, ובכללם ספר הזוהר על כל עשרים וארבע, משא סבל, ושלחו הספרים לחשמנים ולדוכסים...

בהגהת מנחם ציון מוסיף שם כמה פרטים, ולפיו היה המאורע בשנת ה' אלפים שפ"ב (1622 למנינם) כשלכד שר הצבא מקסמיליא"ן 'דוכס מחוז בייערן" את העיר 'היידלבערג' ושלל אוצר ספרי ישראל, והעניקם במתנה לרומי, והמה מנחים בוואטיקן עד היום.

על כל פנים בעוד שלפי הגירסא שהביא הרה"ק מקאמארנא היה גנוז הזוהר משך אלף שנות דור על אדמת בבל ורק אחדים מגדוליו נתוודעו אליו, הרי שלפי גירסת החיד"א נתגלה אורה במרחק מאות שנים ואלפי מילין בעיר טוליטול"א שבמדינת ספרד, ושנים רבות לא ידע איש על קיומו של האוצר, ולפי מתיישב הקושיא גדולה על שלא הוזכר חכמת הקבלה בכל הספרים מתקופת בבל.

והחיד"א בעצמו במקום אחר בספרו מסביר באריכות "מדוע ספר הזוהר הק' לא נתגלה לאמוראים ורבנן סבוראי והגאונים ולגדולי הרבנים ואיך נתגלה אחר כך בדורות הגרועים מהם".

אך מאידך עדיין לא ידוע מכל הגירסאות המובאים לעיל את הזמן המדוייק בו הפציע אור הזוהר הקדוש, והיא נותרה בגדר תעלומה, אין פרטים נוספים מתי בדיוק אירע הסיפור עם המלך המזרחי, ואימתי התפשט הלימוד לרבים, ועל כן נותרה הערפל על תקופת חיי גדולי הראשונים אשר האירו את שמי היהדות לדורות עולם בחיבוריהם הנשגבים בתורת הנגלה כרש"י הקדוש, הרי"ף והרמב"ם, בעלי התוספות וגדולי אשכנז וצרפת, האם נתגלה להם ספר הזוהר ותורת הקבלה.

אך זאת ברור שהיו קיימים יחידי סגולה שעסקו בחכמת הקבלה, הריקאנט"י (בסוף פרשת נשא) מסכם את השתלשלות מסירת החכמה מרב לתלמידו באותם ימים, והוא מונה את אבי הראב"ד שאליהו נגלה אליו, ומסרה לבנו הראב"ד, וגם לו נגלה, והוא מסרה לבנו רבי יצחק סגי נהור שלא ראה מעולם וגם לו נגלה, והוא מסרה לשני תלמידיו, האחד רבי עזרא שפירש שיר השירים, והאחד רבי עזריאל, ואחריהן נמשכה להרמב"ן ז"ל שהיה ידוע מאבות חכמת הקבלה.

הרה"ק מאיזביצא זי"ע בהקדמתו לספרו בית יעקב כותב ש'הרבה מבעלי התוספות מוכח מלשונם שהסתירו הדברים שכיסה עתיק יומין, ורמזו אותם בדבריהם'.

הרבה ספרים משנים קדמוניות עסקו בהחקירה האם הרמב"ם ראה את ספר הזוהר או לא, ויש להקדים שהאדמו"ר המהר"ש מליבאוויטש זי"ע אמר שקבלה בידו רבי מפי רבי עד מרן הבעש"ט הק' זי"ע שהרמב"ם היה מקובל גדול, ומה שנזדד מאד

שלא לגלות זאת אפילו ברמז, הוא מפני שהיה בזמן שמסוכן בו לגלות ענייני קבלה, ואפילו ברמיזה, אך עדיין טעון בירור האם ראה את ספר הזוהר.

הרב פרי חדש כתב על מה שכתב הרמב"ם בסדר עבודת יום הכיפורים 'ואומר להם תטהרו' כתב: ...זה לא מצאתי לא בבבלי ולא בירושלמי ולא בתוספתא, ויש מי שכתב דהרמב"ם יצא לו מדברי הזוהר הקדוש, דכן מפורש בזוהר.

והחיד"א מביא את דברי הפרי חדש וכתב: ...ולי ההדיוט אינו נראה, דספר הזוהר לא נתגלה אפילו לאחרונים כמו הרשב"א והרא"ש, וקל וחומר שלא נתגלה בימי הרמב"ם.

וכה כותב הבן איש חי בשו"ת רב פעלים לשואל: המשכיל יבין שהרמב"ם לא היה יכול להרחיב הדברים כאשר הרחבנו, מפני שלא נגלו אליו זוהר הקדוש ודברי רבינו האריז"ל אשר קיבל מפי אליהו הנביא זכור לטוב בחכמת הקבלה וסודות התורה. וכן סבר הגאון בעל שדי חמד בספריו.

לעומתם קמו וגם ניצבו רבים מגדולי הדורות ושללו את דבריהם מכל וכל, לאחרונה נתפרסם כתב יד קדשו של הרה"ק מקאמרנא זי"ע בהגהותיו על השם הגדולים' להחיד"א, ועל שולי הגיליון של מעשה המלך מארצות המזרח שגילה את הזוהר בחפירה שהצגנו למעלה, כתב הרה"ק בחריפות: "כל זה שקר מוחלט, ולא היה להקדוש הרב המחבר להעתיק דברי כזב והבל, והזוהר היה ביד הגאונים ואמוראים ורבנן סבוראי".

כעין זאת נתפרסם הגהות נוספות בכתי"ק הרה"ק זי"ע ושם מדגיש "הזוהר היה לכל ראשי ישיבות והגאונים, וגם הרמב"ם ראה אותו...".

אכן יש גירסא שבערוב ימיו של הרמב"ם זכה להשיג את חכמת הנסתר, ויש אומרים שאף ספר הזוהר עצמו הגיע אליו באחרית ימיו, בתוככי המשנה תורה עצמו בהגהות בעל המגדול עז לתלמיד הרשב"א על הלכות יסודי התורה מופיעים הדברים הבאים מפורשות ...לדעתי שר"מ ז"ל [הרמב"ם] ידע בהם בסוף ימיו, שאני מעיד שראיתי בספרד ארץ מולדתנו כתוב במגילה של קלף ישן ומיושן ומעושן לשון זה "אני משה ב"ר מיימון כשירדתי לחדרי המרכבה בינותי בענין הקץ", וקרובים היו דבריו לדברי המקובלים האמיתיים שרמז רבנו הגדול הרמב"ן ז"ל בתחילת פירושו לתורה, גם ראיתי תשובה אחרת ממנו והיה ז"ל מגיד בה שהתחיל לפרש אגדות על דרך נסתר...

גם בספר שומר אמונים הקדמון (לרבי יוסף אירגאס) מביא עדות חשובה משמו של אחד ממפרשי התורה וזה לשונו: ורבי יעקב זה הלך למצרים, ומסר הקבלה להרמב"ם ז"ל, ולרוב שמחתו בה היה משתבח בה לתלמידיו, אמנם לא זכה לזה עד קרוב לאחרית ימיו.

כעין זה כותב האברבנאל: וגם אני שמעתי שהרב הגדול המיימוני כתב באגרת שלו 'בסוף ימי, בא אלי אדם אחד ואמר לי דברים של טעם' ואין ספק שדברי קבלה היו אשר שמע בסוף ימיו.

ואכן בסדר הדורות מעיד שראה בספר 'אגרת חמודות' שמחברו ראה את האיגרת ששלח הרמב"ם מירושלים לתלמידו שבמצרים ובה כתב מפורשות 'מצאתי זקן שהאיר את עיני בדרכי הקבלה', ויש אומרים שהזקן הלז היה האבן עזרא'.

נפלא ביותר דעת הרה"ק בעל ה'בני יששכר' זי"ע, והיא עוברת כחוט השני בין שלל ספריו הקדושים, כל מקום שהוא מראה על מקור דברי הרמב"ם בחכמת הקבלה, כתב הרה"ק בסגנון ...ורוח ה' נחה עליו וכיוון למה שכתבו המקובלים... או ...רוח ה' דיבר בו במרן הרמב"ם ז"ל שכתב... כי הנה יציבא מילתא גם לפי הקבלה הקדושה... וכיוצא בזה, דמשמע מדבריו הק' אף שאכן לא הגיעו לידי הרמב"ם סתרי החי"ן כתובים עלי גיליון עד לסוף ימיו, אך לעוצם קדושתו היתה רוח ה' בקולמוסו, ודברי קדשו היו תואמים וקולעים אל השערה אף לפי חלק הנסתר שבתורה, וכסגנון זה מדגיש אף החיד"א בספריו.

וכדאי להעתיק לשונו הזהב של הבני יששכר בפירושו 'מעין גנים' על ספר אור החיים (להיעב"ץ) בו העלה באריכות נפלאה את דעתו בענין חכמת הקבלה בבית מדרשו של הרמב"ם, ודבריו המה קילורין לעיניים, תחילה מקדים וכותב שהאר"י הקדוש גילה סוד כמוס באיכות נשמות הרמב"ם והרמב"ן, שהרמב"ם שורשו בפאה השמאלית דאדם קדמאה, ולפיכך עיקרו רק בהנגלה, והרמב"ן שורשו בפאה הימנית ולפיכך התעסק גם בנסתר, אך בפועל העפיל ועלה הרמב"ם הרבה מאוד והשיג מדרגות נפלאות ונשגבות.

והנה לקט מתוך דבריו הנחמדים: ...רבינו הרמב"ם ז"ל כתב מה שכתב (בענין היחס לחכמת הפילוסופיא) בעבור שלא נגלה עליו עדייו אור חכמת הקבלה האמיתית מהסיבה הנודעת לחכמי הקבלה, אבל להיות שנשמתו היתה גדולה ועצומה והשתדל ברוב עבודתו ותודתו להשיג חפץ אלוקי שהיתה תשוקתו נכבדה לאלקים לעובדו מבלי הפסק, ולא היה מספיק לעצמו בעבודתו בעשיית המצוות לבד, עד שרצה לעובדו במושכלות רוחניות תמיד, והנה חכמת הקבלה לא היתה נגלית לו, על כן דפק בשכלו הטהור על פתחי החכמות, והשי"ת בראותו בר לבבו וזכות נפשו וגודל כיסופו לא הפסידהו החכמות, ואדרבה זיכהו באחרית ימיו בהתגלות לו צפונות החכמה התעלומה הנאמנה אשר היא עמקי סודות תורתנו...

ועוד ...הנה אירע למרן הרמב"ם ז"ל כמעט מה שאירע לאברהם אבינו, מה שכמה בני אדם הצליחו כגון אברהם אבינו וחנוך זה היה מצד החסד שלא היה להם באפשרי בתחילה לעבוד השי"ת באופן אחר, כיון שלא היתה להם הקבלה, ומגודל תשוקתם ראה השי"ת בר לבבם, והוציאם מן המבוכה, ככל החיזיון הזה אירע לרבינו הגדול הרמב"ם אשר התורה היתה חמד שעשועיו, כאשר תראה רוב השתדלותו בה בספר הי"ד שחיבר, אשר כל העולם יעידון שילאה כוח הבשריי לחבר חיבור גדול ונורא כמוהו...

ומסיים במעין גנים: הנה הטרחתי את עצמי עד כה להמליץ בעד הרב הגדול ולהראותך שהשי"ת היה אתו וגילה לו דרך החיים בסוף ימיו...

אמנם מרן רביה"ק זי"ע בספרו הבהיר ויואל משה (שם) כתב "...אף שהרמב"ם לא ראה ספר הזוהר, מכל מקום היה בידו כמה מדרשי חז"ל שאינם בידינו, ובתוכם מתלמידי רשב"י מאמרים משיטת רשב"י שבזוה"ק... עכלש"ק.

ואכן כדברי מרן רבינו הק' הוכח מהמציאות כי לפני כמאה

שנים נתפרסם ספר נוסף של התנא האלוקי רשב"י שעמד לנגד עיני הרמב"ם בחיברו את ספרו הענק, ומקור חשוב זה נעלם כליל מעיני הדורות המאוחרים יותר שנשאו ונתנו בדברי הרמב"ם, ונחשפו אך ורק בשנים המאוחרות, והמדובר במדרש המכונה "מכילתא דרשב"י" בו מובאים הרבה משמועותיו של התנא האלוקי, והיא היא "מכילתא דרבי עקיבא" שמזכיר הרמב"ם בהקדמתו, שכן אצל חלק מהראשונים כונה כן המדרש, בהיותו אליבא דרבי עקיבא רבו של רשב"י, ודורות על גבי דורות היתה המכילתא בהישג יד רק בארצות ערב הנדחות, ובעיקר היתה נפוצה בארץ תימן, במקומות הללו היה זה קובץ של מדרשי חז"ל שכונו יחד "המדרש הגדול", ובו נכללו מדרשים רבים שנבעו ממעייני הקדמונים.

ויש גירסא אחת כי הרמב"ם בעצמו ריכז את המדרשים יחדיו לכדי חיבור, ואולם המסורת המקובלת בקרב יהודי תימן היא שבנו של הרמב"ם רבינו אברהם היא חיברה יחדיו.

בתחילת שנות הת"ר 'כאשר יתפתחון מבועי חכמתא לתתא' כדבריו המפורסמים של רשב"י בזוה"ק על המאה השישית לאלף הששי, זכתה אכן אף תורתו של רשב"י עצמו לחידוש עצום וגילוי האור הזו, וגיליונות בודדים מן המדרש החלו להתפרסם אל העולם היהדות שהתגורר בארצות אייראפא, שדרי"ם וחוקרים שונים ששו על המציאה הנדירה, והרחיקו נדוד לערבות אפריקא, ואז נחשפו עותקים מהימנים מן המדרש לעיני גדולי התורה שקיבלם בשקיקה. ובשנת תרס"ה נתפרסם לראשונה הספר "מכילתא דרשב"י", וכן יצא לאור ספר מיוחד בו מנה עשרות דברים המובאים ברמב"ם שהמפרשים תמהו עליו מהיכן מקורו, והסיקו מהן שדרכו לדרוש דרשות שלא נזכרו בחז"ל, אך הם נמצאו אחת לאחת באותה "מכילתא דרשב"י".

בקודש הקדשים

מעת פטירתו נהגו ישראל מעת לעת ומפקידה לפקידה לעלות לאתרא קדישא מירון, שם חלקת מחוקק ספון התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיעוכי"א, ובפרט בהגיע יום הגדול ל"ג בעומר יומא דהילולא רבא נעשה המקום כ"תל תלפיות" שכל פיות פוניות, הן המה אלפי רבבות בני ישראל העולים לשפוך צקון לחשם על ציון הקודש במירון.

מנהג קדמון זה יסודתו בהררי קודש ויסוד המנהג הוא מדברי הזוה"ק: "שמעו קלא עולו ואתו ואתכנשו להילולוא דרבי שמעון", ומתאמרא משמי' דצדיקי קדמאי דהד קול עליון הזה שיצא אז בערך שנות אלף הרביעי בפטירת רשב"י, קול זה נתעורר עוד היום ונכנס ומעורר לבות רבבות אלפי ישראל מדי שנה להיות עולין ותאין ומתכנשין בל"ג בעומר במירון לשמוח שם בשמחת פני האדון ה'.

רבו הם העדיות על אודות המנהג הקדוש הזה, רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע הוא הראשון שמתאר את הנהירה ההמונית לציון הרשב"י ביום ל"ג בעומר, וכך כותב: "בי"ח באייר באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולות, מלבד מה שמדליקין עליה נר תמיד שהרבה עקרות נפקדו, וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום ההוא".

כן ידוע כי האר"י הק' זי"ע היה נוהג בעצמו לעלות ולהשתטח על ציון הרשב"י בל"ג בעומר, וכפי שכותב תלמידו הגדול רבי חיים ויטאל וז"ל: "אני ראיתי למורי ז"ל שהלך לשם פעם אחת ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלשת ימים ראשונות של השבוע ההוא".

ומודעת זאת שהאוה"ח הק' היה פע"א בהילולת רשב"י בעיה"ק צפת ת"ו, ובעלותו למירון כשהגיע לתחתית ההר ירד מהחמור והיה עולה על ידו ועל רגליו וכל הדרך געה וצעק איך אני השפל נכנס למקום אש שלהבת, קוב"ה וכל פמליא של מעלה כאן, וכל נשמות הצדיקים שמה.

אמנם ההתעוררות הנשגבה לעלות ברננה למירון לא נס ליחה ולא קהתה עינה זה מאות בשנים ועד עצם הזה עולים ישראל בהמוניהם ותאין ומתכנשין להילולא דבר יוחאי, וכבר העיד הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע: "נתאמת לנו מאנשי אמת, אשר השמחה ביום הזה על ציון רשב"י, היא שלא כדרך הטבע, דכתיב, אור צדיקים ישמח".

עיני בני ישראל נשואות אל התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיעוכי"א שאמר כי "יכול לפטור את העולם מן הדין", ובוודאי גדול כוחו דרשב"י להגן על כל הבאים לצל קורתו, וכדמתאמרא משמי' דהאריז"ל אשר ביום ל"ג בעומר עומד התנא האלקי הרשב"י על ציונו הקדוש ומברך לכל אחד ואחד הבאים מירונה לכבוד שם קדשו לשמוח שם בשמחת הילולי'ה.

י"ח אייר

הגה"ק רבינו משה איסרליש זי"ע
[הרמ"א]

מתולדותיו

נולד לאביו "הגאון והחבר ר' ישראל" (כפי שמתואר בפנקס הח"ק של קראקא) בעיר קראקא בערך בשנת ר"פ, בספר רחמי אב (אות שבת סימן נד) מובא שר' איסרל הי' לו חנות גדול ויקר בכל מיני משי, והי' מנהגו כאשר הגיע חצי היום בע"ש מיד סגר החנות, פ"א נתקנא בו הס"מ ובא לנסותו והתלבש בדמות שר גדול, ולקח הרבה סחורות יקרים ועשה ומדד ומדד סחורה זו וסחורה זה, וזה לקח הרבה זמן, וביני לביני הגיע חצי היום, ור' איסרל הלך לסגור חנותו, והשר התחנן אליו שיתן לו הסחורה ולא רצה, והפסיד מעות הרבה, וכבדוהו מן השמים עבור זה בבן קדוש ה"ה רבינו הרמ"א מאורו של ישראל, כאשר אמו של הרמ"א נפטרה, בנה ר' ישראל ביהכ"נ לזכרה, ביהכ"נ זה הי' נקרא על שמו של הרמ"א "דער רמ"א"ס שוהל" שקיים עד היום הזה, הרמ"א מזכירו בהקדמת ספרו תורת עולה, וז"ל: אני משה בן לא"א מורי הפרנס הנדיב אשר נדבה רוחו לבנות מקדש מעט בנין מפואר בית אלקים אשר שם נהלך ברגש ישראל שלי"ט, עכ"ל, כבר במעלליו התנכר נער והי' מצטיין מילדותו בזכרונו הנפלא, הי' בעל כשרונות גדול מאוד, ומתמיד גדול בתורה, רבו המובהק הי' הגאון ר' שלום שכנא זצ"ל שהי' המאור הגדול של יהודי פולין,

ואף השיאו את בתו, אולם היא מתה עליו בנעוריו, ואז נשא לאשה את אחותו של הגאון בעל שארית יוסף זצ"ל.

על כס הרבנות

בהיותו צעיר לימים מינוהו כרב ואב"ד העיר הגדולה קראקא, אשר מראשית היוסדה יצא שמה לתהלה כ"ארץ ישראל הקטנה", שממנה תצא תושיה, ומלאה דעה כמים לים מכסים" (לפי מכתבו של הרמ"א למרו ה"בית יוסף"), ושם בקראקא יסד ישיבתו הגדולה, אשר עד מהרה נתפרסמה ומכל ערי המדינה נהרו אליו תלמידים רבים, ובהיות שירש רכוש גדול, וזכה לתורה וגדולה במקום אחד, כלכל את תלמידיו ביד רחבה, ובית מדרשו הי' היותר מפורסם בזמנו, כשהי' בן ל' שנה כבר הי' לו תלמידים גדולי הדור, ומהם הגאון בעל הלבושים, השל"ה הק', הסמ"ע, הגאון בעל משאת בנימין, ועוד, זי"ע. – הי' לו חבר טוב שלמד עמו עוד בישיבתו של ר"ש ה"ה הרה"ק ר' חיים אחיו של המהר"ל מפראג זי"ע, ונודע להרמ"א שאליהו הנביא בא לחבירו זה ללמוד עמו בכל יום, ביקש הרמ"א מחבירו שידבר עם אליהו שיתן לו רשות ג"כ לבוא להשתתף בלימוד זה, ר' חיים דיבר עם אליהו, ענה אליהו, שקשה לו לסבול את השרוולים הרחבים (זאת האיצטלא הרבנית שהרמ"א הי' לובש בתור רב העיר) וכאשר מסר ר"ח תשובת אליהו, אמר הרמ"א, שהוא מוכן לעזוב את הרבנות כדי שיוכל להשתתף בלימוד חשוב זה, אבל אליהו לא הסכים גם לזה שיוותר על הרבנות, ואמר, שרבים צריכים לו ואסור לו לעשות זאת (הקדמת ספרו ס' החיים עיין שם באריכות העובדא הנורא).

להרמ"א הי' מוכיח שהוכיחו תמיד על דבר מה שלא ראה עשה כהוגן, והרמ"א שילם לו בעבור זה, (כדרכם של הרבה צדיקים), פ"א עמד הרמ"א לפני תפילת שחרית ועיין בדברי תוספות באיזה מקומן, שהוקשו לו דברי רבינו תם, ובתוך כך ראה הרמ"א שאיחר זמן תפילה, והיו לו יסורים שיבוא לבית הכנסת בזמן מאוחר, וגם הי' ירא מהמוכיח, מכל מקום לא היתה לו ברירה, והלך לבית הכנסת, כשבא לבית הכנסת הלך אל המוכיח לתרץ את עצמו לפניו, אמר לו המוכיח שאין רוצה עוד להוכיחו ואל יבקש ממנו עד פעם, ולא הועיל כלום ושוב לא רצה להוכיחו, שאלו הרמ"א מדוע לא יוכיחו עוד, אמר לו כי לפני שנכנס הרמ"א לבית הכנסת בא אליו, (אל המוכיח) רבנו תם בעצמו, ובקשו לבל יוכיח את הרמ"א על איחור זמן תפלה, דזה הוא משום שהי' קשים לו דברי רבנו תם עד שיישב אותם, סיים המוכיח, כי לאדם כזה שבא ר"ת לבקש בעדו שלו יוכיחו, איננו רוצה להיות מוכיח (שפתי צדיקים).

והאיש משה עניו מאד

מובא בתהלה למשה שכאשר הספיד מרן הייטב לב זי"ע את אביו מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע, והי' מדבר מגודל ענוותנותו, אמר שאין חידוש כ"כ, יען שהמדה הזאת ירושה מאבותינו הקדושים כי שמע מפי זקינו הישמח משה זי"ע, איך שפעם אחת נגזר גזירה רעה ועת צרה ליעקב, ושלח שליח מיוחד לקראקא להשתטח על ציון קברו של זקינו הרמ"א ז"ל ואמר להשליח תאמר לזקיני, אנכי ידעתי ומכיר את טבעי בני משפחתינו שהמה בטבעם נמוכי רוח ושפלי ברך עד מאוד, וידעתי שגם הוא הי' שפל בעיני עצמו, והאיש משה עניו מאוד ולא ידע את גדולתו וקדושתו, ע"כ אני אומר לו שהוא הוריד תורה ישראל וה' עמו שהלכה כמותו ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א, וכוחו גדול עד מאוד, ובכח הזה היכולת בידו לבקש ולעורר רחמים על אחיט בני ישראל הנתונים בצרה ולבטל גזירה רעה מעל ישראל.

ויגבה לבו

אבל כשהדבר הי' נוגע לכבוד שמים וכדו' יצא הרמ"א מגדרו ולא ירד ולא חדל משום דבר, פ"א הלך הרמ"א מביהמ"ד לביתו דרך השוק, וראה שעומדים שם הרבה עגלות שהובא עליהם למכירה שומן אווזות, ואמר למשמשו שיעמוד אצל עגלה אחת, וכשיבא בעל השומן יאמר לו שהרב קורא אותו, השמש מילא את פקודתו, וכשבא בעל השומן מסר לו השמש דברי הרב, סירב הלה לבוא באמרו שעתה אין לו שהות, ואחר שימכור השומן יבא, השמש בהבינו שמסתמא נחוץ הדבר שיבוא מקודם, א"ל שבל יטעה את עצמו, כי לא יתן לו למכור השומן עד שילך אל הרב, וכל הקונים שירצו לקנות יאמר להם שהמוכר נקרא אל הרב ומסרב לילך, בוודאי לא יקנו שום אדם ממנו, בעל השומן הבין כי הצדק אתו, ובאם יסרב נגד הרב יפסיד יותר, הלך עם השמש, בבואו אל הרמ"א שאלו הרמ"א, מאין לך השומן, התחיל לצעוק כדרך ע"ה, רבי, אשתי בעצמה גידלה האווזות, ואני נסעתי במכוון להעיר להביא את השו"ב לשחטם, ובביתי נעשה השומן, אז עמד הרמ"א מלא קומתו והתחיל לצעוק עליו ולהזהירו ביותר, עד שהלה הודה שהוא שומן ד"א, והשמש הביט על הרמ"א איך כיוון הרמ"א ברוה"ק, אמר הרמ"א בענוותו רוחו, תדע בני שאין זה שום רוה"ק, אך בהליכתי התבוננתי שעל העגלה זו סובבים עורבים הרבה חוץ מהרגיל, ועל העגלות האחרות לא ראיתי אף עורב אחד, מזה הבנתי שבוודאי זה שומן אסור (ברכה משולשת).

ויקנאו למשה .. תפתח ארץ ותבלע

סיפר רבינו בעל ברך משה ז"ל שראה את המקום אשר שם הי' החתנה הידוע, וגופא דעובדא הי' אשר משפחת בני בליעל חגגו את שמחת צאצאיהם בליל שב"ק, ופרצו גדרות בחללם את השבת בפרהסיא ע"י כלי זמרים בתופים ומחולות, ושלח הרמ"א להזהירם על חמר עון חילול שבת קודש, אמנם הם לא שמעו לקולו, ולעגו לקול אזהרותיו, וכאשר חזר והזהירם ועדיין עמדו במרדם, לפתע פתאום פצתה הארץ את פיה, וטבעו בארץ שעריה, וירדו חיים שאולה, ואותו מקום נשאר פנוי וריק לעולם (אלה מסעי).

תפארת בנים אבותם

מרן הישמח משה זי"ע הי' נכד לרבנו הרמ"א, כמו שכתב כמה וכמה פעמים על הרמ"א זקינו, ומזכירו ברתת וברעדה, ראה מש"כ על גליון שו"ת רמ"א (סי' י"א): ואחרי הרתת והרעדה של זקני רבינו הגדול בעל המפה ז"ל אומר דיש להשיב..., ולפעמים

תובע בחזקה כבודו של זקינו הרמ"א, וז"ל בשו"ת השיב משה (סי' ו): ובחנם השיב הבאה"ט על זקני הרמ"א, דמהרי"ל וזקיני הרמ"א גם כן לא קטלי קני באגמא הויין ח"ו, הויו ידועין מספר הזהר... וזה ברור כשמש אצלי דידוע לי ונתברר אצלי בכמה מקומות דזקיני הרמ"א ז"ל זכותו יעמוד לי ה' מדקדק מאד בלשון, וכמה דינים ואשלי דברבי יוצאים מלשונו הזהב... עייש, בספר צדיק כתמר יפרח מביא, שאמר מרן הקדושת יו"ט ז"ע שמקור הדבר מה שנהג הישמח משה ובני בניו אחריו לרקוד בהקפות שמחת תורה בהתלהבות גדול עד כלות הנפש, מקובל היא מזקניו הרמ"א והמהרש"א ז"ל שה' דרכם לרקוד בשמחת תורה עם הספר תורה בהתלהבות עצומה עד אפיסת הכוחות.

ומשה עלה אל האלקים

מרן הרמ"א נפטר בשנת של"ב, כאשר נחרת על המצבה, עיין בצוואתו של הגה"צ בעל הויחי יוסף מפאפא זצ"ל "צדה לדרך" ערך סגולות (אות ה) וז"ל: ביום ג' חיי תרצ"ג זכיתי להשתטח (בקראקא) על קבר הרמ"א ז"ע, והי' פלא בעיני שראיתי שנת פטירתו של"ב, ובטו"ז הלכות ר"ח סי' ת"כ כתב שנת של"ג...עכ"ל, וז"ל בטו"ז: ושמעתי מזקן אחד שהעיד שהי' בק"ק קראקא בשנת של"ג שנפטר רמ"א ז"ל ביום ל"ג בעומר, והיו מסופקים אם לומר צדוק הדין, עמד אדם חשוב אחד והעיד ששמע מפי הרמ"א שי"ל צדוק הדין על אדם גדול, ותיכף אמרוה בקול רם, עכ"ל, מסופר כי אחד מן המספידים אמר באמצע הדברים שהרמ"א נפטר ביום ל"ג בעומר, וחיבר ל"ג ספרים, ובהמשך דבריו סיפר ומנה שבחיו והגיע לל"ב שמחים ולא מצא עוד שבח אחד, הכריז ואמר כל מי שיש לו עוד שבח יאמר, אז אמר אחד מן העומדים שם שמנהגו של הרמ"א הי' שבפורים לפנות ערב התחפש, והלך מדלת לדלת להזכיר לבוא למעריב בזמנו בביהמ"ד (לב העיברי), מנו"כ שם בביה"ח בקראקא, וזה אשר נחרת על מצבת קבורתו: "ה"ה נר המערבי הגאון הגדול בדורו מה"ו משה רועה אבן ישראל, ביום ג"ל למספר בני ישראל, גלה כבוד מישראל, משה הי' רועה צאן ישראל, צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, הרביץ תורה בישראל, העמיד תלמידים לרבבות אלפי ישראל, ממשה ועד משה לא קם כמשה עוד בישראל, וזאת תורת החטאת והאשם אשר שם משה לפני בני ישראל", שנת של"ב לפ"ק, (א"ה כנראה שנחרזו החרוזים בתיבת "ישראל" לכבוד אביו ר' ישראל), רבינו בעל ברך משה ז"ל סיפר מן הפלא שבעת מלחמת העולם הרסו הצוררים הרשעים את הבית החיים העתיק אשר בקראקא, ואילו את מציבתו של הרמ"א לא עלתה בידם להחריב, ונשאר עומד על מכונו עד היום הזה, ומזה ידעו אח"כ להחזיר שאר המציבות למקומם, עפ"י מפת הבית החיים אשר הי' בידם (אלה מסעי).

מקום מנוחתו

ציונו של הרמ"א הי' לתל תלפיות ורבבות אלפי ישראל הי' פוקדים את ציונו הק' ביומא דהילולא החל בל"ג בעומר, פ"א גזרה המלכות לגייס בחורים יהודים לצבא, ויצא הרה"ק הרבי אלימלך מליזענסק זי"ע מביתו לנסוע להציון של הרמ"א בקראקא, להתפלל שם שתתבטל הגזירה, אבל באמצע הדרך הודיעו לו מן השמים שהגזירה כבר נחתמה ואי אפשר לפעול כלום, וחזר לביתו ולא המשיך בדרכו, (י"ג אורות ח"ב).

תורה צוה לנו משה מורשה

הרמ"א למרות שלא זכה לאריכות ימים זכה לגדולה תורנית רבה, וחיבר חיבורים הרבה, מסורת אחת מונה ל"ג ספרים כמנין ל"ג בעומר שהוא נפטר בו, ומהמפורסם תורת חטאת על דיני איסור והיתר, תורת העולה עניי מדות ביהמ"ק, וטעמים על קרבנות ע"פ תוכונה ופילוסופיא, מחיר יין פי' על מגילת אסתר, שו"ת הרמ"א, ובספרו דרכי משה או"ח סי' ס"א מזכיר שעשה ס' יסודי הקבלה, וגם עשה הגהות על ספר היוחסין (שידוע שמלבד גדלותו בתורה הי' גם בקי בחכמות ומדעים שונים בעיקר תכונה ודברי הימים) גם הרבה חיבורים שלא ראו אור עולם, אבל עיקר חיבורו הוא הדרכי משה על סדר הטורים והבית יוסף, ולאחר מכן הגהותיו על שו"ע, איתא בשה"ג שהמגיד הי' מזרז את רבנו הבית יוסף להוציא ספרו בית יוסף על הטורים, כדי שלא יקדמנו חכם אחד מקראקא, ואז כבר כתב הרמ"א ספרו דרכי משה הארוך, ואחר שיצא הספר הבית יוסף סבר הרמ"א לגונזו, אולם לאחר מכן נמלך בדעתו וקיצר את ספרו ולא הביא רק מה שלא הביא הבית יוסף ולכן נקרא דרכי משה הקצר, גם השיג בו הרבה דברים על הב"י באותם מקומות שראה לחלוק, ובמיוחד במקומות שבני אשכנז הלכו אחר רבותיהם, שהלכו בדורות המאוחרים יותר ופסקו הלכה כבתראי, וכן הביא את מנהגי בני אשכנז שנהגו כרבותיהם גדולי התורה של צרפת ואשכנז, ובדרך זה המשיך בהגהותיו כאשר יצא הספר שולחן ערוך, הוא בענוותנותו קרא לחיבורו זה בשם "מפה" לומר שאין חיבורו אלא רק תוספות לשו"ע, ובגלל ענוותנותו זכה שהוראותיו ופסקיו נתפשטו ונתקבלו בכל תפוצות ישראל, וגדולי הדורות התייחסו אליו בהערצה מופלגת, לדוגמא מרן החת"ס כתב עליו "וכל ישראל יוצאים ביד רמ"א", וכן כתב "שהוא מנתייר לצאת מגדר הרמ"א אפילו כחוט השערה", הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע כתב "תופשי התורה בארץ אשכנז ובארצות שסביבותיה קיימו אליהם ועל זרעם תורת משה – הרמ"א נ"ע בכל השגותיו על הוראות הבית יוסף ותורת משה מורשה לנו מבלי לנטות ממנה להקל או להחמיר", בדורות המאוחרים יותר השפיעו פסקיו גם על הפוסקים הספרדים שחששו לדבריו, ובכמה ענינים נהגו כמותו.

י"ט אייר

הגה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע

ואלה תולדות

נולד לאביו ר' יוסף חריף ז"ל בעיר ניישטאט, סיפר הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע בעצמו סיפר נורא, שאביו הי' גר בכפר אחד,

פ״א אמר לו הפריץ שהיות שהוא צריך לנסוע למרחקים רוצה הוא למכור את כל נכסיו במחיר מוזל, וכיון שהוא מכיר אותו לאיש מהימן הלכך רוצה למכור את זה רק לו, ר׳ יוסף ראה שיש לפניו מציאה רבה, אבל בכל זאת לא היו בידו את הסכום הדרוש, ונתייעץ עם אשתו, ואמרה לו הנה יש לנו תכשיטין וכלי בית וכדו׳, בא ונמכור את זה, וקצת כסף נלוה מידידינו, וכך יהי׳ לנו כסף לקנות את רכושו של הפריץ, וכן עשה, והלך עם הכסף אל הפריץ, באמצע הדרך שמע קול צעקה של בכיה מרה, הלך אחר הקול ראה נפטר אחד וסביב לו האלמה ושבעה היתומים בוכים בכיה רבה, איך הניח אלמה ושבעה יתומים, בלי מזון ומחי׳, ויהי כראות ר׳ יוסף את המעשה לקח כל הכסף שהי׳ בידו ונתן לאלמנה שיהי׳ לה לכלכל את בני ביתו, ויצא מביתה, חשב ר׳ יוסף למה לי לחזור לביתי בעירום ובחוסר, ונתיישב בדעתו לילך מכפר לכפר אולי יחנן ה׳ לו איזה הצלחה, ממשיך הרר״מ לספר, כי ממעשה הזאת שעשה ר׳ יוסף נעשה רעש גדול בשמים, איך בר ישראל ימסור נפשו כל כך, והסכימו בשמים שצריכים לתת לו איזה מתנה עבור מצוה זאת, כאשר שמע הס״מ זאת אמר לפני בי״ד של מעלה הנה כל הצדיקים לפני שנותנים להם מתנה מן השמים מתנסין בנסיון ואם עומדים בזה אז נותנים להם המתנה, ע״כ רוצה גם לנסות את ר׳ יוסף, וקבלו בשמים את דבריו, בא אליהו הנביא זכל״ט ואמר אני ארד ואנסה אותו כי אולי יגביר הבע״ד בנסיונות קשים שלא יוכל לעמוד בזה, וכן פסקו שאליהו הנביא ילך לנסות את ר׳ יוסף, ויהי׳ לעת ערב הגיע ר׳ יוסף לאיזה ישוב של יהודים, נכנס לביהמ״ד וקבל על עצמו שלא לבקש משום אדם אש״ל רק אם יקראו אותו, ויהי לאחר התפילה הי׳ מצפה שאחד יקרא אותו אולם אף אחד לא קראו, נשאר בביהמ״ד וישב ללמוד, פתאום נגש אליו זקן אחד נשוא פנים ונותן לו שלום ונכנס עמו בדברים עד שסיפר ר׳ יוסף להזקן את כל המעשה, שהזמין לו השי״ת מצוה גדולה, וכו׳, ועכשיו נשאר בעירום ובחוסר, אמר לו הזקן הנה אני עשיר גדול אני אתן לך סכום גדול שתוכל לפרנס בזה כל ימי חייך, בתנאי שתמכור לי את המצוה, והבע״ד התחיל לדבר אל לבו שימכור לו המצווה, כי אם יהי׳ לו כסף יוכל לעשות עוד מצוות, וכהנה וכהנה פיתוים, אבל ר׳ יוסף עמד איתן בדעתו ולא רצה למכור לו את המצוה, כאשר ראה הזקן שר׳ יוסף עומד בדעתו גלה לו שהוא אליהו הנביא והוא בא רק לנסות אותו, ועכשיו שעמד בנסיון נותנים לו מן השמים ג׳ ברירות או שיזכה ביחד עם בני ביתו לאריכות ימים או לעשירות מופלגת, או להפקד בבן זכר קדוש מן שמים, השיב ר׳ יוסף תיכף מה בצע בדמי או באריכות ימים, כי לא זכיתי עד הנה להפקד בבנים, אמר לו אליהו דע שתזכה להוליד בן קדוש ונורא, אשר יאיר כל העולם בתורתו ויראתו, אשר לא ירדה נשמה כזאת לעולם זה רבות בשנים, אבל רק באופן באם תקבל עליך התנאים שאתנה עמך, אחד שתהיו אתה ואשתך נע ונד כל ימי חייכם, והשנית כשתפקד בבן זכר תהי׳ מוכרח להסתלק מן העולם, ולאחר מלאות לבנך שנתיים תהי׳ גם אשתך להסתלק מן העולם, ענה לו ר׳ יוסף שצריך להתייעץ עם אשתו אם היא מסכימה להתנאים האלו, ונתרצו שניהם באמרם אם אין לנו בן חיים למה לנו, וקבלו עליהם התנאים, ונתקיים ההבטחה שהבטיח להם אליהו הנביא ונפקדו בבן זכר וקראו לו מנחם לאמר זה ינחמני, אבל גם התנאי נקיים כי תיכף נסתלק ר׳ יוסף ואחר שנתיים ימים נסתלקה גם אשתו, ונשאר הרר״מ יתום מבלי אב ואם, הרר״מ נתגדל בעיר האמבורג, והצליח מאד בלימודו ביתר שאת ויתר עז, והי׳ שקדן גדול בלימודו בשקידה רבה והי׳ לעילוי גדול, ביותר הי׳ רגיל ללמוד את הרי״ף, ואמרו עליו צדיקי דורו שהי׳ לו ניצוץ של הרי״ף זי״ע.

רבותיו

קבל תורה בישיבתו של הרה״ק הרבי ר׳ שמעלקא מניקלשבורג זי״ע וחשבו לרבו מובהק, אשר ממנו קיבל גם שרשי החסידות שקיבל מרבו הרה״ק המגיד ממעזריטש זי״ע, שם התרועע עם הרה״ק ה״חוזה״ מלובלין ועם הרה״ק המגיד מקאזניץ זי״ע, ישנם האומרים כי למד תורה גם בית מדרשו של רבי דניאל יפה בברלין יחד עם הגאון בעל ה״פרי מגדים״ זצ״ל, פ״א באמצע הלימוד בכה מאד שהשי״ת יאיר לו שיתקרב להצדיק הדור, ושיוכל להתקרב לעבודת ה׳, ונרדם ונתגלה אליו הרי״ף ואמר לו שיסע להרבי אלימלך זי״ע בליזענסק, ושם יהי׳ לו תכלית בעבודת ה׳, והוא הי׳ אז עדיין בחור והיות שהי׳ דר בהמבורג והי׳ לבוש במלבושי צמר, וכידוע שהרר״א לא בירך את מי שהי׳ לבוש בגדי צמר, ובנו של הר״א רבי אלעזר הוא הי׳ שומר על זה שבל יכנס איש עם מלבושי צמר, כשהגיע הרר״מ לא הי׳ שם ר״א ונכנס הרר״מ אל הר״א, ובאמצע הגיע ר״א וראה איך שאביו מברך בחור עם מלבושי צמר, ואמר לאביו הלא אין אתה מברך מי שלבוש מלבושי צמר, ענה לו הר״א, ״וואס רעדסט וועגין דעם בחור, איך ווארט שוין לאנג אויף די נשמה, פונקען פייער שפירצט דאך פון זיין שטערן״, וככה נעשה תלמידו של הר״א, מספור שפ״א הי׳ אצל הרבי ר׳ ברוך ממעזובוש זי״ע שאלו הרר״ב שיספר לו איזה ענין שראה אצל רבו הר״א, אמר לו הרר״מ דידוע שלמטה מן האוזן יש איזה גיד קטן שאינו מתנועע כי ימי חייו של אדם, רק ברגע האחרון טרם יפדר הנשמה מן הגוף, אז יתנוע מפחד הבורא, ואצל רבו הק׳ גיד זה מתנוע בכל רגע מפחד השי״ת, וכאשר שמע הרר״ב את דבריו אמר א שיינער רבי און א שיינער תלמיד, א שיינער רבי כמובן, און א שיינער תלמיד וואס פארשטייט וואס צו זעהן ביים רבין.

על כס הרבנות

פ״א הגיע להר״א משלחת מעיר פריסטיק שיתן עבורם איש הראוי להיות לרב ומו״צ בעירם, אמר להם שיכנסו לביהמ״ד וילכו לר״מ ויבקשו ממנו להיות רב בעירם, ונכנסו לביהמ״ד ראו איך שהרר״מ עומד שמו״ע, וחיכו עליו הרבה זמן, ועדיין לא גמר שמו״ע, נכנסו עוד פעם להר״א ואמרו לו שהם מחכים כבר הרבה זמן ועדיין הוא עומד שמו״ע נכנס הר״א לביהמ״ד שמע איך שהרר״מ עומד שמו״ע ואומר ונפשי כעפר לכל תהי׳ אפשר אלף פעמים, התחיל ר״א לצעוק עליו ״געגנג עפר געגנג״, אז פסע הרר״מ השמו״ע, וצוה לו ר״א ליסע עמהם לפריסטיק ולכהן כרב בעירם, וקיים ציוו רבו, מצבו הי׳ דחוק מאד ולפעמים הגיע עד כיכר לחם, אמנם בטחונו בה׳ הי׳ אין לשער, וחיזק עצמו בלימוד

התורה, ועבד את בוראו בכל עצמותיו בתעניתים ובסגופים, הרה"ק מאפטא זי"ע אמר פ"א, בפריסטיק האדמה מקודשת בעומק ג' טפחים בקדושת א"י מגלגול השלג של הרבי ר' מענדעל'ה, כהשגיע בנו הקטן אליו ואמר לו שהגיע רעבונו עד כלות הנפש, השיב לו בתמימות, כי אין הדבר כך, שאלמלא כן, הרי ה' השם מזמין לי משהו לשבור את רעבונך, ואמנם כשפנה בנו לעבר הדלת לעזוב את החדר, מצא בכיסו פרוטה, החזיר את בנו ואמר לו צדקת בני שהגיע רעבונך עד כלות, כי הזמין לי השי"ת כסף שאוכל לכלכל אותך, יסופר שפ"א כשהלך אל הר"א מצא על הארץ רענדל זהב, והרים את זה מן הארץ, אח"כ התיישב וחשב גיוואלד איפה הבטחון שלי להכניע עצמי לפני הרענדל, והחזיר את הרענדל על הארץ, והלך לביהמ"ד, ואחר שלמד כמה שעות נכנס איש אחד לביהמ"ד ומסתכל לכאן ולכאן וניגש להרר"מ ונתן לו רענדל, וסיפר להרר"מ שמצא את הרענדל ברחוב על הארץ וחיפש למי לתת את זה, וכשראה אותו מצא חן בעיניו ונתן לו את הרענדל, בשנת תקנ"ז בערך עבר לרימאנוב ועל שם עיר הזאת נקרא בקרב ישראל, נהג את העיר ביד רמה, הרבה תקנות עשה לטובת הציבור, מדי חודש בחודש שלח אנשים מיוחדים לבדוק את המידות והמשקלות בחניות וכל מי שנחשד בדבר נקנס קשות.

גם עמד בפרץ לבל יפרצו פרצות בכרמו בפרט בעניני צניעות בנשים עמד בכל תוקף שבל יתהדרו במלבושים פרוצות, וידוע שרביה"ק זי"ע הי' דרכו לומר משמו "די גאולה הענגט אויף א האר", כלומר על שער שבאשה בייהא"ר, שתלוי בזה גאולת ישראל, ומי המעכב שע"ד שבאש"ה, גם על מלבושי אנשים הקפיד מאד שלא יהי' דוגמת העכו"ם, עיין באגרת הקודש שכתב הרר"מ (נדפס בספרו) וז"ל: אמנם זאת יאמינו באמונה שלימה כי בזמנינו כל הרעות המעוררים על היהודים רח"ל הוא רק מחמת יצר לה האדם יטהו להנאה ותאוה לילך בחוקות ולבושי העכו"ם אשר נאסר עלינו בתורה ובנביאים ובכתובים ובפרט על הנשים הלובשים מלבושי פריצות אשר כמעט לא ניכר בין עבריות לישראלית להבדיל, עוד חדשים מקרוב באו במנהג חדש של עכו"ם שמהפכין ומניחין צד השמאל של הבגדים על צד הימין צו צו קנעפלין ובזה מגבירים השמאל על הימין בעוה"ר, יעי"ש באורך.

מגדולתו

ידוע היא המכתב של תלמידו הגה"ק בעל "מראה יחזקאל" זי"ע אשר נדפס בשו"ת מראה יחזקאל סי' ק"ד, ששלח לאביו הג"מ ר' יוסף להשיב לרבו הג"מ ר' שלמה פילף זצ"ל לתרץ על מה ולמה התחבר להרר"מ, וידוע שהרה"ק בעל הדברי חיים זי"ע הי' דרכו ללמוד תשובה זו ביומא דהילולא של הרר"מ בהתעמקות יתירה ובשעת לימודו הי' עיניו זלגו דמעות, אפס קצהו מגדולתו של הרר"מ משם תראה, וז"ל בין השאר: הלא כל עבודתיו ופעולותיו מנעוריו המה רק על ישראל אמונתו, שושבינא דמלכא ומטרוניתא, מן ההר אל העם לקרבם תחת כנפי השכינה, למד דעת את העם ליחד לבבם לאהבה וליראה את השם הנכבד והנורא, ולא לכבוד עצמו הוא דורש, והי' כל המבקש את השם אשר נפשו אותה באמת ובתמים לעבוד עבודת הקודש לפחוד אל ה' ואל טובו לדעת את המעשה אשר ייטב בעיניו יבוא לחצרות קדשו כי לחמו ניתן מימיו נאמנים לכל עובר ושב, זולת זה יש חדר מיוחד שאוכלים שם כל דכפין יהי' מי שיהי', ובמשך הזמן היותי אלצו היו שם כמה רבנים וגדולי ארץ, כולם אנשים גבורי כח עושי דברו, עומדים לפניו באימה וביראה וכו', אשר לזאת כשיסכים הבוב"ה על ידיכם, תזכו לשמוע דברי אלקים חיים, למראה עיניכם יוצאים מפה קדוש מדבר, היושב ודורש כמשה מפי הגבורה, (א"ה עיין בספר אמרי דבש שמביא ששמע מפי גדולים וצדיקים שבעת שערך הרר"מ את שולחנו הטהור והגיד תורה, הנרות שעמדו על שלחנו הי' דולקים מבלי שיתקטנו ויפחתו משיעורן, רק נשאר בגודלן, והאירו כל משך הזמן שהשמיע דברות קדשו,) והמכחיש המפורסמים הוא מוכחש מפי הכל, שכבר נתקבל רבינו הגדול בפי כל הגדולים והצדיקים ורבבות מישראל לקדוש ה' מכובד והחולק עליו כחולק על השכינה, והמהרהר אחריו כמהרהר אחר השכינה, יעי"ש באורך, עיין בספר דרכי חיים ושלום מהגה"ק ממונקאטש זי"ע, (דף רי"ט) שסיפר שהרר"מ בהיותו יושב בפסח וכטוב לב המלך ודיבר מנס קריעת ים סוף אמר שיבואו לפניו ספל מים ויראה כל אחד נס קריעת ים סוף, ונתן ידו על המים ותבקע המים בספל על י"ב גזרים.

קולו נשמע בשמים

סיפר רביה"ק זי"ע (עיין בדברי יואל פר' ויחי שמביא רביה"ק את זה בקיצור) שפ"א באו לפני הרר"מ נשמות מעלמא דקשוט עם קבולנה מרה, היות שהרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע אשר לא הי' אז כבר בעלמא הדין, הוא ממונה בבית דין של מעלה, להיות דן דיני נפשות שכבר הלכו לעולמים, ובאשר הוא הי' חי בדור דעה והגון ביותר, והעונות והפשעים נחשבים לפי הדור, וכאשר דורו הי' זכאים ביותר, על כן הוא מחמיר למאד בעון חטא הידוע ר"ל, ועי"ז הוא מוציא פסקים ועונשים חמורים, ובקשו הנשמות מהרר"מ, שבטובו ישתדל בעבורם, שיעבירו את הרה"ק מזלאטשוב מהבין דין של מעלה, ואל יבוא במשפט עמהם, כי לא יצדק לפניו כל חי בדור הזה, וימנו צדיק אחר תחתיו, אשר ישפוט יותר קל, וכפי מדריגת הדור, והרר"מ העתיר בתפלה בעדם, ופעל לטובתם בעדם, וכן הי' שלאחר זמן באו שוב הנשמות, והגידו לו יישר כח על שהטיב עמהם, שהעמידו צדיק אחר בבי"ד של מעלה, אשר ידין אותם לכף זכות יותר וכפי הדור ההוא, (עיין בספר נח"ל שער בת רבים אות ט' שהצדיק האחר הי' הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע).

מנפלאותיו

פ"א ישב רבי אלימלך זי"ע בשלחנו הטהור והרר"מ ישב הראשון לצדו, וישבו שם גם כל החברייא, והרבי אלימלך הי' מערב המרק עם הכף ושפך מעט על השלחן, פתאום אחז הרר"מ את הר"א ואמר הלא יאסרו אותנו, ונתעורד ר"א, וכל העולם שחקו מפני שאמר שבשביל המרק הנשפך יאסרו אותם, וכשראה הר"א שהחברייא שוחקין על מה שאמר הרר"מ, אמר המלך בוויען מכין עצמו להוציא גזירה רעה, ונסיתי להפריע לו בכמה אופנים

בסדר העולם ולא עלתה בידי, ע"כ הייתי כעת בוויען ביחד עם הרר"מ, ולקחתי הצלוחית דיו ושפכתי על הנייר שהי' כתוב שם הגזירה ונתבטלה הגזירה, והרר"מ שראה זה חישב שזהו בפועל ממש, ע"כ צווח שיאסרו אותם, רביה"ק סיפר שגדול אחד (בעל המעשה) חסיד נלהב של בעל הייטב לב סיפר לו, שהי' לו בן משכמו ומעלה גבוה, והי' צריך לעמוד אל הצבא, ע"כ הלך אל הייטב לב שישחררוהו, אמר הייטב לב עה מ'זועט אים פון דארט ארויס ווארפן, אמר לו הגדול הנ"ל אמנם כן שהרבי אם הי' שם הי' משליך אותו אבל לא הם הרשעים, הקפיד הייטב לב ויצא חוץ לחדר והשאירם שם, אח"כ בא בחזרה וסיפר להם עובדא, הרה"ק ר' נתן לייב בנו של הרה"ק הרבי ר' מענדל"ע מרימונוב נסע פ"א על שבועות להרבי מלובלין זי"ע, ביו"ט שני שאל אותו ה"חוזה" היכן אביך, ר' נתן נבהל מאד, תיכף במוצאי יו"ט נפרד מהרבי ונסע לרימונוב, כשהגיע לפני רימונוב פגש באנשים, ולא רצה לשאול אותם להדיא, ע"כ שאל אותם מן הצד והם לא סיפרו לו כלום, כשנכנס לעיר פגש במקורב אחד, שאל אותו מה נשמע, א"ל עכשיו אני בא מאביך ועוסק בתורה, חישב בעצמו מי יודע, אולי כבר הגיעו רגעים האחרונים ועדיין אפשר להגיע אליו כשעוד יהי' בחיים, ע"ר רץ במהירות לאביו, כשהגיע אל אביו בלי נשימה שאל אותו אביו למה רצת כ"כ, סיפר לו כל המעשה, צחק הרר"מ ואמר הוא חפש אותי בעולמות העליונים, ואני הייתי אצל הקייסער בוויען, עד כאן סיפר הייטב לב להגדול הנ"ל, לרמז לו בזה שאפשר להיות הכא והתם, והסוף הי' שהבן של הגדול הנ"ל נשתחרר.

אחרית ימיו

בשנת תקע"ד רצו צדיקי אותו הדור לפעול בשמים שיתגלה משיח צדקינו, הלא המה הרה"ק המגיד מקאזניץ, הרה"ק ר' מענדעלע מרימונוב, הרה"ק החוזה מלובלין, הרה"ק בעל מאור ושמש, והרה"ק ר"נ מראפשיץ, והיהודי הקדוש, זי"ע, היהודי הקדוש קיבל על עצמו שהוא יסתלק מן העולם והוא יעזור להם מלמעלה, וכן הי' שהוא נסתלק י"ט תשרי תקע"ד, אולם לא הסתייעא מילתא, בערב חג הסוכות נסתלק לבית עולמו המגיד מקאזניץ ומפני עירבוב העולם ע"י השטן לא ידע מזה הרבי מלובלין על אף שעיניו היו צופיות למרחוק, בבית מדרשו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע פרצה דליקה באמצע שמחת החג בשמחת תורה, לבית מדרשו של בעל מאור ושמש זי"ע נזרקה אבן באמצע הקפות, בבית מדרשו של הרה"ק הרבי מלובלין קרה מעשה הנורא מעשה "הנפילה", גם הרר"מ פעל הרבה בענין זה, אמר למקורביו אם יזכה לשנת תקע"ה, אז יזכו לשמוע שופר של משיח, בל"ג בעומר הרגיש באפיסת כוחותיו, בו ביום טיהר את עצמו ואמר אני הולך אלי עולם, למחרת היום יום י"ט אייר שנת תקע"ה יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, ועל מצבת קבורתו נחרת " פ"נ הרב איש האלקי מוה"ר מנחם מענדיל בן הרב הגדול מ' יוסף זללה"ה נתבקש בישיבה של מעלה י"ט אייר תקע"ה תנצב"ה ", ידוע שכ"ב שנה אמר תורה על פרשת המן כדי להשפיע פרנסה לכלל ישראל, מדברי תורתו נרשמו בספרים "מנחם ציון" "דברי מנחם" "תורת מנחם" "עטרת מנחם".

י"ט אייר

הגה"ק רבי מאיר מרוטנבורג זי"ע
[מהר"ם מרוטנבורג]

ואלה תולדות

נולד באשכנז בעיר בווארמיזא (ווארמ"ש) בשנת ד' אלפים תתקע"ה, לאביו רבי ברוך שהי' ת"ח ולמדן, המהר"ם חותם לפעמים בתשובותיו מאיר בר רבי ברוך, ומוזכר במרדכי פ' השוכר את האומנין (שם הגדולים), על קברו נחרת: בני דורו הי' מכלכל, בדעו מוסר השכל, בשפתי חן היקרים, פרי צדיק מקור חיים, פרץ מעיין כל איים, מפיק נפק וספירים. עיין בסוף פ"ק דקידושין שכתב תלמיד המהר"ם ה"ה הרא"ש ז"ל וז"ל: אמרו עליו על הר"ם מרוטנבורג שמיום שעלה לגדולה לא הקביל פני אביו ולא רצה שאביו יבא אצלו ע"כ, וכן כתב רבינו ירוחם נ"א ח"ב (עיין בשם הגדולים מה שהעיר בזה).

רבותיו

גלה למקום תורה ולמד מפיהם של בעלי התוספות ה"ה רבי יחיאל מפריש (מזכירו בתוספותיו יומא דף יח) והרב שמואל בר שלמה מפלייזא (מזכירו שם דף מב:), שם הי' עד ראי' לשריפת ספרי התלמוד שהי' בשנת ד"א תת"ר, וע"ז חיבר את קינתו לתשעה באב "שאלו שרופה באש', כמו"כ הי' תלמידו של רבינו יצחק מווינא זצ"ל בעל 'אור זרוע', עיין בראי"ש פ"ב דעירובין שהביא מהר"ם שכתב 'מדברי אור זרוע למדתי', גם הי' תלמיד רבי שמואל בר מנחם עיין בהגהות מיימוניות פכ"ט מה' שבת.

נשיאותו

כשחזר לאשכנז מקום מולדתו, החל בכהונתו כרב בקהלות שונות אשר בחרו בו הלא הם, קוסטניץ, אוגסבורג, ווירצבורג, ורוטנבורג, שעל שם העיר הזאת נקרא בקרב ישראל, כמו"כ כיהן בווארמייזא, נירנבורג, מגנצא, לא נודע זמן שהותו בכל עיר, אולם כנראה שרוב ימיו ישב ברוטנבורג, ושם יסד ישיבה גדולה והרביץ תורה לעדרים, אשר ממנה יצא תלמידיו הגדולים וביניהם הרא"ש, בעל הגהות מיימוניות, ובעל המרדכי, והתשב"ץ, זצ"ל, (שם הגדולים בערכו). שמו הגדול הלך לפניו והוכר בכל מדינות אשכנז וצרפת כגדול הדור ופנו אליו בשאלות שונות בכל מקצועות התורה, לא נודע אם הי' רב הכולל לקהלות האשכנזים אבל מוזכר בשאלות שפנו אליו בתואר 'אב הרבנים', וכתב תשובות למאות ולאלפים, תלמידו בעל 'הגהות מיימוניות' (בהל' חמץ ומצה פ"ח ב') כותב וז"ל: "וגם בדורו לא הי' כמותו מופלג ובקי וידע דעת כל הקדמונים", הרשב"א (בתשובותיו ח"א סי' תרכ"ט) כותב על הוראתו: "וכבר הורה זקן יושב בישיבה חכם עם איש שיבה", נהג את המדינה ביד רמה גודר גדר ועומד בפרץ, עושה סייגים לתורה, מהר"י מינץ כתב דרוב מנהגי אשכנז ממנו יסדו, ראוי לציין דהמנהג לומר בליל יוה"כ לפני כל נדרי 'על דעת המקום' מקורו טהור של המהר"ם מרוטנבורג, המהרש"ל ביש"ש

בהקדמתו לב"ק כותב עליו "איש עניו וטהור אשר אין באחרונים כמוהו", עיין בשם הגדולים שכותב וז"ל: ודע שכתבו האחרונים שאין לחלוק על מהר"ם בסברא, עי' בכתבי מהרא"י סי' קמ"ג ובש"ך ח"מ סימן ש"ל תוספת שבת סימן זר"ע, עכ"ל.

מלך אסור ברהיטים

בשנת ה' אלפים מ"ו שתכפו הצרות על היהודים באשכנז והמצב הי' ללא נשוא, אז גמר אומר המהר"ם לעזוב את ארץ מולדתו ללכת לארה"ק, לאחר נדודים קשים הגיע לעיר לומברדי והתעכב שם, שם הכירהו מומר אחד והלשין עליו לפני הבישוף מבאזיל ומסרו להקיסר רודולף (עיין לקמן) ויאסרהו תפוס במגדל עזיסהיים, מזכר בכמה מקומות, עיין בהגהות מיימוניות הל' ק"ש, ובהל' שבת פו, עי' בשם הגדולים (בערכו) וז"ל: ובים של שלמה גיטין פ"ד סי' ס"ו כ' דמהר"ם הי' תפוס במגדל אייגזהיים כמה שנים, והאדון תבע מן הקהילות סך גדול, והקהלות היו ורצין לפדותו, ולא הניח כי אמר אין פודין השבויים יותר על כדי דמיהם, ומסיק דאע"ג דהי' גדול הדור ושרי, וכ"ש שהי' לו קצת ביטול תורה, מ"מ חש שמא כל שר כן יעשה לת"ח מופלג שבדור עבור רוב הממון עד שלא יספיק ממון הגולה לפדותם, ותשתכח תורה מישראל ופסק זה השר לתפוס חכמי הגולה, והי' בדעת אותו הצורר לתפוס גם לתלמידו הרא"ש וברח לטוליטולא וניצול, זה תורף דבריו של המרש"ל עש"ב, אבל ראיתי בסדר הדורות ... מאגרת רביט יהודה בן הרא"ש כי המלך העליל על מהר"ם בשנת ה' אלפים ס"ה והי' שואל סך גדול והרב הי' עני, והמלך לא רצה שום ערב יהודי אלא הרא"ש תלמידו, והרחיבו למהר"ם שיהי' יותר מרווח בסוהר, ותוך זה נפטר מהר"ם בבית הסהר והרא"ש ברח ... .

תורה מתוך הדח"ק

במשך הזמן שהי' נתון במבצר לא פסק פומיה מגירסיה וכתב חידושיו ותוספותיו, וגם השיב תשובות לכל שואליו ככתוב בהגהת מס"ק סי' קמ"ו, ובתשב"ץ סי ר"ה, וגם בהיותו במגדל הרביץ תורה לתלמידים, עיין בהגהות מיימניות (הלכ' שבת פו) שכותב: "וזכיתי כשהייתי אצל מורי במגדל וושבורק", (אולי הובא ממגדל אחד לשני, הכ') תלמידו רבי שמשון ב"ר צדוק סידר לפניו את ספר התשב"ץ, עי' בשם הגדולים (מערכת שין) וז"ל: וכותב שם התשב"ץ כ"י שקבל הדינים ההם ממהר"ם בעודו בתפיסה, וכ"כ הרב המבי"ט ח"ב סימן ר"ץ שעשה ספר התשב"ץ במגדל, ע"כ, באחת מתשובותיו שכתב המהר"ם משם כותב וז"ל: תופסי גיטין אין בידי ולא ספרי פסקים, והשיב לתלמידו הרא"ש: ואם ימצא שהתוספות וספרי הפוסקים חולקים עלי בשום דבר דעתי מבוטלת להם כי מה לעיני יודע שיושב חושך צלמות ולא סדרים זה שלשה שנים ומחצה, העני הנשכח מכל טובה אסקופה הנדרסת הנקרא בשכבר מאיר ב"ר ברוך זל"ה, וכתב מהרש"ל בים של שלמה פ' החולץ סי' יח דכל היכא דחותם מהר"ם "הנשכח מכל טובה" הי' בתפיסה במגדל לסוף ימיו וקבל שלא יצא משם.

אשכבתי' דרבי

נסתלק בתפיסה ביום י"ט אייר, ומנו"כ בעיר ווארמייזא, הנה שנת פטירתו וגם כמה שנים הי' בבית האסורים תלוי באשלי רברבי וז"ל ספר הדורות: נפטר הר"מ בבית האסורים... וכתב היוחסין דף האחרון שהיה זה שנת מ"ז לאלף הששי, וכתב צ"ד וכן הוא האמת לדעתי, ולא כמ"ש יוחסין בדורות האחרונים שהיה זה שנת ס"ה, גם שמעתי מפי הגאון מוהר"ר חיים כהן שראה בס' ישן... סיבת תפיסת מהר"מ ושהיה זה בימי הקיסר רדאפלס הראשון ושנות הקיסר הנזכר אינם מכוונים לשנת ס"ה כמו שתמצא בח"ב, עכ"ל בצ"ד, אבל המעיין בח"ב יראה כי רדאלפס הראשון נתקסר שנת ל"ג והיה חכם ונבון אהוב ומרוצה לעם, קשה לכעוס ונוח לרצות, ומת שנת נ"ב ונתקסר אדלוף שנת נ"ב והיה אכזר על עמ והכביד עולו ע"ד המסים ומתגאה ולא הראה סבר פנים יפות לשום אדם ונהרג שנת נ"ח ו' למלכותו עכ"ל, א"כ לג' מ"ו לא היה קיסר אדלוף כ"א רדאלפס שהיה איש חסד, ואם יש לתלות תולין במקולקל זה אדלוף שהיה אכזר, הרי נהרג שנת נ"ח, ולפ"ז יש מקום לגירסת שה"ק שכתב שהיה שנת נ"ז, הרי שנה אחת קודם שנהרג אדלוף, והבוחר יבחר, ובשה"ק ד"ס סע"א ז"ל, ראיתי באגרת שכתב ר' יהודה בן הרא"ש ז"ל בשנת ה"א ס"ה הושם בבית הסוהר מהר"ם הנ"ל תוך זה נפטר מהר"ם בבית האסורים, וכתב השה"ק ואני המחבר ראיתי בקוטרס ישן בשנת ה"א נ"ז ד' תמוז מלך רומי המכונה ריידלף תפס מהר"ם הנ"ל ונפטר בתפיסה י"ט אייר ולא ניתן לקבורה עד ד' אדר שנת ס"ז, ואני הכותב מצאתי בקובץ ישן ז"ל, שנת מ"ו לאלף הששי תפס מלך רומי שהיה נקרא אדלוף את רבינו מאיר הנ"ל ונפטר תוך תפיסה י"ט אייר נ"ג לפ"ק ולא ניתן לקבורה עד אדר ס"ז לפ"ק, וקבלה איש מפי איש שסך שמות השרים שתפס אותו "מרקדט" "אולריך" "יורג" "רודלף" והסי' ר"ת מאיר, ע"כ מצאתי, ושמעתי מפי זקן ת"ח אחד ששמע מפי מגיד אמת איך שעשיר אחד שם נפשו בכפו להשתדל מן המלך להביא את מהר"מ הנ"ל לקבורה ותכף בלילה אחר הקבורה בא מהר"מ בחלום לאיש ההוא וא"ל בחר לנפשך א' מב' דברים או שיזכה הוא וזרעו אחריו עד סוף הדורות שיאריכו ימים בעושר וכבוד, או שימות תכף ויזכה לחיי עה"ב, ובחר לנפשו שימות תכף וכן היה וחלה מיד וצוה לביתו ומת ובא איש ההוא בחלום לרב העיר שכן היה לו ושניתן לו מקום במחיצתו של מהר"מ בעולם ההוא ע"כ שמעתי, עד כאן הוא מלשון ספר "סדר הדורות", והנה כמעט מכל המקורות שמביא ה"סדר הדורות" נמצא שהיה מונח גופו הטהור של המהר"ם בתפיסה כמה שנים, אבל מספר שם הגדולים משמע שהי' רק כמה חדשים, וז"ל בשם הגדולים: ונתפס מהר"ם ונח נפשיה בבית הסוהר, וע"ז זכה ונדכך הרבה כמ שאמר המגיד למרן ככתוב בספר מגיד מישרים ... ולא ניתן למהר"ם ז"ל לקבורה כמה חדשים מאייר עד אדר, ועשיר אחד אלכסנדר בר שלמה שם נפשו בכפו לקברו, ותיכף בא לו מהר"ם בחלום וא"ל אם ירצה להיות עשיר הוא וזרעו עד סוף כל הדורות או ירצה למות תיכף ויזכה לעה"ב, ובחר העשיר לזכות לעה"ב, ומת תיכף ובא בחלום שהוא נתון בעה"ב אצל מחיצת מהר"ם, עכ"ל.

פסח שני

ירבה קצת בשמחה ביום פסח שני כי קדוש היום (מורה באצבע להחיד"א סימן כ' אות רכ"ב).

ולמוד ביום זה ענייני פסח שני (של"ה, הובא בכה"ח סי' תכ"ט סק"ו)

והטעם משום דאמרינן בסנהדרין (דף ק"א) כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר ודבר בעתו מה טוב,

ועיין עוד באשל אברהם (סימן קל"א) שיש נוהגין ללמוד פרשת פסח שני והלכותיה ולומר הלל זכר למקדש.

◆◆◆

מנהג חסידים ואנשי מעשה לאכול מצה ביום פסח שני (שער יששכר מאמר פסחא זעירא) ובספר זכרון יהודא כתב שהגה"ק בעל אמרי א"ש וכן חותנו הגה"ק ר' דוד דייטש זללה"ה נהגו לאכול מצה בליל ט"ו אייר שהרי אכילת בשר הפסח שני היה בלילה יעו"ש, וכן נהג רבינו ז"ל שנטל ידיו לסעודה ביום י"ד ובליל ט"ו ואכל מצה בתוך הסעודה.

◆◆◆

שמעתי מכ"ק מרן שר התורה בעל האבני נזר [שליט"א] מסאכאטשאו שהעיר על מנהג העולם שאוכלים מצה בפסח שני ביום ואמאי אין אוכלין בלילה שאז היתה זמן אכילת מצה אם מקריבין את הפסח ונדחק ליישב ואני אמרתי שאפשר הטעם הוא משום דבאמת יש חשש בל תוסיף שאכל מצה באמצע השנה אך שלא בזמנו בעי כוונה ומעתה זה דוקא כשאוכלין ביום אבל בליל י"ר שאז הוא זמנו אם אוכלין את הפסח וידועין דברי הירושלמי בנבנה המקדש בין ראשון לשני מקריבין פסח שני א"כ הוי ליל י"ד אייר בגדר זמנו ושוב לא בעי כוונה ואיבא חשש בל תוסיף.

(כלי חמדה עה"ח פרשת ואתחנן דף ב"ו מדפה"ס ד"ה ובד"א, ועי' שו"ת דברי ישראל ח"א סי' ק"ל בענין זה)

וכן ראיתי בעיני בעת שהייתי שם (בשנת תשכ"ג) **ותמהתי מאד על מה שבצד אחד נראין חסידים ואנשי מעשה מרקדין בהתלהבות אש קודש, ומצד אחר נראין שאר בני אדם מרקדין כפוחזים וריקים באופן שאינו ראוי ואינו לכבוד המקום הקדוש ההוא,** והוא כדברי האוחה"ק הנ"ל שבמקום קדוש שם מתאחזין ומתקבצים כוחות הטומאה.

עכ"פ חסידים ואנשי מעשה ואחבנ"י האוחזים בדך הקדושה מתוך מסי"נ שהולכים לעלות לציון קדשו אין מבטלין הזמן אף רגע ומרגישים הרגש קדושה יותר משאר מקומות, **וכן מספרים אלו שזכו לעלות לציון קדשו עם מרן כ"ק דודי זללה"ה בשנת תרצ"ב לפ"ק,** וראו את גודל עבודת הקודש והתעוררות רבה שהיתה שם במחיצתו אשר קדושה על קדושה נכפלת.

כ"ק מרן רביה"ק נעל נרך משה זי"ע נפמיתה לתלמידי הישיבות, ל"ג בעומר תשנ"ד

ל"ג בעומר

פ"א דיבר הרה"ק רב שר שלום מבעלזא זי"ע מענין גדולת יום ל"ג בעומר ואמר ל"ג בעומר הוא יום גדול מאוד ואמר בנו הק' ר' זינדל "טאטע איך ווייס!" ושאלו אביו: וואס ווייסטו? ואמר: "אזוי ווי יום כיפור" אמר לו אביו הק': "אמת, האסט צוגעטראפן".

(הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע)

◆◆◆

רואים בחוש התעוררות הנפלה הנכנסת מדי שנה בשנה בלבות רבבות אלפי ישראל לעלות למירון ביום ל"ג בעומר ממש שהוא היא אתערותא עלאית כמ"ש בזוה"ק (ח"ג דף רצ"ו) וז"ל בתר שמעון קלא עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון הנה הד הוד קול עליון הזה שיצא אז בערך שנת אלף הרביעי לפטירת רשב"י קול זה מתעורר עוד היום ונכנס ומעורר לבות רבבות אלפי ישראל מיד שנה להיות עולין ותאין ומתכנשין ביום ל"ג בעומר במירון למקום מנוחת קדשו דרשב"י, ולשמוח שם בשמחת פני האדון ה'.

(לשון הריא"ז מרגליות ז"ל בספרו הילולא דרשב"י)

◆◆◆

הרה"ק רבינו עובדיה מברטנורא זלה"ה במכתבו לאחיו (בשנת רמ"ט) כותב בזה"ל: ב"ח אייר יום מיתתו דרשב"י באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולות מלבד מה שמדלקין עליה נר תמיד וכו' שהרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום ההוא.

(דרכי ציון)

יומא דהילולא רבה קדישא

ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י כי מת אז, והיה למעלה הילולא וכו', וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו

יום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייעת להבא לטהר.

יערות דבש (ח"ב דרוש י"א)

◆◆◆

יום ל"ג לעומר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זכותו יגן עלינו, כי הוא יומא דהילולא דיליה, ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה, כידוע ממעשה מהר"א הלוי זלה"ה (ע' שער הכוונות ענין ספה"ע) ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם משום רבנן קדישי. ויש מי שנהג לעשות לימוד בליל ל"ג לעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפוזרים בזוהר ואדרא זוטא, והוא מנהג יפה

עבודת הקודש להר"ח ויט"א

(מו"ב אות רכג)

◆◆◆

לכבוד התנא אלוקי הרשב"י זיע"א העומד לנו במקום קודש הקדשים, כדאיתא בזוהר הקדוש (פר' בא) מאן פני האדון ה' דא רשב"י, וכל ת"ח המבין ויודע ומכיר גודל קדושת המקום והיום בהלולא בל"ג לעומר ידע כי השנים כאחד טובים (היינו הזמן והמקום) וכו', כי א"א בעולם להגיע אפילו אפס קצהו לשמחה אמיתית השופע ביום הזה אם לא כי יתבונן וילבוש חרדה ורעדה וישפיל עצמו ויבטש גרמיה, כמו שאמר בזוה"ק גופא דלא סליק נהורא דנשמתיה מבטשין יתיה, ולפי ערך הביטול והאין וביטול המסך המבדיל החומר הגס, כן לעומת זה ממילא יבוא ויושפע אור השמחה שמחה אלקית, ובזה נאמר 'וגילו ברעדה' אי אפשר לבוא הגילה אלא מתוך רעדה שקדמו וכו'.

ומעיד אני באמת כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים אשר אבותם ראו וספרו להם כי הרה"ק ר' חיים בן עטר זיע"א היה פעם א' בהלולא פה עיה"ק צפת ת"ו, וכשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש ירד מהחמור, והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל הדרך היה גועה וצועק: היכן אני השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת, קוב"ה וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה. ובעת הלולא היה שמח שמחה גדולה, והוא בעצמו שרף כמה בגדים יקרים לכבוד הרשב"י זיע"א, וגם הזקנים מהספרדים פה ידעו ושמעו זה.

כבוד מלכים להגה"צ רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת

והנה זה ארבעים שנה זכיתי להיות עם כ"ק מרן אאמו"ר שליט"א במירון (ונסע אז בשנת תשכ"ג לפ"ק בוקר מעיר צפת להשתטח על ציונו הקדוש), **והיה לנו סיפוק רוחני בהיותינו שמה, ומני אז השתוקק כ"ק מרן אאמו"ר שליט"א ודיבר בכל פעם בצפיה רבה מגודל השמחה באתריה דמר שאינו מובן לבני חו"ל, מה שנרגש שם שתי בחינות, וכמו שנרמז ברבי שמעון הכתוב** (תהלים צב יד) **שתולים בבית י' בחצרות אלקינו יפריחו, ראשי תיבות שמעון בן יוחאי, כמבואר בדברי יחזקאל** (לל"ג בעומר), **דהיינו בחינת בתי גואי המשל ופחד עמו בבית ה' מבפנים על הציון, שם מתאספין מרי נפש ונשברי לב שופכים לבם כמים בדמעות שליש לפני ה', ומחכים לישועה בזכותיה דהאי תנא קדישא, וגם בחינת בתי בראי עוז וחדוה במקומו, בחצרות אלקינו מבחוץ שמחה וחדוה עילאה בהתרוממות הנפש, והיא שמחה של מצוה שלא כדרך הטבע.**

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

(ל"ג בעומר תשס"ג לפ"ק)

גודל ענין העליה על ציונו הק'

ביום א' הסמוך נלך להמקום שהזכרתי קבוצת תנאים שמאי והלל, ויש תפלה מיוחדת על כל צדיק וצדיק. ועל קבר רשב"י לומדים הזוהר באימה וביראה ובדביקות גדול אח"כ, לשמח את הלב, גם אני אקח הזוהר כי כמה נסים יאורעו שם, כי צריכים ללמוד הזוהר באימה וביראה ובדביקות גדול, ואח"כ לשמוח הלב שמחה רוחנית ולא שום אבלות ועצבות, כי באלה חפץ רשב"י, והוא בדוק ומנוסה, ואח"כ נודרים נדרים ונדבות ומתפללים תפלות.

מתוך אגרת השל"ה הק'

◆◆◆

מצוה לילך על קבר של רשב"י ובנו ר' אלעזר בל"ג בעומר, ואין לומר אז 'נחם' בברכת תשכון (ולירושלים עירך). והרב (האר"י הק') זללה"ה הלך שם עם אשתו ובני ביתו וישב שם ג' ימים.

סדור ר' שבתי (סוד ספה"ע)

◆◆◆

אומרים משמי' דהאריז"ל שביום ל"ג בעומר עומד התנא האלקי הרשב"י על ציונו הקדוש ומברך לכל אחד ואחד הבאים שמה למירון לכבוד שם קדשו לשמוח שם בשמחת הילולא רבתי שלו.

(הילולא דרשב"י)

קדושת וסגולת היום

כל ימי הספירה אנו מיחלים ומצפים ליום ל"ג בעומר שבו הרחמים גוברים.

(עבודת ישראל בשם המגיד הק' ממעזריטש זי"ע)

◆◆◆

מל"ג בעומר מתחיל ההארה של מעמד הר סיני שהיא קבלת התורה וכבר כתבנו שההארה של יציאת מצרים היה הכנה למתן תורה והניסים והנפלאות היה כדי שנתאוה למתן תורה ע"י הניסים, ועד ל"ג בעומר היה ההארה של יציאת

מצרים ומל"ג בעומר מאיר ההארה של קבלת התורה שמרומז במלת ע"ד שרומז על התורה.

(קדושת לוי פר' ויצא)

◆◆◆

טו"ב ימים קודם קבלת התרה היינו ביום ל"ג בעומר בו ביום מתחיל להתנוצץ אור הגנוז בתורה אור כי טוב ע"כ מנהג ישראל שמדליקין בו נרות.

(בני יששכר, ל"ג בעומר)

◆◆◆

ושמעתי מפי מו"ז זי"ל (בעל חידושי הרי"ם זללה"ה) כי בל"ג בעומר יכולין לזכות ליראת ה'.

שפת אמת (פר' אמור, תרנ"ב)

◆◆◆

וכל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי כחו להשיג קבלת הד"ת שירד ביום זה בתושבע"פ ולכן קבעוהו למועד.

(פרי צדיק)

◆◆◆

בל"ג בעומר הזמן להמשיך פרנסה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

וראוי לכל איש היראּ וחרד לשום אל לבו היום ההוא לשוב בתשובה כי זכות רשב"י מסייע לטהר.

(יערות דבש)

◆◆◆

נמשך ביום הזה רפואה וארוכה לכל חולי ישראל הנצרכים לישועות ורפואות והיא בכלל הברכה.

(צבי לצדיק)

נשמת רשב"י

ראה משה מה שיתקן רבי שמעון בן יוחאי, שהיה ניצוץ שלו מזמנא תניינא דסליק משה להר, ולכן כמו שמשה תיקן ה' ספרים, כן רבי שמעון חיבר ה' פרקים ספרא דצניעותא. וזה סוד פסוק (תהלים סח, יט) 'עלית למרום שבית שב"י' נוסריקון: ש'מעון ב'ן י'וחאי, שהוא בזמנא תניינא דסליק להר, אבל בזמנא קדמאה 'לקחת מתנות באדם' וכו'.

מגלה עמוקות (אופן ע. ועיי בשה"ג להרחיד"א מע"ג אות י סי' שלב)

עבדו את ה' בשמחה

ואמר חזקיה אמר ר' ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור כל העולם כולו מן הדין כן מידי שנה יום הילולא דילי' אומר כן בשמים על ידי הקב"ה נתן לבני ארץ ישראל ויוכלו להתקבל התפילות ולכן המנהג לשמוח.

(שפתי צדיק)

◆◆◆

יספרו כי מרן ז"ל [הרה"ק רבי העניך] מאלכסנדר, היה רגיל בל"ג בעומר לברכם שיתקבלו תפלתם לרצון בשמים, אולי כוונתו כמו במוצאי יוהכ"פ רגילים העולם כן לברך איש לרעהו, כי תמיד קשה שיתקבלו התפילות, כדכתיב (ישעי' נט, ב) 'עונותיכם היו מבדילים' וגו', על כן כאשר יוהכ"פ מכפר תחול הברכה שיתקבלו התפילות, ורשב"י אמר יכול אני לפטור כל העולם מהדין בפרק ד' דסוכה (מה:), כן מדי שנה יום הלולא דיליה אומר כן בשמים, על ידי זה מתכפרין כל ישראל ויוכלו להתקבל התפילות, ועל ידי זה מתכפרין כל ישראל ויוכלו להתקבל התפילות, ולכן המנהג לשמוח כדאיתא סוף תענית (ל:) לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים וט"ו באב, מפרש בגמרא יום הכפורים דיום סליחה ומחילה.

שפתי צדיק (ל"ג בעומר אות א)

◆◆◆

בזמר בר יוחאי עצי שיטים עומדים לימודי ה' הם לומדים, י"ל כי עצי שיטים עומדים דרשו רז"ל (סוכה מה:) א"ר ירמי' משום רשב"י כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדולתן שנא' עצי שיטים עומדים עכ"ל הגמ', וי"ל

תועלת השיר בהתלהבות לכבוד רשב"י

אפשר להמליץ מה שפירש רבינו הקדוש מלובלין זללה"ה בספה"ק דברי אמת (פ' תרומה) **על המשנה** (שבת נא:) **כל בעלי השיר יוצאין בשיר, פי' יוצאין מכל רע ח"ו, בשיר על ידי שירה, ונמשכין לו יתברך בשיר, ומזין עליהן, מלשון מזונות, דכאשר הגבורות נמתקים בא פרנסה לעולם, וטובלין במקומן, כי מצינו** (סנהדרין לט.) **כששאל הרשע אלהיכם כהן הוא וכו' במאי טבל, אהדר ליה בנורא. כי עיקר טבילה בנורא, וטובלין מטומאה בנורא בהתלהבות השיר, וזה וטובלין במקומן, עכדה"ק. נמצא על ידי שיר להשי"ת יוצאין מכל רע, ונמשכין לו יתברך ונשפע פרנסה וטובל במקומו, הכל בשיר.**

ולולא דמסתפינא נראה להוסיף על דברי קדשו בשי"ר ראשי תיבות ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי, וזה שאמר יוצאין בשיר, פי' שעל ידי שירה בהתלהבות להשי"ת בל"ג בעומר יומא דהילולא דרשב"י, יוצאין מכל רע ונמשכין לו יתברך, ונשפע פרנסה לישראל וזוכים להטהר מטומאה, בזכות השירה לכבוד הילולא דרשב"י, אכי"ר.

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

(ל"ג בעומר תשס"ה לפ"ק)

בדרך רמז כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך "גדילתן" הינו במוחין "דגדלות" ושמחה, וז"ש בר יוחאי – שהוא רשב"י בעל המימרא הלז בגמ' כנז' "עצי שיטים עומדים" שממנו נלמד שצ"ל קיום המצוות דרך גדילתן הינו במוחין דגדלות שמחה והרחבת הדעת "לימודי ה' הם לומדים" וכל התורה נלמד בשמחה ופיקודי ה' ישרים משמחי לב, וממליצים זכות רשב"י ביום הנעלה הלז יומא דהילולא דילי'ה שנזכה לקיים תורת ה' ומצוותיו בשמחה וכט"ס כי במוחין דקטנות ועצבות יכולים ליפול ח"ו לגמרי, ע"כ צריכים רק שמחה, וע"ז נזכה לישועה שלימה ב"ב.

(שער יששכר)

◆◆◆

ענין ל"ג בעומר איתא בסה"ק שהיא מרומז בהפסוק "ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (תהלים קי"ט) ואולי ביאור הענין עפימש"כ המגיד הק' בעבו"י (פ' שפטים) וזלה"ק דרך העבודה הנכונה להסתכל תמיד על גדלות הבוב"ה אשר ברא השמים ושמי השמים וכל צבאם ומכולם עיקר רצונו בעבודת האדם השפל אחרי אשר יטהר ויזבח את יצרו ויעסוק בתורה ובעבודה זו תפלה מעומק הלב וערבה לד' מנחתו ובכל זאת צריך לזכור שפלותו וחטאתו מימי קדם ולהכנע ולהיות לו רוח נשברה, וע"פ שני אלה הדברים תכוון העבודה לד' רק במחשבת גדלות הבורא ואינו מקטין א"ע אשר ע"כ הוא מתגאה לאמר ב"ה אני מתפלל ועוסק בתו"מ, או להיפוך מי שמסתכל ע"ע שהוא אין ואפס רק שהוא מרה שחורה שמתמרמר כ"כ עד שלא יאמין שהקב"ה ישמע לתפלתו וא"כ למה יתפלל בחנם, הנה תועבת ד' גם שניהם, ע"ז איתא בתקו"ז הק' רמז על מאחז"ל (חגיגה) סומא בא' מעיניו פטור מן הראי', כי האדם צריך לפקח ב' עינים א' לסתכל על גבהות הבוב"ה ורצונו בעבודת שוכני בתי חומר והשני ליזכור קטנות עצמו עד אשר יעמוד בחיל ורעדה ולקיים לפניו נעבוד ביראה ופחד יעי"ש, ואולי כי בל"ג בעומר התחיל להתנוצץ אור מתן התוה"ק אנו מבקשים גל עיני בחי' ב' עינים, להסתכל על גדלות הבוב"ה, ובקטנות עצמו שזהו דרך העבודה הנכונה שיוכל לעסוק בתו"מ ובתפלה מעומק הלב, וזהו ואביטה נפלאות מתורתך, וערבה לד' מנחתו ועבודתו.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

ר"ש הוא לכל אפי' לפחותים

כל מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק בר' שמעון בן יוחאי. כשם שהש"ת הוא ה' לכל, כך רשב"י הוא רשב"י לכל אפילו לפחותין.

בית אהרן (ל"ג בעומר)

שתולים בבית ה' בחצרות אלוקינו יפריחו, ר"ת ש'תולים ב'בית ה' שב"י ר"ת ש'מעון ב'ן י'וחאי, דמבקשים אנחנו מהבורא ית"ש דאורות הקדושים של רשב"י וחבריו ה"שתולים בבית ה'" בעולם העליון "בחצרות אלוקינו" לאותן העומדים מרחוק מבית ה' שהם בחצרות אלוקינו כמו שהחצר הוא לפני הבית, כן עומדים מנגד "יפריחו" יזריחו ויופיעו בתוכנו.

(דברי יהזקאל)

◆◆◆

טעם החאלאק"ע

טעם למנהגן של ישראל שמגלחין שערות ילדים בעת שנתגדלו ונעשו בני ג' שנים, ובא"י המנהג לגלח הילדים בל"ג בעומר הלולא דרשב"י ע"ה על הציון הקודש, יש למצוא רמז לזה בתורה כי "והתגלח" (ויקרא יב, לג) כתיב ג' גדולה לרמז בעת שנתגדל הילד ונעשה ג' שנים אז צריך לגלחו, והפסוק הזה הוא פסוק ל"ג להורות שמגלחין אותו ביום ל"ג בעומר, והוא מקור טהור למנהגן של ישראל ומובא בפע"ח (שער ספיה"ע פ"ז) וז"ל העיד לי הרי"ס (הר' יונתן סאגיס) שהלך (האריז"ל) שם לגלח את בנו ועשה שם משתה ושמחה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

מתנוצץ אורו של שבועות

ענין קדושת ל"ג בעומר, כי בפסח הי' מקריבין העומר הבא מן השעורין מאכל בהמה, ובשבועות שתי הלחם הבאים מן החטים מאכל אדם, לרמז שאדם צריך לטהר ולקדש עצמו בימי הספירה ולזכך את חומריותו הבהמיות כדי שבעצרת יגיע למדרגת אדם, וזהו אדם ובהמה תושיע ד' היינו אדם שעלה ע"י מעשיו הטובים ממדרגת בהמה למדרגת אדם, ויען כי בל"ג בעומר אשר כבר עברו רוב ימי הספירה מספר ל"ב ונתרחקנו ממאכל בהמה ומתקרבין ובאין ומאירים לפנינו האורות מבחי' אדם במשך הימים שהם מספר טוב, ולמאור ובא קראו יום הוא יום הילולא דהתנא הקדוש רשב"י זיע"א אשר בו יתחילו הישועות על ישראל, ועין בעין נראה כי סימנא מילתא היא כי מספר גימט' של אדם ובהמה תושיע ד' עולה מספר רבי שמעון בר יוחאי.

(הגה"ק מבארניב ז"ל הובא בס' כוחו דרשב"י)

◆◆◆

שמחת היום

אדמו"ר הקדוש הרבי ר' ברוך נכד הבעש"ט זיע"א נהג בכל שנה ושנה ביום ל"ג בעומר לעשות סיום ספרי הזוה"ק, ואחר הסיום לקח הספר הזוהר בידי קדשו ורקד כמה שעות, ואחרי ריקודין משמחת היום ומשמחת התורה נשק בפי קדשו את ספר הזוהר ואמר בזה הלשון "איך קען דיך, און די קענסט מיך" (פי' אני מכיר אותך ואתה מכיר אותי) עכל"ק.

(כוחו דרשב"י)

יום ל"ג בעומר בצל צדיקים הקודמים זי"ע

הגה"ק החוזה מלובלין זי"ע:

חסיד אחד הי' פעם אחת אצל החוזה מלובלין והיה ממקורביו, אמר לו הרה"ק מה עתה במירון אמר לו שמח מאוד, אמר לו הרה"ק תרצה להיות במירון, והשיב לו, איך אפשר לי להיות, ונתן לו מעט שירים לאכילתו בשולחן ויצא מכליו ומחושיו והתחיל לנגן פזמון בר יוחאי בקול ורקד מאוד עד שלא ידע כלל שהוא בלובלין, ואח"כ תפס אותו הרה"ק מלובלין ואמר לו: ר' פרץ, היכן אתם, ובא לדעתו שהוא בלובלין.

(כתבי ר"י שו"ב)

♦♦♦

הגה"ק מצאנז זי"ע:

כעין סיפור הנ"ל מסופר על הרה"ק מצאנז שפע"א כשערך הרה"ק מצאנז את שולחנו הטהור ביום ל"ג בעומר היה שם יהודי אחד מארץ ישראל, ובאמצע אכילת המיערן חשב היהודי הנ"ל בינו לבין עצמו על השמחה הגדולה השוררת במירון ביומא קדישא הדין וחבל שהפסיד בהאי שעתא הזדמנות זו לשמוח שם בהר הקודש, הרה"ק תפס תיכף את מחשבתו וקרא אותו ונתן לו קצת מהמיערן ואמר לו "דא האסטו מיירון [מירון]" ותיכף באותו רגע התחיל היהודי להרגיש את השמחה הגדולה השוררת במירון והתחיל לרקוד בהתלהבות אש קודש, עד שכל הקהל התחיל לרקוד אתו יחד.

(עטרת חיים)

♦♦♦

הגה"ק מקארלין זי"ע:

הגה"ק בעל בית אהרן מקארלין ידוע אשר הוא הוא בעל המימרא הידועה: "כשם שהש"ת לכל כך רשב"י לכל אפילו לפחותים", פע"א נסע הרה"ק נסיעה, וכשהיה בדרך חל ל"ג בעומר, הבית אהרן עבר בעיר בארדיטשוב ושם ערך את שולחנו הטהור, שם בבארדיטשוב היה גר יהודי בשם ר' יוזל שהיה שם אחד מדייני העיר, הדיין ר' וזל היה תלמיד חכם אבל לא היה לו קשר עם חסידות, אבל כעת שהגיע הבית אהרן לעירו בל"ג בעומר הלך להשתתף בשולחנו הטהור, באמצע הטיש קרא הבית אהרן להדיין ר' יוזל: בבקשה תאמר איזה מימרא מרבי שמעון", הזכיר ר' יוזל מאמר הרשב"י "מוטב שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים", וכשאמר ר' יוזל המאמר הוסיף הבית אהרן וסיים המאמר "מנלן מתמר", בשעת מעשה לא הבינו החסידים כוונת הבית אהרן עם המאמר וגם בזה שסיים המאמר במילים "מנלן מתמר", לא עבר הרבה זמן ור' יוזל שהיה כבר הרבה שנים אחרי חתונתו ועדיין לא נפקד בבנים, נפקד בשנה זו ונולדו לו תאומים, כעת נזכרו כבר בשולחנו הטהור של הבית אהרן בל"ג בעומר, כשהבית אהרן כיבדו במאמר מהרשב"י וסיים "מנלן מתמר", שבזה המשיך הבית אהרן ישועה ליהודי זה שיפקד ויוולד לו תאומים כמו שמצינו בתורה אצל תמר.

(שיח שרפי קודש)

♦♦♦

אצל הרה"ק מראזוואדאוו זי"ע:

ידוע שאצל הרב מראזוואדאוו היה ל"ג בעומר יום מיוחד וכו', דבר זה לא ראו אצל שאר נכדי דזיקוב, רק בראזוואדאוו, ושורש הדבר היה כך, להרה"ק מצאנז נזדמן פעם להיות ביום ל"ג בעומר בעיר דזיקוב, הרה"ק הרבי ר' אליעזר נהג לעשות סעודה בל"ג בעומר, והזמין את מחותנו הדברי חיים להסעודה, והוסיף ואמר לו: מחותן, חלש אני וקשה לי לישב אצל סעודה זמן רב, וע"כ אבקש מהמחותן להודיע לי בדיוק באיזה זמן יבוא, ואז נערוך את הסעודה מבלי להצטרך להמתין, ואמר לו הדברי חיים איזה שעה.

כשהגיעה השעה, נכנס הרבי ר' אליעזר ונטל ידיו להסעודה, אבל הרב מצאנז לא בא, הוא סגר את חדרו באכסניא שלו, ושמעו שהוא מסתובב בחדרו הלוך ושוב, והיה מעשן את מקטרתו, הקהל אצל הרבי ר' אליעזר תמהו, מדוע לא בא בזמן שקבע, והלכו אליו ודפקו על הדלת, אבל לא פתח, כך נמשך זמן רב, ואצל הרבי ר' אליעזר מצטערו מזה, שהלה הגיד להדברי חיים שהוא אדם חלוש והדבר עולה לו בטורח, ומדוע מתעלם הדברי חיים מכל זה.

הרב מראזוואדאוו היה אז אברך, וחס על כבוד אביו, הלך להאכסניא ודפק בכח על הדלת, כששמע הדברי חיים דפיקה חזקה, פתח את הדלת, וכראותו את הרב מראזוואדאוו קרא אותו פנימה, וחזר וסגר את הדלת, והם הסתובבו יחדיו בהחדר הלוך ושוב שעה ארוכה.

כשיצא משם הרב הקדוש מראזוואדאוו היה בהתלהבות גדולה ונוראה (צוקאכט), ומאז נקבע אצלו ל"ג בעומר ליום מיוחד בשנה, ואמרו שהדברי חיים גילה לו שורש קדושת היום הזה.

(בית צדיקים יעמוד ה"ג דף ס"ד)

♦♦♦

כידוע היה ל"ג בעומר נחשב כיומא דפגרא חשוב אצל הרה"ק מראזוואדאוו, והוא קיבל את ענין ל"ג בעומר מהרה"ק מצאנז, ומעשה שהיה כך היה: פעם שבת הרה"ק מצאנז אצל הרה"ק מדזיקוב, ונשאר שם לל"ג בעומר, והיה מדובר שיערכו את הסעודה בשעה י"ב בצהריים, הזמין הרה"ק מצאנז את הרה"ק מראזוואדאוו שיכנס אליו בשמונה בבוקר, לפני התפילה, וכשבא שוחח עמו במשך ארבע שעות תמימות.

כאשר הרה"ק מדזיקוב ראה שהשעה מתאחרת והרה"ק מצאנז טרם התפלל, שלח את משמשו משה משרת, שילך

ויראה מה הרה"ק מצאנז עושה, הלך המשמש לאכסניית הרה"ק מצאנז ונקש בדלת, הרה"ק מראזוואדאוו ביקש לקום ולפתוח, אמר לו הרה"ק מצאנז: אל תלך, אני אפתח, הוא פתח את הדלת וכיבד את משה משרת במלקות ממקטרתו כדרכו בקודש.

שב משה משרת אל הרה"ק מדזיקוב, ואמר: שניהם מפטפטים, "זיי זיצן און באצקען", והוסיף: שכר הליכה כבר קיבלתי, הן המכות שהרה"ק מצאנז כיבדו בהן, שיחתם הסתיימה בסביבות השעה שתים עשרה, והרה"ק מצאנז עמד כעשרים מינוט, ואמרו בשמו, שהוא מתלבש במלאך שיש לו אלף פיות ואלף לשונות, כשסיים את תפילתו, ישבו לסעודת ל"ג בעומר.

הרה"ק מראזוואדאוו לא סיפר לאיש על מה שוחחו, אף לא לבניו הקדושים, אך זאת אמר, שהרה"ק מצאנז אמר כאלו דיבורים, "אזעלכע שמועסן", ששערות ראשו סמרו מפחד, "די האר האבן זיך פאר פחד אויפגעשטעלט אונטערן קאפל אויפן קאפ", ואז גילה לו "ווי אזוי מען זעהט א נשמה".

משם קיבל הרה"ק את סוד ל"ג בעומר לעשותו כחג, וקראו "יום קבלת התפילות", כמו שכתב מרן המנחת יהודה [מסטוטשין] במאמריו.

פעם היה הרה"ק מצאנז באיוואניטש (מקום מרפא) ולשבת נסעו אליו הרה"ק מראזוואדאוו וחותנו מרן הגה"ק הייטב לב זי"ע, והיו שם כשמונה מאות יהודים לשבת.

בליל שב"ק בעת עריכת השולחן הטהור, ישב הייטב לב מימין הרה"ק מצאנז, והרה"ק מראזוואדאוו לשמאלו, לאחר ברכת המוציא - והדגיש תיבת המוציא - פנה הרה"ק מצאנז והמתיק סוד עם הרה"ק מראזוואדאוו, לאחר שסיים את דבריו פנה הייטב לב לחתנו מאחורי גבו של הרה"ק מצאנז, ושאלו בלחש מה אמר לו הרבי, פנה אליו הרה"ק מצאנז ואמר לו: מה ששוחחתי עם המחותן, אני מצווה שלא לומר.

ופירשו זאת, שהיו להרה"ק מצאנז ענינים מיוחדים שגילה אותם לתלמידים מסויימים בדווקא, והראיה מענין ל"ג בעומר שמסרו רק להרה"ק מראזוואדאוו, ומה ששייך לצדיק זה אינו יכול לומר לצדיק אחר, והראיה, שהרה"ק מראזוואדאוו לא סיפר מענין ל"ג בעומר שקיבל לאף אחד.

(החכמה מאי"ן דף ק"ל)

◆◆◆

מקובל בין חסידים ואנשי מעשה העובדא דלהלן: אא"ז הדברי חיים מצאנז זי"ע היה פעם בדזיקוב אצל מחותנו הרה"ק הרר"א זצ"ל, והמתינו על הדברי חיים ליכנס לסעודת ל"ג בעומר, וכשאיחר בדבר, שלחו למשמש להביאו אל השולחן, כשפתח המשמש את הדלת, ראה שהדברי חיים אוחז ביד הרה"ק רבי משה'לע מראזוואדאוו זצ"ל, ורמז הרה"ק מהר"מ למשמש שלא יבלבל עתה, ואחרי שהגיעו אל השולחן, שאל הרה"ק מהר"א לבנו רבי משה זצ"ל, על מה שוחחו, והשיב לאביו, שהדברי חיים מסר לו סודות של השיר בר יוחאי, "ווי אזוי אריין צו שטעלן יעדן בר יוחאי אין זיין קעסטל".

(שיחתן של עבדי אבות ח"א דף רפ"א)

◆◆◆

רבי משה מראזוואדאוו זי"ע היה פעם בל"ג בעומר אצל הדברי חיים [מצאנז] זי"ע, ואמר רבי משה שאחיו רבי נפתלי חיים נמצא עכשיו במירון, ונעשה שם התעוררות, אז סגר עצמו הד"ח עם רבי משה קודם התפילה, ואמר רבי משה אח"כ שאז גילה לו הד"ח הסוד של ל"ג בעומר.

(אוצר ישראל דף קס"א)

◆◆◆

הרה"ק מראזוואדאוו העיד על עצמו (או צדיקים אחרים העידו עליו) שיש לו ניצוץ מנשמתו של התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון (או מרבי שמעון בר יוחאי), ואכן ראו אצלו שבל"ג בעומר נהג להתפלל לפני התיבה כל השלש תפילות.

והיה זה לפלא, כי מפאת גודל חולשתו וכו' לא התפלל כמעט כל השנה לפני התיבה, ואפילו בג' חשון, יומא דהילולא של אביו הגה"ק רבי אליעזר'ל [מדזיקוב זי"ע], לא התפלל כל הג' תפילות לפני התיבה, ופעם אחת אחרי שהתפלל בג' חשון תפילת ערבית לפני התיבה התיישב על הכסא (זאפע) ואמר שהיום הוא יומא דהילולא של אביו, ובעוד יומיים יומא דהילולא של אמו (ה' חשון) ואיני יודע מהיכן מחליפים כח (בלשונו: היינט יארציט, איבער מארגן יארציט, איך וויס נישט וואו נעמט מען אזויפיל כח), ועל כל זה בל"ג בעומר התפלל כל הג' תפילות לפני התיבה.

("גאורות ח"ב דף ר"י - בית צדיקים יעמוד ח"ג דף ס"ד)

◆◆◆

בל"ג בעומר הי' הרה"ק מראזוואדאוו נוהג לומר קדיש ולהתפלל לפני העמוד, ואף הדליק נר לכבוד היארצייט, ונתן תיקון כמו בעל חיוב, והרה"ק הצבי לצדיק בלאזשוב זי"ע אמר בבדיחותא שרבי שמעון בר יוחאי כבר אינו בעולם כמה אלפים שנה ועדיין יש לו כאן יתומ'ל קטן בעולם.

(דברי שלמה יהודה דף תי"ח)

◆◆◆

פעם אחת יצא מפיו הקדוש [של הרה"ק מראזוואדאוו זי"ע] אם העולם היו יודעים שיכולים לפעול אצלי בל"ג בעומר יותר מיוהכ"פ, אז היו באים אלי רק על ל"ג בעומר, ומאז ואילך נסעו אליו אלפים ורבבות מישראל על ל"ג בעומר ונושעו על ידו.

(כל הכתוב לחיים דף רכ"ח)

◆◆◆

גם הרבה אנשים שפנו אליו [אל הרה"ק מראזוואדאוו זי"ע] בבקשות במשך השנה, דחה אותם עד ליום ל"ג בעומר, ואכן ביום זה נתאסף קהל רב בראזוואדאוו.

("גאורות ח"ב דף ר"י)

ל״ג בעומר היה ידוע בראזוואדאוו ואל הרה״ק ר״י מסטיטשין זי״ע, כיום פקידה וישועה, המונים נהרו להיוושע, עד שמרוב הדוחק לא יכלו הגבאים להשתלט על הקהל, והרה״ק מראזוואדאוו היה עומד בעצמו ליד הפתח ופיקח על הסדר.

(החכמה מאי״ן דף קל״ב)

◆◆◆

איש אחד בא להרה״ק רבי משה מראזוואדאוו זי״ע לבקש ישועה גדולה, וציוה לו שיבוא בל״ג בעומר, כי אז עת רצון להתפלל ולפעול ישועות בזכות רשב״י, ואמר על זה רמז בפסוק (תהלים פד, ג) לבי ובשרי ירננו אל קל חי, לב״י נוטריקון ל״ב יום, דהיינו שכבר עברו ל״ב ימי העומר, ועכשיו הגיע ובשר״י, נוטריקון רבן שמעון בר יוחאי, דהיינו ל״ג בעומר יומא דהילולא דיליה, והיום הזה מסוגל להתפלל ולקיים ירננו אל קל חי, שאז הקב״ה מקבל התפילות.

(בית צדיקים יעמוד דף ס״ה)

◆◆◆

שמעתי מהרה״ג ר׳ נחום האראוויטץ, שאביו הגה״צ ר׳ יעקב יצחק זצ״ל היה בן בתו של הרה״ק ר׳ יעקב יצחק מאיוויניטש שהי׳ חתן הרה״ק ר׳ מנשה מראפשיץ זצ״ל, וזקינתו הנ״ל לא זכתה לבנים, כשכבר עברה י״ד שנים מהנישואין נסעה להרה״ק ר׳ משה׳לע ראזוואדאווער זצ״ל שתיושע בזרע של קיימא, אמר לה הרה״ק שתבוא אליו על ל״ג בעומר, וכן עשתה, ובאת אליו על ל״ג בעומר, אמר אז הרה״ק: ״איך האב א נשמה איך וואלט עס געגומען פאר מיין משפחה, אבער איך קען נישט צוקוקן איר צער, געב איך עס פאר איר״, אחר זה נולד אביו זצ״ל.

בימים ההם היו לובשים העמעדער בלי כפתורים, והיו ב׳ מינים, א׳ בלי חוטים (בענדלעך) וא׳ בחוטים, ואביו היה לובש בהעמעד עם חוטים, ופע״א הי׳ אצל הרה״ק מפלאנטש בנו של הרה״ק מראזוואדאוו וראה אותו לבוש בהנ״ל, אמר לו: ״דו ביזסט מיין ברודער און דו גייסט מיט בענדלעך״ [כוונתו הי׳ שהרי אביו הרה״ק מראזוואדאוו אמר שזה הנשמה רצה ליקח להמשפחה שלו].

(שיח זקנים ח״א דף מ״ז)

◆◆◆

סיפר לי הרה״צ ר׳ משה האלבערשטאם מקיוויאשד ששמע מחותנו הגה״צ מקיוויאשד זצ״ל ששני דודיו משמעו שאנשים נושעים בראזוואדאוו בבנים בל״ג בעומר, נסעו ג׳כ להרה״ק ר׳ משה׳לע בל״ג בעומר, ואמר להם שיסעו לביתם ויביאו גם נשיהם, הם עשו כן וגם נשיהם באו אז באותו ל״ג בעומר, ונושעו בבנים.

(שיח זקנים ח״ב דף מ״ב)

◆◆◆

הרה״ק מראזוואדאוו היה מחלק בייגל ביום זה, ואמר כי יש בשמו רמז לל״ג בעומר, וידוע לי מיהודי ממעליץ, ר׳ אליעזר, שהרבי כיבדו בבייגל בל״ג בעומר והוא הצליח מאוד ונעשה עשיר גדול, והיה בעל צדקה נודע.

(החכמה מאי״ן דף קל״ב)

◆◆◆

סיפר לי הגה״צ ר׳ מרדכי מנשה זילבער ששמע מכ״ק אדמו״ר [ר׳ יהודה] מסטיטשין זצ״ל, ששמע מאביו הרה״ק [רבי יצחק] מסטיטשין זצ״ל, שאביו הרה״ק מראזוואדאוו זצ״ל אמר בענין ל״ג בעומר, ״וועז איך וואלט געקענט געקענט זיין אין מירון אויף ל״ג בעומר, וואלט אויך געקענט אויספועל׳ן פאר אידן כל מיני ישועות, און אפשר גאר דעם רעכטן קנאק (היינו ביאת המשיח)״.

(שיח זקנים ח״ד דף ק״י).

◆◆◆

סיפר לי הגה״צ ר׳ מרדכי מנשה זילבער ששמע מכ״ק אדמו״ר [ר׳ יהודה] מסטיטשין זצ״ל, ששמע מאביו הרה״ק [רבי יצחק] מסטיטשין זצ״ל, שכשהתחיל אביו הרה״ק מראזוואדאוו זצ״ל לעשות ענין גדול מל״ג בעומר, לא הגיע קהל גדול לשולחנו, ונגמר השולחן כשהיה עדיין יום, והלך הרה״ק מראזוואדאוו לטייל בחוץ ואמר לבנו הרה״ק מסטיטשין, ״אוי, די זון גייט שוין אונטער, וועז איך וואלט געקענט האלטן דעם טאג מיט אייזערנע צוואנגען וואלט איך אים געהאלטן, ס׳איז מיר קיין שום טאג נישט אזוי גוט אויפן הארץ אזוי ווי דער טאג.

(שיח זקנים ח״ד דף ק״ט)

◆◆◆

באמירת התורה היה הרה״ק מראזוואדאוו מפליא את מעלת היום, אומר היה, ש״משה״ בגימטריא ל״ג בעומר, ואמר: שאין לו בכל השנה כולה זמן טוב כמו ל״ג בעומר, אילו הייתי יכול לעכב את היום הזה, הייתי מחזיקו בשיניים.

(החכמה מאי״ן דף קל״א)

◆◆◆

אמר הרה״ק מסטיטשין זי״ע, כשהיה אביו הרה״ק מראזוואדאוו מזכיר בל״ג בעומר את שמו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי היה כה עורג וכוסף, עד שלא היה יכול להוציא את התיבות מפיו.

(החכמה מאי״ן דף קל״א)

◆◆◆

שמעתי מהרה״ג ר׳ יצחק לעבאוויטש אב״ד וואודרידזש, ששמע מהגה״צ מוהר״א מקיוויאשד זצ״ל, שאצל הרה״ק ר׳ משה׳לע מראזוואדאוו זצ״ל האט זיך געעפנט צוויי שנירלעך טרערן אין הושענא רבה און ל״ג בעומר [היו נפתחין שני שרשרות של דמעות בהושענא רבה ובל״ג בעומר], והראה על עיניו איך שנזלו דמעות, ואמר א גאנצן טאג האט זיך געגאסן א קוואל פון טרערן [במשך כל היום היה נשפך מעין של דמעות].

(שיח זקנים ח״ו דף קנ״ז)

ענגלאנד רוצה לרצות את קבוצת הציונות

בנתיים בתחילת שנת 917' למס', הוקמה ממשלה חדשה בענגלאנד, כשלראש הממשלה נבחר "דעוויד לאויד - דזשארדזש" ולשר החוץ נבחר "ארטור באלפור", שלשניהם היו קשרים טובים עם חיים וויצמאן שר"י ועם מנהיגי ציונים אחרים, ואז התחילו לנטות לטובת הציונים.

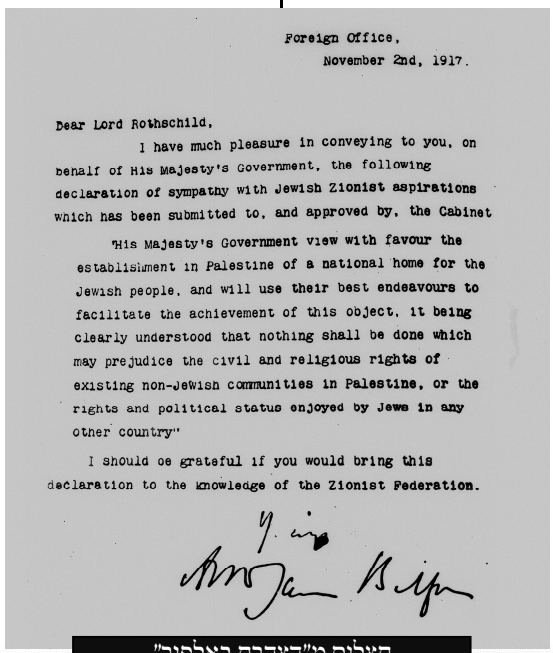
ולמעשה מה שהכריע את הכף היה מצב המלחמה, שני הצדדים בהמלחמה הגדולה התייצבו על עמדם בחזיתי המלחמה לאורך ורוחב אייראפע עד שנראה שאין מוצא מהמצב הנורא, התקוה הטובה להאומות המאוחדות היה, אם יצליחו למשוך את ארצות הברית שיכנסו למלחמה לגמרי, אבל הנשיא ווילסאן, היה נחרץ מאוד נגד ההתערבות במלחמה, ובשנת תרע"ו (916' למס') ניצח בסיבוב שני רק אחר שהבטיח נחרצות לעם האמריקאי שיישאר נייטראל ולא יתערב בהמלחמה העקובה מדם.

בענגלאנד היו בטוחים שביד הציונים המפתח הנכון לשכנע את ווילסאן שכן יתערב ויכנס במלחמה, הרבה מההמון העם האנגלי האמינו בברותם וקנו את תעמולת האנטיסעמיטן ש'היהודים מנהלים את העולם', ולכן רצו להתחשב עם ההשפעת היהודים שכדי שינהלו את העולם לטובת ענגלאנד... ב' מיועצי ווילסאן מהקרובים אליו ביותר, היו יהודים וציוניסטן בלב ונפש, השופט העליון לואים בראנדייס, ופעליקס פראנקפוטער לימים השופט הראשי בבית המשפט העליון, וכן סברו בענגלאנד שעשירי היהודים מחזיקים את כלכלת המלחמה, והשפעתם ניכרת היטב בחדרי המלוכה בוואשינגטאן.

משיכת אמעריקע לתוך המלחמה

ווילסאן נכנס למעשה לתוך המלחמה באפריל 917' למס', אחרי שהדייטשן הטביעו חמש ספינות אמעריקאיות אזרחיות, אבל זה וודאי שיועצי היהודים עזרו לו ודחפו אותו לצדד דעתו לטובת ההתערבות במלחמה, ולמענשה אפילו אחרי הצהרת המלחמה, לקח עוד כמעט שנה עד שאמעריקא התחילו לשלוח חיילים דאייראפע, ובענגלאנד ביקשו לדרבן את ווילסאן שיכנס במהירות למלחמה ולשלוח חיילים וכלי מלחמה, וקיוו להשיג את תוצאות אלו ע"י לחץ הציונים.

באותו הזמן קרה מהפכת הקאמעניסטן ברוסלאנד, וזרקו את מלכות הצאר והשתלטו על רוסלאנד,

Foreign Office,
November 2nd, 1917.

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet

"His Majesty's Government view with favour the establisment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country"

I should oe grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

תצלום מ"הצהרת באלפור"

וכאן מצאו בענגלאנד את עצמם במציאות חדשה, שרוסלאנד אינה מעוניינת להמשיך במלחמה, וזו הביא להרבה ממושלי ענגלאנד לחשוב, שאם יתמכו בהשקפת הציונים ורצונם, יעזרו להם היהודים שהיו מחשובי תנועת הקאמעניסטן, שידחפו בממשלה החדשה שברוסלאנד להמשיך במלחמה, [כאן גם ראו את בריתם של מלכות ענגלאנד בנוגע ציונות-קאמעניזם, שלחמו ביניהם מאוד, והיהודים שהיו בראש תנועת הקאמעניזם רדפו את הציונים באופן מר, השקפת הקאמעניסטן היתה, שכל אחד מוכרח להיות בשוה עם השני ואין נפק"מ בין עשירות, דת, חברות, מין, וכו', ואצל הקאמעניסטן היתה הדבר הגרוע ביותר לייסד מדינה שכל כולה מיועדת למין אנשים מיוחדת, והרבה ציוניסטן נהרגו במשך השנים ע"י הרוצחים הקאמעניסטן רח"ל, אבל הענגלאנדער לא הבינו, וחשבו שהקאמעניסטן היהודים יתמכו במדינה היהודית]

PALESTINE FOR THE JEWS.

GOVERNMENT PLEDGE.

Mr. Balfour has sent the following letter to Lord Rothschild in regard to the establishment of a national home in Palestine for the Jewish people :—

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of his Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to and approved by the Cabinet :—

His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country.

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

ה"טיימס" בהודעתו על הצהרת באלפור

חוץ מזה רצו בענגלאנד שיהא להם בעלות על מדינה שיחלוק בין מדינות הערביים שהובטח להם עצמאות, ולא להרשות לערבי אזיע ואפריקע להתאחד בכל השטחים כמדינה ערבית ענקית.

ע"י הענקת פאלאסטינע להציונים, כמדינה שתעמוד תחת השפעת בריטאניע, היה זה נותן אפשרות לענגלאנד להשתמש בפלאסאינע כסכין החותכת בדיוק באמצע מדינות שבשלטון הערביים, ובזה ימשיכו בהשפעה ושליטה מסיומת בשני צדי פאלאסטינע.

ניתוסף לזה הוא כי לאנד באלפור בעצמו נטה מאוד אל השקפת הציונים, כמו הראש ממשלה החדש לאוד - דישראדזש, בהיותם שניהם נוצרים אדוקים, הראו אינטרס גדול בתוכניותם של הציונים, וראו בזה הגשמת חזון דתם מטופשת, וכן סברו עוד שרי ענגלאנד.

שלפי דמיונם יועמד בארץ ישראל מדינה יהודית ותיקף יתחזה "גואלם" שר"י וכל ישראל ישתמדו היל"ת, ובאלפור בעצמו הדגיש שהנוצרים צריכים לעזור לישראל להקים מדינה.

ההצהרה ההיסטורית

באסיפת קאבינעט בממשלת ענגלאנד ב31' באקטאבער 917' למס' ט"ו מרחשוון תרע"ח, הסביר באלפור ש"ההצהרה בתמיכה בנצונם של הציוניסטן אפשר לבריטאניע הגדולה להעביר פרסומת קיצוניות מוצלחות גמן ברוסלאנד וגם באמעריקע", יומיים לאחמ"כ ביי"ז מרחשוון תרע"ח השני בנאוועמבער 917' למס' חתם שר החוץ האנגלי ארטור דזשעימס באלפור מכתב רשמי ממשלתי המיועד לברון ראטשילד, ובו כותב שממשלת ענגלאנד מסתכלת בעין טובה על הקמת בית לאומי לעם היהודי בפאלאסטינע, ויעשה כל מה שבידו להגיע אל המטרה.

בהצהרה הקצרה אל ראטשילד נכתב כך:

"לעונג הוא לנו להודיעכם בשם ממשלת הוד מעלתו, ההצהרה הנוכחית של השתתפות בשאיפות של היהודים הציונים, ממשלת הוד מלכותו המלך יר"ה מסתכלת בעין טובה על הקמת בית לאומי לעם היהודי בפאלאסטינע, ויעשו כל מה שבידם להשיג את המטרה, בהנבה הברורה שכלום לא יעשה שיחלק בין הזכיות האזרחיים והדתיים של עדתות שאינם יהודים בפאלאסטינע, או את הזכיות והסטאטוס הפוליטי שיהודים נהנים מהם בארצות אחרות".

ההצהרה נחתמה ע"י שר החוץ באלפור ונמסרה לבארן ליונעל וואלטער ראטשילד, בבקשה שימסרנו אל הפעדעראציע הציונות, מן המעונין לציין שההצהרה היה מצומצמת מהנוסח שהציע וויצמאן, אף שהיה בזה הכרה על הקמת בית לאומי בארץ ישראל, וכן הכרה נרחבת בתנועת הציונות כמייצגים על הבקשות אלו, אבל שר החוץ האנגלי השתמש בדווקא במילים "בית לאומי" במקום לכתוב "מדינה" או "מולדת".

בעצם זה שנכתב "בית לאומי", אין לו שום משמעות בחוק הבינלאומי, ומשמעותה לא נתפרש בבירור אף פעם ע"י הציונים, ובזמנו הבינו הרבה שהציונים יקבלו שלטון ואויטאנאמיע ששם יגירו היהודים תחת שלטון המאנדאט האנגלי.

וכמה שנים לאחמ"כ בשנת תרפ"א, הצהירו ממשלת ענגלאנד בעצמם בספר הלבן הראשונה (כפי שיוכתב להלן בעזהשי"ת), שהצהרת באלפור לא דיבר כלל ממדינה יהודים, רק מבית יהודי בפאלאסטינע, דהיינו שידורו בין הרוב הערבי.

המשך יבוא אי"ה

פנימי תרפ"ה בלתי מוגה

משורלחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר מוויזניץ וומסב"ג שליט"א בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת תולדות תשפ"א לפ"ק

האדמו"ר מוויזניץ: קודם א מזל טוב טאקע לכבוד די שמחה, דער אייבערשטער זאל העלפן אפאך נחת פון אלע קינדער און אייניקלעך.

האדמו"ר מוויזניץ הציג לפני רבינו

את בנו הרב חיים מאיר שליט"א

ואמר: דאם איז מיין זוהן, א איידעם ביי מיין ברודער רבי ברוך שמשון (האדמו"ר מוויזניץ בית שמש שליט"א).

כ'בין נישט געווען אין וויליאמסבורג בשעת די חתונה (שמחת נישואי נכד רבינו שליט"א, הרב ר' יואל שליט"א בן הגה"צ רב דקהלתינו בוומסב"ג שליט"א שהתקיימה ביום א' פ' חיי שרה בוומסב"ג), כ'בין געווען זיך אפרוהען אויף אפאר טאג אין מיידל קעמפ (מחנה קיץ לבנות וויזניץ). כ'האב געהאט בדעה צו גיין צו די חתונה, מ'האט מיך געוארנט, אבער ס'האט זיך אזוי אויסגעשטעלט, האב איך נישט געקענט זיין.

רבינו: די מיידל קעמפ איז בשכינות דארט מיט מחנה בית רחל.

האדמו"ר מוויזניץ: יא יא, ס'איז ממש ממש נאנט. אפאך אונזערע יונגעלייט גייען דארט לערנען.[1]

ס'איז א גרויסע חילוק דא פון די שטאט, עס איז ריינער די גאסן דאהי ווי אין וויליאמסבורג.

רבינו: דא איז ריינער? ס'איז נישט קיין פארגלייך, דא איז ריין...

ס'איז היינט זייער שווער געווארן אין וויליאמסבורג די גאסן דארט, ס'איז אפאך ערגער געווארן ווי אמאל.

האדמו"ר מוויזניץ: איך טרייסט מיך מיט איין זאך, מיין טאטע ז"ל פלעגט פארציילן א מעשה פון רבי אהרן ראטה (כ"ק האדמו"ר וראש החבריא דשומרי אמונים ז"ל), ער האט געוואוינט אין סאטמאר, און ער איז עפעס געווען אין בערלין דארטן, אדער אין אנדערע גרויסע שטאט, אפאר וואכן דאכט זיך מיר. פארוואס איז ער געפארן קיין בערלין וויים איך נישט...

רבינו: ער איז געפארן זיך היילן...

האדמו"ר מוויזניץ: ער איז געווען דארט אפאר וואכן, האט רבי אהרן זיך אנגערופן, די גאסן פון בערלין האבן מיך מער מטהר געווען ווי די גאסן פון סאטמאר, אין סאטמאר האט ער געוואוינט אויף א פלאץ וואו ס'איז נישט געווען קיין נסיונות, ער האט געוואוינט אויף די 'באטער' גאס, זייער א אפגעהיטענעם פלאץ, ער האט נישט געהאט קיין נסיונות, ער האט זיך נישט געדארפט שלאגן מיטן יצר הרע, אבער ווען ער איז געפארן קיין בערלין איז יעדעם מאל וואס ער איז ארויס אויף די גאס האט ער זיך געשלאגן מיטן יצר, איז ער נתעלה געווארן צו העכערע מדריגות.

---

1 בימות הקיץ יש כולל נאה וחשובה במחנה קיץ "מחנה בית רחל" שע"י מוסדותינו הק', ויושבים שם באהלה של תורה אברכים תלמידי חכמים יקרים, הנמצאים שם למשך חדשי הקיץ אשר ב"ב שתחי' עוסקת כמחנכות ומדריכות אצל בנות בית רחל.

רבינו: דער זיידע ז"ל אין עצי חיים זאגט אין פ' קדושים, ער ברענגט צו פונעם ישמח משה, רש"י זאגט דארט ביי קדושים תהיו 'כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה', זאגט ער וועט ס'איז 'אתה מוצא גדר ערוה', וועט מ'איז אויסגעשטעלט במציאות זיך צו שלאגן מיטן יצר און מאכן גדרים, איז 'אתה מוצא קדושה', ס'איז א קדושה נרגשת.[2]

האדמו"ר מוויזניץ: יא, טאקע מיט דעם טרייסט איך מיך אז איך מוז וואוינען דארט, ס'איז דא מער נסיונות, ברענגט עם מער.

דער סקווערער זיידע (אבי אמו ב"ק אדמו"ר מסקווירא ז"ל יסד וכונן את שיכון סקווירא מדין לעיר) האט געמאכט א שיכון, דער טאטע (האדמו"ר התורת מרדכי) ז"ל האט געמאכט א שיכון (שיכון וויזניץ במאנסי), און דער אמרי חיים אויך (שיכון ויזניץ בבני ברק).

רבינו: יא, ס'איז נישט קיין דמיון, דאס וואוינען דא ווי צו וואוינען אין די גרויסע שטאט.

האדמו"ר מוויזניץ: מ'זאגט נאך אז דער סקווערער זיידע ז"ל וועט ער האט געמאכט דעם שיכון האט ער געזאגט, כ'האב נישט געמאכט דעם שיכון אז איך זאל זיין א אייניציגער וואס כ'האב א שיכון, כ'האף אז אנדערע וועלן מיך אויך נאכטוהן.

---

2 עי' בעצי חיים פ' קדושים ד"ה קדושים תהיו וולש"ק: יתבאר על פי מ"ש א"ז ז"ל בישמח משה (פרשת אחרי) עה"פ את משפטי תעשו וגו' אני ה' אלקיכם (ויקרא יח ד), דהנה אמרו רז"ל (ויק"ר פכ"ד ו) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, ויש להבין הלא אמרינן בכל המצות אשר קדשנו במצותיו. רק הענין דאית קדושה בהשתלשלות רחוקה ואין נרגש, ואית קדושה נרגשת, והנה מי שבא דבר עבירה לידו ומתגבר על יצרו ועומד בנסיון, ובפרט אם מוסר נפשו על הדבר, רוח קדושה לבשתו, וכמו שמצינו במסכת שבת (דף נו:) בנתן דציצותא. והנה בעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים צריך למסור נפשו עליהם, והיינו אתה מוצא דייקא שהוא קדושה נרגשת. וז"ש את משפטי תעשו, בלי שום תנאי, אפילו למות על ידם, דהיינו גדר ערוה האמור בפרשה, אז אני ד' אלקיכם, שמייחד שמו יתברך עליו, עכ"ד.

וזה שאמר הכתוב קדשים תהיו, ופירש"י הוי פרושים מן העריות, שכל מקום שאתה מוצא 'גדר' ערוה 'אתה' מוצא קדושה, ר"ל כנ"ל שהקדושה תהא נרגשת. לכן אני ד' אלקיכם, שמייחד שמו יתברך עלינו, ואנו מרגישים הקדושה. וזה שאמר הכתוב ואתם הדבקים בד', ר"ל שאנו דבקים בו ית"ש, כי על ידי הנסיון אנו דבקים בו והקדושה נרגשת בנו.

דער טאמאר רב ז"ל האט דאך אויך וועגן דעם געמאכט דעם שיכון, די שטאט דא קרית יואל, אויך וועגן די גאסן אין שטאט, נישט אזוי?

רבינו: יא אוודאי.

עם האט אים זייער לאנג געדויערט ווילאנג ער האט עם געמאכט, ער האט עם שוין געווארטלט אסאך יארן פריער מאכן, ס'איז אים שווער געגאנגען, מ'האט דאך געדארפט א גרויס פלאץ און ס'האט געדארפט זיין פאסיג צום צורך,[3] מ'האט עטליכע מאל פראבירט פארשידענע מקומות.[4]

האדמו"ר מוויזניץ: דער סקווערער זיידע ז"ל האט געזאגט, ווען ער ווייסט פאר דעם אז עם וועט אים אנקומען אזוי שווער, ווייסט ער נישט צי ער וואלט געמאכט דעם שיכון, אבער געלויבט דער אויבערשטער אז ער האט נישט געוואוסט.

רבינו: ווען איך בין געקומען אהער וואוינען (בשנת תש"מ) האבן געוואוינט דא אפאר הונדערט משפחות, היינט וואוינען דא שוין איבער זעקס טויזענט משפחות בליעה"ר.

האדמו"ר מוויזניץ: קיעה"ר, א גאנצע שטאט.

אבער איך הער אז ס'איז דא ב"ה תקנות, עם פירט זיך געהויבן אויף אן ערליכן אופן.

רבינו: זייער ערליך.

האדמו"ר מוויזניץ: ס'איז דא תקנות, מ'לאזט נישט, מ'שטייט מיט א שמירה אז ס'זאל נישט ווערן נפרין.

רבינו: אלעס, אויף כמה וכמה ענינים, און ב"ה פארדעם טאקע איז אסאך שענער ווי אין שטאט.

האדמו"ר מוויזניץ: ס'איז דא א ועד הצניעות, אויף אלע ענינים איז דא א שמירה.

רבינו: מ'גיט טאקע אכטונג. אז נישט ווערט אן הפקירות.

האדמו"ר מוויזניץ: אוודאי אזוי.

---

3 מחמת ריבוי העם של אנשי שלומינו שכבר הי' באותה תקופה, ועם מוסדות התורה לבנים ולבנות ולתלמידי הישיבה.

4 עיי' בס' רצון צדיק שמתאר כל הפעולות צדיק אשר פעל ועשה מרן רביה"ק לרכוש שטחים סמוך ונראה להעיר וויליאמסבורג, כדי להקים שם ישוב, אך הרבה קשיים ומכשולות מבית ומבחוץ נערמו בדרכו שלא יוכל להוציא מכח אל הפועל את מחשבתו, עד שזכה להקים את העיר קרית יואל המעטירה.

האדמו"ר מוויזניץ: די אנדערע וואך מאך איך אי"ה חתונה אן אייניקל, בין איך געקומען מאכן דא א ארימע סעודה פאר די בחורים, אונז האבן מיר דא א ישיבה אין בלומינגראוו, דער מנהג איז געווען צו מאכן א סעודת עניים.

רבינו: באמת, ס'איז נישטא היינט פאר וועמען.

א' הנוכחים: זעהט אוים די בחורים זענען די עניים...

האדמו"ר מוויזניץ: וועז מ'האט התונה געהאט אין ארץ ישראל (בשנת תשכ"ז) איז געווען דעמאלטם א ארימע סעודה?

רבינו: ס'איז געווען, אבער ס'איז נאך געווען בעפאר איך בין אנגעקומען.

און דעמאלטם איז נאך יא געווען עניים.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, ס'איז געווען ממש ארחי פרחי'ניקעם, ממש ארימעלייט, זיי זענען געגאנגען אין די גאס זוכן עפעם צו עסן.

רבינו: יא, היינט איז עם ב"ה נישטא, דער טאטע ז"ל פעלגט זאגן אויף דעם, אז אינדערהיים איז געווען אידן וואס האבן נישט געהאט, אן ארימאן, האט ממש נישט געהאט קיין לחם לאכול. ווער רעדט נאך אויף שבת צו מאכן, היינט איז אנדערש.

האדמו"ר מוויזניץ: היינט איז דא אפשר גרעסערע ארימעלייט ווי דעמאלטם, זיי קענען זיין בעלי חובות פון אסאך געלט, אבער די סארט פון ארימעלייט איז נישטא.

רבינו: בעלי חובות יא, אבער נישט אז זיי האבן נישט במציאות וואס צו עסן, דאס טרעפט מען היינט נישט, ב"ה.

האדמו"ר מוויזניץ: דער טאטע ז"ל האט געפלעגט טיילן אסאך געלט פאר ער האט התונה געמאכט, ער האט טאקע נישט געגעבן צו עסן פאר ארימע לייט, אבער ער האט געפלעגט טיילן, ער האט געשיקט פאר מוסדות, פאר צדקות, יעדעם מאל פאר ער האט התונה געמאכט אן אייניקל, פאר אלע זיינע מחותנים דאכט זיך האט ער געשיקט, פאר די מוסדות פון קיוויאשד, ביקסאד, און נאך אנדערע, ער האט געשיקט א טשעק פאר ער האט התונה געמאכט פאר זייערע מוסדות, און בכלל אסאך צדקה אוים געטיילט פאר א התונה.

ס'איז אן אינטערסאנטע זאך, כ'האב אביסל אריין געקוקט אין די ספרים, אין יסוד ושורש העבודה ברענגט ער דעם זוהר הקדוש, אז די אבות הקדושים קומען אראפ ביי א שמחה,

רבינו: אויפן פסוק (תהלים קמט, ב) ישמח ישראל בעושיו.[5]

האדמו"ר מוויזניץ: יא, אבער ער ברענגט א ראיה פון א לשון הזוהר הק', כ'האב טאקע אריין געקוקט אין זוהר הק', זאגט ער דארטן אזוי, 'ווער ס'איז משתף דעם אויבערשטן ביי די שמחה', אזוי זאגט דער זוהר הק', גייט דער אויבערשטער און ער רייסט ארוים דעם טאטן און די מאמען פון גן עדן.

רבינו: יא, ס'שטייט א לשון (דף ריט.) 'דאית לון לישראל לשתפא לקודשא בריך הוא ושכינתיה בחדוה דלהון'.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, אזוי שרייבט דער זוהר, זאגט ער פשט וואס הייסט ווער ס'איז משתף דעם אויבערשטן אין די שמחה? זאגט ער די כוונה איז אז ער גיט צדקה, ער גיט צדקה פאר תלמידי חכמים, פאר ארימעלייט, מיט דעם איז ער משתף דעם אויבערשטן ביי די שמחה, דעמאלטם זאגט ער ס'איז אזוי ווי א תנאי קודם למעשה, דעמאלטם נעמט דער אויבערשטער די אבות הקדושים פון גן עדן און ער ברענגט זיי צו די שמחה, זאגט ער דארטן, 'א מענטש איז מקיים כיבוד אב ואם', מיט דעם וואס ער 'טיילט צדקה פאר ער מאכט התונה', ער איז מיט דעם מקיים כיבוד אב ואם.

רבינו: ס'שטייט אזוי אין פסוק 'כי יעמוד לימין אביון', דער אויבערשטער שטייט לימין אביון, אזוי שטייט אין מדרש (פ' בהר), כי יעמוד לימין אביון,[6] במילא דארט וואו מ'גיט צדקה דארט איז דער אויבערשטער דא, אזוי שטייט דאך, כי יעמוד לימין אביון.

---

5 וז"ל הזוה"ק (פינחס דף ריט:) **כתיב** (תהלים קמט, ב) **ישמח ישראל בעושיו, בעושו מבעי ליה, אלא אלין קוב"ה ושכינתיה ואביו ואמו, דאע"ג דמיתו קוב"ה אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה להדוה חדוה לנטלא חולקא דחדוה עם קוב"ה ושכינתיה.**

6 **איתא במדרש פר' בהר** (שם, ט) **העני הזה עומד על פתחך, והקב"ה עומד על ימינו, שנאמר** (תהלים קט, לא) **כי יעמוד לימין אביון, אם נתת לו, דע מי שעומד על ימינו נותן לך שכר כו', ע"ש.**

ועיין בספר פלא יועץ (ערך כבוד הבריות) **וז"ל: ...וזכורני שראיתי במדרש שראוי לכבד את העני ולקום מפניו לכבוד הש"י דכתיב כי יעמוד לימין אביון... ע"ש.**

האדמו"ר מוויזניץ: דער טאטע דער ברך משה ז"ל פלעגט אויך מאכן א סעודת עניים?

רבינו: ניין, מ'האט נישט געמאכט, אזוי כ'האב פריער גזאגט, ס'איז נישט שייך געווען ממש צו געבן צו עסן פאר עניים ביי א סעודה פאר זיי.

האדמו"ר מוויזניץ: עס איז געווען א קפידא צו מאכן בייטאג אויך א שבע ברכות?

רבינו: דער טאטע האט נישט מקפיד געווען אויף דעם.

איז וויזניץ האט מען יא מקפיד געווען?

האדמו"ר מוויזניץ: מיין טאטע האט זיך אזוי געפירט, ביים אמרי חיים וויים איך נישט, מסתמא נישט.

איז סקווירא האט מען יא געמאכט אזוי, יעדן טאג איינמאל בייטאג און איינמאל ביינאכט.

רבינו: ניין, איז וויזניץ איז טאקע נישט געווען אזוי.

האדמו"ר מוויזניץ: ווילאנג איז מען געבליבן וואוינען אין ארץ ישראל נאך די חתונה?

רבינו: ביז נאך די ימים טובים, ערגעץ פאר חנוכה.

האדמו"ר מוויזניץ: איז מען געבליבן דארט א האלבע יאר בערך?

רבינו: נישט קיין גאנצע האלבע יאר, די חתונה איז געווען אין סיון נאך שבועות.

האדמו"ר מוויזניץ: און די הייליגע טעג איז מען געווען דארט?

רבינו: יא, אייער טאטע איז דעמאלטס דארט געווען.

האדמו"ר מוויזניץ: דער טאטע איז געפארן יעדעם יאר אויף ראש השנה, די לעצטע זעקס–זיבן יאר איז ער געפארן יעדעם יאר אויף ראש השנה.

איז וועלכן יאר איז געווען די חתונה?

רבינו: איך האב חתונה געהאט תשכ"ז, דאם איז געווען ראש השנה תשכ"ז דעמאלטס איז ער געווען דארט.

האדמו"ר מוויזניץ: פון דעמאלטס אן איז ער געווען יעדן ראש השנה. ער איז געפארן נאר אויף ראש השנה, ער איז אהיים געקומען נאך ראש השנה.

רבינו: דעם צוויטן טאג האט ער געדאווענט שחרית די הויכע שמונה עשרה.

האדמו"ר מוויזניץ: און דער שווער (האדמו"ר הישועות משה ז"ל) האט געדאווענט דעם ערשטן טאג?

רבינו: יא.

וכיבדו רבינו לברך על היין

רבינו: כ'דענק מ'האט געפירט טיש ראש השנה אויפדערנאכט אויף די גאס, פארנט פון ביהמ"ד.

האדמו"ר מוויזניץ: יא, כ'געדענק אויך אזוי, ער האט געפירט אינדרויסן, אן א דאך, ס'איז נישט געווען קיין דאך, אויף די גאס. דאס ביהמ"ד איז געווען אנגעגרייט טישן און בענק פארן דאווענען, און ס'איז נישט געווען קיין פלאץ וואו צו פירן טיש, האט ער געפירט אינדרויסן.

רבינו: פארנט פארן ביהמ"ד אויף די גאס.

האדמו"ר מוויזניץ: ער איז נאך געווען געזונט דער זיידע ז"ל דאכט זיך דעמאלטס?

רבינו: ער האט געדאווענט פארן עמוד מוסף ביידע טעג.

האדמו"ר מוויזניץ: מיין טאטע האט געבלאזן שופר דעמאלטס?

רבינו: יא.

שלש סעודות האט ער נישט געפירט אין ביהמ"ד, ער האט געפירט אויף די טאראסע נעבן די שטוב.

ער האט געדאווענט אבער אין שטוב יעדן טאג, אינדערוואכן האט ער געדאווענט אין שטוב.

האדמו"ר מוויזניץ: ער איז געגאנגען נאך דעמאלטס, אדער מ'האט אים געפירט אויף א בענקל?

רבינו: די שטיגן האט מען אים מיט א בענקל ארויף געפירט.

האדמו"ר מוויזניץ: אזוי איז ער געגאנגען אנגעכאפט?

רבינו: אזוי איז ער נאך געגאנגען, ער איז געגאנגען פון די סימטא האט עם געהייסן, אזא שמאלע גאס, פון דארט איז ער געגאנגען, און די שטיגן האט מען אים ארויף געטראגן אויף א בענקל.

האדמו"ר מוויזניץ: שלש סעודות האט ער געפירט אויף די טאראסע דארט, צי די מיטאג טיש?

רבינו: ניין, שלש סעודות האט ער דארט געפירט.

האדמו"ר מוויזניץ: און מיטאג טיש?

רבינו: האט ער נישט געפירט.

כ'געדענק הושענא רבא נאכמיטאג האט ער געפירט א טיש, און ערב יום כיפור האט ער אויך געפירט א טיש.

האדמו"ר מוויזניץ: מיין טאטע ז"ל האט מיר אמאל פארציילט, אז ער איז געווען הושענא רבא אין סאטמאר, ער איז אנגעקומען הושענא רבא קיין סאטמאר צום

סאטמאר רב ז״ל, און פארץ דאוועגען איז דער סאטמאר רב ז״ל ארוים געקומען פון זיין שטוב צו גיין אין מקוה, די בחורים די געסט האבן זיך געשטופט צו געבן שלום, און דער סאטמאר רב ז״ל האט געזאגט נישט יעצט, ס׳איז נישט קיין צייט יעצט (הר׳ ממהר עצמו כי כבר הי׳ מוכן לתפילה והזמן הי׳ מאוחר), נאכץ דאוועגען, ווען ס׳איז געקומען נאכץ דאוועגען איז מען געגאנגען געבן שלום, האט מען געזאגט פארץ סאטמאר רב ווער מיין טאטע איז, האט ער זיך פארעגטפערט, נישט אייך האב איך געמיינט, כ׳האב נישט געוואוסט ווער איר זענט, ער האט זיך פארעגטפערט פארוואס ער האט אים נישט געגעבן קיין שלום, ער האט זיך מתנצל געווען זעהט אויס.

אחר שתיית לחיים בירכו רבינו: לחיים, לחיים טובים ולשלום.

האדמו״ר מוויזניץ: איך מאך אי״ה התונה די וואך אן אייניקל.

רבינו: יא, דער אויבערשטער זאל העלפן בשעה טובה ומוצלחת מיט נחת און שמחה, א קשר של קיימא.

ושאל רבינו: א זוהן צי א טאכטער?

האדמו״ר מוויזניץ: מיין טאכטער מאכט התונה א זוהן, כ׳האב אן איידעם ר׳ אברהם דוב טווערסקי׳ם זוהן (הרב ר׳ דוד, בן הגה״צ מראכמיסטריווקא מאנסי שליט״א התנו של האדמו״ר בעל תורת מרדכי ז״ל). כ׳בין מיך משדך מיט מיין ברודער דער מאנטריאל׳ער רבי רבי אהרן, זיין קינד ווערט ביי מיר אן אייניקל. ביי אונז איז עס א אפטע זאך זיך משדך צו זיין מיט די משפחה.

רבינו: אינדערהיים איז אויך אזוי געווען ביי די רבי׳ם, איבעראל איז אזוי געווען. אין צאנז, און אין נאך מקומות.

האדמו״ר מוויזניץ: אין די רעבישע הויפן, אין טשערנאביל, אין בעלזא. ס׳איז דא קיעה״ר, איך אליין האב מיך משדך געווען מיט פיר פון מיינע געשווייסטער.

רבינו: מיין טאטע ז״ל איז געווען בזיווג ראשון א איידעם ביי א פעטער (הגה״ק אבד״ק קערעצקי ז״ל חדב״נ מרן הקדושת יו״ט ז״ל), און מיין מאמע ע״ה איז אויך געווען א קרובה א צווייטע שוועסטער קינד (הרבנית הצדי׳ מרת פעסיל לאה ע״ה היתה בתו של הגה״ק רבי אהרן מוואלאוזש ז״ל בן הגה״ק רבי ישראל יעקב יוקל מוואלאוזש ז״ל, חדב״נ מרן הייטב לב זצ״ל).

האדמו״ר מוויזניץ: דער סאטמאר רב ז״ל האט עפעס אמאל געענטפערט אזוי, און אמאל אזוי?

רבינו: ער אליין האט זיך אויך משדך געווען, ער האט זיך צוויי מאל משדך געווען מיט די משפחה.[7]

האדמו״ר מוויזניץ: יא, אבער ווי אזוי האט ער געענטפערט וען מ׳האט אים געפרעגט?

רבינו: נישט אלעמאל געווען גלייך.

דער זיידע רבי שלום אליעזר״ל איז אויך געווען אן איידעם ביי א שוועסטער, ביי רבי מאטעלע הארנסטייפלער, ביי זיין שוואגער.

האדמו״ר מוויזניץ: ביי א שוועסטער אן איידעם, מער פון דעם הייסט עס, ער האט געזומען א בת אחותו. ס׳איז א מצוה צו נעמען א בת אחותו, נישט אזוי?

רבינו: יא, די גמרא אין יבמות (סב:) זאגט אז ׳בת אחותו מצוה׳.[8]

---

7 ה״ה חתנו הגה״צ רבי חנני׳ יו״ט ליפא ט״ב זצ״ל אבד״ק סעמיהאלי, היה בן גיסו הגה״ק אבד״ק קערעצקי ז״ל חדב״נ מרן הקדושת יו״ט ז״ל, וכן חתנו הגה״צ רבי יקותיאל יהודא ט״ב ז״ל אבד״ק סיגוט הי״ד, היה בן אחיו מרן הגה״ק בעל עצי חיים ז״ל.

8 דהנה רבי יהודה החסיד בצוואתו מקפיד שלא ישא איש בת אחותו, והוא נגד דברי הגמ׳ (יבמות ס״ב וסנהדרין ע״ו) דמבואר שמצוה רבה איכא לישא בת אחותו, דאי׳ שם ת״ר האוהב את שכניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו עליו הכתוב אומר אז תקרא וה׳ יענה תשוע ויאמר הנני (ישעיה נ״ח), ונחלקו רשב״ם ור״ת אי גם בת אחיו או דוקא בת אחותו משום שהיא בת מזלו כדאמרינן רוב הבנים הולכין אחר אחי האם, והרב שרירא גאון וכן התוס׳ ויבמות שם ס״ל דדוקא בת אחותו משא״כ בת אחיו דעוקר בזה מצות יבום.

ובספר שבעה תמרים מיישב שדברי הש״ס שמצוה לישא בת אחותו היה דוקא בימים ההם שכל מעשיהם היו לשם שמים, ולכן לא היה חשש שלא יצליחו דמאחר שלם שמים נתכוונו, המצוה מגינה מכל תקלה, לא כן בדורותינו שלהנאת עצמם מכוונים, לכן יש לחוש שלא יצליחו מחשש עין הרע וכדומה וכ״כ בשרת דברי חיים (אהע״ז סי׳ ח׳) ובשו״ת שם אריה (יו״ד סי כ״ז).

ויש מיישבים דרבינו יהודה החסיד לא אסר מדינא רק אמר ברוח קדשו כי זיווגים כאלו אינן מצליחים, ויש למנוע מלשדך אותם, והעיקר מחשש עין הרע, והוא הנותנת מאחר והוא שידוך נאה ונכון, ע״כ מושך את העין יותר, ולכן שולט בו עין הרע יותר, אבל לא שאסורים מדינא, ולכן אין כאן סתירה כלל. עי׳ זוהר חי - קאמארנא, וס׳ ברית עולם להחיד״א על ס׳ חסידים (סי׳ תע״ו) ועוד.

׳אז תקרה וה׳ יענה׳ זאגט די גמרא (סנהדרין עו:) אויף הנושא את בת אחותו ומקרב את קרוביו.

רש״י זאגט דארט, ׳ומבשרך אל תתעלם היינו נושא בת אחותו׳.

דער זיידע רבי שלו׳ אליעזר׳ל איידער ער איז געבוירן געווארן, איז רבי מאטעלע געווען אין צאנז ביים שווער דער דברי חיים, און פאר די לידה האט דער דברי חיים געשיקט מזכיר זיין צום איידעם.[9]

האדמו״ר מוויזניץ: פאר רבי שלו׳ אליעזר איז געבוירן געווארן?

רבינו: יא, האט ער געשיקט מזכיר זיין, האט ער געפרעגט, צי ער וועט אים קענען נעמען פאר אן איידעם?

האדמו״ר מוויזניץ: ער האט נאך אפילו נישט געהאט די טאכטער?

רבינו: דארף מען וויסן לויטן חשבון וועלכע זי איז געבוירן, אבער ער האט געטפערט אז יא.[10]

האדמו״ר מוויזניץ: אזוי האט דער רבי מאטעלע געפרעגט דעם צאנזער רב הייסט עם?

רבינו: יא, אזוי האט ער געפרעגט צי ער וועט אים קענען נעמען פאר אן איידעם.

האדמו״ר מוויזניץ: ס׳איז געווען דאם ערשטע קינד ביי רבי מאטעלע?

רבינו: ניין.

דער דברי חיים האט זייער געהאלטן פון אים, ער איז זייער גרויס געווען.[11]

האדמו״ר מוויזניץ: אז ער האט געשיקט מזכיר זיין איז דאך שוין א ראי׳.

א טשערנאבלער אייניקל, א טשערקאסער אייניקל.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: לחיים ולשלום מיט ברכה והצלחה, מ׳זאל זיך זעהן מתוך שמחה.

האדמו״ר מוויזניץ: אמן, נאר אויף שמחות.

וליווה רבינו את האדמו״ר מוויזניץ עד הרחוב ונפרדו לשלום

וכדאי להעתיק מה שכ׳ בענין זה בשו״ת נודע ביהודה (תניא אה״ע סי׳ ע״ט) שנשאל בדבר שידוך עם בן תורה ויחכן, רק שבשעת חוליו שינו שמו ומעתה שמו כשם אבי הבתולה, אם יש לחוש לזה. והשיב וזתו״ד: אהובי, לולי אהבתך אין דרכי להשיב בענינים כאלו דברים שאין להם שורש בתלמוד ובפוסקים וכו׳, אך דע ויהיו הדברים הללו חקוקים על לוח לבך לזכרון הכלל הגדול שאין לכל חכמים שאחר חתימת התלמוד רשות לומר דבר נגד התלמוד, והאומר לפתור קוצו של יו״ד מדברי התלמוד לא יחשב בכלל חכמי ישראל, ואמנם כשאנו מוצאים אחד מחכמי ישראל המוחזק בתורה ובירא׳ה בלי ספק שכתב דבר המותר לדברי התלמוד, חייבים אנו למשכוני נפשין לתרץ דבריו שלא דיבר רק לשעה או למשפחה פרטית, ודברי התלמוד הם על הכלל, וכיוצא בזה אנו מוצאים לרבי יהודה החסיד בצוואה שלו, דברים שכמעט אסור לנו לשומעם, כי הוא אומר שלא ישא בת אחותו, ובגמ׳ אמרו שהוא מצוה וכו׳, ואם היה החסיד מצווה צוואה זו לכלל ישראל, הרי הוא מותר לדברי התלמוד וכו׳ ומלבד כל זה השידוך הנ׳ הוא עם צורבא מדרבנן ושומר מצוה הוא, ותמהני על רוב העולם שלתת בתם לעם הארץ הוא פשוט אצלם, ואין חוששים להמנע והוא נגד דברי חז״ל שאמרו (פסחים מט:) כאילו כופתה ומניחה לפני ארי, ולהתחתן עם צורבא מרבנן ששמו כשמו הם שואלים, ולא תהא תורה שלימה שלנו כצוואה בעלמא, לכן לדעתי יגמור השידוך הזה ויעשה מעשיו לשם שמים ע״כ.

9 עיי׳ בס׳ רבינו הקדוש מראצפערט (עמ׳ כ) שסיפר הגה״צ רבי שמואל בראך זצ״ל אב״ד קהל אפסי ארץ נאנאש ששמע מאביו שכשהרבנית מצאנז ע״ה התקשתה בלידת הרה״ק רבי שלו׳ אליעזר הזכירו אותה לפני בעלה הק׳ שיעורר רחמים עליה, והוא ציוה לילך להזכיר אצל חתנו הק׳ מהאראנסטייפל, וכשבאו לפניו בציווי חותנו, נענה ואמר שאם חותנו יבטיח לו שיוכל לקחתו כחתן לבתו הוא מבטיח שהכל ילך כשורה, והרה״ק מצאנז הסכים בדבר, והרה״ק מהאראנסטייפל הכניס אגודלו לפיו וירדו שני דמעות מעיניו, ואח״כ באו לבשר שנולד בן בשעטו״מ, ונשתדכו ביניהם ברבות הימים כאשר הובטח.

10 אכן עיי׳ בס׳ הנ״ל (עמ׳ כ׳ בהג״ה אות 12) שהרה״ח ר׳ אהרן פאללאק ז״ל סיפר ששמע מרבו הרה״ג רבי שלו׳ יוסף קליין ז״ל דומ״ץ זענטא שהרה״ק מצאנז סיפר לבנו הק׳ מגארליין עוד מקודם שנולדו המהרש״א מראצפערט והרבנית, שהוא נעשה מחותן של חתנו הק׳ מהאראנסטייפל, כי סיכמו ביניהם שישתדכו אחר לדתם, והרה״ק מגארליין שאל את אביו אולי יוולדו ב׳ זכרים או ב׳ נקיבות, ענהו הרה״ק מצאנז, רב צריך לדעת מה שנעשה בכל העיר, ומה שיארע בביתי האם לא אדע.

11 עי׳ בס׳ ומשה היה רועה (ח״א עמ׳ רצ״ח) שפע״א דיבר הגה״ק מנאסאד ז״ל עם הרה״ק רבי מאטעלע האראנסטייפלער שעה ארוכה, ואח״כ נענה ואמר: ׳ער איז דער גרעסטער פונעם הייליגן רב׳ס קינדער׳, ועיי״ש עוד גודל הערכתו להרה״ק רבי מאטעלע.

ביקור הגאון הצדיק רבי אברהם שארר שליט"א

רב דקהל נזר גדליהו בפלעטבוש יצ"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ד' פ' במדבר ר"ח סיון תשפ"א לפ"ק

הגר"א שליט"א נתכבד ע"י הנהלת הקהלה בקרית יואל לדרוש ולעורר בעצרת התעוררות רבתי ביום הנ"ל בביהמ"ד הגדול בקרית יואל, לאור האסון הנורא שאירע ביום ל"ג בעומר תשפ"א באת"ק מירון, ואחר הדרשה הלך לבקר בבית כ"ק רבינו שליט"א רבינו קיבל פניו בברכה ושאל על בית מדרשו בעיר פלעטבוש

הגר"א: כ'בין געווען ביים רבינ'ס כוללים די וואך אין וויליאמסבורג און אין בארא פארק. אין וויליאמסבורג איז דא זייער א גרויסער כולל, א שטארקער קול תורה, און אין בארא פארק אויך.

רבינו: ס'איז דא אסאך חשוב'ע יונגעלייט.

הגר"א: כ'בין געווען אין די ישיבה קטנה אויך, אין בארא פארק.

רבינו: ביי וועלכע?, ס'איז היינט דא דארט צוויי.

א' הנוכחים: ישיבה מעיין התורה.

רבינו: דאם איז די צווייטע.

איר האט פארהערט אויך?

הגר"א: ניין, כ'האב געזאגט א דרשה דארט.

רבינו: א ישר כח.

מ'דארף צו זאגן, מ'דארף רעדן צו אידישע קינדער.

א' הנוכחים: דער רב האט נאכגעזאגט פון רבין ז"ל אין טיב לבב אויף שבועות – כ'האף איך זאג עס גוט נאך – פארוואס מאכט מען א ברכה שלא עשני גוי, בלשון שלילה, פארוואס זאגט מען נישט שעשני ישראל, ווייל ס'איז נישט געזונ דאם אז מ'איז א איד, נאר ס'דארף אויך צו זיין שלא עשני גוי, מ'דארף דאם גוי'אישקייט ארוים נעמען.

רבינו: דער פעטער ז"ל זאגט 'אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' – ער זאגט עס אין דברי יואל – זאגט ער, וואם איז דער 'אתם', אין אנדערן פסוק שטייט נישט 'אתם תהיו לי סגולה מכל העמים', נאר 'והייתם לי סגולה', ער רעדט דאך צו כלל ישראל, וואם איז דער 'אתם'. זאגט ער 'אתם' אז מ'איז פאר זיך אליינם, אן א גוי'אישקייט, דעמאלטם 'תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש'.[12]

הגר"א: אין יענעם שטיקל טיב לבב שטייט עם אויך. ער שטעלט צו נאך א פלאץ וואו ס'שטייט 'אתם', אז ס'מיינט דאם.

רבינו: יא, שטייט אין פסוק (במדבר יח, כח) כן תרימו גם אתם. דער ישמח משה אין פ' כי תצא זאגט פארקערט, אז שלא עשני גוי, אז א איד דארף זיך יעדן טאג מאכן פריש. דאם איז אן אנדערע בחינה, אז א איד דארף הארעווען.[13]

ב"ה ס'איז דא וואוילע אידן, די אידן ווילן הערן, און אז מ'רעדט טוט עס אויף.

דער בני ישישכר זאגט (מאמר ד אות ה) אז משה רבינו האט געזאגט א הבטחה, אז מ'וועט זאגן דברי תוכחה וועט עס אויפטוהן. משה רבינו האט אריין געגעבן דעם כח.[14]

12

עי' בדברי יואל לחג השבועות דרוש צ"ז (ועי"ש גם בעמוד שפא).

13

וזלש"ק: ...והנה העוללות אפרים הקשה למה לא אמרו חז"ל שוב ביום מיתתך. ומה שתירץ הוא ז"ל.... אבל הנראה לי, כי לא כוונו חז"ל על החשש של מיתת הגוף מכל וכל, כי באמת הוא נגד כללי התורה שבכל החששות אזלינן בתר רובא ולמיעוטא לא חיישינן, מכל שכן מיתה פתאומית דהיא מיעוטא דמיעוטא, וקיימא לן כחכמים דר' יהודא בריש יומא (יג.) דלמיתה דלומן מועט לא חיישינן, רק החרדה האמיתית הוא על דרך שאמרו ז"ל (ברכות דף י"ט [ח:]) רשעים בחייהם קרוים מתים, וכן מה שאמרו (ר"ה טז:) רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה. ופירשו המפרשים נטילת נשמה הקדושה חלק אלקי ממעל, ובמקומו שרי סטרא דמסאבא ונבילה טובה הימנה, וכפגר מוכס יחשב אף אם יעמוד חי לפנינו, עד כאן.

והנה בהיות בו שביב אלקי, יכול לשוב בנקל, כי המאור שבו מחזירו למוטב, מה שאין כן אחרי הסתלקה ורוח דמסאבא במקומה, לא יניחנו לשוב. וידוע דמי שחטאו גורם להסתלקות הנשמה, הוא בעת שמפקיד רוחו בלילה מחליפין לו ולא קודם, לבד מכעס כי תברה מעצמה תיכף.

ולכך אנו מברכין בבוקר שלא עשני גוי, ועבד, ואשה כנודע, כי אז הוא כבריה חדשה, שנאמר (איכה ג, כג) חדשים לבקרים. ואם כן שפיר אמרו ושוב יום אחד לפני מיתתך, וק"ל.

14

ומן הראוי לציין מה שהוסיף עלה מרן רבינו שליט"א (ס"ג פרשת פינחס תשפ"ט) דהנה יש להתבונן הא מצות תוכחה לכל ישראל נאמר, ובשלמא בצדיקים ויראי שמים יש להם הבטחה שיהיו דבריהם נשמעים כמו שאמרו (ברכות ו:) כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, אמנם במה יבטח לב האדם הפשוט בשר ודם קרוץ מחומר לומר דברי כבושין שדבריו יעשו רושם לטובה, הלא דבריו הקדושים של הבני יששכר נאמרו לכל אחד מישראל, ולא

הגר"א: שטייט פון רבי צדוק (מלובלין) אין פרי צדיק (פ' דברים אות א), אז דער יהודי הקדוש האט געלערנט יעדן טאג א שטיקל פון דברים, וואם משה רבינו האט געזאגט מוסר פאר אידן, ער האט געערעדט צו אונז אלע.[15]

רבינו: אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל. משה רבינו האט געערעדט צו גאנץ כלל ישראל אין אלע דורות. דא אויך ביי עשרת הדברות שבועות איז אויך געווען אל כל ישראל. אלע דורות האבן געהערט.

רבינו: ביי אתם נצבים שטייט אויך אזוי. דער בעל הטורים זאגט דארט, כמו ויתיצבו בתחתית ההר. ס'איז אן אינטערסאנטער בעל הטורים, ער שטעלט עם צו, אתם נצבים, אזוי ווי ויתיצבו בתחתית ההר.[16] ס'איז געווען די זעלבע בחינה.

שטייט טאקע דארט, ווען משה רבינו האט געערעדט בערבות מואב האט ער געערעדט פאר אלע דורות, אזוי שטייט אז ער האט געערעדט פאר יעדן איינעם.

א' הנוכחים: וואם האט ער געזאגט אויפן היינטיגן סמארטפאון?

רבינו: וואם ער האט געזאגט...? מ'זאגט אז דער ראפשיצער רב האט געזאגט א ווערטל, אין ראפשין איז געווען גרויסע בלאטעם, האט דער ראפשיצער רב געזאגט, פארוואם איז דא אזויפיל בלאטעם? זאגט ער, אדם הראשון האט געזעהן דור דור ודורשיו, האט ער געזעהן אלעם,[17] האט ער געזעהן ראפשין אויך, אזוי האט ער געזאגט, האט ער געפרעגט און ווער וועט זיין דער רב? האט מען אים געזאגט רבי נפתלי, האט ער געזאגט, נפתלי וועט זיין רב? האט ער געגעבן א שפיי, איז געווען די גרויסע בלאטעם, אזוי האט דער ראפשיצער רב געזאגט אויף זיך (בגודל ענוותנותו).

ער פרעגט וואם משה רבינו האט געזאגט, אוי האט ער געגעבן א שפיי...

הגר"א: דער רבי האט היינט שטארק געערעדט ביי די דרשה (בעצרת התעוררות הנ"ל) וועגן די כלי, ס'איז יעצט א זמן התעוררות מן השמים נאך די טראגעדיע'ס, דער רבי האט דאך דאס משלב געווען ביי די דרשה.[18]

ניתנה תורה למלאכי השרת צדיקים קדושי עליונים, ומצות תוכחה נאמרה לכל אחד מישראל ואם כן לכל איש נאמר הבטחה זו שלא תשא עליו חטא, ומהיכן אנו זוכים לכח קדושה הלזו. אמנם י"ל הענין, כי מאחר שמשה רבינו הוא היה הראשון שקיים מצות תוכחה והוכיח את בני ישראל כמוך למיתתו על כל המעשים כמפורש בסדר משנה תורה, אם כן כח קדושתו של משה רעיא מהימנא קדישא נטפל עם כל אחד מישראל אשר במשך הדורות הבאים יאמר דברי תוכחה לחבירו, ומכח קדושתו של משה רבינו זוכה שיהיו דבריו מתקבלים על הלב לעשות רושם לטובה. ובזה פי' רבינו שליט"א מה שהסמיך המדרש (דב"ר פ"א ס"ב) אל הפסוק אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, זה שאמר הכתוב (משלי כה יב) מוכיח אדם אחרי חן ימצא. הכוונה שעל ידי שאמר משה רבינו דברי תוכחה לבני ישראל, מוכיח אדם אחרי, גם כל אדם מישראל אשר יבא אחריו במשך הדורות יאמר דברי תוכחה, חן ימצא, יהיו הדברים ערבים לשומעיהם ויתקבלו על הלב.

15 וז"ל: ...וזה הענין שנכתב בס' זה דברות שניות דאיתא (שמו"ר פ' מ"ז) עכשו שנצטערת אני נותן לך הלכות מדרש ואגדות. וכו' וכן (שם פ' מ"ז) ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות וכו' הדא הוא דכתיב ויגד לך וגו' כי כפלים לתושיה. והב' נדרש אלה הדברים על דברי תוכחות (כמו שאמרו בספרי הובא ברש"י) ושניהם נכללים בלשון אלה הדברים, על פי מה שאומרים בשם היהודי הקדוש זצ"ל שלמד בכל יום איזה פסוקים מספר משנה תורה, שאמר שהוא לו לספר מוסר. ומה זה דוקא ספר דברים הלא יש כמה ספרי מוסר.

אך על פי מה שכתב התניא ההבדל בין תוכחות שלומדים מתוך הספרים ובין מה ששומעים מפי מוכיח חי שבשעת הדיבור יוצא מהלב ועל ידי זה נכנס ללב. ולשון אלה הדברים הוא כמו לשון זה הדבר רק שם בלשון יחיד וכאן בלשון רבים. ואמרנו ... וזה מעלת דברי התוכחה של משנה תורה דכתיב אלה הדברים שהקורא בהם שומע עתה אלה הדברים אשר דובר משה עתה בפי הקורא.

16 עי' בלשון בעל הטורים (דברים כט, ט): נצבים. כדרך שנאמר בסיני ויתיצבו בתחתית ההר. בו בל' אמר כאן אתם נצבים:

17 ומן הענין לציין מה שכ' בספה"ק ייטב לב (פר' מסעי) וז"ל: ... וכבר שמעתי משמיה דגברא רבא מחותני הרב הקדוש מה"ר נפתלי זצלה"ה מראפשין שזה שדייק ואמר הראה כו' דור ודור ודורשיו דור ודור ושופטיו, ולא אמר דורשיו ודורו, כי אלו הראה לו הקב"ה הדורשים והצדיקים והשופטים שבדור הזה היה לפלא בעיניו, לכך הראה לו תחלה הדור, ולפי מעשי הדור יכונו דורשיו ושופטיו וצדיקיו יחדו, זה לפי ערך זה, ע"כ דבריו.

18 ונעתיק כאן מתוך הדברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט"א במעמד זה בענין הכלים הטמאים בדלהלן: "באתרא קדישא מירון, מקום מנוחתו פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי, מלאכים ושרפים ציטערן מקדושת אותו המקום, מלא יראה און פחד, יראת הרוממות אין דעם מקום קדוש, און אפילו ביומא דהילולא וועז ס'איז א יום שמחה, אבער ס'איז אויך מיט יראה, א בחינה פון וגילו ברעדה. אמת, ווי שיין איז געווען די מראה וואס אידן פארציילן, אלפי ישראל זענען געווען עומדים צפופים און געזאגט פסוקי יחוד בקול גדול, און מיט אן התלהבות האט מען מקבל געווען עול מלכות שמים, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, און נאכדעם געטאנצט ריקודין של מצוה, ריקודין של שמחה, לכבודו פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי, אבער כ'וויל פרעגן א שאלה, קען מען אפציילן דער מספר פון די סמארטפאון'ס וואס האבן זיך געפינען דארט באותו זמן באותו מקום קדוש אין איא הייליגן זמן?, אזוי קען מען קונה

רבינו: יא, כ׳האב געזאגט ס׳איז היינט ר״ח סיון, ביי מתן תורה שטייט, רש״י ברענגט דאס, אז ביום הזה איז געווען ראש חודש, ׳ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר׳, זאגט רש״י מה ביאתן למדבר סיני איז געווען בתשובה, אף נסיעתן מרפידים איז געווען בתשובה, קומט אויס אז ראש חודש סיון האבן אידן תשובה געטוהן, און די זאך איז בזמנו אזוי נחקק געווען, אז ראש חודש סיון איז א זמן מוכשר פאר תשובה.[19]

זיין יראת שמים? אזוי איז מען א טוריסט וואס קומט לראות ולידנות, מיט די כלים וואס זענען כלים טמאים מלא זוהמא ושפיכת דמים!, די כלים ברענגט מען בחצרות ה׳?, און מ׳נעמט דאס נאך ארויס אן א בושה זיך משתמש צו זיין במקום קדוש?, די כלי וואס איז עוקר יעדע זיך פון יראת שמים דאס ברענגט מען אריין אין אזא מקום קדוש?, וואו איז דאס מעגליך אין דעם מקום קדוש וואס איז משפיע יראת אלקים במידה גדושה פאר די וואס זיי קומען אויף דעם מקום, ווי אזוי איז מען אליינס נישט משיג אביסל יראת שמים און בושה מ׳זאל זיך נישט משתמש זיין על כל פנים אין דעם מקום מיט די כלים?

לענייית דעתי, על זה יצא הקצף, וואס דער הייליגער תנא זאגט מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי, און אז ס׳איז ניתנה רשות למשחית שוב אינו מבחין. וען מ׳זאגט יפשפש במעשים, דאס מיינט יעדער איינער זאל מפשפש זיין במעשים, וואספארא קשר ער האט מיטן סמארטפאון, צי מיט די אנדערע כלים למיניהם, ווייל דאס איז גורם אלע צרות בבתי ישראל, יעדער איינער זאל זיך מקבל זיין זיך אפטיילן פון די כלים, און זיך נישט משתמש זיין נאר וען מ׳דארף עס לצורך מסחר, באמת לצורך מסחר, און נאר מיט א גוטן פילטער".

19 בדרשת התעוררות הנ״ל שהתקיימה ביום ער״ח סיון התחיל מרן רבינו שליט״א בזה הלשון: ״אין די פרשה פון מתן תורה ׳בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני׳, זאגט רש״י דער ביום הזה איז געווען ראש חודש, ׳ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר׳, זאגט רש״י מה ביאתן למדבר סיני איז געווען בתשובה, אף נסיעתן מרפידים איז געווען בתשובה, ווען מ׳איז אוועק געפארן פון רפידים איז שוין געווען בתשובה, און ווען מ׳איז אנגעקומען קיין סיני האבן אידן תשובה געטוהן. קומט אויס אזוי, ראש חודש סיון האבן אידן תשובה געטוהן, כאטשיג מ׳האט שוין תשובה געטוהן ווען מ׳איז אוועק געפארן פון רפידים, זעהט אויס אז ווען מ׳איז אנגעקומען קיין סיני האט מען געפילט אז מ׳האט נישט יוצא געווען מיט די תשובה וואס ס׳איז געווען אין רפידים, אין מדבר סיני האט די קדושה שוין אויפגעהויבן אידישע קינדער א העכערע מדריגה, מ׳איז שוין נישט געווען צופרידין פון די תשובה וואס ס׳איז געווען אין רפידים, און מ׳האט תשובה געטוהן א גרויסע תשובה, א שלימות׳דיגע תשובה, אים ראש חודש סיון.

קומט אויס אז ראש חודש סיון האבן אידן געטוהן תשובה בשלימות, און די זאך איז נחקק אין ראש חודש סיון איז א זמן מוכשר פאר תשובה. און אויף דעם האט דער אויבערשטער געזאגט ׳כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל׳, זאגט רש״י בלשון הזה כסדר הזה, וואס מיינט מען כסדר הזה, נאר לענינו מיינט כסדר הזה, אז אזוי זאל זיין דער סדר אז ראש חודש סיון וואס אידן האבן תשובה געטוהן וען מ׳איז אנגעקומען קיין סיני דעם סדר דאס זאל מען נאכטוהן בכל הדורות ראש חודש סיון זאל אידן נתעורר ווערן צו תשובה און זוכה זיין תשובה צו טוהן א שלימות׳דיגע תשובה.

מ׳איז זיך צוואס געקומען דא אן עצרת תשובה, אביסל זיך אויפוועקן דעם עורו ישנים משינתכם, די סיבה וואס האט אונז געברענגט איז ליידער נישט קיין גוטע סיבה וואס האט אונז געברענגט אז מ׳זאל זיך צוואמען קומען נתעורר ווערן לתשובה, די שמועה לא טובה אין ארצינו הקדושה, וואס איז ליידער געווען אין אתרא קדישא אין מירון פארואנגענעם ל״ג בעומר, וואס איז געווען זייער א שוועדע פאסירונג, ואת הלחץ זו הדחק, ס׳איז ל״ע נעדר געווארן מ״ה נפשות יקרות, און ס׳איז נתקיים געווארן צו אונזער ווייטאג דעם ״שבת משוש לבינו נהפך לאבל מחולינו״ (איכה ה, טו), די גרעהויבענע שמחה פון ל״ג בעומר איז איבער געדרייט געווארן צו א טרויער, פינעף און פערציג נפשות האט עס אפגעקאסט, צענדליגע משפחות זיצן שבעה ונמס כל לב, כל בית ישראל זענען זיך מתאבל ומצטער אזוי ווי ס׳שטייט אין פסוק (איכה ב, ה) ״וירב בבת יהודה תאניה ואניה״. אוי מ״ה היה לנו פון די מ״ה נפשות יקרות וואס זענען פארלוירן געווארן במקום קדוש ביום קדוש.

אין אזא צייט ווען מ׳הערט אזעלכע שוועדע בשורות איז יעדער איינציגער איד מחויב מפשפש במעשים זיין און תשובה צו טוהן א שלימות׳דיגע תשובה, און מיט דעם משיב זיין דעם חרון אף ה׳ מישראל. נסתרים דרכי ה׳ ומאוד עמקו מחשבותיו, א בשר ודם איז נישט מעגליך צו פארשטיין מעשי ה׳, אבער די אידישע קינדער זענען מאמינים בני מאמינים, ס׳איז נישטא אזא זאך ווי א מקרה, ס׳האט פאסירט, מ׳האט זיך געשטויסן א גרויסער עולם, במילא האט נעבעך פאסירט אזא אומגליק, ס׳איז נישטא קיין מקרה אויף דער וועלט, אלעס איז מיט א השגחה פרטית פונעם הייליגן באשעפער, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אבער יעדער איינער אין אזא צייט דארף זיך מאכן א חשבון הנפש און מפשפש במעשים זיין, יעדער יחיד פאר זיך, מ׳דארף מאכן א חשבון הנפש אמיתי.

יעדער ווייסט, יעדער האט געהערט, און יעדער האט ערעדט, פון דעם שרעקליכן אומגליק וואס האט פאסירט באתרא קדישא אין מירון, די נאנצע וועלט, די גאנצע אידישע וועלט איז בצער, און יעדער וואונדערט זיך על מ״ה חרה האף הגדול הזה, יעדער איינער האט געהערט און מ׳איז צובראכן געווארן, אידישע קינדער הערן אזעלכע פאסירונגען וואס ס׳זאל נישט פאסירן, איז יעדנס הארץ צובראכן געווארן אויף שברי שברים, איך וויל נאר דא פרעגן א שאלה, א שוועדע שאלה, פאר יעדן איינציגן מענטש, ס׳איז אדורך אנדערהאלבן וואכן פון דעם ביטערן פאסירונג, צי איז מען נתעורר געווארן צו תשובה און צו תיקון המעשים, צי איז דא א שינוי לטובה, איך וויל פרעגן יעדן יחיד ער זאל זיך מאכן דעם חשבון הנפש אמיתי, צי זעהט מען ביי אים אליינס און ביי זיינע בני בית און זיינע קינדער עפעס א שינוי לטובה, האט דאס עפעס געמאנט פון דיר, האט דיך דאס עפעס אויפגעוועקט, האט דאס עפעס א שאקל געגעבן כאטשיג אין איין ענין, צי ס׳איז לימוד התורה, צי ס׳איז תפילה, צי ס׳איז שמירת עינים, צי ס׳איז צניעות, צי ס׳איז קיום המצוות״.

הגר״א: אזא שוועדע פרשה דארף מעורר זיין יעדעם אידיש האנרץ.

רבינו: די מעשה וואס כ׳האב פארציילט איז א מורא׳דיגע מעשה פונעם דברי חיים.

א׳ הנוכחים: ער האט געהייסן מ׳זאל אים ארויס טראגן פון ביהמ״ד.

רבינו: ער האט אים אליינם ארויס געטראגן.

אז מ׳וועלט נישט נתעורר האט ער אים ארויסגעטראגן פון דארט.[20]

---

20 ולחיבת הקודש נעתיק כאן הסיפור בארוכות כפי שסיפרו כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א בדרשתו הנ״ל:

״איך וויל פארציילן א מעשה פונעם צאנזער זיידע זכרונו לברכה זכותו יגן עלינו, כידוע האט ער געדאוועט מיט א פייער, אן התלהבות אש, עבודת הקודש למעלה מהשגה אנושית, טאג טעגליך, איז געווען אמאל א מעשה אז ס׳איז אנגעקומען א איד פון די פרעמד, דער איד האט שוין געהאט געדאוועט פריער, דער דברי חיים האט דאך געדאוועט שפעט כידוע, דער איד האט שוין געהאט געדאוועט, און ער האט צוגעזעהן ווי דער דברי חיים דאוועט דאס דאוועגען, ער האט נאך אזאנס קיינמאל נישט געזעהן, ער איז געווען דאס ערשטע מאל אין צאנז, ער האט זיך צוגעשטעלט סמוך צום הייליגן דברי חיים און געקוקט ווי דער הייליגער דברי חיים דאוועט, דער הייליגער דברי חיים האט געדאוועט פסוקי דזמרה און געזאגט ישתבח און ברכו, נאך ברכו האט ער זיך אראפ גזעזעצט דאוועגען ווייטער, דער דברי חיים האט באמערקט דעם איד שטיין נעבן אים, איז ער צוגעגאנגען צום דעם איד, ער האט אים אנגעכאפט און האט אים ארויס געפירט פון ביהמ״ד, דער איד איז געבליבן נבהל ונשתומם, און ער האט אנגעהויבן צו ווייגען, ער האט זייער געווייגט, ער האט נישט געוואוסט וואס איז דא געשעהן, איז געווען אידן רחמנים וואס האבן אים זייער געשוינט, זיי האבן אים אנגעהויבן מחזק צו זיין, אז מ׳האט אים מחזק געווען, האט ער זיך אביסל בארוהיגט.

איז געווען דער מנהג אין צאנז אז נאכ׳ן דאוועגען ווען ער איז אהיים געגאנגען, אויפן וועג אהיים פון ביהמ״ד צו ביתו נאוה קודש, איז געווען דער מנהג אז די אלע געסט - ס׳איז יעדן טאג געווען געסט אין צאנז - די אלע אורחים האבן זיך אויסגעשטעלט אין א שורה, אין צוויי שורות, און ער איז אדורך געגאנגען אימיטן, און ער האט יעדן איינעם געפרעגט, ווער ביזסטו, פון וואו קומסטו, און ער האט געגעבן שלום עליכם פאר יעדן אינציגן איד, דער איד האט זיך אויך געשטעלט אין די שורה, און דער הייליגער דברי חיים איז אדורך געגאנגען, און ווען ער איז אנגעקומען צו אים, האט ער אים אויך געפרעגט ווער ביזסטו, און איינער האט געזאגט אז דאס איז דער איד וועמען דער רבי האט אימיטן דאוועגען ארויס געפירט פון ביהמ״ד, ווען דער הייליגער דברי חיים האט דאס געהערט, נעמט ער דעם איד און ער טראגט אים נאכאמאל ארויס פון ביהמ״ד, דער איד האט זיך שוין גזעזהן דאס צווייטע מאל מיט אזא מעשה, ער האט זייער גווויינט.

די מקורבים האבן זייער גשוינט דעם איד, מ׳דארף זעהן עפעס צו טוהן דא, ווען דער דברי חיים איז אריין געקומען און ער איז שוין געווען ביי זיך אין צימער, האט מען אים אריין געבראגט אין שטוב אריין, און מ׳האט אים באהאלטן אונטער די שאפע, מ׳האט אים געזאגט ס׳איז דא דער איד ער ווייסט נישט וואס דער רבי ווילּ פון אים האבן, אזוי האט מען געזאגט פארן דברי חיים. האט ער געגעבן א שריי, וואו איז ער? די מקורבים האבן פארשטאנען אז ער ווילּ אים נאכאמאל ארויס פירן פון שטוב, איז דארט געווען דער משמש, ס׳איז געווען גרויס פחד ער האט נישט געפרעגט נאר ער האט געמאכט אזוי מיט די הענט ״וואס גייט דא פאר, וואס איז דאס?״ האט דער הייליגער דברי חיים געענטפערט, ״ער איז געשטאנען דארט אין ביהמ״ד אהן א יראה, מ׳זעהט א איד דאוועגען מיט יראה דארף אנכאפן א איד יראת שמים, און ער האט נישט געקענט זיין דארט, ווייל ס׳האט אים נישט אנגעכאפט קיין יראת שמים, דער הייליגער דברי חיים האט געזאהן מיט די הייליגע אויגן דעם איד, ער שטייט דארט און ער קוקט, ער קוקט ווי יענער דאוועגט, אבער אים האט עס נישט אדורך געגומען, ס׳האט אים נישט אנגעכאפט קיין יראת שמים, האט ער אים ארויס געפירט פון ביהמ״ד, נישט איינמאל, נאר צוויי מאל.

אויף ״פשפש במעשיו׳ איז דא א גירסא ״משמש במעשיו׳, ס׳איז ידוע דער מסילת ישרים זאגט דעם חילוק, איך וויל זאגן אפאר ווערטער צו די אידן וואס זענען נישט געווען דארט מיט די כלים, זיי האבן עס נישט געהאט דארט, זיי זענען געווען דארט אבער זיי האבן נישט געהאט די כלים, בואו ונחשוב חשבונו של עולם, אן אמת׳דיגער חשבון הנפש, ווען מ׳איז געקומען אויף דעם מקום קדוש, מקום מנוחתו פונעם הייליגן תנא אין אזא גהויבענעם טאג, צי איז ער געשטיגן אין יראת ה׳ מיט הרגשי קודש צו עבודת ה׳, צו תורה און תפילה און קיום המצוות, זאל זיך יעדער איינער פרעגן, זיך אליינס פרעגן, צי איז געווען יציאתי כביאתי, צי האב איך עפעס דערגרייכט, עפעס יראת ה׳, האב איך געהאט א קבלה טובה משפר צו זיין מיינע מעשים, וועל איך האבן עפעס יראת החטא, מער יראת החטא, מער התמדה אין לימוד התורה, מער דקדוק אין קיום המצוות, בעסער מכוון צו זיין אין כוונת התפילה, בעסער אכטונג צו געבן אויף די אויגן, בעסער זיך אכטונג צו געבן אויפן דיבור, שטייגן מער אין עבודת ה׳, רבי שמעון מאנט! רבי שמעון פרעגט: וויפיל יראת שמים האסטו דא באקומען, און מיט וואס פארסטו אהיים!.

מורי ורבותי! רבי שמעון האט ליידער שוועכע תביעות, שוועכע טענות, לדאבון לבינו אונז האבן מיר נישט קיין תירוצים, אונז האבן מיר נישט וואס צו ענטפערן, און אויף דעם איז געווען דער קצף, וואס רבי שמעון זאגט: מי ביקש זאת מידכם, וואס קומט עטץ צו מיר מיט א ביאה ריקנית און אהיים פארן אזוי ווי מ׳איז אנגעקומען אן קיין שום התעלות אין יראת ה׳. די שאלה פרעגט רבי שמעון די אלע וואס זיי קומען למשכן קדשו אתרא קדישא מירון.

נאר איך וויל רעדן אפילו צו תושבי חוץ לארץ, די וואס זענען זיך צוואמען געקומען זיך פריייען אין די שמחה פון רבי שמעון׳ן מריחוק מקום אין זיין גרויסע שמחה, די השפעות קדושה פון רבי שמעון אין יראת ה׳ האט נישט קיין גרענץ, און ס׳קומט אן אין די גאנצע וועלט ביז אהער, דער תנא פרעגט אונז דא אין קרית יואל, צי ס׳איז געווען וגילו ברעדה, מיט אן הוספה צו יראת שמים, אן התעלות אין לימוד התורה, און תיקון המידות, שמירת עינים, כוונת התפילה, צניעות אין מלבושים, אין ענייני השערות, וואס דער תנא רבי שמעון אין זוהר הקדוש איז זייער מחמיר, ממש ער זאגט אז ס׳ברענגט קללות נמרצות ח״ו, צי איז מען דעם אנדערן טאג צוריק געגאנגען צום סדר היום בבחינת מפטירין כדאתמול.

צו דעם איז גוט צוצושטעלן א שיינע מעשה, דער ערוגת הבושם האט פארציילט פארן הסתלקות די מעשה, ער האט געלערנט אין פרעשבורג ביים כתב סופר, און אמאל איז דער דברי חיים געווען אין וויען, און זיי האבן געהערט פונעם רבי'ן (הכתב סופר ז"ל) ווי ער איז משבח דעם דברי חיים, זיי האבן קיינמאל נישט געזעהן דעם דברי חיים, זיי זענען געווען אויבערלענדער בחורים, בכלל קיינמאל נישט געזעהן קיין חסידישע רבי'ם, זענען זיי געפארן בחורים פון ישיבה קיין וויען, פון פרעשבורג איז עם נישט אזוי ווייט,

זענען זיי געפארן קיין וויען זעהן דעם דברי חיים, דער ערוגת הבושם איז געווען א בחור, און דער אונסדארפער רב (הגאון רבי שמואל ראזענבערג ז"ל אבד"ק אונסדארף יצ"ו, מחי"ם באר שמואל) איז אויך געווען א בחור, זענען זיי אנגעקומען קיין וויען, אשכנז'ישע בחורים, זיי האבן זיך נאכגעפרעגט וואו דער דברי חיים איז, האט מען זיי געזאגט אן אדרעם דארט וואו ס'איז שוין געווען אזוי קרוב צו חצות ממש, און זיי זעהן ווי ס'קומען אריין אידן אין ביהמ"ד, און ס'קלויבט זיך צוזאם א מנין, און זיי האבן געזעהן ווי אידן טוהן אהן טלית און תפילין, האט דער ערוגת הבושם ביי זיך געטראכט, א שיינער מנהג פון חסידים, אמאל איז מען געגאנגען מיט טלית און תפילין א גאנצן טאג, און מ'האט געזעהן אז מ'קען נישט נזהר זיין, האט מען אנגעטוהן נאר צו שחרית, נו פארוואס טאקע נישט צו מנחה? האט ער געקלערט די חסידים זיי מאכן דאך לפנים משורת הדין, זיי האבן איינגעפירט אז זיי דאוועענען מנחה אויך מיט טלית און תפילין, איז אים זייער געפעלן חסידות, דאם איז חסידות.

דערווייל האט ער געזעהן אז איינער פון די אידן וואם האבן אנגעטוהן טלית און תפילין, וואו ער מישט אויף א סידור, און נעמט זיך דאוועענען שחרית, ער זאגט ברכות, איז ער אויפגעציטערט געווארן, דאוועענען שחרית אזוי שפעט, אין אזא צייט? ער קען נישט, ער קען דאם נישט צוקוקן. דער אונסדארפער רב האט אים געזאגט, אז דער רבי האט אים משבח געווען, וואלט נאך אויס, ס'לוינט זיך דיר צו וואלטן, אבער ער האט געזאגט ער קען נישט בלייבן דארט, ער האט זיך אויפגעהויבן און איז ארוים געגאנגען פון ביהמ"ד נאך פאר דער דברי חיים איז אריין געקומען, אזוי אז ער האט נישט געזעהן דעם דברי חיים...

פארן הסתלקות האט ער פארציילט די מעשה, און ער האט זיך מתוודה געווען אויף דעם וואם ער איז אוועק געגאנגען, ער האט געזאגט, 'היינט וואלט איך צופים געגאנגען וויי ס'זאל נאר נישט זיין, אז איך זאל קענען זעהן דעם דברי חיים'.[21]

יעדער איינציגער זאל זיך מאכן א חשבון, ער זאל זיך אליינס מאכן א חשבון, אן אמת'דיגער חשבון, מ'דארף זיך מאכן א חשבון הנפש אמיתי, ס'איז דא אידן וואס האבן זוכה געווען און זיי זענען געפארן ביז צום מקום מנוחתו ממש, און ס'איז דא אידן וואס האבן זיך געפריידט פונדערווייטנס בשמחתו, כ'האב דערמאנט דער תנא רבי שמעון אין ספר הקדוש זוהר איז זייער מחמיר אין ענין פון שערות פאר פארהייראטע נשים, זייער שארפע לשונות, זייער שארף, ממש קללות ר"ל, אז מ'איז זיך מקשר מיטן הייליגן תנא און מ'איז נישט נזהר אז זיין שטוב זאל זיין ריין פון דעם ענין, פרעג איך אזא שאלה, מ'האפט זוכה צו זיין אין א ברכה מכה רבי שמעון אדער דאס פארקערטע חלילה?, ווי אזוי קען מען זוכה זיין צו א ברכה פונעם הייליגן תנא, אויב זיינע וועדטער - די הייליגע דיבורים - זענען ביי אים גרינג, און ס'מאכט נישט קיין רושם, פארוואס זאל ער נישט חושש זיין אויף דעם חרון אף וואס ס'איז געווען, אפשר האט דער הייליגער תנא א שוועד הארץ, א קפידא, ווייל מ'איז נישט חושש צו זיינע וועדטער, לאמיר זיך מקבל זיין מ'זאל מתקן זיין דעם ענין, און אין דעם זכות פון די קבלה טובה וועלן מיר זוכה זיין לברכה ולא לקללה, לחיים ולא למוות, לשובע ולא לרזון.

לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו, ליידער מ'האט צוגענומען מ"ה נפשות יקרות, לדעת מ"ה זה ועל מה ז"ה, יעדער בר דעת ווייסט, זיי זענען נישט אוועק פון דעם עולם בחטאם, נאר דא איז געווען א מסירת מודעה פונעם הייליגן תנא רבי שמעון פארן גאנצן ציבור, אז ס'איז דא א שווערער חרון אף, און יעדער אינציגער דארף טוהן פעולות מתקן צו זיין די מעשים, לאמיר זיך מקבל זיין מיט א קבלה גמורה א בעסערונג אין די מעשים, א תיקון אין אלע ענינים, רבי שמעון האלט להלכה 'דבר שאינו מתכוין איז מותר', די אחרונים זענען מסביר אז רבי שמעון האלט איך גיי בתר מחשבה, און די מחשבה איז דער עיקר, קומט אויס אז מ'האט א קבלה טובה און א גוטע מחשבה אויפן עתיד נוצט דאס, איז דאס זייער אסאך וועדד און ס'איז זייער חשוב.

מיט די אלע קבלות טובות די גוטע מחשבות וואס מ'וועט זיך מקבל זיין זיך צו פארבעסערן אין אלע ענינים, וועט דער הייליגער תנא רבי שמעון זיך איבער בעטן און ער וועט זאגן סלחתי, און דורך דעם וואס מ'וועט תשובה טוהן בלב שלם און מתקן זיין די ענינים וואס מ'דארף מתקן זיין, וועט דער הייליגער תנא מעורר רחמי שמים זיין אויף אונז און אויף די גאנצע משפחה, אויף די גאנצע שטאט, און אויף גאנץ כלל ישראל, מעורר צו זיין די מידת הרחמים, און ער וועט זעהן ס'זאל זיין לא ישמע עוד שוד ושבר בבית ישראל, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים בכל הזמן, ביז מיר וועלן אלע זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו בב"א".

---

21 ויש לציין שבס' י"ג אורות (עמ' ע"ח) מביא גם סיפור זה בקיצור, ומוסיף שמני אז קיבל הערוגת הבושם על עצמו לנסוע להסתופף בצל צדיקים, ונסע לשיאווא ולבעלוא, וכמו"כ כתב בצוואתו המובא בס' הכנה דרכה שיסעו לצדיקים, עי"ש. ונסע ג"כ הרבה לסיגוט אל מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל כידוע.

דער אונסדארפער רב איז דאך אויך דארט געווען, ער איז יא געבליבן, האט ער געזאגט אזוי, ער האט צוגעקוקט ווי דער דברי חיים האט זיך געשטעלט דאוועננען, זאגט ער, ער האט אנגעהויבן 'הודו' – דאם איז ביי אים געווען א נייעם צו אנהייבן 'הודו' ביי די אשנזים הייבט מען נישט אהן ביי הודו – ווען ער האט אנגעהויבן 'הודו' האט ער שוין נישט געווואוסט צי דאם איז א מענטש צי ס'איז א מלאך, האט ער געזאגט, ביי 'ברוך שאמר' האט ער שוין געזעהן אז דאם איז נאך אמאך העכער פון א מלאך. נאכדעם האט ער געזאגט אויף זיך, אז ער איז געשטאנען דארט ביים דאוועננען, און אבריו דא לדא נקשן, ער האט זיך געווארפן פון גרויס פחד, ווען ער האט צוגעזעהן דעם דברי חיים'ס דאוועננען האט זיך אים אלעם געווארפן פון גרויס פחד, און ער בעהט זיך ביים רבונו של עולם ער זאל נאך אמאל קענען זוכה זיין טועם צו זיין כאטשינ יום הקדוש ביי כל נדרי לעת כניסת היום, זאל ער שפירן אזא מין יראה און פחד וואם ער האט דעמאלטם מרגיש געווען באותו מקום, אזוי האט דער אונסדארפער רב פארציילט.

דאם שטימט מיט די מעשה, אז ער האט געזאגט אז א איד שטייט דארט בפניו אזוי לאנג און ס'כאפט אים נישט אן קיין יראה, האט ער אים ארוים געטראגן פון ביהמ"ד.

דער דברי חיים האט דאך געדאוועננט אלעמאל אזוי מיט א פלאם פייער.[22]

וציוה רבינו להביא כיבוד

הררש"ה הראה על האורח החשוב ועל מלוויו ואמר: די תלמידים האבן געברענגט פאר פסח אמאל אן הגדה פארן רבין מיט א שיינע ענינים פונעם רב (הגדה של פסח ע"פ הלקח והלבוב).

א' הנוכחים מאנ"ש: דאם ביהמ"ד פונעם רב (ביהמ"ד נזר גדליהו) איז א ליכטיג ווינקל אין פלעטבוש, איך דאוונן דארט אסאך מאל מנחה, איך ארבייט דארט.

הגר"א: יא ער האט א געשעפט דארט.

ס'וועלט היינט א ספרדי'שע געגנט. ס'איז שוין נישטא היינט כמעט קיין אשכנז'שע דארטן.

רבינו: די אשכנזי'שע ציעהן זיך אוועק.

די וואם פארן קיין פלעטבוש זענען אפשר בעסער, אבער די וואם גייען קיין פייוו–טאנס, די ווערן שוואכער.

הגר"א: די היימישע בתי מדרשים מוטשענען זיך אין פלעטבוש, ס'איז רוב ספרדישע אידן.

רבינו: די ספרד'ישע אידן ווערן בעסער דארט.

הגר"א: אין די געגנענט זענען מער די פרייערע, די שוואבע, די פרומערע ספרדישע אידן וואוינען מער אראפציר. די וואם באלאנגען צו הרב רפול (הגאון הישיש רבי יוסף הררי רפול שליט"א, ראש ישיבה ומוסדות 'עטרת תורה' במחוז פלעטבוש יצ"ו).

רבינו: דארט איז דא א שיינע ספרדישע קהילה.

הגר"א: פרומע, ערליכע אידן.

רבינו: זיי זענען ערליכער ווי די עלטערן, זיי זענען ב"ה היינט בעסער ווי אמאל.

הגר"א: זיי האבן געהיפט אפאר דורות, און זיי קומען צוריק.

רבינו: ושבו בנים לגבולם...

רבינו כיבדו בברכת לחיים

וביקבו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן גרויס הצלחה און סייעתא דשמיא אין הרבצת התורה מיט אלעם גוטן, מיט געזונט און אריכת ימים, מ'זאל האבן א לעכטיגן יו"ט.

הגר"א: אמן, א ישר כח.

ונפרדו לשלום

ועי' מש"כ נכדו כ"ק בעל ויחי יוסף ז"ל מפאפא בספרו עה"ת (פר' ואתחנן) וז"ל: ...ועובדא הוי אצל כ"ק אאז"ז בעל ערוגת הבושם זצ"ל דבימי חוליו התמרמר והתוודה על שהיה יכול להכיר את הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל ולא הכירו, וכך אמר אאז"ז זצ"ל בהיותי בחור צעיר ולמדתי אצל הגאון מהר"ם כ"ץ זצ"ל בק"ק צעהלים נשמע שהגה"ק מצאנז בא לעיר ווייען (או לעיר באדען סמוך לווינא), ובאו אלי איזה בחורים ודיברו על לבי לנסוע עמהם לווייען לקבל פני הגאון מצאנז, ואני הכרתי את הבחורים הללו וידעתי שאין כוונתם נכונה, וכוונתם הי' שידעו ממה ללגלג, והשבתי להם אם הי' כוונתכם לשם שמים הייתי נוסע עמכם, אבל ידעתי שאין כוונתכם לשם שמים אלא ללגלג ע"כ איני רוצה לנסוע עמכם, כך אמרתי להם אז, אבל עתה מתחרט אני על שלא נסעתי כי אם הייתי נוסע אני לא הייתי נמשך אחר כוונתם, אלא הייתי נוסע לשם שמים לקבל פני צדיק, ואם הי' עתה הגה"ק מצאנז בחיים הייתי הולך אפילו מאה פרסאות לקבל לקח מפי קדשו עכ"ד.

22 עי' בספר דברי תורה-מונקאטש (מהדו"ב אות ל"ג) שכתב וז"ל: נודע שצדיקים אמרו על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שהיה לו נשמת ר"ע שהיה מניחין אותו בתפילתו בזוית זו ומצאוהו בזוית אחרת כדאיתא בגמ' ברכות, וכן אמרו על הגה"ק רבינו בעל הדברי חיים זי"ע, עיי"ש.

עיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שסיפר הגה"צ מבאגאד שהסתופף בצאנז שכשהרה"ק מצאנז זי"ע צעק בפסוקי דזמרה בשב"ק הפסוק 'טעמו וראו כי טוב ה'' היו מרגישין מותיקות נפלאה שאין שום בעל תאוה שבעולם יכול להשיגה.

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

קוֹמִם קְהִלָּה עֲדָתִי בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי

אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ
בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי

בעהשי"ת

בחדוה עילאה אור מופלא רום מעלה מודיעים אנחנו לכל קהלא קדישא
אנשי שלומינו היקרים זקנים עם נערים אשר גם השתא נזכה אשר

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יערוך בעז"ח במקהלות עם קדושים

שלחן הטהור

לכבוד הילולא דרשב"י זיע"א ביום הבהיר

ביום ל"ג בעומר הבעל"ט

בשעה 7:30 לפנות ערב

עולו אתו ואתבנשו כולנו בני איש אחד להתבשם מאור קדושת
התנא האלקי, אשר תורתו ואור קדושתו היא מאירת עינינו

בהיכל בית המדרש הגדול

14 Hooper Street

כושב טוב יִשְׂבָּע:

סעודה רחבה לכל הקהל הקודש

לכבוד הילולת התנא האלקי רשב"י זיע"א

תחל משעה 7:00 בערב

עת רצון הוּא לָנוּ בִּזְכוּת אֲחֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

שירי דביקות ושמחה ברשפי אש

יחד כל הקהל הקודש בתופים ובמחולות

טוב וּמֵטִיב חַדֵּשׁ לָנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ישמיע דברות קודש אמרות טהורות וציצים ופרחים
בגודל קדושת וסגולת היום בהילולא דרשב"י

זכותו הגדול של התנא האלקי הרשב"י זי"ע ישפיע שפע רב בכל העולכות
כראי הוא לסמוך עליו להטליץ טוב בעדינו לחתברך בכל משאלות לבבינו לברכה אמן.

הנהלת הקהלה

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דברי פתיחה לתלמידי ישיבתינו הקדושה בקרית יואל יע"א בהיכל ביהמ"ד שע"י סניף קדושת יואל

יום ב' פרשת אמור תשפ"ב לפ"ק

אחרי שהאריך בדברי דרוש ואגדה

דאס האב איך געקלערט אזוי א דבר אגדה לכבוד התחלת הזמן, דאס ווארט פונעם גר"א וואס מ'האט דא געשמועסט איז א געוואלדיגער יסוד אין לעבן, דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, מ'דארף זיך א חשבון, עס איז דא א דין און ס'איז דא א חשבון, דין איז אז מ'טוט ל"ע אן עבירה איז דא א דין אויף די עבירה, נאכדעם איז דא א חשבון אויף די צייט, דאס איז א געוואלדיגער מוסר השכל, עס איז דא א חשבון אויף די צייט, אויף יעדן חודש וואס האב איך געקענט אפלערנען אין דעם חודש, יעדע וואך און יעדן טאג און יעדע שעה, וואס האב איך געקענט שרייבן אין די שעה, האב איך דאס אויסגענוצט צו שטייגן אין תורה און יראת שמים, צי איך האב עס מבטל געווען, עס איז א געוואלדיגע יסוד, אז מ'ווייסט און מ'געדענקט די וועלט, דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, עס איז דא א חשבון אויף די זמן, אויף יעדע רגע דארף מען געבן א חשבון.

ברוך ה', מיר האבן אנגעהויבן דעם זומער זמן יעצט דא, מ'האט אנגעהויבן צו לערנען בשעה טובה, מ'איז ממשיך צו לערנען פרק חזקת הבתים, אין א גוטע שעה האט מען אנגעהויבן צו לערנען, מיט א התחלה טובה, וועט מ'קומט אן אין ישיבה קודם דארף יעדער בחור אריין טראכטן דער תכלית פון קומען אין ישיבה, פארוואס איז מען געקומען אויף דעם מקום, דער תכלית איז, מ'איז געקומען מיט א שאיפה און מיט א רצון, איך וויל שטייגן אין תורה און יראת שמים און אין מידות טובות, יעדער בחור דארף האבן א שאיפה, א גלוסטעניש, א ציהונג, איך קום נישט אין די ישיבה וויל איך מוז קומען, איך קום אין ישיבה וויל איך וויל קומען, כ'האב א רצון צו קומען, פארוואס וויל איך קומען אין ישיבה? וויל ס'איז א מקום וואו איך קען שטייגן אין תורה, וואו איך קען שטייגן אין יראת שמים, איך האב א רצון צו שטייגן אין תורה, כ'האב א ציהל ערגעץ אנצוקומען, איך וויל עפעס עררייכן דאס יאר, און דאס דארף מען זעהן - אז מ'וויל עררייכן דעם ציהל, דארף מען צו וויסן אז ס'איז דא א דין וחשבון, מ'דארף האלטן א חשבון אויף יעדן טאג.

בפרט אז מ'שטייט אין די ימי הספירה, די ימי הספירה איז זייער אן ערנסטער ענין, די ימי הספירה מ'ציילט די טעג, יעדן טאג ציילט מען דעם יעצטיגן טאג, דאס ווייזט אז א טאג האט א געוואלדיגע חשיבות, ס'איז א דבר שבמנין, אז מ'איז מבטל א טאג, אז כ'האב נישט געלערנט דעם טאג, איז טייטש אז מ'איז מבטל דער חשיבות פון א טאג, וואס איז דאס א טאג?, וואס ציילט מען?, אבער אז מ'וויסט דאס חשיבות פון יעדן טאג, נישט נאר אז מ'וויסט דאס, נאר די ספירה לערנט אונז אזא זאך, ביי ספירת העומר זעהט מען יעדן טאג ציילט מען מער, מ'איז נישט צופרידן פונעם נעכטיגן, נאר מ'ציילט שוין מיט א טאג מער, איך בין געשטיגן פון נעכטן, היינט בין איך שוין מיט א טאג עלטער, היינט ציילט איך שוין מער, דאס הייסט א חשבון, דאס איז דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, עס איז דא א חשבון פון די ימי הספירה, יעדן טאג דארף מען האבן אן התעלות, יעדן טאג דארף מען שטייגן.

דאס דארף זיין דער ציהל פון די בחורים, א בחור קומט אין די ישיבה וויל ער וויל שטייגן, ער מאכט זיך א חשבון, מ'לערנט דא אין ישיבה מסכת בבא בתרא, עס איז דא חלקים וואס מ'לערנט

שיעור עיון, און ס׳איז דא חלקים וואס מ׳לערנט שיעור פשוט, ס׳איז דא א מציאות מ׳זאל אדורך לערנען גאנץ בבא בתרא, מסכת בבא בתרא איז די גרעסטע מסכתא פון ש״ס, עס איז דא א מציאות מ׳זאל עס אדורך לערנען, און דאס חזר׳ן און זיך פארהערן, ווי שיין איז סוף יאר ווען מ׳וועט זיך געזעגענען פון תשפ״ב און אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, מ׳האט אדורך געלערנט און גע׳חזר׳ט מסכת בבא בתרא, דאס קען מען נישט נאר סוף יאר, דאס מוז מען א גאנץ יאר אויף דעם ארבעטן, מ׳האט עס איינגעטיילט אין פארשידענע זמנים, יעצט לערנט מען דעם פרק, דעם צווייטן פרק, די בחורים דארפן זעהן זיך מתאמץ צו זיין אדורך צו לערנען די מסכתא, לערנען און חזרן, מ׳זאל וויסן איך קען מסכת בבא בתרא, אויף דעם דארף מען אויסנוצן אלע צייטן, אלע זמנים, אלע שעות פון טאג, און זיבן טעג א וואך, איריין געלערנט שבת קודש, פרייטאג און שבת, מ׳דארף זעהן צו לערנען און חזרן, אויסצונוצן אלע צייטן.

עס איז באקאנט דער ישמח משה שרייבט אין זיין בריוו, ער רעדט פון די ימי הבחרות, פון די בחור׳ישע יארן, דאס גרויסע חשיבות פון דעם, עטץ לעבטם יעצט אין די ימי הבחרות, מ׳קען זיך אין די יארן קונה שלימות זיין אין אסאך ענינים מער ווי אין די שפעטער׳דיגע יארן, די בחור׳ישע יארן זענען די יסוד פון א מענטש, דער יסוד פון בויען א בנין איז צו בויען א פעסטער יסוד, אז מ׳בויעט א פעסטער יסוד קען מען אויפבויען א הויכע בנין, אז ס׳איז א שוואכע יסוד קען מען נישט בויען א גרויסע הויכע בנין ווייל עס צופאלט, די בחור׳ישע יארן זענען די יסוד פון א מענטש פון די שפעטער׳דיגע יארן, און אז מ׳טוט עס פארנאכלעסיגן מיט א שוואכער יסוד, שפעטער קען מען שוין נישט ארויפבויען אויף דעם, ס׳איז שוין פארפאלן, דארף מען זעהן אויסצונוצן די צייט, בחורים זאלן זיצן און עוסק זיין בתורה, און טאקע בויען, זיך אליינס בויען, א בנין גדול ומפואר.

*

כ׳האב אזוי אינזין געהאט, מ׳איז ממשיך פרק חזקת הבתים, ס׳איז א פרק יחיד במינו, ס׳איז דא סוגיות, ס׳איז קורצע ענינים אבער עמוקות און עס צושפרייט זיך אין כמה ענינים, אין כמה מסכתות הש״ס, מ׳דארף דאס לערנען בעיון היטב, גוט צו פארשטיין, זיך נישט לאזן נארן, נאר וועלן פארשטיין די גמרא מיט תוס׳, צו פארשטיין די סברות, די פלוגתות אין די גמרא, די פלוגתות אין די ראשונים, ווען מ׳לערנט יעדע שטיקל גמרא איז דא כמה וכמה דרכים אין די ראשונים, און אין די ראשונים אליינס איז דא כמה דרכים וואס די ראשונים האבן געלערנט, וואס זיי האבן געמיינט, מ׳דארף זיך פלאגן צו פארשטיין די ראשונים זייער עמקות׳דיגע ווערטער, בחורים דארפן זעהן צו לערנען טאקע בעיון היטב, צו לערנען איינמאל און נאכאמאל, דעמאלטס איז מען זוכה צו פארשטיין להבין ולהשכיל, דעמאלטס איז פיקודי ה׳ ישרים משמחי לב, ברענגט דאס אריין א געוואלדיגע שמחה, אזוי קען מען זוכה זיין טועם צו זיין נעימות התורה, מתיקות התורה, א שיינע קשיא, א שיינע סברא, א שיינע תירוץ, נאכדעם וואס מ׳איז מען זוכה צו פארשטיין, עס עפנט זיך די אויגן און מ׳איז זוכה צו פארשטיין וואס זיי זענען זיך מחולק, עס ברענגט אריין אמת׳דיגע שמחה.

דער אויבערשטער זאל אונז העלפן מיר זאלן זוכה זיין צו לערנען בהבנה יתירה ובהבנה נכונה די שיטות הראשונים און די אחרונים. און ווי מיר האבן געשמועסט א חלק וועט מען לערנען שיעור עיון, און א חלק וועט מען לערנען שיעור פשוט, אזוי וועט דער אויבערשטער העלפן אז מ׳וועט זוכה זיין צו פארשטיין, מ׳וועט זוכה זיין צו לערנען, עס איז דא מגידי שיעור תלמידי חכמים וואס זיי לערנען פאהר דעם שיעור אז מ׳זאל טאקע פארשטיין, נאך אלעס איז מען נאך יונג, מ׳איז נאך בחורים, מ׳פארשטייט נאכנישט דעם עמקות הענין, און אז מ׳לערנט פאהר א שיעור זענען זיי מאיר, זיי עפענען אויף די אויגן, וואס מ׳האט אליינס נישט פארשטאנען זענען זיי גוט מסביר.

*

מ׳לערנט גמרא מיט תוס׳, מ׳דארף אבער לערנען הלכה אויך, יעדער בחור דארף צו וויסן ער דארף האבן א שיעור אין שולחן ערוך, ער זאל קענען וויסן הלכה למעשה, אנפאנגען פון שולחן ערוך, לערנען טורי זהב, מגן אברהם, מיט מחצית השקל, געהעריג לערנען אז מ׳זאל גוט פארשטיין די הלכה לאמיתה של תורה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

*

די סדר הזמנים אין די ישיבה איז איינגעטיילט, די ערשטע סדר אין די ישיבה איז לערנען פאר׳ן דאוונען, עס איז זייער א וויכטיגער חלק אינעם טאג, חסידים ואנשי מעשה האבן געלייגט אויף דעם א געוואלדיגן דגוש, אנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה, מ׳איז אויפגעשטאנען כדי צו לערנען און נאכן לערנען תורה האט מען זיך געשטעלט דאוונען, נאר אזוי איז מען צוגעגאנגען צום דאוונען, נאך לימוד תורה הק׳. די ישיבה דא איז אויך איינגעשטעלט דער סדר היום אזוי, עס איז דא א סדר הלימוד, ס׳איז יעצט זומער, במילא וועל איך נישט זאגן פארטאג׳ס, אבער באשמורת הבוקר דארף יעדער בחור אויפשטיין, זיצן אין ישיבה ביי א שיעור געהעריג לערנען פאר׳ן דאוונען, אזוי ווי מ׳האט זיך געפירט מקדמת דנא.

*

פארשטייט זיך א חסידישער בחור גייט אין מקוה, ער געוואוינט זיך איין, מ׳מוז גיין אין מקוה יעדן טאג, פונקט די וואך שבת האבן מיר געהערט אביסל פון מקוה, דאס געוואלדיגע

חשיבות פון גיין אין מקוה, דאס איז אן הכנה דרבה פון קיום המצוות, יעדער בחור דארף שטרעבן צו זיין א חסידישער בחור, א חסידישער בחור מיט פנימיות, נישט נאר אויף חיצוניות, אוודאי, דער לבוש איז זייער חשוב, א חסידישע לבוש איז זייער חשוב, דאס חיצוניות איז זייער וויכטיג, אבער דאס פנימיות איז נאך וויכטיגער, צו זיין א חסידישער בחור מיינט מען מיט פנימיות, מ׳זאל האבן וואס ווארימקייט, ווארימקייט צו א דבר מצוה, וואס ווארימקייט צו א דאוונען, א חמימות, דאוונען מיט א חמימות, מקיים זיין א מצוה מיט א חמימות, מיט א קאך און מיט א ברען, דאס איז א געוואלדיגע זאך.

בכלל דארף מען צו וויסן מחשיב צו זיין מנהגי קודש וואס צדיקים האבן זיך געפירט, עס איז א געוואלדיגער ענין דאס מחשיב צו זיין, צדיקים האבן זיך אזוי געפירט דאס איז א ענין, און מ׳דארף זענן זיך צו פירן אזוי, חלילה מזלזל צו זיין אין אזעלכע ענינים, מילי דחסידא איז א געוואלדיגער ענין, א חסידישער בחור דארף מען דערקענען אויף אלע ענינים, ווי אזוי ער עסט, ווי אזוי ער טרונקט, און אפילו ווי אזוי ער לייגט זיך שלאפן.

*

די זמני הלימוד במשך פונעם טאג, עס איז דא פארמיטאג, און ס׳איז דא נאכמיטאג, און ס׳איז דא א פערטע סדר צווישן מנחה און מעריב, מ׳דארף זהען אויסצונוצן די אלע זמנים, קומען אין צייט, זיין אין צייט, ווי די וועלט זאגט א וועריטל, וואס איז טייטש א מתמיד, דער וואס ער לערנט זעכציג מינוט א שעה, דאס הייסט א התמדה, אין א שעה איז דא זעכציג מינוט, אז מ׳נוצט אויס זעכציג מינוט צו לערנען, דאס הייסט התמדה.

*

מ׳דארף זיך לייגן אין צייט, דער אויבערשטער האט באשאפן א מענטש ער דארף צו עסן און ער דארף צו שלאפן, מ׳טאר נישט פאסטן, מ׳דארף האבן א קלארן מח צום לערנען, מ׳דארף זיין אויסגערוהט, דארף א מענטש שלאפן, דארף מען זיך לייגן אין די צייט, נישט צו פענינ ביי די נאכט, עס איז דא זייער א שלעכטע טבע ביי בחורים אפצופענינ, אז מ׳לייגט זיך צייטליך קען מען אויפשטיין, א מענטש מוז דאך שלאפן, שטייט מען אויף צייטליך, איז דער טאג מסודר, און אז דער טאג איז מסודר איז אלעס מסודר.

*

מ׳דארף צו דאוונען אין די ישיבה, ס׳איז אינו דומה א תפילה אין די ישיבה, ווי א תפילה ערגעץ אנדערש צווישן בעלי בתים, אין ישיבה ברוב עם הדרת מלך, מ׳דאוועט במתינות אויפן קול, וועגן דעם בחורים דארפן זהען צו קומען דאוונען אין די ישיבה דייקא.

*

דאס איז אפגערעדט פון א גאנצע וואך, ס׳קומט פרייטאג, א זומער פרייטאג איז א לענגערן טאג, מ׳דארף אויסצונוצן דעם פרייטאג׳דיגן טאג, חלילה אריבער פירן בבטלה, נאר אויסצונוצן דעם טאג, יעדער האט זיך א שיעור, מ׳קען משלים זיין איבער חזר׳ן, צי עפעס נאכקוקן, עפעס מברר זיין, לערנען א חסידיש ספר, זיך גרייטן צום שבת קודש.

די זעלבע איז שבת קודש אליינס, ס׳איז דא א לאנגער שבת נאכמיטאג, מ׳דארף זיצן אין ביהמ״ד שעות און עוסק זיין בתורה, מ׳דארף קומען לערנען חומש רש״י, צי לערנען א חסידיש ספר, צי עפעס איבער חזר׳ן, דער עיקר איז זיצן און לערנען, אויסנוצן די צייט.

מוצאי שבת איז דאך א קורצע נאכט, מ׳דארף עסן מלוה מלכא, דאס דארף זיין בזריזות, ווייל מ׳דארף זיך לייגן מוצאי שבת אויך צייטליך, זונטאג אינדערפרי איז א פרישער טאג, מ׳דארף פריש אנהייבן צו עוסק זיין בתורה.

*

פרייטאג צונאכט׳ס ליל שבת קודש זיצן בחורים צוזאמען, ערנסטע בחורים, בצוותא חדא, און באמת איך זאג איך בחורים, עס איז מיר פערזענליך אן עונג שבת יעדן שבת ווען איך זיץ מיט די בחורים, מ׳דארף אבער זהען ס׳איז דא דריי סעודות פון שבת קודש, ווי אזוי פירט זיך א חסידישער בחור סעודה שלישית יעדן שבת קודש.

עס איז דא א באקאנטע מעשה, ס׳איז דא א תורה וואס איז געדרוקט אין דברי יחזקאל פרשת כי תבוא, אבער די תורה איז מיט א מעשה, עס איז דא אסאך תורות מיט א מעשה, די תורה איז אויך מיט א מעשה, עס איז געווען דארט אן אשכנז׳ישער רב, מ׳דארף נישט זאגן קיין נעמען, עס פעלט נישט אויס צו זאגן, ער האט געטשעפעט חסידים, און ס׳איז אויסגעקומען וועגן שלש סעודות, האט ער געזאגט, וואו שטייט דאס אז מ׳דארף זיצן שלש סעודות צוזאמען אין ביהמ״ד זינגען זמירות, וואו איז דא אזא הלכה? וואו שטייט עס? און דער שינאווער רב איז געווען זייער בייז אויף אים, ער האט אים געזהן ס׳איז געווען זומער נאכמיטאג, די אשכנז׳ישע אידן ווען מ׳שטייט אויף שבת נאכמיטאג, איז ער געגאנגען שפאצירן מיט די פלונית׳טע, ס׳איז געווען א שיינער וועטער, איז ער געגאנגען שפאצירן, האט ער אויך געזאגט וואו שטייט אז מ׳טאר נישט? וואו שטייט אז מ׳טאר נישט שבת נאכמיטאג גיין מיט די פלונית׳טע שפאצירן, איז דא אין דברי יחזקאל פונעם שינאווער רב א תורה וואס ער האט דעמאלטס געזאגט, האט ער געזאגט, עס שטייט נישט אין ערגעץ אז מ׳טאר נישט, נאר ווען אידן זיצן אין ביהמ״ד גייען די שפאצירן, עס שטייט נישט אז מ׳דארף זיצן אין ביהמ״ד, עס שטייט נישט אז מ׳טאר נישט גיין שפאצירן, אבער מ׳קוקט ווער ס׳טוט וואס, האט ער געזאגט, את ה׳ האמרת וה׳ האמירך, רש״י זאגט

האמרת והאמירך אין לו דמיון במקרא, נישט יעדע זאך קען מען טרעפן אין פסוק וואו שטייט אז מ׳טאר נישט, אבער רש״י זאגט נאכדעם יתאמרו כל פועלי און, זאגט ער, יתאמרו כל פועלי און, דאס איז א שארפע תורה אין דברי יחזקאל לכבוד די מעשה.

חסידישע איידן זענען געזיצן סעודה שלישית און מ׳האט זיך געזעגנט פונעם שבת קודש, מ׳דארף וויסן ס׳איז רעוא דרעווין, רעוא איז טייטש אויף אראמיש אן עת רצון, רעוא דרעווין דאס מיינט טאפלט, ווי ער זאגט א רצון שברצון, א שטערקערע עת רצון, בשעת סעודה שלישית דעמאלטס איז רעוא דרעווין, א ספעציעלע עת רצון, דעמאלטס זענען געזיצן חסידישע איידן אין ביהמ״ד, זעהט אויס דאס האט דער בעל שם הקדוש איינגעפירט, מ׳זאל זיצן שלש סעודות אין ביהמ״ד און זינגען זמירות, וואספארא זמירות? דאס האט מען אין אלע מקומות שוין צוטיילט, אבער דאס עצם זאך האט דער בעל שם הקדוש איינגעפירט מ׳זאל זינגען זמירות, און אזוי זאל מען זיך געזעגענען פונעם שבת קודש אויף א העכערן אופן, אזוי האבן זיך געפירט אלע חסידישע איידן.

עס איז דא א גרויסער יצר הרע צו זיצן און פארתכלעווען, זיצן און מאכן א רעדל, זיצן אינדרויסן און שמועסן, מ׳קוקט אויפן זייגער, אה, ס׳איז שוין ברוך ה׳ דער זמן, מ׳קען שוין בענטשן, מ׳קען שוין אנטליפן פונעם שבת, נישט דאס איז דער וועג פון א חסידישער איד, פון א חסידישער יונגערמאן, און אפילו פון א חסידישער בחור, אז מ׳פילט נישט קיין צורך אין די בחור׳ישע יארן, מ׳דרייט זיך ארום, מ׳דרייט זיך אינדרויסן, ס׳איז דא מנינים פריה, און א בחור שטעלט זיך אויך צו צו די וואס זיי אנטליפן פון שבת, אז מ׳טוט דאס אלץ בחור, וועט ער דאס אוודאי טוהן אלץ יונגערמאן, ער פארפאסט דעם עצם שבת, און איך זאג אייך ער פארפאסט, איך שוין אים באמת, די געפילן פון שבת קודש, פון שלש סעודות, דאס פארפאסט ער, און מ׳דארף אין שוינען, וועגן דעם זאג איך, מ׳דארף מעורר זיין די בחורים, מ׳דארף צו וויסן שבת קודש איז א געהויבענער זמן, א גאנצע וואך דארף מען זיין געהויבן, שבת דארף מען זיין נאך העכער.

דער פעטער ז״ל האט אמאל געזאגט, די געהויבנסטע מינוט פון שבת קודש פארתכלעווען מען, די געהויבנסטע מינוט איז ביי שלש סעודות, און דאס וויל איך זאגן פאר יעדן איינציגן בחור, שלש סעודות מוז מען זיין אין ביהמ״ד און זינגען זמירות בצוותא חדא, דאס ברענגט אריין א וואריקייט, אן ערנסטקייט, מרגיש זיין דעם קדושת שבת, אריינשלעפן דעם קדושת שבת קודש אין די וואכנדיגע טעג, אז מ׳איז מוסיף מחול על הקודש, דורך דעם ברענגט מען אריין דעם שבת קודש אין מוצאי שבת, אין די וואכעדיגע טעג, אין די ששת ימי המעשה. וועט ס׳אנטליפט ביים זמן פון שבת קודש, דער האקט עס אפ, מ׳ענדיגט שבת איז אויס, אז מ׳איז מוסיף מחול על הקודש נעמט מען אריין דעם שבת אויף א גאנצע וואך.

*

א בחור דארף צו לערנען א מוסר ספר יעדן טאג, ער דארף צו לערנען א חסידיש ספר, עס ברענגט אריין א וואריקייט, דבריהם הקדושים איז כגחלי אש, אין אזא טריפה׳נע מדינה, אין אזא גשמיות׳דיגע מדינה, די צדיקים הקדושים האבן אראפ געברענגט א קדושה, זייער תורה שבכתב איז דאך מלא קדושה, דאס ברענגט אריין אין דעם מענטש אביסל געהויבנקייט, אביסל רוחניות, עס הייבט א איד, עס הייבט די נשמה, עס ברענגט אריין געהויבנקייט אין א איד.

*

איך האב געוואלט רעדן די בחורים אין די ישיבה זיי זאלן פארשטיין די חשיבות פון די ישיבה, די ישיבה וואס מ׳האט זוכה געווען צו קומען עוסק זיין בתורה, דער פעטער ז״ל האט געהאט א ישיבה אין שטאט, און ס׳איז געווען א וואוילע ישיבה מיט פיינע בחורים, פיינע תלמידים, ער האט אבער געהאט השתוקקות אלע יארן ארויס צוטראגן די ישיבה מחוץ לעיר, נאך בימיו, מיט העכער פופציג יאר צוריק, האט ער פארשטאנען דאס שעדליכקייט פון די שטאט, כל שכן היינט וואס איז פי כמה ערגער גענוארן פון אמאל, די חשיבות פון די מקום וואס מ׳קען זיין דא זיבן טאג א וואך, א גאנצע צייט אן א הפסק, מ׳קען עוסק זיין בתורה אין די שטאט קרית יואל וואס איז א אפגעהיטענע שטאט ברוך ה׳, אפילו אין שטאט קרית יואל איז דער בארג דא ווי די ישיבה געפינט זיך מקודש בעשר קדושות, ס׳איז מורם פון קרית יואל, דאס איז א מקום מוכשר מאוד, דער טאטע ז״ל האט דאס מוציא געווען מכח אל הפועל, ער האט ארויס געברענגט די ישיבה אל המקום הזה, דארף זיין א געוואלדיגע חשיבות ביי יעדן בחור, מ׳זאל פארשטיין וואס מיינט מ׳קומט לערנען דא אין די ישיבה.

במילא אז מ׳פארשטייט דאס חשיבות פון זיין דא אין די ישיבה, פארשטייט מען וואס הייסט אז איך גיי אוועק פון די ישיבה, עס איז א הפסד, יעדן טאג אז איך געפין זיך נישט אין די ישיבה האב איך עפעס פארפאסט, כ׳האב עפעס פארלוירן. אוודאי בחורים דארפן פארשטיין ערוואקסענע בחורים מאכט זיך אזא ענין א אנדערע ענין מ׳דארף אמאל אוועק פארן פון די ישיבה, אבער מ׳דארף זעהן ממעט צו זיין, ווי ווייניגער צו דארפן אוועק פארן, און אז מ׳דארף ווי ווייניגער צו פעלן, יעדן טאג און יעדע שעה וואס מ׳פעלט אין די ישיבה איז א גרויסע שאדן.

*

און שטייגן מיר יעצט שוין אין די זומער חדשים, א איד דארף זיין זייער נזהר אין שמירת עינים, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, מ׳זאל האבן אפגעהיטענע אויגן, אפגעהיטענע מחשבות, דא אין די ישיבה דארף מען אויך סייעתא דשמיא, אבער אז מ׳גייט נאך ארויס איז די נסיונות זייער גרויס, יעדער איד בעט אל תביאנו לא לידי נסיון, על כל פנים, יעדער איד דארף האבן

געוואלדיגע סייעתא דשמיא מ׳זאל קענען עומד זיין בנסיון צו זיין ערליך אפגעהיטן.

במילא פארשטייט שוין יעדע איינער, די היינטיגע טעכניק האט צוגעשטעלט די כלים, מ׳דארף נישט אנרופן יעדער איינער ווייסט עס, די גרעסערע און די קלענערע, היינט איז דא אזעלכע כלים, כ׳האב ניטאמאל קיין השגה די היינטיגע כלים ווי אזוי זיי גייען, ווי אזוי זיי ארבעטן, אבער יעדער איינער ווייסט דאס שעדליכקייט פון די כלים איז עד אין שיעור און עד אין קץ, די ריין איז געפערליך גרויס, דער יצר הרע איז זייער שטארק, די גרעסטע יצר הרע וואס איז היינט דא דאס איז די כלים, און נעבעך אסאך ווערן נעבעך נכשל, זיי זענען נישט עומד בנסיון און זיי ווערן נכשל.

כ׳וויל בעטן יעדן בחור, ער זאל רחמנות האבן אויף זיך אליינס, ער זאל רחמנות האבן אויף זיין נשמה, ער זאל זיך אליינס נישט צוגרונד לייגן בגוף ובנפש, זיך מונע זיין פון די כלים, אפילו ס׳איז א גרויסער ריין, און אין וויים אז ס׳איז א גרויסע ריין, און אפילו ער זעהט עס ביי א צווייטן, און כ׳וועל אייך זאגן נאך מער, אז מ׳זעהט עס ביי א צווייטן דארף מען פארהאלטן יענעם, פארוואס ווייזסטו דאס? דו שעמסט זיך נישט? מ׳מעג דאס האבן? מקיים זיין ובערת הרע מקרבך, א איד האט אן אחריות פאר א צווייטן, אויף דעם איז דא ערבות, יא, איין בחור ביים צווייטן בחור וויסט וואס עס טוט זיך, און אויב ער איז א גוטער פריינד פאר יענעם, זאל ער אים מוכיח זיין, און ער זאל אים זעהן מונע זיין פון דעם.

במילא זאג איך עס באזהרה חמורה, ס׳איז געווען בחורים בעבר וואס זיי זענען נכשל געווארן, און די הנהלה האט געמוזט גיין מיט זיי זייער שטרענג, ווייל איך אייך זאגן, כ׳וויל נישט מ׳זאל קיינעם דארפן אהיים שיקן פון די ישיבה, און אין עונשין אלא אם כן מזהירין.

*

דאס זעלבע וואס איז נוגע די תקנות פון חתונות, יעדער איינער וויסט ס׳איז א תקנה וואס דער פעטער ז״ל בשעתו מיט פופציג יאר, ס׳איז שוין תשפ״ב איז שוין מער ווי פופציג יאר צוריק, האט ער דעמאלטס געזאגט אז ער וויל נישט בחורים זאלן גיין צו קיין חתונות, מיר זענען עומד על המשמר אויף די תקנה, וויל ס׳איז זייער א הייליג און זייער א וויכטיגע תקנה, און ווידער איז דא אזעלכע וואס קענען זיך נישט איינהאלטן, נאכדעם האט מען עגמת נפש, מ׳שיקט אהיים, מ׳זאל האבן שכל, גיין אויף חתונות?, דער אויבערשטער וועט נאך העלפן דו וועסט נאך גיין אויף חתונות, מ׳פארשטייט קרובי משפחה זאג איך נישט אזוי אסור, אבער פאר אנדערע זאג איך מ׳וועט עס זעהן צו פארסירן ווי וויט מעגליך.

*

מיר האבן אסאך גערעדט פון צדקה וחסד, איך וויל טאקע פון דעם רעדן, א בחור דארף צו ווישן מ׳דארף עוסק זיין בצדקה וחסד, א בחור דארף גיין נאך געלט, וועט איך בין געווען א בחור, אין יענע יארן איז געווען א מעשה, מ׳האט עפעס אויך געשיקט בחורים נאך געלט, איז געווען א בעל בתי׳שער בחור, אין דער אלטער היים גיין נאך געלט האט געהייסן שנארן, ס׳איז געווען זייער א מיאוס׳ע זאך, אזוי איז געווען אין די אלטע היים, איז געווען א איד א בעל בתי׳שער איד, און די ישיבה האט איינגעטיילט זיין בחור זאל גיין נאך געלט, מיין בחור זאל גיין נאך געלט?, מיין בחור וועט שנארן געלט?, בקיצור, ער איז געווען א בעל בתי׳שער איד, ער וויל נישט זיין בחור זאל גיין נאך געלט, אי, מ׳דארף דאך געלט, בימים ההם אז א בחור איז געגאנגען נאך געלט האט ער געמאכט צווישן פינעף און צעהן דאללער, דאס האט געהייסן שיין געמאכט, האט ער געזאגט, גוט, ער צאלט אויס פון זיין טאש וויל ער וויל נישט אז זיין בחור זאל גיין נאך געלט, דער פעטער ז״ל וועט ס׳איז געקומען צו זיינע אויערן האט ער געזאגט, ס׳איז נישט נאר דאס געלט, ס׳איז גיין נאך געלט, מ׳דארף זיך איינגעווואוינען צו גיין נאך געלט, מ׳דארף זיך איינגעווואוינען א טובה צו טוהן פאר א איד, אז נישט קען מען עס שפעטער נישט טוהן, מ׳דארף זיך דאס איינגעווואוינען פון די יונגע יארן, בחורים דארפן טוהן צדקה וחסד, אונז האבן מיר אסאך געדעדט דערפון, כי עם ה׳ החסד והרבה עמו פדות.

צדקה וחסד איז גיין נאך געלט, אבער איין בחור מיט א צווייטן בחור איז נישט נאר מיט געלט, נאר מיט דברי חיזוק, אז איין בחור זעהט א צווייטן בחור האט א פראבלעם און בחורים דערקענען עס, זאל מען אים אויסהערן, אויסרעדן און געבן חיזוק, דאס איז א געוואלדיגע זאך, ס׳איז א געוואלדיגע צדקה, מ׳דארף אים מחזק זיין, זאגן אפאר גוטע ווערטער, דאס איז א גרויסע טובה וואס איין בחור קען טוהן מיטן צווייטן, און דאס קאסט נישט קיין געלט. אמאל לערנט מען מיט א בחור, מ׳איז אים מסביר א תוס׳, דאס איז אויך א חסד, אז מ׳זעהט יענער קען זיך נישט קיין עצה געבן, זאגט מען אים, דאס איז אויך א געוואלדיגע חסד.

מיט דעם וועל איך מסיים זיין, בך חותמין, מיט חסד, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל אדורך גיין דעם זמן, מ׳האט אנגעהויבן צו לערנען, זאל מען טאקע זוכה זיין צו לערנען מיט הרחבת הדעת בהתמדה בבריות גופא, עם זאל אדורך גיין דער זמן יעדער איינער זאל זיין געזונט, קענען זיצן און עוסק זיין בתורה, און שטייגן אין תורה אין יראת שמים אין מידות טובות וישרות, דער אויבערשטער זאל העלפן יעדער איינער לויט זיינע כשרונות זאל שטייגן און וואקסן מיט א געוואלדיגע הצלחה און סייעתא דשמיא, מ׳זאל קענען מקיים זיין מצות ה׳, טאקע זיין עושין רצונו של מקום, מ׳זאל זוכה זיין טוהן רצונו של מקום מצוות ומעשים טובים, תורה עבודה וגמילות חסדים, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

שמחת הברית של נכד כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

יום ג' אחרי כ"ה ניסן תשפ"ב לפ"ק

יומא דהילולא של מרן הגה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע

בזאת יבוא אהרן אל הקודש, מ'האט פריער דערמאנט דער מדרש זאגט, אידן האבן געזאגט מיט חבילות של מצוות איז ער אריין אין קדשי קדשים, רעכנט דער מדרש אויס פארשידענע מצוות, איינס פון די מצוות רעכנט ער אויס, בזא"ת מיינט מען מצות מילה, ווייל ס'שטייט זא"ת בריתי, מצות מילה וועלן אנגערופן זא"ת.

האב איך געקלערט אזוי, פארוואס עפעס מצות מילה, שטייט אין די גמרא אין יומא, גדולה תשובה שדוחה לא תעשה שבתורה, תשובה איז זייער גרויס אז ס'איז דוחה א לא תעשה שבתורה, פרעגט דער כפות תמרים, פארדעם איז תשובה גרויס וויל ס'איז דוחה א לא תעשה שבתורה? יעדע עשה איז דוחה א לא תעשה, ס'איז א כלל גדול בתורה עשה דוחה לא תעשה, גדולה תשובה. זאגט דער כפת תמרים אז דאס איז אנדערש, ווייל געווענליך ביי עשה דוחה לא תעשה איז דער וואס איז מקיים די עשה ער איז עובר אויף די לא תעשה, זאג איך עשה דוחה לא תעשה. דא איז אזוי, קוב"ה כביכול איז עובר אויף די לא תעשה, און דער מענטש וואס טוט תשובה ער איז מקיים די מצות עשה, ס'איז נישט די זעלבע זאך, וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך, במילא קומט אויס וואלט נישט געדארפט דוחה זיין, דאך זאג איך גדולה תשובה שדוחה לא תעשה, דאס איז אן אויסנאם, אזוי שטייט אין כפות תמרים.

פרעגט טאקע דער אלגזי אין שארית יעקב, פארוואס טאקע, אויב ס'איז א מידה בתורה אז עשה דוחה לא תעשה איז נאר וועז דער זעלבער וואס איז מקיים די עשה איז עובר די לא תעשה, פארוואס טאקע זאגט מען ביי תשובה אז עשה דוחה לא תעשה, אזוי פרעגט ער די קשיא.

האב איך געקלערט אז באמת איז עס נישט קיין קשיא, ווייל עס שטייט אין תיקוני זוהר, קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא, הקב"ה און די תורה און כלל ישראל דאס איז איינס, במילא אז ס'איז איינס איז עס דאך נישט שייך, וועז ס'איז צוויי באזונדערע מענטשן קענסטו דאס זאגן, אבער אז ס'איז איינס איז עס נישט אזוי.

ס'שטייט אין חתם סופר אין די דרשות, זאגט דער חתם סופר אן אינטערסאנטער אויסדרוק, ער זאגט רוממות קל בגרונם וחרב פיפיות בידם, אזוי ברענגט ער אראפ דעם פסוק, חרב פיפיות גייט ארויף אויף מצות מילה, געווענליך יעדע זאך אז מ'צושניידט וועלן צוויי, א מעסער וואס איז געמאכט געווארן צו צושניידן וועלן צוויי, זאגט ער, חרב ואיזמל של מילה איז פונקט פארקערט, דורך מצות מילה וועלן איינס, עס וועלן דביקות הקב"ה מיט כלל ישראל, אזוי זאגט דער חתם סופר, ס'איז פונקט פארקערט ווי סתם א חרב, סתם א חרב שניידט וועלן פון איינס צוויי, און דא וועלן פון צוויי איינס, אזוי איז דא א שורה אין די דרשות חתם סופר.

קומט אויס אזוי, לעולם פארוואס נוצט תשובה, עשה דוחה לא תעשה, ס'איז דאך נישט דער זעלבער מענטש, נאר דורך מצות מילה וועלן קוב"ה ואורייתא וישראל חד, במילא קען נוצן תשובה. וועז דער כהן גדול איז אריין געגאנגען אין קדשי קדשים, ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו, אז מ'האט תשובה געטוהן האט דער כהן גדול מכפר געווען, יום כיפור איז מכפר לשבים, תשובה נוצט אלץ עשה דוחה לא תעשה, וועז דער כהן גדול איז אריין געגאנגען אין קדשי קדשים איז ער אריין געגאנגען אין זכות פון מצות מילה, דורך מילה איז קוב"ה ואורייתא וישראל חד, במילא קומט אויס אז מ'טוט תשובה קען מען זאגן עשה דוחה לא תעשה, במילא נוצט תשובה, וועז דער כהן גדול איז אריין געגאנגען לבית קדשי קדשים אינעם הייליגן טאג לשכך כעס וחימה, איז עס געגאנגען אין זכות פון מילה.

דער אויבערשטער זאל העלפן, אין זכות וואס מ'איז מקיים מצות מילה זאל דער אויבערשטער העלפן מ'זאל זוכה זיין צו אלע השפעות טובות, ואתם הדבקים בה' אלקיכם, דורך מצות מילה איז מען זוכה צו ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זוכה זיין צו דביקות אין הייליגן באשעפער.

כ'וועל אנוואונטשן פאר מיין אייניקל דער בעל השמחה, דער אויבערשטער האט אים געהאלפן ער האט מכניס געווען זיין קינד בבריתו של אברהם אבינו, דער אויבערשטער זאל העלפן

כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים, זעהן תענוג ונחת, ערליכע לעכטיגע געבענטשטע אידישע דורות, נחת דקדושה, דורות ישרים ומבורכים, ויצן און עוסק זיין בתורה מיט הרחבת הדעת, דער ביהמ"ד דא רב טוב איז א שיין ביהמ"ד, מ'לערנט דא מיט בעלי בתים, א שיין ווינקל, דער רב דא איגעם ביהמ"ד דער אויבערשטער זאל אים געבן הצלחה און סייעתא דשמיא וכל מילי דמיטב מיט אלעם גוטן תמיד. דער אויבערשטער זאל העלפן מיין איידעם וואס איז א זיידע דא, דער אויבערשטער זאל העלפן געבן נחת דקדושה דורות ישרים ומבורכים ביי אלע קינדער. און פאר מיין שוואגער דער מחותן דער אויבערשטער זאל אים העלפן ער זאל זיין געזונט בבריאות השלימות אריכות ימים ושנים, געזונטע יארן מיט נחת דקדושה ביי אלע קינדער און איניקלעך, דער אויבערשטער זאל העלפן אונז זאלן מיר אלע זוכה זיין צו שמחות איינער ביים צווייטן.

*

היינט איז די יארצייט פונעם הייליגן דברי חיים, כ'דערמאן מיך א מעשה, אין צאנז איז געווען א מנהג, וועז ס'איז געבוירן געווארן א יונגל, האט מען געגעבן פרייטאג צונאכט'ס ביים טיש עפעס אזא האן, עפעס אזא מין מאכל, א גאנצער האן, אזוי איז געווען, פרייטאג צונאכט'ס האט מען געגעבן א האן, ס'איז דאך נישט געווען אמאל אזוי ווי היינט דער טעלעפאון, נישט די גרויסע און נישט די קליינע... ס'איז נישט געווען אזוי, מ'האט נישט געהאט, און אמאל ביים טיש האט דער דברי חיים געזאגט אז מ'זאל אויפגעבן, ביים טיש זאל מען געבן א האן, ווייל ס'איז געבוירן געווארן א יונגל. עס איז נישט געקומען קיין טעלעגראם, קיינער איז נישט געקומען, אבער אזוי האט ער געזאגט.

נאך שבת איז געקומען א טעלעגראם, איינער פון די איניקלעך וואס האט געוואוינט אין די פרעמד, איז געקומען א טעלעגראם אז ס'קומט אים א מזל טוב ווייל ס'איז געבוירן געווארן א יונגל נאך פאר שבת. איז עס געווען א גרויסער חידוש אז ער האט עס נאך געזאגט פריער, ווען מ'האט נאכנישט געוואוסט, איז עמיצער אים געגאנגען פרעגן, דער רבי האט געזאגט אז מ'זאל אויפגעבן א האן ווייל ס'איז געבוירן געווארן א יונגל, פון וואו האט דער רבי דאס געוואוסט? פון רוח הקודש?, אזוי האט ער אים געפרעגט.

האט ער געזאגט, ס'איז נישט קיין רוח הקודש, האט ער געזאגט אזוי, ער איז שוין געווען חתונה געהאט אפאר מאל, דער דברי חיים האט געהאט פארשידענע זיווגים, ער האט געזעהן פרייטאג צונאכט'ס די רביצין מיטן שטערן טיכל, אזוי ווי יו"ט, אז ער האט געזעהן די רביצין מיטן שטערן טיכל, האט ער פארשטאנען אז ס'איז דא א שמחה, ס'איז געבוירן געווארן א יונגל, במילא האט ער אזוי געזאגט מ'זאל געבן א האן, א פלא פון א מעשה.

*

כ'וועל פארציילן נאך א מעשה וואס כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, דער דברי חיים האט אמאל צוזאם גערופן די נגידים אז ער דארף געלט, ס'איז געווען דער קלאסנער רב, ער האט געהייסן רבי יחזקאל, זאגט ער, אים צי זיין זוהן האט מען אנציטירט, מ'האט אים אריינגעשלעפט - אריינגעדרעפטעד - אין די ארמיי, אזוי האט עס געהייסן אנציטירט, מ'האט אים אנציטירט און מ'דארף האבן געלט אויסצולייגן, האט ער צוזאם גערופן די נגידים, עס קאסט כך וכך געלט, מ'דארף אים אויסלייגן, ער האט געמוטשעט פאר געלט האט מען צוזאם געשטעלט געלט.

איינער פון די עשירים וואס איז געווען דארט אין צאנז און וואס ער האט געבעטן פון אים געלט איז אהיים געפארן, און אויפן וועג אהיים באגעגנט ער זיך מיט דעם קלאסנער רב, און ער פרעגט אים וואס איז נייעס? איך ווייס נישט, מ'האט דיך אנציטירט אין די ארמיי? זאגט ער ניין, ס'איז אים גארנישט געווען, דער רב האט פון אים געבעטן געלט וויל מ'דארף אים אויסלייגן, און ער טרעפט דעם באטרעפנדער, און ער זאגט אז ס'הייבט זיך נישט אן, ער ווייסט נישט פון גארנישט, ס'האט אים זייער פארדראסן, ער האט באשלאסן אז מ'מאכט מיטן דברי חיים אן עסק, מ'פאפט ארויס פון אים געלט אויף אזא אופן, און אזוי ווי ער האט זיך געלאזט קאסטן געלט אויף דעם ענין איז ער צוריק געפארן קיין צאנז, ער איז געפארן צום דברי חיים, און ער זאגט, דער רבי זאל מיך אלף פעמים מוחל זיין, כ'מוז זאגן דעם רבי'ן אז מ'פאפט ארום דעם רבי'ן דא, מ'פארציילט פארן רבי'ן מעשיות, זאגט ער, איך בין געווען דארט און דארט און כ'האב מיך געטראפן מיט אים, דער רבי האט געבעטן פון מיר געלט און כ'האב געגעבן געלט, דערווייל הייבט זיך עס נישט אן, לא דובים ולא יער, די גאנצע מעשה הייבט זיך נישט אן, אזוי זאגט ער פארן דברי חיים, זאגט אים דער דברי חיים, איך וויס נישט, מיר האט זיך געהלומ'ט ראש השנה אז איך זעה אים אין מיליטערישע קליידער, האב איך אזוי פארשטאנען.

עס איז אדורך געגאנגען אפאר וואכן צי אפאר חדשים, און מ'האט אים אנציטירט, מ'האט אים אריין געזומען אין די ארמיי!, איז דאך געווארן א טומל, מ'האט אים געכאפט און מ'האט אים אריין געזומען אין מיליטער, האט מען געשיקט א טעלעגראם קיין צאנז, און דער דברי חיים האט געהאט געלט גרייט, האט ער געשיקט געלט און מ'האט אים אויסגעלייזט.

זכותו יגן עלינו, דער הייליגער דברי חיים דער צאנזער זיידע, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידישע קינדער זאלן געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב, ביז מיר וועלן זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040. | **Fax** 845.783.2684

נעשה ונשמע ונבקע חז ועברי אש

בס"ד

תאו ואיתכנשו להילולא דבר יוחאי

בחדוה ובהתרוממות דקדושה הננו להודיע לכל הקהל הקודש, שבכמדי שנה בשנה
יתאספו ברוב עם הדרת מלך בקול רנה ותודה המון חוגג, אצל

מעמד הנהדר

הדלקה רבתי

בליל ל"ג בעומר הבעל"ט

יום ד' פרשת בהר הבעל"ט

שיתקיים במעמד רבבות אנ"ש שיחיו כולם באו נקבצו לך
עם שלומי אמוני ישראל מרחבי ניו יארק רבתי

בשטח הענקי רחבת ידים
בחצר ביהמ"ד הגדול דקרית יואל יצ"ו

תפלת ערבית בביהמ"ד הגדול בשעה 9:25 – ותיכף אח"כ המעמד

ישישו וישמחו כל הקהל הקודש זקנים עם נערים בתופים ובמחולות
בנהורא עילאה וברשפי אש קודש לכבוד התנא אלקי רשב"י זי"ע

אשרי עין ראתה כהן בעבודתו, בהדלקת המדורה ע"י

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קול חוצב להבות א"ש:

לפני מעמד ההדלקה ישמיע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
דברי הכנה והתעוררות בגודל קדושת וסגולת היום

ויהי רצון שזכותו הגדול של התנא אלקי הרשב"י זי"ע ישפיע שפע רב בכל
העולמות, ויתברכו כולם ממעון הברכות, ובדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו
להתברך בכל משאלות לבכם לטובה, אכי"ר.

הנהלת הקהלה

בשעת הריקודין של שמחה יתקיים מעמד
החאלאקעס
ע"י כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לילדי אנשי שלומינו מרחבי ניו יארק רבתי וסביבותי'